

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

B 17

BIBLIOTECA NAZIONALE
CENTRALE - FIRENZE

R. BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
FIRENZE

LIBRI

DONATI DAL

DOTTOR ANNIBALE GIULIONI

GIURISTA

Nato a Firenze il 7 Febbraio 1807
• morto il 1° Dicembre 1895 in Firenze.

16 Maggio 1896

2.

SAM. FRID. WILLENBERGI
SICILIMENTA
JVRIS GENTIVM
PRVDENTIÆ

EX LIBRIS HVGONIS GROTHII

DE JVRE BELLII ET PACIS ALIORVMQVE
VIRORVM CELEBERRIMORVM SCRIPTIS
COLLECTA

ET IN MELIOREM
STVDIOSÆ JVENTVTIS VSYM

IN QVÆSTIONES
REDACTA.

EDITIO POST PRIMAM GEDANENSEM
SECVNDATA AVCTIOR ET EMENDATIO,
CVI ACCESSIT RERVM INDEX.

L I P S I Æ.
SVMP TIBVS IOH. LVDOV. GLEDITSCHII
ET MAVR. GEORG. WEIDMANNI

ANNO M DCC XI.

B. 17. 7. 46

INCLYTÆ
GEDANENSIS REIPUBLICÆ
SENATI VI

SPLENDIDISSIMO,

ILLUSTRI DNO.

BVRGRAFIO
REGIO,

*MAGNIFICIS, GENEROSIS,
STRENVIS AC NOBILISSIMIS*

DOMINIS

PRÆSIDI

AC

PRÆCONSULIBVS

CÆTERIS

CONSULIBVSQVE

ET

SYNDICO,

PATRIBVS PATRIÆ OPTIMIS
ET PRUDENTISSIMIS

*DOMINIS, MÆCENATIBVS AC
PATRONIS SUIS BENIGNISSIMIS*

*REGIMINIS ET VITÆ FELICITATEM
PERPETUAM.*

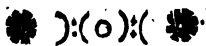

Dubitarem planè, in
tanta munerum gra-
vitate, à quibus, PA-
TRES CONSCRI-
PTI, districti estis
pro Populi Salute, proque tuen-
do eo, quod cuique suum est, li-
terarium aliquod munus, quod
exile, & imprimis ab ejus autore
nullius pretii, apud Vos gratum
aspectum sibi polliceri posse, nisi
fiducia de Vestro Favore aliundè
confirmarer. Novi enim omni-
no, Vobis non ultimam curam
esse, ut nobilitati generis, virtu-
tis quoque junctam habeat Ju-
ventus Vestra, Vosque eandem
ali-

aliquando eâ doctrinæ specie instructam reddere possitis Patriæ, quâ non uni angulo ac solis civibus apta, sed mundo & cunctis hominibus sociabilis sit. At nulla scientia magis præstare hoc potest, quam quæ commune Jus Generis humani, quod Naturæ & Gentium dici consuevit, discendum præbet, quo hominum officia sine discrimine populorum diriguntur, eorumque mentes ad pacem, concordiam ac mutuum amorem præparantur, quodque tanquam Jus communis Patriæ nosse omnibus tam gloriosum est, quam maximè expedit. Cum vero hætenus pro virili parte eo allaboraverim, ut juris hujus notitiam animis studiosæ Juventutis instillarem, & publico quodam

specimine consiliorum & laborum meorum fidem facerem, hoc, quod in hanc formam excrevit, qualecunque tandem sit, jam apud Vos PATRONI MAXIMI deponendum esse censui, ut & crediderim, gratiam & favorem Vestrum, quo hucusque me profecuti estis, omnino mereri, ut apud Vos debitæ meæ Devotionis & Gratitude argumentum aliquod extaret. Equidem parum est, merita vestra Cedris digna humili hedera venerari, at tamen spem erigit, non potiora valentem Vos saltem æquo animo luros, & ad instar agriculorum, aliorumque vilissimorum, quæ apud aram Divinæ Majestatis clementi affectu recipiebantur, hanc castæ & gratæ mentis oblatio-

lationem benevolè quoque interpretaturos esse. Tantillum igitur supplico, ut pro illa, quæ vobis propria est, humanitate, hoc obsequii monumentum serena fronte accipiatis. DEUS Vos, MÆCENATES ac PATRONI MAXIMI, diu servet florentes, & inter tot curas, quas per multos sat annos invicto animo pro incolumitate Patriæ suscepistis, Consiliis vestris largiatur prosperrimos successus, Vosque in Familiarum Vestrarum Decus & honorem per seros annos jubeat esse superstites. Ita vovet

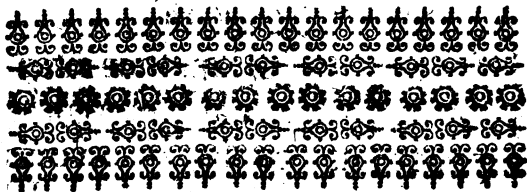
ILLUSTR. MAGNIFICOR.
GENEROSOR. ET NO-
BILISSIMOR. NOMI-
NUM VESTRORUM

devotissimus Cultor

S. FR. Willenberg / D.

X 4

PRÆ-

PRÆFATIO.

Vam ad gloriam digressa Jurisprudentia Particularis, ut supra antiquitatem longè cultior appareat seculo nostro, non minorem nacta Universalis insolitâ virorum ingenio ad venerationem præcellentium vigilantia. Palmam merito tribuit quisque Hugoni Grotio, qui communi opinione sterilem doctrinam Juris Nature & Gentium ab ista imputatione non saltem vindicavit graviter

viter, sed & ad ejus æstimationem excitavit seculum, hacque ratione, ut alii in abdita ejus melius introspicerent, fores aperuit in Opere suo de Jure belli & pacis. Post eum, quæ non attigerat, aut in quibus humanæ imbecillitatis vestigia reliquerat, alii consilio & arte adduxerunt passim, tum & eliminarunt, rei que venustatem altius deducere conati sunt. Quod factum ab illis vel plenis Systematibus, in quibus ordinem rerum adornavit quisque, quem expeditissimum operi esse existimavit, vel peculiarium materiarum expolitione, subinde & requisitis super Gentium controversias consiliis, decisionibusque negotiorum belli pacisque tempore inter summos Principes emergentium

tium, quibus non alia vis vinculum ac obligationem imponere potest, quam quidem id Jus Gentium. Tanta doctorum virorum accuratione ad nitorem suum translata Juris hujus Prudentia, quæ gignendis fructibus in animis hominum, imprimis apud Juvenes, ut ejus semina maturè germinent, jam hoc opus huncque laborem postulat, ut accommodatè insinuetur. Hoc ex tanto apparatu, quem Orbis literatus possidet, præstari posse; ego quidem sentio, si duæ extremitates evitentur, nempe ne nimium & ne nihil in rem dicatur, medium autem ita servetur, ut paucis verbis, sine obscuritatis opprobrio res proponenda ad ampliorem sensum memorie commendetur. Et hæc ratio-

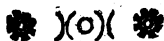
ratione incedere mihi quoque animus fuit in adornando hoc libello, cui primam occasionem dederunt. Juvenes quidam Nobilissimi, qui e re sua fore gnauiter prospiciebant, si in hac disciplina ingenium acuerent, & mutuis velitationibus profectus suos tentarent. Quid igitur iste spondeat, quidque Lector inde sibi polliceri possit, verbo saltem preloquar. Ad ordinem memorati Operis Grotii ejus argumenta, cum commentatorum aliorumque Exuditorum scitis, ad quorum Sophiam me perpulit methodi ratio, breuibus &, ni fallor, perspicuis questionibus exhibeo. Sed processu cum delectu Autorum & sententiarum. Ex illis enim non alium adcitare leuabit, quam ex cujus evolutione plura ad rem

sse-

ſpectantia, quæ vel rationum, vel exemplorum, digreſſionum, limitationum aut alia talium pondera continerent, Lector reperire poſſet.

Quam defendo ſententiam, adjecta ratione confirmavi, & cum in hac materia jure dominetur ratio, inter diſſidentes eam quam à graviori ratione vallatam cognovi, cæteris prætuli, illius tamen à qua diverſus abii, Autorem modeſta nominatione indicavi, ut alius judicandi libertatem, mihi vero de utraque differendi copiam facerem. Jus Gentium, ex quo Principes Populiſque liberi vinculo quodam obligantur, non diverſam ſpeciem à Jure Naturæ eſſe adduxi, & hoc Numinis voluntatem ex iis fontibus, quos in loco hujus materie citatus Illuſtris Autor exhibuit,

buit, cognoscendam, fundamentum
 habere, plane non dubitavi asserere.
 Nec adeò noviter dissentientes id ipsum respuere video, quam
 eos Socialitatem principium quoque
 cognoscendi esse, contendere, aut saltem
 convenientiam cum Dei voluntate perspicuum & ad-
 æquatum formare principium, negare,
 id quod tamen non tam rei quicquam
 detrahit, quam in arte docendi
 momentum aliquod ponit. Ceterum si
 quem fastidium capiat, ob trita molientem,
 sciat me nec sublimis laboris laudem
 flagitare, sed conatum esse Sicilimenta
 saltem ex aliorum fertili solo in Ju-
 venum incrementa colligere. His si,
 Benevole Lector, non omnem saporem
 denegaveris, sat gratiæ illis dederis,
 sicubi autem me devian-

*viantem monueris, id tuæ huma-
nitati imputabo, ad officia tua
quavis occasione ultro quoque af-
surrecturus. Vale. Dabam Ge-
dani A. O. R. quo altera Editio
curabatur Millesimo Septingente-
simo Undecimo.*

PRO-

PROLEGOMENA.

*Qu. I. An aliqua dignitas est Juri Naturæ
& Gentium?*

ff. & quidem magna, quia
istud *Jus Mundi* est, seu
omnium in terra homi-
num, qui sine *ullo discrimi-*
mine actiones suas ad id
dirigere debent, ut in

societate humana felicitate hujus vitæ
potiantur. Dn. Hertius *in Jurispr. Univer-*
sali Sect. 1. §. 8. Mev. Nucl. Jur. Nat. &
Gent. Inspect. 2. §. 23. 33. & 34.

*Qu. II. An vero saltem vinculum est
inter homines?*

R. Non, sed & hominem ad officia *er-*
ga Deum obligat, ut de Deo rectè sentiat,
& ei cultum debitum convenienter exhi-
beat. Dn. Hertius *d. l. §. 13. Pufend. de*
Off. Hom. & Civ, Lib. 1. c. 4. Dn. Budd. Se-

A

lect.

lect. Jur. Nat. & G. Ex. de Piet. Philosophi.
§. 25. seqq.

Qu. III. An quoque sufficit ad parandam felicitatem æternam?

R. Neg. quia ratio humana sibi relicta ignorat, pravitatem, quæ in facultatibus & inclinationibus cernitur, per culpam humanam provenisse, Deique offensam & æternum exitium mereri. Conf. *Rachel. de J. Nat. §. 131. seq.* Ignorat quoque Salvatoris Christi meritum & beneficium ejus, nec non promissa Dei humano generi facta; nescit media æternæ salutis, sacramenta & fidem, quibus Deus beneficia per Christum parta exhibet, nosque accipimus. Per illa enim sola salutem æternam hominibus provenire, non nisi ex sacris annalibus certiores fieri possumus *Budd. d. L. §. 50. seq. Pufend. d. l. §. 8. Alberti in Comp. Jur. nat. Part. 2. cap. 1.*

Qu. IV. Sed an certa est Juris hujus Scientia?

R. Aff. quia versatur circa leges voluntate Dei determinatas, quæ ut stabilis & immota durat, ita & certo indicat, quid in actio-

actionibus hominum justum vel injustum sit. Quamvis in modo cognoscendi & interpretandi leges naturæ ob *infirmi-
tatem humana natura* sæpe dissensus & difficultas sese exerat. Dn. Ludovici in *De-
lineat. Hist. Jur. Div. nat. §. 3. Zentgrav.
de Orig. & immutab. Recti d. Jur. nat. art.
6. §. 31. seqq. vid. infr. L. 2. c. 23. qu. 2.*

*Qu. V. At si tanta est dignitas Juri natu-
rae, cur viri magni ejus existentiam
negarunt?*

R. Negarunt quidem eam Antigonus Senex, Carneades & alii, qui *omnis juris mensuram ex utilitate sua determinant*, ac stultitiam appellant, si homo aliorum commodis inserviando, sibi & suæ utilitati noceat. Verum hæc humano generi perniciosissimâ sententiâ nihil illos evincere posse patet, quia Jus naturæ *in ipsâ voluntate Dei positum est*, quæ non suo arbitrio relinquit homines, æstimandi justum quid velint, sed eos obstringit, ut hoc quod jussit faciant, & parendo unice obsequii gloriam quærant Grot. in *Prol. §. 3. 4. & 18. Budd. Analect. Hist. Philosoph.*

Ex. de Scepticismo morali §. 9. 10. 23. 24. Rachel. de Jure nat. §. 21. seqq. Autor. Tr. der Unschuld und Nothwend. des Rechts der Natur.

Q. VI. *Doctrina Juris natura an recens quoddam argumentum est?*

R. Isto quidem jure nihil antiquius est, utpote quod statim fuit cum condito homine. Certo tamen ordine & metodo id tractare olim pauci vel nemo sibi sumserunt, & recentiori demum seculo doctrina ista à viris doctis cultior in lucem proferri cœpit Grot. *Proleg. §. 1. ibique Testm. lit. d. Dn. Ludovic. d. Tr.*

Qu. VII. *Sed an ad usque nostra tempora ea planè inculta mansit?*

R. Multa huc spectantia inveniuntur in libris Ciceronis, Aristotelis & aliorum sapientum, & fuerunt tam Theologi quam Juri, qui hoc argumentum uberimum tractarunt, attamen sine ordine, ut multa reliquerint aliorum industriae Grot. *Proleg. §. 36. & 37. Eisenhart. Instit. jur. nat. c. 1. & 2.*

Q. VIII. *Quis fuit primus, qui hoc jus in
artem redegit?*

R. *Hugo Grotius in opere suo Parisiis
1625. primum edito, de Jure belli & pacis.
Dn. Buddeus in Historia Jur. natur. §. 22.*

Qu. IX. *Quis fuit ille Hugo Grotius?*

R. *Vir verè incomparabilis, in quo &
naturæ dona, & multo usu studioque par-
ta insignis eruditio. Is puer adhuc ante
annum ætatis duodecimum *Academiam
Lugduno Batavam* petiit. Anno ætatis
decimo quinto *M. Capella* apud notis suis
illustratum edidit. Postea in omni ferè
genere doctrinæ *ingeniosa scripta* orbi
literato exhibuit. Functus etiam est gra-
vissimis Reip. muneribus. Nam *Ordi i
Advocatorum Fisci*, difficillimo in Belgio
muneri, adscriptus est. Aliquandiu etiam
Syndicatum gessit civitatis Roterodamen-
sis, hæque eò munere Batavorum jura in
Commerciis Indiarum apud Regem Ma-
gnæ Britanniæ strenuè adseruit. Tandem
Regni Svecici Oratorem apud Galliarum
Regem egit, & Anno 1645. ætatis suæ se-
xagesimo secundo, postquam *navfragium**

passus, *Rostochii vitam* finivit vid. Oper. Theol. Grotii *ibique vita ejus premissa*, Observ. Hallens. Tom. VII, Obs. 15.

Qu. X. An rei convenit inscriptio librorum Grotii de Jure B. & P.

R. Aff. quia ad bellum & pacem omnia referri possunt, quæcunque in vita humana geruntur, nec minus status belli quam pacis regulam suam tenet, ad quam instituendus & dirigendus est homo. *Osland, ad Gr. p. 32.*

Qu. XI. In quot libros dividit Grotius hoc opus?

R. Præter Prolegomena, in quibus Juris naturæ existentiam defendit, & fontes suppeditat ex quibus hoc opus hausit, id dividit in tres libros Grot. *Præl. §. 33, 34.*

Qu. XII. Quas hætenus censuras virorum doctorum subiit?

R. Quod à causa scriptionis, methodo, materiarum nobilitate ac tractatione, dicendique genere facile aliis palmam præripiat, in explicatione tamen sacrarum literarum Pontificiorum, Arminianorum, Socinianorum aliorumque hereti-

reticorum fursate contaminetur, à quo cavendum lectori ne decipiatur vid. Calov. *in Bibl. illustr. ad Prefat. Grot. Ziegl. ad Gr. p. 27. 28. 65. 67. 91. 199. 421. 443. 449. Osiand. p. 24. 98. 1025.*

Qu. XIII. Quid ergo de distinctione legis antiqua & novae ibi sapienter adhibita, habendum?

1. Non est admittenda, quippe Socinianismum redolens, cum *lex moralis*, quam dedit summus legislator Jehova, adeo omnibus suis partibus sit *perfecta & absoluta*, omniumque officiorum erga Deum & homines plenissima norma, ut addi vel detrahi ei nihil possit. Nec Christus unquam *Legislatorem* egit, sed *Legis Doctor ac interpres* eximius fuit, qui dicta sua non dictis aut scriptis Moïsi opposuit, sed legem Moïsi à Scribarum & Phariseorum corruptelis graviter vindicavit. Puffend. *de habitu relig. christ. ad vitam civ. §. 14. seqq. Zentgrav. in Summa J. Div. Sect. 1. Subject. 3, §. 8. & passim Commentat. ad Grot.*

Quid Bellum, Quid Jus?

*Qu. I. Quot modis Jus nostrum tuemur ac
persequimur?*

DUobus aut *Vi* aut *Disceptatione*. Hic inter eos obtinet, qui superiorem judicem habent, cujus imperio suum cuique tribuitur, ille inter eos qui nemini hominum parent Cicero *lib. 1. Offic. II.*

Qu. II. Quando vi utilicet?

R. Cum quis ob defectum iudicii aut alius à natura permitti remediū non aliter quam vi jus suum tueri possit. Nisi enim hæc unica ratio juris sui expediendi reliqua esset, frustra Deus homini jus constituisset. Grot. *Prolog. §. 25.*

Qu. III. At sine iudicio non videtur duorum litem componi posse?

R. Inter illos, qui iudicē humano destituuntur, bellum est *publicum quoddam iudicium*, in quo victoria est quasi sententia litis, quæ deciditur à Deo summo rerum arbitro, in cuius potestate est belli alea

Dn.

**Dn. Coccej. de Justit. belli & pac. in Statu
regni Portugall. fund. Sect. 3. Art. 3. qu. 1.
Tesm. ad Grot. Prol. d. §. 25.**

Qu. IV. Quid est bellum?

R. Bellum est Status per vim certanti-
um, qua tales sunt. Vel Bellum est statu-
eorum, qui jurium causa actu violento vel
consilio litigant Grot. L. 1. 2. ibique Tesm.
Zentgrav. in Summa J. Div. Sect. 4. §. 3.
seqq. infr. l. 3. c. 1. qu. 8. seqq.

Qu. V. An in bello jura obligant?

R. Jus Naturæ & Gentium, quia ab
aeterno & immutabili supremi legispo-
ris decreto profluit, omni pacis & belli
tempore omnique loco cunctos homines
obligat, leges vero civiles & judicariæ
pacis propriæ inter arma silent. Grot.
Prol. §. 26.

Qu. VI. Quid est Jus?

R. Jus seu lex est Regula actuum mo-
ralium, obligans ad id quod justum est.
Grot. l. 1. §. 9. ibiq. Tesm. & van der Muefen.

Qu. VII. Quotuplex est Jus?

R. Est vel Divinum vel Humanum Zent-
grav. d. Tr. Art. 1. §. 3.

Qu. VIII. Quid est Jus Divinum?

R. Quod Deo Autore latum est.

Qu. IX. Quotuplex est Jus Divinum?

R. Est vel Naturale vel Positivum.

Qu. X. Quid est Jus Naturale?

R. Est Jus divinum cordibus hominum inscriptum, quod dirigit hominum actiones ad voluntatem Dei.

Qu. XI. Quodnam Principium Juris naturae esse statuit?

R. Principium seu id, ex quo Omnia juris naturae praecepta per legitimam consequentiam deduci, & in illud iterum res solvi possunt, non est custodia humanae societatis, ut putat Grot. *Præl. §. 7. & 231 Pufend. de J. N. & Gent. L. 2. c. 8. §. 15. nec minus metus, ut Hobbesius de *Civ. c. 1. §. 10. c. 13. §. 7. & in Leviath. c. 15. 17. 18.* aut mutua benevolentia, ut Cumberlandius sentit *Disquisit. physof. de legib. naturae cap. 1. §. 4. vid. Hertius Tom. 1. Opusc. Tr. de Societat. primo Jur. nat. princip. Sect. 2. §. 9. sqq.* sed DEI OMNIVM CREATO-
RIS VOLUNTAS facultatem homini concreatam restringens vel liberam relinquens.*

Qu.

Qu. XII. Unde hoc probatur?

R. Quia solus Deus, tanquam Creator omnium, in hominum actiones & facultates jus habet, eas pro suo arbitrio in sua libertate relinquendi, vel restringendi, & ad id quod fieri vel non fieri vult, vinculum aliquod & necessitatem illis imponendi. Dn. Coccej. *de Princ. jur. nat. vero unico* § *adaqu. qu. 2. §. 6. seqq.*

Qu. XIII. At ita Jus naturæ saltem in illis, qui Deum agnoscunt, vinculum operatur, non in Atheis?

R. Nulla consequentia est: Athei Deum non agnoscunt, ergo non obligantur jure naturæ. Hoc enim Jus *per se* aliquid est & non *ab agnitione* hominum existentiam suam habet, æquè ac Sol, Luna & alia creaturæ divinæ *per se* aliquid sunt, utut eas homo vel planè non curet, vel non facta debite agnoscat. Autor *der Unschuld und Nothwend. des Rechts der Natur* §. 26. & 27.

Qu. XIV. Ex quibus fontibus voluntas Dei & ita omne jus naturæ demonstrari potest?

R. Tum

R. Tum ex verbo Dei, tum quoque ex motibus & instinctibus intrinsicis in homine, ex actionibus Creatoris, mediis necessitate, sine actionum necessario, ac denique ex sanctissimi Creatoris natura Coccej. *d. l. qu. 3. §. 9.* vid. Budd. *Sel. Jur. Nat. & gent. Exerc. 1. §. 47.* Dn. Thomae *in Fundam. Jur. Nat. & G. L. 1. c. 6. §. 21.*

Qu. XV. Ergone reverè existit aliquod Jus naturæ?

R. Aff. cum enim homo creatus, ut *libero arbitrio* ad bonum vel malum se convertere posset, Deus vero omne bonum diligat, & omne malum oderit, necesse fuit, ut *toti generi humano aliquam legem præscriberet*, secundum quam bonum ageret, malum vero omitteret, & ita ad voluntatem Dei actiones suas attemperaret Guilielm. Grot. *de Princip. J. nat. c. 1. §. 7.* vid. Mev. *Nucl. Jur. nat. & gent. Inspect. 2. §. 2.*

Qu. XVI. Circa quas actiones versatur Jus Naturæ?

R. Circa actiones hominum *indifferenter*. Quia enim Deo nihil coævum vel ante-

anterior est, quod hominum agendi libertatem restringere potuisset sequitur, id ab ipso Deo fieri. Thomas. *Ipr. Div. L. 1. c. 2. n. 74. sqq.* vid. Budd. *Phil. Pract. P. 2. c. 4. S. 1. §. 8.* Dissent. Zentgrav. *de Orig. Jur. nat. art. 8. §. 5. si.*

Qu. XVII. Quotuplex est Jus natura?

R. A duplici voluntate Dei, quâ vel facultas & libertas agendi homini conceditur, vel quâ necessitas agendi vel non agendi imponitur, dividi potest in *Permissivum* & *Præceptivum*. Deinde dividitur Jus naturæ *Absolutum* quod homines obligat omni tempore & loco, v. gr. Deum esse colendum, honestè vivendum, neminem lædendum; & *Hypotheticum*, quod demum posito certo statu vel conditione hominum aut rerum obligat, ut hominem se debere vel posse defendere, præsupponit enim hoc læsionem alterius & statum belli *Mev. d. 1. §. 6. Pufend. II.*

3. 24.

Qu. XVIII. Quantam vim habet jus permissivum in actionibus hominum?

R. Quia actus arbitrio hominum reli-

cti

cti Deo magis placent, ac largius ab eò remunerantur, quanto perfectiores & virtuosiores sunt, *spes Divinae gratiae praemiorumque* hominum studia allicere debet, ut ultro id agant, quod est perfectius
Coccej. d. l. qu. 4.

Qu. XIX. An in Statu integritatis Jus natura ut supra definitum extitit?

R. Aff. quia æterna illa Dei voluntas etiam tum jam explicata fuit. Quanquam vero homo, quamdiu in puncto integritatis mansit, non cogitavit de obligatione, quia sponte suã benè fecit, tamen sub lege naturali fuit, cujus obligatio sese exercere debuit, cum ab ista integritate deficeret. Alias nisi fuisset sub lege, non potuisset peccare, nec puniri. Dn. Thomas. *Ipr. Div. L. 1, c. 2. n. 61.* Huber, *P. 2. Digress. L. 1. c. 5. §. 3.*

Qu. XX. In quos cadit jus natura?

R. In homines non bruta, quia ratione non pollent, qua possent de officiis ratiocinari. Ex quo sequitur jus non dari, quod homini cum brutis est commune. Ideo tamen bestiis præ homine non est præ-

prærogativa tribuenda, quod illæ gaudeant majore libertate ab omni lege immunes, nam bestiis libertas agendi concedenda non est. Budd. *Analect. hist. Philos. Exerc. 3. §. 6. sq.* Puf. *ll. 3. 2 §. 3.*

Rachel. *in Comment. ad offic. Cicer. Proleg. §. 9. sqq. & de Jure Nat. §. 39. seqq.*

Qu. XXI. An. Jus natura mutari potest?

R. Non potest mutari ullo modo, ne quidem à Deo, quia sanctitati & justitiæ Divinæ illud conforme est. Ut autem Sanctitas & justitia Dei nullis mutationibus subjacet, ita nec jus naturæ. Grot. *I. 1. 10. ibiq. Testm. lit. . . & ?.*

Qu. XXII. Annon hoc repugnat potentia Divina?

R. Neg. quia Deus non potest velle, nisi quod perfectissimum est, hoc autem, quando semel voluit, non potest deinde mutare, quia mutatio isthæ imperfectiorem inferret, quæ de Deo tanquam Ente perfectissimo dici non potest. Grot. *d. §. 10. n. 5. ibiq. van der Muelen.*

Qu. XXIII. Videtur tamen Deum aliquando contra Jus natura dispensasse?

R. Vi-

R. Videtur hoc in mandata occisione Isaaci, ablatione vasorum Ægyptiacorum ab israelitis facta, in mendacio obstetricum ægyptiacarum. vid. *infr.* l. 3. c. 1. qu. 20. Verum distingvendum inter *Objectum Juris natura*, & inter *ipsum Jus*. Illud à Deo mutari potest, non hoc, h. e. Deus hominem, quem jubet occidere, eximere potest ex numero eorum *objectorum*, quæ comprehenduntur sub *Juris Naturæ præcepto*: *Non occides* & tunc non erit homicidium. Et si jubeat alicui auferre res suas, non erit furtum, quod jure naturæ prohibitum, quia Deus est supremus Dominus vitæ & rerum nostrarum, qui pro lubitu suo eas nobis dare & auferre potest. Alberti *Compend. Jur. Nat.* P. 1. c. 1. §. 88. & P. 2. *Proleg.* §. 15. *seqq.* Mev. *Nucl. Jur. Nat. & Gent. Inspect.* & §. 41.

Qu. XXIV. *Quid est Jus Divinum positivum?*

R. Est jus, quod Deus per specialem revelationem in verbo suo dedit, vel universo generi humano, vel certo populo, utpo-

utpote Judæis. Hinc illud *Universale* dicitur, cujus exempla occurrunt in sanctificatione septimi diei, prohibitione matrimonii fratrum & sororum &c. hoc *Particulare*. Grot. i. c. 1. §. 15. Dn. Thomas. in *Jprud. Div. L. 1. c. 2. n. 121.* Dn. Budd. *Select. J. N. & G. Exerc. de Piet. Pbilosoph. §. 41. seqq.*

Qu. XXV. An differunt Jus natura & positivum universale?

R. Differunt I. *Modo cognoscendi*, qui in illo est recta ratio, in hoc Divina revelatio *ad Rom. II, 14. 15. VII, 5.* Testm. *ad Grot. Prol. §. 2. lit. a. & L. 1. c. 1. §. 15. lit. a.* II. *Objecto*, illud versatur circa actus, qui necessario debuerunt præcipi aut vetari, hoc circa actus, qui non ita præcipi aut vetari debuerunt. III. *Effectu*, Jus enim naturæ dispensationem non admittit, sed jus positivum a Deo dispensationem recipit. Dn. Thomas. *d. 1. L. 1, c. 2. n. 71. 118. & in Dissert. de Crim. Polygam. §. 12. seqq.* Ludovic. *Delineat. Jur. Div. nat. §. 114.*

Qu. XXVI. An hæc jura necessitati cedunt?

R. Hic

R. Hic opus est distinctionibus. Aut enim Jura illa respiciunt *Deum* aut *hominem*. Erga utrumque sunt vel *Affirmativa* vel *Negativa*. In his considerandum, an *Necessitas* originem habeat à *Deo*, an à *malitiâ aliorum hominum*, & si hoc, an malitia hominum principaliter intendat *mortem inferre*, an primario quærat *transgressionem legis*, & denique an *medium evadendi* suppeditetur *ab instinctu naturali*, an rursus *ab hominum malitiâ*.

Qu. XXVII. Quid ergo statuendum?

R. Jura vel leges *affirmativa*, sive *Deum* sive *homines* respiciunt, cedunt necessitati, requirunt enim, ut servari possint, occasionem. Si in *negativis* necessitas veniat à *malitiâ hominum*, principaliter *mortem intendente*, & *medium evadendi* suppeditet *instinctus naturalis*, licebit istud usurpare, etiam si à *Deo* sit prohibitum, quia *Deus* non præsumitur rigorem legis suæ hic velle exercere in utilitatem nequitia hominum. Si *evadendi medium* suppeditetur à *malitiâ hominum*, non licebit eo uti, quia qui ejusmo-

di

di medium offert, intendit ignominiam Dei, & acceptio ejus tacitam abnegationem Divini Numinis infert, hinc mors preferenda est vitæ. Unde quoque necessitatem evadere haut licebit violatione legis divinæ, si is, qui *necessitatis autor est*, statim intendat actum legi contrarium ob eandem rationem. Si necessitas à Deo ortum ducat & medium instinctu naturali suppeditetur, idem licitè adhibetur, cum Deus hoc ipso non offendatur, secus si medium eluctandi *malitia* *bo-* *minum* suppeditet, ob conjunctam Dei contumeliam. Dn. Thomas. *in 3° Div. L. 2. c. 2. n. 143. seqq. conf. Zentgrav. in Summa J. Div. Sect. 3. art. 1.*

Quæ XXVIII. Quotuplex est Jus Divinum positivum particulare?

1. Duplex, vel Ceremoniale quod æternum cultum divinum Judæorum respicit, vel Forense, quod respicit causas fori Judæici, & respectum potissimum habuit ad *eternas* Grot. 1. 1. 16. n. 2.

Quæ XXIX. An hujus juris usus adhuc hodie superest?

B 2

2. Neg.

R. Neg. sed *Ceremoniale* expiravit ad-
 ventu Christi, & *Forense* extinctum fuit
 extinctâ Republ. Judaica ut nec normam
 præbeat, ad quam hodiernus Magistratus
 leges suas possit suspendi debeatque atten-
 perare, nisi morale, quod manet, habeant.
*Zentgrav. d. Tr. Sect. 1. Subsect. 2. de lege
 forensi. §. 3. & 5. Reinking. de Regim. Sec.
 & Eccl. L. 2. cl. 2. c. 3. n. 4. seqq. Osiand. ad
 Grot. b. c. tb. 17. O. 2.*

Qu. XXX. Quid est Jus humanum?

R. Est jus, cuius homo conditor est.

Qu. XXXI. Quotuplex est hoc Jus?

R. Duplex vel *Gentium* vel *Civile*.

Qu. XXXII. Quid est Jus Gentium?

R. Est jus quod gentes humanae ad com-
 munes suas utilitates & necessitates con-
 stituerunt §. 1. & 2. J. de J. N. G. & Civ.

Qu. XXXIII. Quomodo invaluit hoc
 apud Gentes?

R. Ulu & experientia monita edocta-
 que Gentes, hoc vel illud utile esse ad
 constituendam conservandamque com-
 munem societatem, id postea sponte re-
 ceperunt, cum recta rationi non repu-
 gnare

gnate cognoverint Testm. ad Gr. b. c.
S. 14. lit. l. Zentgrav. de Orig. 7. Gent. art. 6.

Qu. XXXIV. *An hoc jus summas potestates
 & liberos populos obligat?*

R. Neg. quia nullum jus, nisi quod a superiore fertur, obligationem & necessitatem inducere potest; at nemo in terris est superior gentibus & summis potestatibus, sed omnes illæ inter se sunt æquales, quarum altera alteram legis vinculo adstringere non potest. vid. infr. b. l. c. 3. qu. 45.

Qu. XXXV. *At non videtur ad legem requiri superior, sed & ex pacto gentium induci potest obligatio?*

R. Consensus aut pactum Gentium per se non inducit obligationem, nec peculiarem juris speciem, de qua hic agitur, constituit, sed jus naturæ est quod pacificentes obligat ad pacta servanda. Neque constat unquam inter Gentes extitisse tale pactum universale, quod posset saltem in uno capite jus aliquod Gentium formare. Inde certum: nullam legem esse posse, nisi cui vis obligandi a superiore

imposita Dissent. Grot. I. 1. 14. III. 4. 15.
 Rachel. Dissert. de Jure Gent. §. 12. 84. &
 seqq. Zentgrav. de Orig. 7. Gent. art. ult.
 §. 5. seqq. Huber. de Jure Civit. L. 1. Sect. 1.
 c. 1. n. 2. c. 5. n. 2. & 25. seqq.

Qu. XXXVI. An ergo non datur Jus Gen-
 tium Gentes & summas potestates
 obligans?

R. Non aliud datur, quam ipsum Jus
 Naturæ, quod tamen, quia dirigit actiones
 gentium inter gentes, *juris Gentium* vo-
 cabulo notare nihil vetat Dn. Hertius
 Tom. 1. Opusc. Comment. de Lytra Sect. 1.
 §. 2. seqq. Dn. Buddeus Elem. Phil. Pract.
 P. 2. c. 1. §. 17. seqq. Puf. II. 3. 23. Thomas,
 de Fundam. J. N. & G. l. 1. c. 5. §. 75. seqq.

Qu. XXXVII. Possuntne hæc due species ju-
 ris Gentium diversis vocabulis
 notari?

R. Aff. nam illud quod omnes populos
 & supremas potestates obligat, *Jus Gen-
 tium primum*, quod vero communis
 utilitatis & necessitatis gratia inter gen-
 tes receptum est *Jus Gentium secundari-
 um* commodè dici potest. Revera ta-
 men

non illud ipsum jus naturæ est, hoc nihil aliud quam placita ac mores plurimum Gentium denotat. Budd. *d. l. §. 15.* Struv. *S. 7. Civ. Ex. 1. tb. 49. § 54.* Differentias utriusque juris vide apud Kulpis, *Dissert. Academ. 9, de Collat. Philosoph. Grot. circa acquisit. 7. Gent. §. 12.*

Qu. XXXVIII, An jus Gentium secundarium mutari potest?

R. Mutari & abrogari potest à summis potestatibus, & passim videmus mutatum in servitutibus, manumissionibus aliisque hujus juris articulis *L. 4. ff. de J. & J. §. pen. J. de J. N. G. & C. tot. tit. J. de R. D.*

Qu. XXXIX, Differtne hoc jus Gentium secundarium à jure Civili?

R. In eo differt, quod Jus Civile *solis civibus proprium*, Jus Gentium secundarium etiam *extraneis competit*, qui propter communem utilitatem & necessitatem ad hujus juris participationem admittuntur. Cicero *de Offic. L. 3. c. 17.*

Qu. XL, Quid est Jus Civile?

R. Quod Superior ad Reipubl. sua utilitatem, equalitatemque inter cives servandam

*dam constituit §. 1. J. de J. N. G. & C. L. §. 1.
ff. de Just. & Jure.*

*Qu. XLI. An hoc Jus in decidendis bellitis
negotiis adhiberi potest?*

R. Neg. quia belligerantes personæ sunt majestatem habentes, quas nullum jus humanum obligat. Jus autem civile saltem nexus est, quo copulantur subditi Superioris alicujus ad communem civitatis utilitatem. Grot. *Prol. §. 25. & 26.* vid. *infr. L. 1. c. 3. qu. 15.*

CAPUT II.

An bellare unquam justum sit.

*Qu. I. An jure naturæ bellum gerere
licet?*

Aff. quia nec *primis natura*, nec illis, quæ *prima illa consequuntur* bellum repugnat. Ad *Conservationem enim sui* non saltem *instinctus naturalis* fertur, sed ea etiam à *Deo* ut singulis hominibus, ita & integris populis *est injuncta*, quam si non aliter, quàm per violentiam contra aliorum malitiam obtinere queamus, violenta ista conservatio omnino *justa* censetur.

senda erit. Grot. I. 2. 1. n. 4. Dn, Budd,
El. Phil. Pr. P. 2. cap. 5. S. 2. §. 2. & Select.
J. N. & G. Exerc. de Offic. Imper. circa consen.
mil. §. 2.

Qu. II. Quid sunt Prima natura?

R. Sunt *instinctus naturales*, quos homo habet non ut animal rationale. sed ut *sensu communi preditum*. Animal autem simul atque natum est, sibi ipsi conciliatur, & commendatur ad conservandum se ipsum & diligendum statum suum, omniaque hunc statum conservantia; itidemque alienatur à sui interitū ac omnibus eis, quæ interitum afferre videntur Grot. d. §. 1. n. 1.

Qu. III. Quæ sunt illa consequentia?

R. Sunt quæ post prima naturæ cognita sequuntur. Seu: sunt notio vel intelligentia *convenientia rerum cum ipsa ratione*. Grot. d. §. 1. n. 2.

Qu. IV. Quenam ex his duobus præferenda?

R. Præferenda sunt *consequentia* seu id quod sana ratio dicit, Non quod illa prima naturæ pugnent cum ratione, sed

quia præstantius est, ut illo potius ducatur homo, quo homo est, secerniturq; à brutis, nempe *judicio & ratione*, quam hoc, quo quidem contra naturam nihil facit, at tamen à brutis quoque nec recedit. Grot. d. n. 2. *ibiq;* Testm. lit. f. & m.

Qu. V. *At recta ratio, tamen vim & lesionem inbibet?*

R. Alia est vis *jus alienum tollens*, alia *jus alicui questum adversus vim ab improbis illatam defendens*. Illam recta ratio prohibet, hanc commendat ob sui conservationem. Quando enim obligatio nostræ conservationis observari nequit, nisi aliorum malitia violenter depulsa, cessat illa obligatio, quæ alios lædere vetat, quippe nulla ratio suppetit quare probi improborum injuriis expositi esse debeant, aut gens alteram potius, quam se ipsam conservare teneatur Grot. d. §. 1. n. 5. *ibiq;* van der Muelen. Budd. d. §. 2.

Qu. VI. *An cum Jure Gentium bella conveniunt?*

R. Aff. quia ex eo jure *certam formam* acceperunt, quam habentia bella peculiare esse

effectus sequuntur, qui cessant, quando bellum non est, sed illegitima per vim certatio Grot, I. 2. 4. n. 2. *ibiq.* Tesm. lit. c. 5 d.

Qu. VII. *An jure Divino bella approbantur?*

1. Aff. Nam in *Veteri Testamento* perpetuæ ac generales regulæ de modo belli gerendi à Deo præscribuntur *Deut. XX. 10-15.* Et Abrahamus quatuor Reges devicit, laudante Melchisedeco *Genes. XIV. 20.* Ac Moses arma apposuit Amalecitis *Exod. XVII. 10.* In *Novo* autem *Testamento* Johannes Baptista milites officii sui non deserendi, sed piè exercendi admonet *Luc. III. 14.* Et Paulus docet, gratum esse Deo, ut oremus pro Potestatibus, quo tranquillam sub earum tutela vitam agamus, quod sine armis fieri nequit. Idemque affirmat, illas esse ministros Dei, qui haut frustra gerunt gladium *1. Tim. II. 23.* ac ipse usus est militum præsidio adversus Judæorum insidias *Act. XXIII. 17. seqq.* Grot, b. c. §. 5. & 6.

Qu

Qu. VIII. In Sacris tamen admonemur ad lenitatem & jubemur colere mansuetudinem?

R. Jubemur in Sacris non resistere injurioso, percipienti maxillam præbere alteram, tunicam rapienti pallium insuper dare, diligere inimicos &c. Verum istis præceptis saltem interdicitur *vindicta privata*, non *publica* sine qua Superiores sibi subjectos tueri non possunt. Et ut ob injuriam *levem* aut rem facile recuperabilem patientiam exerceamus, ibi præcipitur. Grot. *h. cap. §. 2. n. 3. seqq.* Conf. Gerhardus *de Magistr. Polit. §. 388. & 391.* Zentgrav. *in Summa Jur. Div. Sect. 4. §. 12.* Burger. *Observ. Jurid. Polit. milit. Cent. 1. O. 1.*

CAPUT III.

Belli partitio in publicum & privatum, Summi Imperii explicatio.

Qu. I. Quæ est belli prima & necessaria partitio?

Bellum aliud est *Publicum*, quod auctore eo geritur, qui habet Jurisdictionem.

tionem seu summum imperium. Aliud Privatum, quod à privato in privatum geritur, v. gr. à viatore in latronem, & aliud Mixtum, quod ab una parte publicum ab altera privatum est, ut quod gerit privatus in eum, qui summum habet imperium, at non in se Grot. I. 3. 1. n. 1. §. c. 4. §. 1. ibiq; Telsm. lit. d. & van der Muelen.

Qu. II. An pari jure privatis, quo personis summum imperium habentibus bellum gerere licet?

R. Non, sed privatis bellum gerere regulariter prohibetur, quia judicis constituti adire superiorem, eumque ob injurias illatas consulere possunt. Summi Principes in suis controversiis non agnoscunt judicem, ergo belli iudicio utantur necessum est. Bellum enim ibi incipit, ubi iudicium deficit Grot. I. 3. 1. n. 2. Puf. VIII. 6. 8.

Qu. III. Estne bellum privatum sublatum post constituta iudicia?

R. Neg. sed saltem nimis, ejus licentia restricta, quæ ante iudicia valebat, Gr. d. §. 2.

Qu.

Qu. IV. Annon judicia sunt contra naturam?

R. Neg. ipsa enim æquitas & naturalis ratio dicitur, honestius esse & humanæ naturæ convenientius, res ab iis cognosci, quorum nihil interest, quam homines singulos id manu exequi, quod jus putant *Gr. b. c. §. t. n. 2.*

Qu. V. Quando ergo locus est privato bello?

R. Quando *judicia cessant*, quia lex vetans suum sine judicio consequi, accipi debet, ubi copia est judicis *Gr. §. 2. n. 1.*

Qu. VI. Quot modis cessant judicia?

R. Cessant vel in Civitate vel extra illam. In Civitate cessant vel momentanee, quando eo ipso momento, quo vincitur, non potest iudex expectari sine evidenti periculo, ut in latronis invasione, in debitoris fuga; vel continue cum subditi non audiunt iudicem, vel si iudex aperte rejiciat causæ cognitionem. *Extra civitatem* cessant, quando quis versatur in locis à nullo populo occupatis, ut in solitudine, vel in insulis vacuis *Gr. d. §.*

d. §. 2. n. 1. Haber. de Jure Civ. L. 3. S. 4.
c. 4. n. 21. seqq.

Qu. VII. Quotplex est bellum pu-
blicum?

R. Duplex vel *Solenne*, quod geritur
auctore eo, qui summam habet potesta-
tem in civitate, & cui ritus quidam ad-
sunt v. gr. denuntiatio, vel *Minus solenne*
quod ritibus illis carere potest, & geri in
privatos, & autorem habere quemvis
magistratum. Grot. §. 4. n. 1. & 2. ibiq;
Testm. lit. f.

Qu. VIII. Licetne minoribus magistrati-
bus bellum gerere? Conf. *de Jure Civ.*

R. Regulariter non licet, etiamsi
ipse Princeps injuriam invasionis prose-
qui negligat, aut. inferiori Magistratui
prompta occasio sit injurias vindicandi,
Quando tamen ita *presens est periculum*,
ut tempus non ferat eum consuli, qui
supremum in civitate jus habet, necessi-
tas facultatem se defendendi potrigit, vi-
detur enim majestas maluisse civitatem
quacunq; ratione salutem suam procu-
rare, quam ab hostibus capi Grot. d. §. 4.

n. 3. §. 5. n. 3. Dn. Budd. *Select.* 7. Nat.
 & Gent. Exerc. ult. §. iii. seqq. Joh. Voet.
de jure milit. c. 1. n. 13.

Qu. IX. *Quid si minori magistratui à superiore delegata belligerandi potestas?*

R. Tunc sanè censendum erit, bellum geri ex vi *summe potestatis*, nam quod faciendi quis jus alii dat, ejus ipse autor censetur Grot. §. 5. n. 2.

Qu. X. *An igitur solius Majestatis est bellum publicum gerere?*

R. Aff. quia salutem populi tueri solius summi imperantis est, quod & armis licebit, si aliter fieri non possit. Et bello tota civitas in periculum venit, in quod privatus alterum adducere nequit Grot. d. §. 4. n. 2. Boecl. *Inst. Pol.* L. 2. c. 7. & *Dissert. Polit.* 5.

Qu. XI. *Quid est Majestas?*

R. Est *summa ubique* (i. e. in personas & res) *in Civitate potestas*, cujus actus alterius voluntatis humanae arbitrio non possunt irriti reddi Grot. §. 7. n. 1. Puf. VII. 6. 1. & 2. Dn. Budd. *El. Pb. Pr. E.* 2. c. 4. §. 13. §. 10.

Qu.

**Qu. XII. Quid & quomodo sunt affectiones
Majestatis?**

R. Sunt propriae ejus attributa, quae ex
natura ejus fiunt, & eidem semper adsunt
v. gr. quod Majestas sit i. summa 2. nemini
obstricta ad rationes 3. Legibus superior
4. Sancta &c. Puf. d. c. 6. §. de O. H. & C.
L. 2. c. 9. ibique Titius.

**Qu. XIII. Quibus legibus princeps
est superior?**

R. Humanis & civilibus, quia haec tam
in origine quam in duratione à majestate
dependent. Inde fieri non potest, ut per
istas idem directe obligetur, cum alias
idem se ipso superior foret. Ex aequitate
tamen naturali & decoro publico etiam
leges à se laetas servat. Non est superior
legibus divinis & naturalibus, quamvis ob
earum transgressionem ab hominibus
puniri non possit, sed peccata ejus Deus
sibi curae esse testatur Grot. l. 3. §. 2. 14. in
f. Puf. d. c. 6. §. 3. Horn. de Civit. II. 2. 10. §. 11.

**Qu. XIV. Quam causa Majestatis
est?**

R. Attributione immediate esse & conferri

C

à Deo

à Deo volunt, ac populum in civitate non
 applicare majestatem personæ, sed tan-
 tum designare personam statuunt, in
 quam divinitus effunditur majestas Ziegler
de J. Maj. I. l. 41. seqq. & ad Grob. b. v. §. 7.
 Horn. *d. l. II. l. 21. seqq.* Boeck *Inst. Pol. L.*
2. §. 2. p. 28. seqq. Alii ita asserunt: *Populum*
consensu suo imperium transferendo in
Regem majestatem producere, Deum ve-
ro hoc salubre institutum consequenter
probare Grot. l. 2. 7. n. 3. & l. 4. 4. & 7.
 Alii denique mediam sententiam eligunt
 & statuunt: *Deum esse causam* Majesta-
ris summam & primam, à quo in genere
producitur & conservatur, homines vero,
coeuntes in civilem societatem, pactis
suis eandem, seu qualitatem moralem,
producere, eosque hinc suo consensu ali-
cui tribuentes imperium, esse causam ejus
efficientem proximam Puf. VII. 3. 1. seqq.
Beem. Diss. de Divino vicar. Princ. c. 3.
 §. 3.

Qu. XV. *Quæ ex his sententiis pro-*
banda?

r. Ultima quæ media dichesta Ne-
 gari

gari enim nequit, in collatione Majesta-
tis multa ab *arbitrio populi* cujus respectu
etiam in *Sacris Ordinatio humana* dicitur
1. Petr. II. 13. Simul tamen certam, & à
Deo istam potestatem esse, quia non po-
test non ejus voluntatis esse, quod in *sa-*
lutem totius humani generis constitutum
est. Imo speciali quadam ratione Deus
concurrit, quando *civium voluntates di-*
rigit, ut in hunc hominem, vel hanc fa-
miliam summam illam potestatem con-
ferant. Inde hoc intuitu *Ordinatio di-*
vina dicitur *Rom. XIII. 1. 2.* Dn. Thomas.
Jpr. Div. III. 6. 71. seqq. Kulpif. *Coll. Gros.*
Ex. 2. §. 8. Huber. d. Tr. L. 1. Sect. 7. c. 4. §.
14. seqq. Mert. *Tom. 1. Comment. de modo*
constituendi civit. Sect. 2. §. 3. & 4.

Qu. XVI. An non hoc ipso, quod majestas
immediate à Deo esse negatur, ali-
quid sublimitati Principum
destrabitur?

R. Neg. sed quia à Deo omnino Me-
jestas est, in Principibus sacrosancta ha-
benda, nec in eam civibus insurgere aut

quinquam ei dicitur ab hereticis Thomas dicitur
Hort. d. l. §. 4. inf.

*Qu. XVII. An populus privative an cum-
lative majestatem conferat?*

R. *Privative*, h. e. nihil imperii sibi
populus reservat, sed conferentes non
modo singuli, verum & universi subji-
cuntur. Interdum tamen *collationi certa
pacta* adjiciuntur, quibus summum impe-
rium ad certam regiminis formam &
modum adstringitur. Dn. Buddeus d. l.
§. 12. seqq. Dn. Becm. *Med. Pol. c. 12. §. 6.*
& *Pol. Parall. c. 12. §. 6.*

*Qu. XVIII. Rectene Majestas in Realem
& personalem dividitur?*

R. Neg. quandoquidem per *Realem*
intelligitur Majestas, quæ toti civitati re-
servata, & per *Personalem* quæ in paucos
vel unum imperantium translata, quia
Majestas summum est jus, quod *unum &
solum* tantum est. Hinc pugnaret sum-
mam habere potestatem, & tamen ean-
dem *alteri subjacere*, vel ab altero in suis
operationibus impediri posse, quod am-
plius

plus summi non esset. Præterea in *Democratia* talis duplex Majestas ostendi non potest, nec poterit proinde in cæteris Reipubl. formis. *Bœcl. Inst. Pol. L. 2. c. 1. p. 94. Huber. Lib. 1. Sect. 3. c. 1. n. 11. seqq.*

Qu. XIX. Est annen duplex Subjectum Majestatis scil. Commune & Proprium?

n. Ex hoc discrimine Subjecti non potest inferri duplex majestas, sed sensus est: quatenus nulla civitas sine summo imperio esse potest, si confuse quærat, ubinam imperium reperiatur, respondeatur istud existere in quavis civitate, quæ *Subjectum Commune*: si quæratur distinctius, quænam persona imperium in civitate habeat, respondeatur, vel Rex, vel Senatus vel Populus, & hæc persona *Subjectum Majestatis proprium* vocatur. *Grot. §. 7. n. 1. & 3. ibiq. van der Muelen. Puf. VII. 6. 4.*

Qu. XX. Cui usui tamen ab aliquibus distinctio in status realis & personæ adhibetur?

R. Ut defendatur cuicumque populo
 jus esse puniendi coercendique regem,
 quoties summo imperio abutitur. Sed
 hæc sententia periculosa est, & multis
 malis ansam dedit, & dare etiamnum
 posse experta est Anglia, quando hoc jure
 usa in Carolum I. Regem exemplum sine
 exemplo statuit. Grod. §. 8. n. 1. Ziegl. de
 Jur. Maj. Lib. 1. c. 2. §. 15.

Qu. XXI. An Optimatibus in Aristocratiâ
 & Populo libero in Democratiâ ut
 Regibus in Monarchiâ par
 est majestas?

R. Aff. quia imperium, quod civitas
 nemini subjecta condit, proprium ejus
 non extranei est, ut pote sine quo illa
 consistere non potest. Errat ergo Hor-
 nius de Civit. L. 3. c. un. §. 2. qui contrari-
 um statuit, quia Majestas, quæ indivisa,
 in Aristocratiâ & Democratiâ in plures
 dividenda venit. Nam etiam in his for-
 mis indivisa manet, & in una persona mo-
 rali hæret, quam omnes simul gerunt.
 Non enim seorsim singuli partem maje-
 statis habent, sed omnes conjunctim, &
 sin-

singuli ut membra necessaria constituen-
da majestatis considerandi sunt. Grot. L.
3. 8. n. 6. & 7. Puf. de J. N. & G. VII. 5. 5.
Becm. Med. Pol. c. 12. §. 7.

*Qu. XXII. Quomodo vero in his Rebuspubl.
concessa illis majestate, pariter
res erunt?*

*R. Quia in Aristocratiis jus imperan-
di Procerum est, exclusa plebs ibi parit:
In omni vero Democratia semper aliqui,
ut valde inopes, externi, foeminae & ado-
lescentes reperiuntur, qui à publicis deli-
berationibus arcentur, & sub legis obse-
quo tenentur. Quidam etiam populi
alios populos sub se habent, non minus
deditos sibi, quam si regibus parerent.
Grot. d. n. 6. & 7. Huber. L. 1. Sect. 8. c. 4.
n. 27. seqq. Dn. Thomas. in not. ad Hub.
L. 1. S. 2. c. 4. n. 10. & c. 5. n. 41.*

*Qu. XXIII. Quando in collationem sum-
mi imperii consentire videtur
populus?*

*R. Quando homines in naturali li-
bertate constituti securitatis suae gratia
consenserunt in civitatem, illi, constituta*

civitate, postea decernunt qualis forma regiminis sit introducenda. Hæc electa deinde pactum adhibent, quo ille vel illi constituuntur, in quem vel quos regimen sue civitatis collatum esse debeat. Atque hoc pacto imperans vel imperantes ad curam communis securitatis & salutis, reliqui ad obsequium his præstandum sese obstringunt. Hert. d. 1. Sect. 1. §. 2. & 3. Pufend. VII. 2. 6. seqq. & de Off. Hom. & Civ. Lib. 2. c. 6. §. 7. seqq.

Qu. XXIV. An consensus populi in conferendo imperio se semper uno modo habet?

R. Neg. sed potest ille vel *ultra* intervenire, quando cives ad aliquem Principem constituendum sponte accedunt, adhibitâ *electione*, quæ vel *libera* est vel *restricta*; vel potest *vi* elici, quando per violentiam bellicam victi coguntur in victoris imperium consentire, qui modus vocatur *Occupatio*. Puf. VII. 7. 1. 6. Zentgrav. in *Summa Jur. Div. Sect. 1. art. 2. Subsect. 2. §. 7. 8. 9.*

Qu.

Qu. XXV. An legitimo titulo acquiratur imperium per occupationem bellicam?

R. Aff. si victor micatur iusta bellandi causa & subsequente consensu victoriarum imperium victoris agnoscatur, quia descendens cum altero in bellum, quem ipse antea laeserat, & cui aequam satisfactionem praebere renuerat, omnes suas fortunas Martia alea exponit, & hunc eventum belli approbat. Puf. VII. 7. 3. Thomaf. Jprud. Div. III. 6. 94. seqq. Hert. d. Sect. 1. §. 4.

Qu. XXVI. Quid si per vim injustam occupetur imperium?

R. Distingtuendum an injustus invasor per vim Democratiam verterit in Monarchiam, an Monarcha vel Optimatibus ejectis se in eorum locum immiserit. Priori casu imperium invasoris non fit legitimum, nisi consensu populi accedente. Posteriori casu invasionis ini- quitas demum purgatur, si pristini imperantes extincti sint, vel eo nomine transactum fuerit. Subditi tamen inte-

nam in vafori parera tenentur, ob exerci-
tium imperii, quod actu habes, etiam
contra antiquos dominos, quia pro illis
insufficiant ultra id, quod jam fecerunt, po-
stulari nihil potest. Puf. VII. 7. 4.

Qu. XXVII. Quas cautiones suppeditat
Grotius ad iudicium de summa pote-
statis accipiendum?

I. Cavendum esse, ne decipiamur
ambiguo Nominis sono, aut rerum exter-
narum specie. Sæpe enim Principes aut
Reges aliqui vocantur, qui tantum nomi-
ne tales sunt, & saltem jus precarium au-
toritatemque svadendi, non vero iuben-
di potestatem habent. E contrario titu-
li splendore alii abstinere, & tamen ab-
solutam potestatem habent.

II. Aliud esse de re querere, aliud de
modo habendi. Hinc distingvendum in-
ter Summitatem imperii & habendi pleni-
tudinem.

III. Non desinere summum imperium,
etiam si is qui imperaturus est promittat
aliquid subditis, etiam que ad imperii rati-
onem pertinent.

IV. *Quonquam summum imperium unicum quiddam sit, ac per se indivisum, fieri tamen, ut a pluribus sustineatur.*
Grot. §. 10. 11. 13. 16. 17.

Qu. XXVIII. *Quid ergo, an Majestatem habent populi, qui in alterius ditio- nem concesserunt?*

R. Neg. quia non sunt civitas aut cœtus perfectus liberorum hominum, sed sunt membra minus digna perfectæ civitatis, cuius actus alterius arbitrio subsunt.
Grot. §. 7. n. 2.

Qu. XXIX. *An potest esse unum caput plurium populorum, qui tamen singulis perfectæ cœtus consti- tuuntur?*

R. Aff. in naturali enim corpore eadem persona potest esse caput plurium & distinctorum corporum, diversa ratione considerata, secus ac in naturali corpore. Sic Carolus V. Germaniæ, Hispaniæ & multarum aliarum provinciarum caput fuit & Princeps. Grot. d. §. 7. n. 2. ibique Testm. Hert. Opusc. Tom. 3. Dissert. de uno hom. plur. sustin. person. Sect. 2. §. 3.

Qu.

Qu. XXX. An singuli esse populi Majestatem retinent?

Respon. Non *domante* domo regnatrice, sed ea *extincta*, quia tunc imperium redit ad quemcumque populum seorsum. Grot. *d. n. 2. Dissent. Ziegl. b. c. p. 127. & Hen-nig. p. 189.*

Qu. XXXI. Civitates quae arctissimo foedere junguntur, an singulae retinent Majestatem?

Respon. Quia manent coetus perfectus, & retinent sua jura, leges & libertatem, etiam retinent majestatem, & quae communi consensu tractanda negotia, ex unitatis foedere venit. Exemplum in civitatibus Helveticis, foederati Belgii. Grot. *d. n. 2. in f. Gl. c. 9. §. 9. ibique Tsch. & van der Muelen.*

Qu. XXXII. Annon Majestas semper penes populum est, quia regem constituit populus, ergo est rege superior?

Respon. Non universalis est haec regula: Constituentem constituto esse superiorem, sed saltem procedit, quando constitutio-nis effectus perpetuo pendet a voluntate con-

constituitis; fallis autem in ea consti-
tutione; quæ ab initio est volens acie, postea
vero effectum habet necessitatis, velut mu-
lier sibi quidem virum constituit, cui ta-
men semper parere necessarium habet.
Item minor sibi curatorem constituens.
Itaque & populus sibi Regem constituens
eo non est superior, nec proinde majesta-
tem retinet. Grot. Si 8. n. 13. ibique van
der Muelen Ruf. VII. 6. 6.

*Qu. XXIII. Quia saltem Rex videtur propter
populum, populus Regin videtur
superior?*

R. Nec hoc universaliter verum est:
Omnis regimen eius, qui regitat, causa
comparatum esse, possunt enim quaedam
imperia comparata esse ad regum utili-
tatem, ut quæ victoriâ parta sunt. Possunt
& quaedam utilitatem respicere tam eius
qui regit, quam eius qui regitur, ut cum
populus impotens sibi tuendo regem po-
tentem imponit. Licet autem in pleris-
que imperiis per se respiciatur utilitas eo-
rum qui reguntur, non ideo tamen se-
quitur, populos reges esse superiores, nam
&

& tunc pupilli causa reperta est, & tunc
 tutela ius est, & potestas in pupillum. *Secundum*
J. de Test. Gron. J. de u. de. Ruf. d. l.

Qu. XXXIV. An ut tutor male admini-
strans removeri possit, ita Rex
autem videtur removendus, si male
administret imperium?

R. Neg. tutor removeri potest, quia
 superiorem habet, Rex non potest, quia
 non agnoscit superiorem; imperantium
 enim peccata Deus sibi cura peculiariter esse
 testatur, qui ea aut vindicat, sicut opus ju-
 dicet, aut tolerat in poenam, aut explora-
 tionem populi. *Grot. d. 2. 14. ibique Gron.*

Zentgray. in Summa J. de Crim. S. 180
& 19.

Qu. XXXV. Leguntur tamen populi
puniti ob Regum peccata?

R. Non ideo leguntur puniti, quod in Re-
 gem non punierint, aut reprehenderit,
 cum enim populus regem maneat inferior,
 non potest nec tenetur ejus delicta prohibere
 aut punire; sed, vel ideo puniti, quia
 approbarunt Regum peccata, vel quia
 Deus summo suo dominio, quod in vitam

necnonque singulorū habet, uti videtur,
tollendo subditos in poenam regis, cuius
supplicium est subditis orbari. Grot. §. 8.
1116. ibique van der Muelen.

Qu. XXXVI. Estne mutua subjectio inter
populum & regem, ut is regi si bene, rex
verò populo subiciatur, si male
imperaverit?

R. Neg. quia sicut actuum bonitas per
se non est sufficiens quinquam collocan-
di in regale solium; ita ex adverso ma-
litia non sufficit, ut aliquem dejiciat, &
populo imperium conferat, cum horum
obtentu summa confusio enasci posset,
quoniam semper futuri essent, qui regi
malitiam actuum suorum exprobrarent,
& se superiores rege jactitarent. Grot. §.
2. ibique Ziegl. Osiand. th. 9. Obs. 1. 128.

Qu. XXXVII. An summus imperium ha-
beret potest jure temporaria?

R. Aff. quia duratio temporis non va-
riat speciem summae potestatis, modo
acta imperantium intra suum tempus in-
firmari non possint. Sed summum im-
perium non habuit Dictator Romanus.

Budd.

Budd. *Sel. J. Nat. S. G. Ex. ult. Suppl. f. 99.*
 Puf. *VII. 6. 15.* Dissent. Grot. *S. II. II. 2. ibi-*
que van der Muelen. *Horn. de Civit. L. 2.*
c. 10. §. 3. Nec habent *Curatores Regna*
impuberum aut furiosorum, sed hic ma-
 jestas penes regem manet, cuius nomine
 curatores administrant. Ziegl. *de J. Maj.*
L. 1. c. 1. §. 42. Becm. *Med. Pol. c. 12. §. 10.*
 Hert. *de Tutela Regia Sect. 2. n. 9. §. 99.*

Qu. XXXVIII. An desinit summum imper-
ium esse, si imperator promittat
aliquid Deo aut subditis?

¶ Si Deo aut subditis promittat de ob-
 servatione juris Divini vel naturalis, ad
 quam omnes reges tenentur, etiam si ni-
 hil promiserint, summum imperium
 non desinit. Nec desinit, si promittat
 de regulis quibusdam exercendi summum
 imperium, ad quas sine promissione non so-
 neretur, siue promissio cadat in exerci-
 tium actus siue directo in ipsam facultatem,
 utut imperium quodammodo ar-
 ctius reddatur. Nam licet priore casu
 factum contrarium Principis sit injustum,
 & posteriore nullum, sit tamen hoc non

ex *ut* aliqua superioris potestatis, sed ex ipsa Principis promissione quæ hunc effectum habet, ut quicquid contra datam fidem factum fuerit, ipso jure vel injustum vel nullum esse censeatur. Grot. §. 16. n. 1. & 2. ibique Tesm. Ziegl. d. l. §. 14. & 15. Puf. VII. 6. 10. Aliter Kulpis. Coll. Grot. Ex. 2. §. 10.

Qu. XXXIX. Quid si addatur clausula: ut si rex regno cadat, si fidem fallat?

*R. Nec tunc desinit esse summum imperium, sed saltem habendi modus immutatus per conditionem. Neque ista clausula ob abusum periculum in effectum perducitur potest, itaque tantum in premi-
nimentibus nunciis publicis inter Principes & subditos adjicitur. Grot. d. l. §. 10. n. 1. Do-
Becm. Conspect. Pol. c. 1. §. 10. n. 1. Diss. de
Jure Subdit. circa sacra c. 1. §. 17.*

Qu. XL. An Imperatores habent, qui ad promittendum Pontificis in personis & causis Ecclesiasticis

R. Aff. quia saltem qualitas quedam

accidentalis est, ob quam istæ personæ & causæ potestati civili non subjiciuntur, quæ tamen quoad *qualitatem naturalem*, seu quatenus homines & cives sunt alicujus status, suo Principi subjectæ manent. Ziegl. *de Jure Majest.* L. 1. c. 1. §. 23.

Qu. XLI. An inæqualiter fœderatus summum imperium habere potest?

Aff. si fœdus non contineat *immunitationem summi imperii*, ut si convenerit, unum populum alterius Principis populi-ve majestatem cõmiter conservare debere, quia hoc adjicitur, ut intelligatur, alterum Principem autoritate & dignitate, non potestate esse superiorem. *Neg.* si fœdus *ad immunitationem summi imperii* initum v. gr. ut provocandi facultas sit civibus sociorum adversus sententiam suorum Imperantium ad aliquem ex fœderatis, vel ad communitate Concilium. Grot. §. 21. Huber. L. 1. Sect. 3. c. 3. n. 21. seqq.

Qu. XLII. An saepe accidit, ut qui superior in fœdere, se potantia multum prævaleat, summum imperium

habere possit?

U

n. Ve-

R. Verum hoc est, præsertim si feudus perpetuum sit & cum jure præsidii inducendi in oppida. Hinc prudentia civilis est circa inœquanda fœdera inœqualia, ut inferior sibi prospiciat, ne quid potentiori concedat, cujus prætextu paulatim sibi potentiam in minorem usurpet. Gr. §. 21, n. 10. *ibique* van der Muelen.

Qu. XLIII. *An majestatem habent, qui certum quid pensitant?*

R. Aff. si id faciant ad redimendas injurias, vel ad tutelam comparandam, quia istiusmodi pensiones, non ex imperio alterius, sed ex pacto & conventionibus sunt. Quanquam infirmitatis confessio aliquid de dignitate delibat. Grot. §. 32. *Becc. Med. Pol. s. 20. §. 1. & Pol. Par. all. c. 20. §. 3.*

Qu. XLIV. *An Vassallus feudi illius Majestatem habet?*

R. Aff. quia vis summi imperii non in nominibus aut institutis externis, sed in exercitio jurium summa majestatis consistit, idque suo nomine, hinc ubi idem effectus, ibi etiam idem imperium obtinet.

net. Exhibito vero fidei & præstatio
servitorum cum feudali Jurisdictione
non procedunt ex cogente aliquo
imperio, sed ex iustis inter utramque par-
tem placitis. Grot. §. 35. Hique Hennig.
& van der Muelen. Lyncker in not. ad
Böckl. tit. Pol. L. 2. c. 1. voce de Vasallis p. 61.

Qu. XLV. An ergo inæqualitas potentia
vel autoritatis non minuit parita-
tem Summitatis?

Ans. Non minuit, quia vires agendi
summitatem non constituunt, nec jus in
armis positum est. Hinc antequam pe-
culiare factum aut pactum humanum in-
tertedat, quo gens in gentem jus aliquod
sibi acquirit, vel ex maleficio aut damno
per injuriam dato ab altera ejus reparatio-
nem læsa prætere possit, nihil pote-
statis in eam habet, aut jure sibi arrogare
valet, sed potius cæteras Gentes æquo ju-
re secum vivere pati debet Zentgrav.
de Orig. & Verit. Jur. Gent. Art. 3. §. 3.
10. 11. 12.

Qu. XLVI. An infantibus summum
imperium competit?

B. Aff.

R. Aff. ex voluntate populi, Principatum transferentis in universam familiam, nam ita in infantem tanquam partem familiae istum quoque transtulisse videtur. Administratio tamen summi imperii durante impubertate interim aliis conceditur Dn. Coccej. *de Tutel. Illustr. Sect. 2. §. 2. seqq.* Dn. Becm. *Consp. Pol. c. 14. p. 71.*

Qu. XLVII. *Cui interim competat illustris populi tutela?*

R. Nisi voluntas Regis decessoris, lex aut mores regni aliud constituent, proximus agnatus tutelam administrabit, quia is ad familiam regiam pertinet, in quam gubernatio Reip. translata Grot. *b. c. §. 15.* Coccej. *d. l. §. 7.* Hertius *Tom. I. Comment. de Tutela Regia Sect. 1. §. 11. seqq.*

Qu. XLVIII. *An summitas imperii estimanda ex discrimine delationis factae per successionem aut electionem?*

R. Multi per illam summa, per hanc delata summo minora imperia dicenda

arbitrantur. At hoc universim verum non est. Nam successio *non est titulus imperii*, qui imperio formam assignet, sed *veteris continuatio*. Jus enim ab electione familiæ cœptum, succedendo continuatur, quare quantum prima electio tribuit, tantum defert successio. Fieri ergo potest, ut imperium, quod *continua electione* defertur, *latius pateat*, quam quod successio defert, *ob voluntatem populi* plus quandoque tribuentis. Et quando successio *imperii augmentum* defert, hoc non *successioni*, sed *quasi nova ac prima electioni* tribuendum erit. Grot. §. 10. n. 5. *ibique* van der Muelen.

Qu. XLIX. *An aequè in non patrimonialibus ac patrimonialibus regnis Reges habere possunt majestatem?*

R. Aff. quia modus habendi non variat rem. sunt autem *Patrimonialia* regna, quæ armis quæsitæ, vel in quibus populus majoris mali vitandi causa se sine conditione subjecit, ac ita in Regem transtulit, ut ab eo alienari possint. *Non patrimon-*

mo-

monialis dicuntur, quæ populi voluntate delata, & in quibus Reges *Lege quadam fundamentali* aut consuetudine adstricti, ne alienent regnum Grot. §. 11. 12. & 13. Puf. VII. 6. 14. 16. 17. *ibique* Hert. d. §. 14. Budd. *Select. J. Nat. & Gent. Ex. de Testam. Summ. Imp. c. 1. §. 22. seqq.* Dissent. Dn. Coccej. *Disp. de Testam. Princ. c. 2. §. 16.*

Qu. L. At regnum semper in patrimonio populi esse videtur, quia sanguine civium quaesitum?

R. Non omnia regna quaeruntur ope & sanguine civium, sed ex *privato* quoque *Principis patrimonio*, ad quod etiam pertinent *fructus ex patrimonio populi* percepti, qui Principis sunt proprii. Hinc evenire potest, ut Rex in quosdam populos impensis suis devictos *patrimoniale regnum* habeat Grot. §. 12. n. 3. *ibique Testm. lit. u.*

Qu. LI. Quomodo imperia in patrimonio esse possunt, cum liberi homines non sint in commercio?

R. *Ius imperandi est in commercio &*

patrimonio, & hoc quidem, non liberi homines alienantur. Non enim infrequens est, ut res ipsa non sit in commercio, sed ius tamen aliquod circa rem in illo habeatur *L. 14. C. de Legat. Grot. §. 12. n. 2. ibique Tesm. tit. n. 5 van der Muelen. ad §. u. n. 1. Puf. VI. 3. 7.*

Qu. LII. Potestne aliquis summum imperium habere, & tamen non plenum ac viceversa?

R. Aff. si per plenitudinem habendi intelligatur exercitium imperii externum, nam hoc quandoque in summo Principe sine præiudicio summitatis limitari Horn. de J. C. L. 2. c. 10. §. 7. quandoque non summo Principi liberius concedi potest. Non si intelligatur ipsum imperium, nam hoc ut summum ad omnes actus se extendit, nec uni hæc pars Majestatis, alii alia per se radicaliter inhære potest, ad evitandam summitatum pluralitatem Hennig. ad Grot. b. c. §. 14. 1

Qu. LIII. An summum imperium dividi potest?

R. Summum imperium in se unum quid-

quiddam & indivisum est, quia a natura
summitatis deficit, si plura summa concipi-
 piantur, cum ita singula per se non sum-
 ma sed idem sint. Quoniam vero per
 diversos actus circa varia negotia civilia,
 tanquam objecta sua, summum imperium
 occupatur, velut totum aliquod varias
 suas partes potestativas seu potentias ha-
 bere intelligitur Puf. VII. 4.1. Aliter Grot.
 h. c. §. 17. ubi vid. van der Muelen.

Qu. LIV. An hoc modo fit divisio imperii,
 si populus adhuc liber futura regi aliquid
 imponit faciendum vel non, quod sub
 lege poena observare tene-
 tur?

R. Neg. sed hic rex tantum titulum
 habet, populus solus imperium quia qui
 puniri, aut cui imperari potest, ille infe-
 rior est imperante. Tesm. ad Gr. h. cap.
 §. 17. n. 1. lit. h. Puf. VII. 4. 14.

Qu. LV. An fit divisio cum reges acta quas-
 dam sua volunt esse rata, nisi pro-
 bentur a Senatu aut alia
 censu?

R. Neg. sed solus regis est imperium,
 D 5 qui

qui ipsi sibi hoc pacto cavet, ne quid pro vera voluntate habeatur, quod fallaciter impetratum. Unde acta ipsius Regis imperio rescindi intelliguntur, qui si in sua sententia persistat, Senatus regi parere tenetur, qui saltem auctoritatem suadendi habet. Grot. §. 18. Becman. in Hist. Civ. c. 3. §. 8. & 14.

Qu. LVI. *Quenam optima est Reip. forma?*

R. Multi pro *Monarchia* calculum ponunt, quia negotia publica ibi celerius expediuntur. Hennig. b. c. §. 8. verb. *qualemcunque* Lips. in *Monit. pol.* L. 2. c. 1. Alii pro *Aristocratia*, quia in ea liberri- mum imperium, sine periculo tyrannidis & confusionis haberi potest. Huber. de *J. C. L. L. 1.* S. 7. c. 1. Alii pro *Democratia* ob æqualitatem & libertatem. Clafen. *Polit.* L. 2. c. 8. §. 2. & 3. Verum quia in unaquaque harum vitia & incommoda tam hominum quam status reperiuntur, de quibus Clafen. L. 6. c. 4. 6. & 8. Puf. *VII.* 5. 10. ex comparatione commodorum & incommodorum quæ singulas formas

co-

constantur, de præstantia unius præ altera dijudicandum erit, ac tunc ex mente Aristotelis, concludendū: *Eam esse optimam formam, quam in usum deducere valeamus.*

Qu. LVII. *An jura Majestatis differunt à Majestate?*

R. Simul sumta non differunt realiter à majestate, sed sunt *ipsissima Majestas*, ab objectis vel effectis tamen diversimodè denominantur. Sic eadem suprema potestas est, per quam qui imperant leges ferunt, judicia, Magistratus constituunt, sacra curant, bellum gerunt &c. Puf. VII. 4. H. Bœcler. *Inst. Pol. L. 2. c. 2. sqq.*

Qu. LVIII. *Quomodo dividi possunt jura Majestatis seu Regalia?*

R. Doctrinæ gratia dividi possunt in *Transfuentia* quorum exercitium maxime tendit ad alias respubl. v. gr. jus legatorum, belli, pacis, foederum, & *Immanentia*, quæ in ipsos cives exercet Majestas, ut sunt jus leges ferendi, circa sacra, poenas, dignitates, &c. Puf. *d. l.* Ab aliis Regalia in *Majora* & *Minora* dividuntur, quæ divisio toleranda, si *majus* dicatur, non quod

quod originem suam habet à majestate
 (quia sic omnia forent majora) & *minus*.
 cujus fundamentum est ambiguitas pri-
 vati dominii, sed si discriminem ponatur *in*
sine, quia majestas per majora sibi im-
 mediatè consulit, per minora vero fiscus
 Ziegler. *de Jure Maj.* L. 1. c. 3. §. 28. 1999.
 Huber. L. 1. S. 3. c. 6. §. 7. Lyncker *in not.*
ad Bæcl. Inst. Pol. L. 2. c. 2. voce *Minora*.

CAPUT IV.

De

Bello Subditorum in Superiores.

*Qu. I. Quid si Imperans subditis suis ali-
 quid imperet, juri naturali aut di-
 vino contrarium?*

NON debent parere, quia talia facere
 nequeunt sine offensione Dei, cui
 magis parendum quam hominibus. *Act.*
IV. 19. & V. 29. Exod. I. 15. 16. 17.

*Qu. II. Si autem subditi injuriâ afficiantur
 à summa potestate, an contra eam
 arma sumere possunt?*

*Res. Neg. sed potius injuria toleranda,
 &*

Et propterea opponenda, quia civili societate constituta prohibitum est jus istud resistendi promiscuum, cum illa societas aliter finem suum, qui est, ut quiete & tranquille vivat, consequi non possit. Grot. I. 4. 1. § 2.

Qu. III. An hoc etiam S. Scriptura ut probat?

R. Aff. nam mortis supplicio damnatur, qui inobediens fuerit Summo Pontifici, ut ei, qui extra ordinem rector populi a Deo constituitur. *Deum. XVII, 12.* *Qu. IV. Et Christus praecepto de dando Caesari, quae sunt Caesaris, omnem obedientiam summis potestatibus praefandam inculcat. Matth. XXII, 21. Marc. XII, 17. Luc. XX, 25. At Paulus ad Rom. XII, requirit subjectionem cum non resistendi. Grot. §. 3. § 4.*

Qu. IV. An hoc obtinent tantum in singulis, an vero etiam in Magistratibus a Principe constitutis?

R. Hocunt Viri docti, ut David Paretus dicit, qui sub certis conditionibus his

his magistratibus permissum esse poterunt resistendi Superioribus, quia officium magistratus inferioris est defendere suos subditos contra vim atrocem Tyrannorum extraneorum & domesticorum. vid. Osiand. *b. c. 16. 6.* Verum parum rectè. Quomvis enim Magistratus tales, inferiorum ratione habitis, sint personæ publicæ, ad superiores tamen si confidantur, *privati sunt*, quorum propriis facultas gubernandi ita summe potestati obijcit, ut quicquid faciunt *non est nisi voluntatem, id est, facultatem defectuam*, sed adeoque habeatur pro actibus privatorum. Quicquid enim imperii consentitur habere, id omne debent Principi, qui si non trahat manus & repetat potestatem, vix distabunt, nihil prætere dignitatis retinentes. Grot. *S. 6. n. 1. ibique Menozi* Horn. *L. 2. c. 12. S. 10. n. 4.* VI. 112

Qu. V. Siccine ad patientiam obligantur subditi, ubi male ab eis Princeps tractat?

R. Aff. siue bonis singulos spoliat, siue ad ministeria sua eos disponat, aut male mul-

multet. Hoc enim erit jus Regis, qui regnabit super vos: eripiet vobis filios & agros vestros ac dabit servos suos &c. inquit Samuel 1. Sam. VIII, 9. seqq. ad Populum Israelis, qui Regem exemplo vicinarum gentium postulabat, cujus potestatem & imperii amplitudinem explicabat. Petrus Cunæus de Republ. Hebræor. L. 1. c. 14. Wilhelm Schikard de jure Regio Hebræor.

Q. VI. An ibi verum Jus Regium describitur?

A. Aff. quia istud sine vitio tyrannidis exerceri potest. Assumere enim sibi juvenes in satellitium, vineas in alimentationem, decimare greges & similia, actus tales sunt, qui posita necessitate à quolibet rege justè suscipiuntur, ut potest sine quibus Majestas regia stare non potest. His non adversatur Deut. XVII, 14. seqq. quia Moses ibi non populum sed regem instruit, & de jure regis non abtendo consilium suppeditat, Samuel potestatis regis & imperii amplitudinem explicat. Illo modum imperandi temperat,

rat, hic *parendi necessitatem* & quæ sub
 -tristoleranda sunt, proponit Ziegl. de J.
 -M. L. I. c. 4. Huber. de J. Civ. L. I. S. 2. c. 7. v. 11.
 seqq. Boem. Med. Pol. c. 21. §. 5.

Qu. VII. *An patientia hæc nos obligat in
 -gravisimo & certissimo pe-
 -riculo?*

R. Negative quidem subdito resistere
 licet, objiciendo clypeum, aut fugam sibi
 consulendo. *Positive* nunquam is vim in-
 ferre potest Principi, quia persona eius
sancta est ob majestatem, quæ eandem
 inhabitat, eamque semper comitatur, &
 quia persona est multis utilis, in cujus sa-
 lute salutis totius Reip. versatur. *Quis*
inmissa manu in unctum Dei insons esse
potest, inquit David. Sam. XXVI. 9. Grof.
 §. 7. n. 1. 6. & l. 2. c. 1. §. 9. n. 1. Puf. VIII.
 §. 5. Zentgrav. in Summa J. Div. Sect. 3.
 art. 3. §. 10. Hert. Tom. I. de Collis. Legum.
 Sect. 1. §. 21. Dissent. Voet. de Duell. c. 20.

Qu. VIII. *An Principem subditum in va-
 -dentem occidere non licet, si in vasus
 -alias factus esse non possit?*

R. Non licet, & rationibus jam prælati
 non

non enim sine maxima *Reip. perturbatio-
ne* & exitio plurimorum *innocentium* oc-
cideretur Princeps. Hinc æquo animo
ferendum, quicquid mali à Principe sub-
dito infertur. Interim tamen à peccato
patientia nostra Principem non eximit.
Et si Princeps ex instituta defensione la-
sus fuerit, hoc in crimen Majestatis verti
non potest. *Becm. Doctr. moral. c. 9. §. 11.*
Lederer de J. belli priv. L. 2. c. 3. §. 7.
Welthem Introd. ad Gr. L. 2. c. 1. qu. 9.

*Qu. IX. Quid si vero nimia formidine
aut iracundia aliisve affectibus transue-
siantur rectores, quo minus rectam
ineant viam, que ad tranquil-
litatem ducit?*

*¶ Nec illis resistere licet, sed ad inter-
minis frequentia habendum, que inter-
ventu meliorum pensantur. Satis au-
tem est Leges id respicere, quod plerum-
que accidit, utque in summa & majori
parti profint, quam sine norma vivere,
eamve cuiuscunque permitti arbitrio.*
*Gros. I. 4. 4. n. 3. vid. Budd. El. Ph. Pr. P.
2. c. 4. §. 13. §. 8.*

E

Qu.

Qu. X. Credendumne subditos mori præoptare, quam nullo casu vim superiorum armis arcere velle?

R. Si resisti nequeat, nisi cum *maxima Reip. perturbatione*, aut exitio plurimorum innocentum, id credendum est. Alias probabile est, illos, qui primi in societatem civilem coeunt, si interrogarentur, an ita mori præoptarent, responsuros esse, se *nunquam hoc velle*, quia id majus esset incommodum, quam quod constituta civitate effugere conabantur. Antea enim multorum odiis erant obnoxii, cum facultate tamen repugnandi; hoc modo vero sese adstrinxissent ad *quasvis injurias* citra repugnantiam patiendas ab illo, quem ipsi suis viribus armaverant Grot. §. 7. n. 2. Puf. VII. 8. 7.

Qu. XI. Quo igitur casu jus belli subditis datur adversus Reges suos aut Principes?

R. Tunc datur, si nomen tantum Regis habent, re ipsa vero populo subsunt, sive vigore primæ electionis, sive ita postea conventum, ut illi, si peccaverint in

in lege aut Rempubl. non tantum vi repelli possint, sed & si opus sit, puniri morte Grot. §. 8. *ibique* Telsm.

Qu. XII. An idem dicendum de Principe non regente, sed tantum ex familia Regis?

R. Aff. quia talis subditus Principis regentis est, nam & familiae suae Rex cum summa potestate praest. Dn. Coccej. *de Justitia belli & pac. in Statu regn. Portug. Ars. 1. qu. 3. Franckenb. im Europ. Herald Vorbericht p. 5.*

Qu. XIII. An jus belli datur in eum qui regnum abdicavit, aut pro derelicto habet?

R. Aff. quia post id tempus habetur pro privato, & omnia in eum licent, quae in privatam. Quamvis illum adhuc committatur, ob pristinum imperii axioma, *reverentia.* Pro tali tamen nondum habendus, qui imperium negligentius tractat. Grot. §. 9. *ibique* Obrecht. Puf. *II. §. 8.*

Qu. XIV. An in eum qui regnum alienat aut alteri subjacet?

E 2

R. Alie-

R. Alienando talis nihil agit obdeditum facultatis. Si tamen regnum quoque tradere velit, non est dubitandum, quin ei per vim à civibus resisti possit: cum obstare possit populus, ne imperium habendi modus mutetur. Grot. §. 10. *ibid.* Hennig.

Qu. XV. *An qui verè hostili animo fersur in exitium totius populi?*

R. Aff. quia consistere non potest voluntas imperandi cum voluntate perdendi. Quare qui se hostem totius populi proficitur, is eo ipso regnum abdicat. Grot. §. 11.

Qu. XVI. *An in eum jus belli datur, qui regnum committit ex feloniam?*

R. Aff. quia tunc recidit in privatam personam. Grot. §. 12. *supra c. 3. qu. 44.*

Qu. XVII. *An regi partem tantum imperii habenti resisti potest, pro ea parte, quæ ipsius non est, & illam inuolabit?*

R. Aut populus quoad exercitum tantum partem imperii habet, aut eam habet independenter. Priori casu resistere non potest,

potest, ob vinculum subjectionis; posteriori casu potest, quia sic regis imperio non subjacet, sed ei, ut sibi æquali, pro partis suæ defensione, arma opponit. van der Meulen & Hennig ad §. 13. b. c. Aliter Grot. §. 3.

Qu. XXIX. Dictum fuit de eo qui jus imperandi habet aut habuit, quid licet in Invasorem?

R. Invasor, qui nullo justo titulo sed sola vi nititur, aut adhuc *in actu* invasionis occupatur, aut *sam acquisivit* imperium, idque vel interveniente renuntiatione expulsi regis, eaque expressa vel tacita, vel immemoriali præscriptione. *Priori casu* in eum jus belli manet, ac proinde in eum id, quod in hostem, licet, qui à quolibet etiam privato interfici potest. *Posteriori casu* nullum in ejus personam jus superest populo, sed ex eo tempore omnia jura legitimi Regis obtinuit, & cives ad obsequium imperio acquisito correspondens obligati sunt. Grot. §. 15. seq. Lederer de jure Bell. priv. l. 2. c. 3. §. 3. Hennig. ad Grot. p. 297.

Qu. XIX. Si actu Invasor Imperium teneat, quid exinde habet?

R. Quia in possessione est, habet imperii exercitium. Hinc Regnum in Secularibus & Ecclesiasticis administrare potest, vicini eum regis titulis compellere, ejusque Legatos admittere. possunt, subditi quoque in omnibus ei obsequi debent. Quos actus legitimus Rex tolerat in gratiam suorum subditorum, quos conservari mavult, quam ut viribus destituti nullo cum fructu pereant. Ceterum quando extinctus Invasor & ejus imperium finitum, actus ejus intermediarii temporis expirant nec amplius vim obligandi habent, quia Jus Imperii, à quo omnia illa acta dependent, non habuit Invasor, sed tantum exercitium, Puf. VII. §. 10. Hert. Tom. 1. de mod. constit. Civit. Sect. 2. §. 5. n. 4. Dn. Coccej. Diss. de Regimine Usurpatoris Rege ejecto §. 48. seqq.

Qu. XX. An ex lege antecedente aut expresso jussu ejus qui jus imperandi habet Invasorens occidere licet?

R. Li-

R. Licet quoad in actu occupandi & invadendi est constitutus, non postquam occupavit, quia tunc ob fidem datam vis antecedentis Legis aut jussus imperantis evanuit. Boecl. ad §. 18. b. c. Dissent. Grot. §. 17. & 18. & ibi Hennig.

Qu. XXI. An talis invasor Tyrannus dici potest?

R. Aff. & quidem Tyrannus titulo qui describitur, quod sit qui alienam Majestatem invasit, cujus nullam justam causam habuit. Dicitur etiam Usurpator. Ab eo differt Tyrannus in exercitio, quando, qui legitimo modo adeptus est imperium, illo tamen abutitur in privatam utilitatem & totius populi exitium, qualis fuisse fertur Nero, Caligula & alii, quorum nomina recenset. Becm. Dissert. de non abut. nom. Princ. c. 1. §. fin. Huber. L. 2. §. 9. c. 1. §. 2.

Qu. XXII. Unde dignosci potest Tyrannus in exercitio?

R. Difficiles sunt hujus notæ, non enim unus actus tyrannicus statim Tyrannum facit, neque vitia privata sufficiunt ad

constituendam tyrannidem, neque talis est, si Princeps pacta non servat, aut contra mores patrios faciat, Puf. VII. §. 8. B. Becm. d. l. c. 2. ex his enim saltem malus Princeps cognoscitur. Nos notam Tyranni in eo collocabimus: *si terminos summae potestatis sibi jure delata notorie & praefractè egreditur.* Huber. d. S. 9. c. 2. n. 11. seqq. Bodin. de Republ. L. 2. c. 4.

Qu. XXIII. *Sed quis judicabit an terminos summae potestatis egressus sit?*

R. Non populus, qui fortè rerum presentium pertasus, facile ad iniquam de Lege sententiam dilabi potest. Nec Rex extraneus, quia is ob exemplum, ne simile quid in se statuatur à suis subditis, non facile aures praebet accusantibus subditis. Notorium ergo esse debet quod rex terminos summae potestatis egressus sit, Grot. §. 12. ibique Ziegl. & Testin. tit. 2. & b. Coccej. de Imperio in pares. §. 4. & 5.

Qu. XXIV. *Si manifesta constet de tali Tyranno, quid in eum licet?*

R. Si preces & rationes opposita nihil im-

impetrant, ac Reip. aliter consuli non possit, eum *deponi* posse statuendum videtur, quia simul stare non possunt regere & perdere populum, esse tutorem & carnicem civium. Budd, *Sel. J.N. & G. Exerc. ult. §. 40.* Huber. *d. S. 9. c. 4. §. 51. seqq.* Joh. Voet, *de Jure militari c. 1. n. 24. Qu. XXV. Si dubium, ad quem Jus imperandi pertineat?*

R. In re controversa iudicium sibi privatus sumere non debet, sed possessionem sequi tenetur. Ex solutione autem nummi, qui alicujus imaginem præfert, non agnoscimus eum esse in possessione Imperii, eique tributum esse solvendum. Nisi nummus sit determinatè cusus, ut tantum pro præstita defensione solvatur. Osiand. *ad Grot. b. c. §. 20.* Aliter Grot. §. 20.

CAPVT V.

Qui Bellum licite gerant.

Qu. 1. Quæ est causa principalis effectrix in bello?

Plerumque est is cuius res agitur; in privato privatus, in publico pote-

itas publica, maximè summa. Grot. I. V. 1.

Qu. II. An & pro aliis bellum movere licet?

R. Aff. nam alteri prodesse, qua possumus, non modo licitum, sed & honestum est. Grot. §. 2. *vid. infr. L. 2. c. 25.* Indè & datur causa adjuvans seu auxiliatrix in bello.

Qu. III. Quae sunt hominum inter se vincula, quae ad mutuam opem inditant?

R. Diversa: nam & cognati ad opem ferendam coeunt, & vicini in clamantur, & qui civitatis ejusdem sunt participes. Grot. §. 2.

Qu. IV. Quid si haec vincula deficient?

R. Tunc sufficit humanæ naturæ communio. Cum enim ab homine nihil humani alienum sit, & quod hodie alteri accidit, cras mihi evenire possit, ab auxilio aliis præstando se nemo subtrahere potest. Grot. §. 2. n. 2.

Qu. V. Quae sunt instrumenta in bello?

R. Quae

R. Quæ ita agunt sua voluntate, ut ea voluntas ab altera pendeat, quale instrumentum est patri filius, domino servus, imperanti subditus, sunt enim eorum partes, hi quidem ex lege, illi naturaliter.

Grot. §. 3.

Qu. VI. *An omnes subditi naturaliter bello adhiberi possunt?*

R. Aff. si apti sint ad arma ferenda & quosdam Lex specialis non arceat, quæ tamen in casu necessitatis exceptionem habet. Grot. §. 5. *ibique* Tesm. Voet. *de Jure milit. cap. 2. n. 17. seqq.*

Qu. VII. *An clerici bello adhiberi possunt?*

R. Ubi magna multitudo Clericorum mœnibus & monasteriis inclusa, urgente necessitate etiam ad pugnandum cogi possunt. Alias ob functiones sacras peragendas bello tantum intersunt. Boeckl. *ad Grot. b. c. §. 4.* Voet. *d. l. n. 18.* Conf. Ziegl. *de Episcopo milite.*

Qu. IIX. *An Judæi legi possunt milites?*

R. Aff. quia subditi sunt christiani.

Prin-

Principis. Quamquam Lege civili prohibeantur *L. 12. § 18. C. de Harst. ob L. 20. C. de Episc. Audiens. Ziegl. de Jur. Judaic. c. 3. §. 9.*

Qu. IX, An Libtores & Carnifices?

R. Aff. sed quia status militum status honoris est & dignitatis, ad eum infames & levi macula laborantes lege civili non admittuntur *L. 2. C. de Dignitat. Voet. d. 1. n. 21. Arod. Rerum judicat. lib. 10. cap. 2. tit. 4.*

LIBER II.

CAPVT I.

De

Belli Causis, ac primum defensione sui & rerum.

Qu. I. Quotuplex est causa ob quam bellum geritur?

Duplex *Justifica* quæ movet sub ratione justæ, & conscientiam belligerantis tranquillat, felicemque spondet exitum, & *Suasoria* quæ sub ratione Utilis

*hic movet. Illa licet non adsit, tamen à bel-
ligerante prætexi solet, ad acquirendum
Gentium favorem. Hæc in pectore bel-
lantium latet, & saltem in secretiori Prin-
cipis consilio tractatur, estque gloriæ,
divitiarumque cupido, metus vicinæ po-
tentia & alia similis. Grot. II. 1. 1. Puf. VIII.
6. 5.*

Qu. II. De qua causa hic agitur?

*R. De Justifica, non prætexta, sed qua in
ipso jure naturæ fundata est. Grot. c. 1. n. 2.
ibique van der Muelen.*

Qu. III. Quæ est causa justifica belli?

*R. Nulla est alia quam injuria eaque
vel nondum facta imminens tamen & fu-
tura, nisi præcaveatur, hinc bellum de-
fensivum, vel facta, unde bellum offen-
sivum, quod tendit vel ad reparandum id
quod nostrum est, aut nobis debetur, vel
vindicanum, aliquod in nos delictum
commissum, unde bellum poenale Grot.
§. 1. n. 4. & §. 2. n. 1. quod tamen ab aliis
rectius rejicitur, de quo infra lib. 2. c. 29.*

*Qu. IV. An in omni bello requiritur justi-
fica causa?*

R. Aff.

R. Aff. Tam in bello publico quam privato. Et licet bellum publicum multos producat juris effectus, sola tamen auctoritas non facit justum bellum, sed requiritur præcisè ut subsit justa causa, sine qua qui gerunt illud, dicuntur alios fraude latronum ac scelere regnis spoliare. Grot. §. 1. n. 3. *ibique* Tesm. lit. S.

Qu. V. *Qua igitur est prima justæ belli causa?*

R. Injuria nondum facta, quæ petit ab eo corpus aut rem. Grot. §. 14. n. 3. *in fin.*

Qu. VI. *Quando injuria incrementatur, an semper ad extremam provocandum?*

R. Neg. sed prius tutiora remedia tentanda ut (1) quis aditum invalorem intercludat, (2) intra monita loca se contineat, (3) invalorem moneat a furore desistere & (4) in levi injuria se patientem exhibeat. His observatis, si salus mea in tuto locari non possit, pro eadem expedienda extrema tentare licebit. Puf. II. §. 3.

Qu.

Qu. VII. An ubique iidem sunt limites inculpate defensionis?

R. Neg. Sed videndum utrum quis in *libertate naturali* nulli mortalium subiectus degat, an vero *imperio civili* obnoxius sit. *Ibi* major licentia datur in defensione adornanda, quia ob defectum iudicis, qui posset in subsidium venire, illimitata agitur invasio, cui ejusdem generis defensio opponi debet. *Hic*, hostilitas per magistratum reprimi & tolli potest. Ergo defensio sui eo demum momento licita evadit, quo in vaso auxiliium à magistratu ferri non potest. Puf. d. Sr. 3. §. 4.

Qu. VIII. Si ergo corpus impetatur vi praesente, cum periculo vitae non aliter evitabili, an defensio nostri cum eade aliterius est licita?

R. Non tantum licita est, sed & præcepta, adeo, ut si quis, cum se defendere posset, maluerit occidi, in Deum peccet, qui cuivis homini vitae suae curam demandavit, quam abjicere & eam arbitrio protervi hominis profundendam exponere

nere nequis. Grot. *S. ibique* Osiand. *lib. 1. in f.* Lederer de *J. B. prox. lib. 2. c. 1. §. 5.* Aliter Ziegl. ad *Grot. lib. 3. c. 3. §. 3.* Puf. *tl. 5. 2.*

Qu. IX. Quid vero si ille, qui me invadit, peccato careat, ut si insaniam agiturus, vel si me hostem suum esse credas?

R. Tamen, si alia ratione vitam meam salvare nequeam, licite illum occidere possum, quia jus defendendi me vitamque meam non ex injustitia invasoris, sed ex memet ipso aestimatur, qui mihi à natura sum commendatus, ac sufficit, quod ego non teneam pati, quod ille intentat. *Grot. §. 3. ibique* Beem. *Puf. d. 1. §. 5.*

Qu. X. Quid si defensionem aut fugam nostram impediunt infantes claudi aut alii innocentes interpositi?

R. Occidi & prosterri possunt, si mors nobis intentata aliter evadi non possit. Ad jus enim agendi multa obtineri possunt indirecte & extra agentis propositum, ad quae per se jus non esset. *Grot. §. 4. l. 3.*

L. 3.

*L. 3. c. 1. §. 4. conf. Diss. de Licit. Innoc. c. ad.
Dissent. Kulpis. b. 1. §. 3.*

Qu. XI. An in defensione sui homo occiditur ex intentione?

R. Neg. quia mors illa hic non eligitur ut quoddam primario intentum, sicut in punitione judiciali, sed ut unicum, quod eo tempore suppetit. Grot. b. c. §. 4. n. 2.

Qu. XII. Impetitus tamen hoc volens facit?

R. Volens quidem facit, sed tamen etiam eo tempore, quo hoc facit, debet malle tale aliquid facere, quo alter absterreatur, aut debilitetur, quam quo intereat. Grot. d. n. 2.

Qu. XIII. Quale periculum bicrequiritur?

R. Præsens & quasi in puncto. Grot. §. 5. n. 1.

Qu. XIV. An facinus occupari potest, si insidiator arma arripiat?

R. Non potest ob metum qualemcunq; , sed si appareat eum id facere occidendi animo. Nam in moralibus non invenitur punctum

E

ctum

ctum sine aliqua latitudine Grot. *d. n. 1.*
 Ziegl. *ad §. 10. Voet. de duell. c. 19. vid.*
 Thomas. *Jpr. Div. L. 2. c. 2. §. 103. seqq.*

*Qu. XV. Quid si periculum sit ejusmodi,
 quod quidem in hoc puncto non imminet,
 attamen ita præsens est, ut dubitem
 me illud aliter evadere
 posse?*

R. Non possum occidere, quia pœ-
 nitentia flecti potest insidiator, & inter-
 posita mora remedium afferre, dum vel
 fugiam vel implorem magistratum aut
 vicinos. Hinc interfici nequit, qui con-
 jurasse aut insidiari compertus est, qui
 venenum struit, falsum testimonium vel
 iniquum judicium molitur. Gr. *§. 5. n. 2.*
ibique Ziegl. & Tesm. Puf. II. 5. 7.

*Qu. XVI. Quid dicendum de periculo mu-
 tilationis membri?*

R. Si membrum sit è præcipuis & vitæ
 quasi æquiparabile, ac periculum mortis
 abscissio ejus post se trahat, illud inten-
 tans, si aliter vitari nequeat occidi potest,
 quia talis mutilatio non minoris æstima-
 tur

tur, quam mors. Grot. §. 6. Kulpif. b. r.
§. 4. Voet. de duell. c. 21.

*Qu. XVII. Quousque durat spatium in-
culpata tutela?*

R. Tam diu & eousque quoad aggressor fuerit depulsus, aut ultro decesserit, vel poenitentia in ipso facinoris momento tactus, vel quod conatum ejus eventus destituerit, ita ut in praesens amplius nocere nequeat, nobisque sit facultas in tuta loca nos recipiendi Puf. II. 5. 8.

Qu. XVIII. An pro pudicitia servanda violentum stupratorem occidere licet?

R. Vitae quidem & famae periculum hic nullum plane imminet, attamen excusandum est facinus ob appetitum conservandi pudoris, qui maxime naturalis est, & inter appetitus honestissimos refertur, cum nulla major contumelia honestae foeminae inferri possit, quam si quis invitae eripere aggrediatur id, cujus integritate ejus sexus decus maxime aestimatur, & efficiat, ut hosti ex suo sanguine prolem suscitare cogatur. Ziegl. ad Grot.

§. 7. Puf. II. §. II. Thomaf. II. 2. II 4. Voet.
d. I. c. 24. Dissent. Grot. §. 7.

*Qu. XIX. An non interdum preceptum
est occidi potius quam occi-
dere?*

R. Aff. si inuasor sit Rex aut Princeps
summum imperium habens. Jusenim
naturæ non modo ea exigit, quæ dictat
Justitia strictè dicta, sed & vim suam ex-
tendit ad aliarum virtutum ut temperan-
tiæ, fortitudinis, prudentiæ &c. actus. Si
quæ ergo est occasio exercendæ pruden-
tiæ, fortitudinis, similiumque virtutum,
ea arripienda est, etiam tacente justitia
explettrice. Grot. §. 9. vid. supr. l. I. c. 4. q. 4.
7. & 8.

*Qu. XX. Annon veto rex innocentem
invadens rex ipso facto esse de-
sinit?*

R. Neg. nam imperia non amittuntur
delinquendo nisi Lex id statuatur; at talis
nullibi reperitur, summam enim re-
rum confusionem induceret. Grot. §. 9.
n. 2. Dissent. van der Muelen. d. §. 9.

Qu.

*Qu. XXI. Attamen singuli salvam volunt
Remp. propter se ipsos, E. salutem suam
quisque anteponeere potest Saluti Reip.*

Et Regis?

R. Non nostri saltem causa salvam
velle debemus Remp. sed & aliorum.
Charitas vero sæpe monet, imo interdum
imperat, ut meo unius bono multorum
bonum præferam. Grot. §. 9. n. 2. & 3.
ibique Ziegl.

*Qu. XXII. Annon qui ita patitur occidi ut
Propricida considerandus?*

R. Neg. quia propricida appetit pro-
pricidium, qui vero à Principe ita occidi-
tur, serio id abhorret, & tantum non re-
sistit. Thomas. *Jpr. Div. L. 2. c. 2. §. 92.*

*Qu. XXIII. Quid si invasor non quidem
Princeps, persona tamen sit socie-
tati utilior, quam inva-
sus?*

R. Eandem ejus quæ in Principe ha-
bendam esse rationem vult Tesm. *ad
Grot. L. 2. c. 1. §. 9. lit. a.* Verum cum ex
diversitate functionum in Republ. difficile

fit dijudicare, uter sit utilior, cumque id trutinari *magnitudo imminentis terroris* non permittat, jus hoc, quod Principem invasorem protegit, invasori tali negamus; præprimis quia in eo non est præsentia majestatis, propter quam tanquam inviolabilem notam securus est Princeps. Puf. II. 5. 14. *in fine*. Thomas. d. l. n. 84. vid. *Diss. de Exuper. Amor. erg. Proxim. Sect. post §. 15.*

Qu. XXIV. An vitanda alapa aut similis mali causa intentantem justè possum occidere?

R. Neg. licet quidem gravissima sit injuria alapis cædi, cum *servorum* aut vili adhuc disciplinæ subjectorum ista fuerint bellaria, attamen non ita est *irreparabilis*, ut vita adempta, sed pensari potest illa per Magistratum gravi mulctâ lædenti impositâ eodemque adactò, ut læso publicè honoris signa exhibeat. Zentgrav. *in Summa J. Div. Sect. 3. art. 2. §. 31.* Puf. II. 5. 12. vid. Hennig. *ad Gr. b. c. §. 10.* Dissent. Grot. §. 10. n. 1.

Qu. XXV. An autem ad bonorem recuperandum licet occidere fugientem, qui alapam impegit?

R. Neg. quia minimè per sanguinem & mortem lædentis honos restitui potest in integrum, sed hoc casu à Magistratu implorato asperrima pœna imponenda, qui si tales injurias insuper habuerit, irasci non potest illis, qui ex more & opinione vulgi existimationem suam asserunt. Puf. d. 1.

Qu. XXVI. Anne rectius facit, qui fert talem injuriam, quia se ita excellenter patientem ostendit, & sic magis bonorem suum auget quam minuit?

R. Ita quidem philosophatur Grot. L. 2. c. 1. §. 10. n. 2. sed quod de aureis illis temporibus, ubi major erat candor & simplicitas inter homines intelligendum. Nostri seculi non esse videtur, ubi *opinionēs nonnullæ* tam atrociter regnant, ut insigni quadam contumelia affectus inter cives degere non possit, nisi objecta diluat. Neque potest ex-

cellenter patiens propterea censerī, qui
à quolibet quævis patitur: patientia enim
 nostra rationalis esse debet, non insen-
 sibilitas. Tesm. *ad Gr. d. l. lit. f. b. § i.*
 Zentgrav. *d. Tr. Sect. 3. art. 3. §. 5. § 6.*

*Qu. XXVII. An in periculo vite constitu-
 tus ad fugam obligatur?*

R. Aff. quando in proximo est salus,
 non quando per fugam manet, veteriam
 geminatur periculum. Puf. *II. 5. 9. § 13.*
 Voet. *de duell. c. 22.*

*Qu. XXVIII. Verum fuga ignominiosa est,
 præsertim militi aut homini nobili?*

R. Fuga in periculo nemini est igno-
 miniosa, quando deficit fortitudinis ex-
 ercendæ materia. Sed fugere ex igna-
 via, contra ordinem officii, & citra mani-
 festum periculum, pro piaculo semper fu-
 it habitum. Grot. *§. 10. n. 3. ibique* Tesm.
lit. m. Franzk. *Ex. Inst. 12. qu. 6.* Puf. *d. l.*
 Rachel. *de Duell. §. 58. seqq.*

*Qu. XXIX. An occidi potest is, qui talia de
 nobis dicit, quæ credita nostram exi-
 stimationem apud bonos deli-
 barent?*

R. Neg.

R. Neg. quia ad tuendam existimationem non est aptus modus istiusmodi interfectio, sed *studium virtutis*. Et ad-
sunt Leges ac magistratus, quibus hono-
rem meum tuendum committere debeo,
Grot. d. n. 3. ibique Testm.

Qu. XXX. *An provocatus in duellum favo-
re defensionis dignus, si ita premitur, ut,
ni provocantem transfodiat,
ipsi sit pereundum?*

R. Neg. quia dum Leges periculum
duelli subire verant, ejus quoque ad excu-
sandam cædem nulla habetur ratio, &
iste tam homicidii quam alia poena in
duellantes constituta merito affici potest.
Pufend. II. 5, 9. in f. Rachel. c. l. §. 46. seqq.

Qu. XXXI. *An non qui prior alterum
læsiv, etiam se aliquando rectè de-
fendere potest?*

R. Tunc demum se rectè defendere
eaque defensione alterum denuo lædere
potest, quando I. pœnitentiâ tactus (1)
reparationem damni dati (2) cautio-
nem de non lædendo in posterum obtulit.
II. Læsus (1) oblatam satisfactionem ex

asperitate animi respuit (2) manu sibi vindictam facere pertendit. Puf. II. 5. 19. & de O. H. & C. L. 1. c. 5. §. 17. ibique Titius.

Qu. XXXII. An defendere res & bona sua licitum est cum cade furis?

R. Non aliter, quam si præter periculum rerum etiam concurrat vitæ periculum. Tabor. in Armament. Just. Comm. de Admenat. c. 5. §. 17. in f. Unde in Statu naturali fur occidi potest, si restalis sit ex qua vita nostra & nostræ familiæ penderet, & non contemni mereatur. Non in Statu Civitatis ubi erepta subsidio Magistratus recuperari possunt. Nisi hoc subsidium cesset, aut sine probabili vitæ nostræ periculo aliter haut facere possimus, ut in fure nocturno Puf. II. 5. 16. 17. 18. Lederer de jure belli privat. L. 2. c. 7. §. 7. & 12. Aliter Grot. §. 11. seqq.

Qu. XXXIII. Quid si testes adfuerint, ex quibus constat, interfectorem non fuisse adductum in vita periculum?

R. Cessabit ista præsumptio necessaria de-

defensionis, & is qui occidit homicidii tenebitur, quanquam non ordinariâ gladii, sed tantum extraordinariâ fustigationis vel relegationis pœna. Grot. §. 12. n. 3. Carpz. *Pr. Cr. qu. 32. n. 39.*

Qu. XXXIV. Quando igitur sine peccato à privatis singularis dimicatio suscipi potest?

R. Quando inuasor alteri dimicandi licentiam concedit ex interveniente tanto spatio temporis, ut contraria arma expedire possit, alioquin eum occisurus sine dimicatione Grot. §. 15. *ibique* Gronov.

Qu. XXXV. An item ea permissa si Magistratus duos mortem meritos inter se committat?

R. Aff. quoad *Dimicantes*, qui hoc modo non in mortem alterius sed in vitam suam operantur Dissent. Osiand. *b. c. tb. 15.* cui resp. Tesm. *lit. c.* Non quoad *Magistratum* quia non potest ex duobus, qui mortem meruere, unum eximere pœnæ, Dissent. Tesm. *lit. f.* sed si fortè unius supplicium sufficit, forte eligere de-

debet moriturum. Grot. §. 15. Voet. de duell. c. 9. Dissent. Ziegl. d. §. 15.

Qu. XXXVI. An qua hæcenus dicta sunt, de jure se & sua tuendi, tantum ad bellum privatum pertinent, an vero etiam ad publicum bellum aptari possunt?

R. Possunt aptari, habitâ aliquâ ratione diversitatis, nam in privato bello *jus momentaneum* est, evanescens ubi est judicii copia; publicum *tractum* habet, & perpetuo fovetur novis injuriis accedentibus, quia non oritur, nisi ubi judicia aut non sunt, aut cessant. In privato defensio mera consideratur, in publico Principes etiam in ultionem arma sumunt. Grot. §. 16. *ibique* van der Muelen. p. 48.

Qu. XXXVII. An rectè arma sumuntur ad imminuendam potentiam crescentem, qua nimium aucta nocere potest?

R. Neg. vim enim pati posse jus non tribuit ad eam inferendam; ita enim vita humana est, ut *nunquam plena securitas*

tas nobis constet. Ad bellum occupandum necesse est, ut evidenter constet de animo nobis arma inferendi. Grot. §. 17.

Et L. 2. c. 22. §. 5. n. 1.

*Qu. XXXVIII. Unde vero præsidium petendum contra incertos
meus?*

R. A divina providentia 1. *Maccab. XII, 15.* & ab innoxia cautione, pangendo cum aliis fœdere, conscribendo exercitum, legatos mittendo, ut explorent & avertant periculosa consilia, & ita agendo ne incauti obruamur. Grot. d. §. 17. *ibique Telsm. lit. d.*

Qu. XXXIX. An juste defenduntur bellum promeriti?

R. Neg. sed qui peccavit, primum debet offerre satisfactionem ei quem læsit viri boni arbitrato; qua rejecta pia demum erunt arma. Grot. §. 18. Puf. II. S. 19.

Qu. XL. An quando jam ad conflictum ventum, oblatam satisfactionem acceptare Et bello desistere debet læsus?

R. Aff. quia justitia parcere jubet nondum

dum victo & poenitenti, & impium est
hostem non audire, ubi is nocere adhuc
potest. Ziegl. *ad Proleg.* §. 25. & *b. t. f.* 17.
Struv. *de victoria & clade* §. 97. *seqq.* Dis-
sent. Telsm. *ad* §. 25. *lit.* 9.

CAPUT II.

De

His, quæ hominibus communi-
ter competunt.

Qu. I. Quæ est altera belli causa?

Est injuria facta adversus id, quod no-
strum est. Grot. *II. 2. 1. vid. cap. præc.*
qu. 5.

*Qu. II. Quot modis aliquid nostrum
est?*

R. Nostrum est aliud communi ho-
minum jure, aliud nostro singulari. Jus
hominibus commune aut directè est in
rem corporalem, aut ad actus aliquos.
Res autem corporales aut vacuæ sunt à
proprietate, aut jam aliquorum sunt pro-
priae. Res à proprietate vacuæ aut tales
sunt

sunt, ut in totum seu integræ propriæ fieri nequeant, aut ut possint. Grot. d. l.

Qu. III. *Quid proprietas, quid communio?*

R. *Proprietas* est qualitas moralis rei ita ad aliquem pertinentis, ut eodem modo ad alium non pertineat. *Communio* est quando res pertinet ad aliquem, quæ tamen eodem modo etiam me vel alium ad eam habendam admittit.

Qu. IV. *An tantum unius generis est communio?*

R. Neg. sed alia est *Negativa*, cum res ita pertinet ad plures, ut in nullius hominis proprietate sit. Alia *Positiva* cum ita res ad plures pertinet, ut in plurium conjunctim sumtorum proprietate seu dominio sit. Dn. Thomas. *Sup. Div. L. 2. c. 10. n. 41. seqq.*

Qu. V. *An statim ab Orbe condito & post diluivium reparato fuit omnimoda rerum communio?*

R. *Communio Negativa* fuit, non *Positiva*, quam hic Grotius §. 2. n. 2. add. Huber, L. 4. *Digress. c. 12.* comminiscitur,

ob

ob magnam simplicitatem, & mutuam
eximiam charitatem, quæ fuerunt in pri-
mævo hominum statu; nam communio
talis involvit sociam possessionis, quem
Adam non habuit. Puf. IV. 4. 55.

*Qu. VI. At fuit tamen communio inter
homines, qui eximia ista charitate
inter se vixerunt?*

R. Fuit quidem communio inter pri-
mitivos Christianos Hierosolymis habi-
tantes Act. II, 44. seq. IV, 34. seq; inter
quosdam Americae populos, & nunc quo-
que non paucos, qui degunt vitam asce-
ticam Grot. d. §. 2. n. 2. at non fuit rerum
omnium communio, sed quarundam
tantum, & quidem illarum, quæ suæ so-
ciætatî videbantur sufficere Telsm. d. §. 2.
dit. k. Puf. d. l. §. 9.

*Qu. VII. Unde vero deducenda origo da-
minii s. proprietatis?*

R. Ab occupatione volente Numine fa-
cta. Deus enim, qui in gratiam hominis
omnia creaverat, ei dedit facultatem, res
omnes occupandi, quæ in usum suum
converti poterant. Genes. 1, 28. IX, 2. seq.

Unde

Unde probabile, primum hominem sua fecisse, quæ ipsi *alimenta* præbere poterant, postea *crescente penuria* & multiplicatis hominibus alias quoque res ab indigentibus fuisse occupatas, quæ ita occupantium *propria* factæ fuere, ut possessoribus citra injuriam eripi nequiverint, quia sibi prælationem quandam in istis occupatione sua quæsierant. Reliquæ res *nondum occupata* interim in medio relictæ & absque proprietate manserunt, donec successu temporis dominum suum invenirent, & alicujus, prout usus ejus postulare videbatur, propriæ redderentur. Puf. IV. 4. 5. seqq. Thomaf. II. 10. 58. seqq. Aliter Ziegl. b. c. §. 2. Kulpif. Colleg. Grof. b. c. tb. 1. lit. g. Strauch. de Imperia maris c. 1. tb. 8. seq.

Qu. VIII. An homo etiam jus habet in innoxia animalia, destruendo & occidendo illa ad suos usus?

1. Aff. quoniam enim Deus eam conditionem corporis humani esse voluit, ut assumptis extrinsecis rebus ad victum & amictum homo corpus suum curaret, vo-

G

lun-

luntate ejus quoque fieri intelligitur, ut homo istas *creaturas destruat* & ad usus suos adhibeat. Et quia nulla inter homines & bestias intercedit *juris communio*, quæ harum occisionem impediret, etiam citra animalium injuriam hanc fieri constat. Abusus tamen, præsertim qui cum stulta *immanitate* conjunctus est, reprehensionem meretur. Puf. IV. 3. 1. seqq. Thomaf. *Jpr. div. II. 10. 19. seqq.* vid. Tefm. II. 20. 9. lit. o. Schoockius *Exerc. 33.*

Qu. IX. Quid est Dominium?

R. Dominium est Jus de rebus pro arbitrio proprio nomine disponendi & eas à quocunque alio possessore vindicandi.

Qu. X. Quotuplex est dominium?

R. Est vel *Vulgare* vel *Eminens*.

Qu. XI. Quid est dominium vulgare?

R. Quod quisque privatorum in bona sua & ipse Princeps in bona sua patrimonialia habet. Hoc iterum subdividitur in dominium *Plenum, Directum & Utile.*

Qu. XII. Quid est Dominium Eminens?

R. Quod Civitati competit in bona civium

viu[m] ad usus publicos ea arripiendi & applicandi Grot. I. i. 6. III. 20.7. Becman. M. P. c. 21. §. 2.

Qu. XIII. An hoc semper Civitati aut qui huic praeest competit?

R. Aff. quia est Majestatis, quæ ubique integra, indoles. Non tamen id semper exercere potest, nisi quando necessitas & utilitas publica id exigit. Horn. de Civit. L. 2. c. 4. §. 19.

Qu. XIV. Annon equitati repugnat sic eripere bona privatis?

R. Non repugnat, modo limites à necessitate constituentur, ut Princeps non utatur hac potestate, nisi quando & quamdiu ordinaria remedia deficiunt, & illi privato retributio ejus, quod ipsi eripitur à reliquis civibus, fiat. Dominium enim, quod Respubl. habet, producit hos effectus, quod possit singula civium bona in salutem civitatis impendere. Grot. III. 19. 7. ibique Tesm. Puffend. VIII. S. 7. ibique Dn. Hertius.

Qu. XV. Quanam res in totum seu integra non possunt fieri alicujus propria?

G 2

R. Usus

R. *Usus* quarundam rerum, qui suâ naturâ *in exhaustus* est, nullius proprius, sed omnibus hominibus communis dicitur, qualis in lumine, aere, mari, aqua profluente &c. reperitur. Grot. *b. c. §. 3. n. 1.* Zentgrav. *de Orig. Jur. Gent. art. 10. §. 21.* Puf. *IV. S. 4. §. 7.* Strauch. *de Imper. mar. cap. 3. §. 2.*

Qu. XVI. An mare quoad substantiam occupari potest, & dominii capax est?

R. Mare quod in *littorum vicinia* est, quale est Adriaticum, Hafnicum, Ligusticum &c. sub dominio esse, nemo dubitat. Sed & mare à *littoribus remotissimum*, seu vastum Oceanum dominii capax esse, post tot disputata virorum doctorum ferè liquidum apparet, quia nulla ratio, cur à cæteris rebus homini à Creatore mancipio datis, mare externum exemptum esse debeat. Si igitur actu occupationis, quo alias res in nostram potestatem redigitur, utpote navigatione, quis eo animo sibi asseruerit mare, ut solus ejus, quod nactus est, velit esse arbiter & dominus, dominio suo

suo id quoque subjectum erit, quod & *finibus suis*, quousque occupatum sit, circumscribere, non planè impossibile est. Strauch. *d. l. c. 2.* Schurtzfleisch. *Oper. Hist. Pol. Tr. Maris servitus* 75. §. 14. *seqq.* Boecl. *ad Grot. b. c. p. 48. seqq.* Gröning. *de Navig. liber. c. 3.* Dissent. Grot. *b. c. §. 3.*

Qu. XVII. An verò occupatum etiam retineri & possideri potest?

R. Aff. & quidem contra alios retinetur *classium ope*, & ingressus in mare ex litore prohibitione. Possidetur per *actus imperii proprios*, quales sunt jubere, vetare, permittere, punire. Unde venit demissio velorum, angariarum ac vectigalium exactio, transeuntium prohibitio, Piraticæ aliorumque delictorum punitio &c. Strauch. *d. l. c. 5. seqq.* Dissent. Cornel. van Byñckershoek. *Dissent. de Domin. mar. c. 2. seqq.* cui resp. Thomas. *nd. Huber. de Civit. Lib. 2. Sect. 4: c. 2. n. 43.*

Qu. XVIII. Ergone demissio velorum Imperii maritimi argumentum est?

R. Est, sed tamen etiam *in signum venerationis* adhiberi solet ex causis consue-

tudine vel pactis Gentium determinatis.
 Selden *de mari clauso* lib. 2. c. 26. Fran-
 ckenb. *im Europ.* Herold *Vorbericht* p.
 25. Marquard *de jure mercat.* lib. 2. c. 5. n. 41.

Qu. XIX. An Aer potest occupari?

R. Aer simpliciter consideratus occu-
 pari nequit, sed ob materiæ subtilitatem
 & amplitudinem in communione manet,
 Consideratus autem *relatè* ad terram, dum
 aeris usum nemo habere possit, nisi & terra
 simul utatur, quando ingreditur & calcet
 eam, quia hæc in dominium est redacta,
 etiam aer eatenus in proprietatem cedit.
 Tesm. *ad Grot.* II. 2. 3. lit. g. § i. Dn.
 Stryk. *de Jure Principis aereo.*

*Qu. XX. Quæ sunt res, quæ proprie fieri
 possunt alicujus, sed nondum
 factæ sunt?*

R. Sunt loca inculta adhuc, insulae in
 mari, ferae, pisces, aves, &c. Grot. *k. c.* § 4.

*Qu. XXI. Cum dictum per occupationem
 res alicujus proprias fieri, quid est
 occupatio?*

R. Est rei nullius animo sibi habendi
 facta apprehensio.

Qu.

Qu. XXII. Quotuplex est occupatio?

R. Duplex, alia fit per *universitatem* nempe per populum aut eum qui populo imperat. Et per hanc occupationem omnia sibi acquirit, quæ in singulos dominos descripta non sunt, ut flumina, lacus, stagna, sylva, montes asperi; alia per *singulos*, quando à populo singulis vel *expresse* assignatur, quantum debeant occupare, vel *tacite*, dum permittit, ut unusquisque occupet, quantum excolere potest. Grot. II. 2. 4. Puf. IV. 6. 3.

Qu. XXIII. Si quid in regione reperiatur carens privato dominio, an pro vacuo haberi potest?

R. Non potest, sed ad totum populum pertinere intelligitur, à quo est acquisitum per occupationem, quæ fit per universitatem. Grot. b. c. §. 4. Puf. d. l. §. 4.

Qu. XXIV. Potestne ergò Princeps legita subditis prohibere promiscuam venationem?

R. Aff. I. quia promiscuè arma, sine quibus venatio institui nequit, permittere

tere, non semper tutum. 2. per exercitia hæc subditi avocantur ab exercitio artium & operarum suarum 3. cum Principi aliquid peculiare assignandum sit, vix quicquam ei commodius concedi potest, quam quod erat nullius privati, ad Remp. tamen pertinebat, quia intra limites ejus continebatur. Grot. §. 5. Puf. d. 1. §. 5. & 6.

Qu. XXV. An hac lege etiam teneantur exteri?

R. Aff. quia ad gubernationem populi moraliter necessarium est, ut qui si vel ad tempus se admiscant, intrando territorium, illi conformes se reddant ejus populi institutis, tanquam subditi temporarii. Grot. d. §. 5.

Qu. XXVI. An hominibus jure nature competit aliquod jus in res eas quæ jam sunt factæ alicujus propriæ?

R. Aff. tempore ultimæ necessitatis, cujus favor & communis hominum cognatio quemlibet obligat, ut quicquid proprium possidet, iterum in communem

rem humani generis usum, ad quem a natura productam est, conferat. Nam non ideo rerum dominia invaluerunt, ut quis solis divitiis reperitis inhaeret, sed & ut egentibus humanitatis officia exhibeat.

Qu. XXVII. An me invito eas mihi auferre licet?

R. Aff. si (1) aliud vitae conservandæ subsidium desit, (2) dominus re, quæ aufertur, sine incommodo evidenti carere possit. His concurrentibus requisitis, contrectatio talis non erit fraudulenta, nec furtum committetur. Grot. §. 7. & 8. Stryk. de Foro Consc. t. 6. n. 13. seqq. Dissent. Ziegl. ad Grot. b. t. §. 6.

Qu. XXVIII. An cessante necessitate facienda restitutio rei ablatae?

R. Aff. si fieri possit, quia non ad demandandum sed ad adjuvandum rei suæ usus erat obligatus, cui res auferrebat. Ergo adjutus debet reddere, quo juvebatur, ne cum juvantis damno fiat locupletior. Grot. §. 9. Dn. Stryk. d. l. n. 22.

Qu. XXIX. An is, qui bellum pium gerit, potest locum occupare, qui situs est in solo pacato?

R. Aff. si de consilio hostis probabiliter constet, quod illum sit occupaturus, nec de eventu, ob loci infirmitatem, dubitari possit, quia hac occupatione non civitati pacatæ damnum inferitur, sed hosti, cui eripitur, quod est acquisiturus. Ideo vero locum pacatum occupare non licet, quod quis se aliter tueri non possit. Grot. §. 10. Puf. II. 6. 8. Coccej. de Bello in amicos §. 39. Et 45. Dissent. Hennig. ad d. §. 10. & Fritsch. in Opusc. var. Tr. de Jure Praesidii. 26. c. 3. n. 9. seqq.

Qu. XXX. Sed quo effectu istiusmodi occupatio valet?

R. Videndum an hostis aliquod jus in illum locum pretendat, an non. Priori casu occupans in eandem contentionem succedit, & contra loci dominum idem jus armis asserere poterit. Posteriori casu nudam loci custodiam habet, relictâ vero domino Jurisdictione & fructibus, & cessante periculo locus reddendus

ius est domino. Grot. §. 10. Coccej. d. l.
§. 41.

Qu. XXXI. *Quanam vocantur res
innocuae utilitatis?*

R. Illae quae accipienti *profunt* & praestantem *non gravant*, uti sunt non prohibere aquam profluentem, pati ab igne ignem capere, consilium fidele deliberanti dare &c. Et ad has res dispensandas necessitudo & cognatio à natura inter homines constituta nos obligat. Grot. §. 77. Puf. III. 3. Y. 2. 3.

Qu. XXXII. *Licetne perdere rem, quam propter nimiam copiam possidere nolumus, aut cuius aervatio nobis molesta est?*

R. Neg. sed potius integram eam relinquere debemus, ut alius *non hostibus* usum praebere possit. Sic fas non est nutrimentum perdere, ubi nos saturati sumus, neque fontem obturare aut occultare, ubi nos affatim bibimus &c. In *bellis* tamen saepe res perduntur, ne hostem contra nos instruant, id quod in bello justo licitum est, quippe vires hostium omnimodo debi-

bilitare licet. Grot. d. §. 11. Pufend. d. t. §. 30.

Qu. XXXIII. An Jure N. transitum innoxium alius concedere debemus?

Si transitus *omnino innoxius* esse possit, & quis ob iustas causas eo titi velit, puta quod finibus suis expulsus alias sedes quaerat, aut commercia expetat cum gente remota, aut quod sibi debetur iusto bello petat, is concedendus erit; sin non ita, & transitus meae Reip. aliquo damno esse possit, iuste denegari poterit, quia salus propriae Reip. semper potior mihi est. Testim. ad Gr. b. c. §. 13. lit. e. & f. Budd. Elem. Phil. Pr. P. 2. c. 4. S. 9. §. 3. & 4. Hinc transitum *exercitualement* recte denegare licet, quando concesso eo facile sedes belli in nostris terris constitui potest, nam hostis transiunt in meo territorio occurrere & aequo transitum per meum territorium praetendere possent. Puf. III. 3. 5. Ziegl. de J. N. L. 1. c. 33. §. 62. & L. 2. c. 17. §. 29. Fritsch, d. l. Tr. de Transitu milit. 27. c. 2. Dissent. Grot. b. c. §. 13. seqq.

Qu.

Qu. XXXIV. Quid si tamen vires prohibendi deficient?

R. Tunc patientiam aut dissimulationem nostram facile apud alterum intuitu necessitudinis excusabimus. Puf. d. §. 5. ibique Hertius lit. d.

Qu. XXXV. An ita transiensibus mercibus terra aut amne aut parte maris vectigalia imponi possunt ab eo qui ibi imperium habet?

R. Aff. si vectigalia pertineant ad præstandam securitatem mercibus, ut si fiant in refectionem pontium, fluviorum & marium, ne frustra aliorum gratia curam reparationis rerum harum habeant incolæ, modo non plus petatur, quam exigunt illa onera. Non si onera ad illas merces nullum habeant respectum, ut capitatio civibus imposita. Grot. §. 14. n. 1. & 2. ibique Felden.

Qu. XXXVI. An pratervehentibus licet situs accedere & ibi paulisper morari valetudinis aut alia justæ de causa?

R. Aff. si nihil sit quod obstet innoxie
uti-

utilitati, dum non sint hostes aut morbo contagioso infecti, sic enim exigit *humanitatis* officium, ut non solum extendere, sed & ut in littore *momentaneum turgurium* exstruere possint, modo non littus reddatur deterius, L. 50. ff. de A.R.D. Grot. §. 15. Puf. d. l. §. 8.

Qu. XXXVII. *An perpetua habitatio concedenda est exteris in sedibus suis pulsati receptum quarunt?*

R. Ubi isti miseratione digni & civitatis nostræ rationes non repugnaverint, in illos hoc beneficium conferendum est. Alias ita *temperanda* misericordia, ne nos ipsi aliis evadamus miserabiles. Grot. §. 10. Puf. d. l. §. 10. Zentgrav. de Orig. J. Gent. art. 2. §. 28.

Qu. XXXVIII. *An si quid forte vacui loci apud nos jaceat, illi velut jure suo id occupare possunt?*

R. Neg. sed his, quæ nos assignaverimus iis, contenti esse debent. Locus enim ejusmodi *territorio includitur*, quamvis incultus ad tempus jaceat, undè ille arbitrium superioris expectat, cui eundem velit

velit addictum. Hennig. & Tescm. ad Gro-
b. c. §. 17. Dissent. ibi Grot.

*Qu. XXXIX. Quotuplex est ista facultas
quam jure nature omnes homines habent
ad actus aliquos exercendos apud
nos?*

*R. Duplex, alia est simplex, alia ex sup-
positione Simplex est, quæ semper compe-
tit ad tales actus exercendos, quibus com-
parantur ea, sine quibus vita duci nequit,
puta alimenta, vestimenta, medicamen-
ta &c. Et hos lege lata aut conspiratione
impedire non licet, est enim tale impe-
dimentum naturæ societatis contrarium
Grot. §. 18. vid. infra. qu. 43.*

*Qu. XL. Ergone jus est omnibus hominibus
ad res alia comparanda equo
pretio?*

*R. Aff. si non indigeant ipsi, à quibus
petitur. Hinc in summa penuria fru-
menti venditio rectè prohibetur, & in ta-
li necessitate expelli possunt peregrini,
alias enim indigenæ essent ejiciendi,
cum tamen propriæ civitatis cura potior
esse*

esse debeat. Grot. §. 19. *ibique* Hentig.
Puf. III. 3. II.

*Qu. XLI. An aequè concedendum exteris ut
sua apud nos vendant?*

R. Neg. quia cuilibet *liberum* est statuere, quid velit acquirere vel non, præsertim si exindè damnum aliquod nostræ civitati afferri possit. Quod si rebus quibusdam gens abundet, aliis autem ad vitam necessariis indigeat, & has, nisi illis venditis, sibi comparare non possit, tantum non impedienda est, quo minus eas aliis *per nostrum territorium* vendere possit, si non permittat conditio nostræ civitatis, ut istæ apud nos vendantur. Grot. §. 20. *ibique* Bœcl. Puf. d. I. §. 12.

Qu. XLII. An ad hanc facultatem pertinet etiam libertas matrimonium ambiendi & contrahendi?

R. Si qui matrimoniorum expetunt libertatem, iisdem nobiscum utantur sacris, nec scelestum vitæ genus sectentur, aut aliis vitiis indoli status hujus contrariis laborent, *salvo humanitatis jure* illis dari nequit repulsa. Est. si *necessitas* in-
super

super accedat, populusque virorum, quippe qui unius saltem ætatis est, cæteroquin periturus esset, jure perfecto hoc à nobis exigere possunt. Grot. §. 21. Puf. d. l. §. 13. Budd. d. S. 9. §. 10.

Qu. XLIII. An vero Princeps cogere potest fœminas, ut transeant in matrimonium petentium?

R. Si aliundè nulla copia, &, qui primum rogati sunt, abundant mulierum innuptarum multitudine, publica auctoritate induci potest idoneus numerus ad talia matrimonia optanda & ultro volentibus nubere adjungi. Bœcl. ad Grot. b. c. §. 21. Horn. de civit. L. 2. c. 2. §. 20. n. 2. seqq.

Qu. XLIV. Quæ est ista facultas ex suppositione?

R. Quæ dicitur hominibus competere ad illos actus quos populus aliquis externis promiscuè permittit in suo territorio e. g. venari, margaritas legere, ex testamento capere &c. nam hos sine injuria aliis denegari non posse aliqui statuunt. Grot. §. 22. Verum cum multa ex

amicitia fluant, & res nostræ aliam inducere possint faciem, quare quod quibusdam concessimus, aliis concedere nolumus, rectius hæc facultas ex suppositione neganda est. Boecl. *ad d. §. 22.* Puf. *d. l. §. 14.* Zentgrav. *c. l. art. 1. §. 43. seqq.*

Qu. XLV. An alicui populo licet cum alio populo pacisci, ut is populus sibi soli vendat fructus, qui alibi non nascuntur?

R. Aff. si emptor paratus sit aliis eos vendere æquo pretio, nam aliorum non interest, a quo emant, quæ desiderant. Quod enim in lucro vel compendio est, in eo *alium industriâ sua prævenire* nemo prohibetur, quando tertio nondum jus quæsitum. Grot. *§. 24. ibique* Hennig & Boecl.

Qu. XLVI. Is erga quem beneficus fui ad quodnam vicissim obligatus est mihi?

Ad gratum animum exhibendum. Præterea quo magis ad devinciendos animos hominum apta sunt beneficia, eo acrius etiam ad gratiam referendam
nos

nos obligat Jus naturæ, ne eum qui fiducia nostri nobis prior benefecit, ob eam rem deteriore conditione esse patiamur. Puf. III. 3. 16.

C A P V T III.

De

Acquisitione originaria rerum,
ubi de mari & fluminibus,

*Qu. I. Quot modis aliquid nostrum fit
jure singulari?*

DUOBUS Originario & Derivativo, Ille est, quo ab initio in rem aliquam proprietas introducitur, hic, quo dominium jam constitutum ab uno homine in alium transit. De hoc *cap. 6. de illo* hic agetur. Grot. II. 3. 1. Puf. IV. 6. 1.

Qu. II. Quomodo fit acquisitio originaria?

R. Vel occupatione, de qua *cap. preced. qu. 19. seq.* vel divisione, non illâ, quam post primævam communionem factam. Grotius *d. §. 1. ibique* van der Muelen statuit & negat post illam modum

dum originarium acquirendi divisionem amplius esse, sed tali, quando plures homines *in re nullius* occupanda concurrunt, & *singulis* privatis per *divisionem* dominium suarum rerum assignant, tunc enim divisio pro modo originario acquirendi domini adhuc haberi potest. Ziegl. *ad Gr.* §. 1. b. c. Hertius *ad Puf.* d. 1. §. 2. lit. b. Titius *ad Puf.* de O. H. & C. L. 1. c. 12. §. 6. Q. 291.

Qu. III. *Sed si quid ipsi fecimus, ut in rerum natura esset?*

R. Ad modos hos acquirendi non pertinet, cum naturaliter nihil fiat, nisi ex materia prius existente. Ea si *nostra* fuerit, continuabitur dominium; si *nullius*, occupationis genus est; si *aliena*, naturaliter nobis solis non acquiritur. Grot. §. 3. vid. *infra* c. 8. b. 1.

Qu. IV. *Quanam possunt occupari?*

R. Res quæ vacuæ & nullius sunt. Et in his occupatur vel dominium vel imperium seu jus subditis præscribendi, quidnam de illis & bonis illorum fieri velis. Grot. §. 4. *ibique* van der Muelen. p. 115.

Qu.

Qu. V. Quae sunt materiae subjacentes imperio?

R. Duae, *primariae* sunt personae, ut in exercitu virorum, mulierum, puerorum quaerente novas sedes, *secundaria* locus, qui territorium dicitur. Grot. d. §. 4. n. 1.

Qu. VI. An lege lata potest Princeps in loco cujus imperium jam occupavit prohibere, ne res mobiles ut metalla, fera bestia à privatis occupentur?

R. Potest in illis locis, ubi harum rerum occupatio tacite privatis permittitur, ut de contraria voluntate, Principem has res sibi retinere velle, omnibus confiteri. Alias etiam sine tali lege prohibentur privati illas occupare, quia per universitatem jam occupatae sunt à populo vel eo, qui jus in populum habet, indeque in ejus dominio existunt. Grot. §. 5. & L. 2. l. 8. §. 5. vid. cap. praec. qu. 22. §. 9.

Qu. VII. Quid in eo requiritur, qui vult dominium acquirere?

R. Usus rationis, Sed in infantibus

& furiosis *presumptus* consensus sufficit, quatenus nemo respuere censetur id, quod sibi expedit. Interim acquisiti domini exercitium adulti sustinent. Boecl. Ziegl. Osiand. *ad Grot. b. c. §. 6.* Puf. *IV. 4. 15.* Aliter Grot. *§. 6.*

Qu. VIII. An territorio occupato mare aluens etiam censetur occupatum?

R. Aff. tanquam accessorium, in quantum hoc ad territorii sui utilitatem & necessitatem requiritur. Puf. *IV. 5. 8.* Ziegl. *ad Grot. b. c. §. 10. & 11.*

Qu. IX. Cum populus alteri populo se obstringit, ne ultracertum terminum naviget, an hoc docet maris occupationem ante ista pacta factam?

R. Neg. sed tali pacto *decedit* populus de jure suo, quod habet commune cum alio, & efficit, ut demum transferatur in alium. Grot. *§. 15.*

Qu. X. Cum flumen mutat cursum, an simul imperii terminus mutatur, & qua flumen adjecit, an cedunt iis quibus adjecta sunt?

R. In

R. In *arcifinio* agro, quia placuit ut flumen fines territorii constitueret, ejus cursu paulatim mutato, necessario mutantur & territorii fines, & quicquid parti alteri flumen adjecit, sub ejus imperio est, cui est adjectum. In *limitato* agro mutato fluminis cursu nihil de territorio mutatur, quia flumen non erat terminus territorii, sed aliud quid manu factum. Et quod huic agro adjectum, id cedit illis quorum est ager. Grot. §. 16. Zentgrav. de Orig. Jur. Gent. Art. 2. §. 21. Puf. IV. 7. II.

Qu. XI. Quomodo distinguuntur hi agri à se invicem?

R. *Arcifinii* dicuntur, qui terminos habent hostibus arcendis maximè idoneos, ut plurimum naturales puta flumina, montes *Limitati* sunt, qui manu factos limites habent, ut fossas, aggeres, muros &c. cum quibus, quantum ad præsens negotium, conveniunt agri mensurâ comprehensi, puta per numerum jugerum designati. Grot. d. §. 16. ibique Gronov.

Qu. XII. An etiam mutatur imperii terminus, si flumen alveum mutaverit?

R. Neg. quia flumen etiam quâ imperia determinat, non consideratur *nudè*, quâ a sua est, sed quatenus tali *alveo fluit*, talibusque ripis includitur; at quando alveo veteri deserto alia irruerit flumen, non idem erit, quod fuit antea, quo populi ab initio volebant terminum constituere imperii, sed novum, ad quam prima conventio malè contra contrahentium voluntatè extenditur. Alveus itaque hoc casu imperii terminus manet. Grot. §. 17. *ibique* Hennig & Ziegl.

Qu. XIII. An totum flumen uni populo potest accedere?

R. Quanquam in dubio flumen ad utriusque ripæ Principes pro parte dimidia pertineat, potest tamen per *pacta conventa*, aut si alterius imperium in ripant serius & occupato jam flumine cœperit, id totum uni accedere, quia ex numero rerum illarum est, quæ occupari & redigi
in

in dominium possunt. Grot. §. 18. *ibique*
Tesm.

*Qu. XIV. An originariè acquiri possunt
quæ dominium habere desierunt, puta
quia derelicta sunt?*

R. Privati talia possunt acquirere ori-
ginariè, si occupationem eorum conce-
dat, aut ea illis assignet civitas aut qui ci-
vitati præest, à cujus dominio generali
pendent. Alias si quid domino particu-
lari carere incipiat, non fit occupantis pri-
vati, sed ad universitatem aut dominum
superiorem redit. Grot. §. 19. n. 1. & 3.

CAPUT IV.

De

**Derelictione præsumta, & eam se-
cuta occupatione: & quid ab usu-
cipatione & præscriptione
differat.**

Qu. I. Quæ res dicuntur derelictæ?

Quæ sunt abjectæ eo animo, quod
quis eas nolit amplius habere in
numero rerum suarum. §. 46. *J. de R. D.*
Ziegl. ad Gr. b. c. §. 4.

H 5

Qu.

Qu. II. Unde constat de eo animo?

R. Ex verbis, factis & non factis. Sine hujusmodi signis enim interni animi actus nullam juris efficientiam tribuunt. Grot. II. 4. 3.

Qu. III. Quomodo verbis declaratur animus rem alienantis?

R. Si talia verba ore vel scripto profert, quibus sufficienter animus indicatur, quod rem habere nolit. Verba enim quid operari, nec otiosa esse debent. L. 109. ff. de Leg. 1. L. 12. ff. de Reb. dub. Grot. §. 3.

Qu. IV. Quomodo factis?

R. Si aliquid abjiciatur, nam tali facto declaro me rem abjectam amplius habere nolle. Nisi ea sit rei circumstantia, ut temporis causa & repetendi animo sit abjectum, ut quando quid navis levandæ gratia ejicio. Grot. §. 4.

Qu. V. Quomodo non factis?

R. Cum sciam & taceam rem meam ab alio suo jure possideri, eam derelinquere præsumor. Silentium enim scientis & liberè volentis pro consensu habetur. Grot.

Grot. §. 5. Coccej. *dist. de Silentio* §. 4. *seqq.*

Qu. VI. Quando tacens pro consentiente habetur?

R. Quando de commodo tacentis agitur, non quando de ejus præjudicio & obligatione. Nisi actus sit, quem impedire debuit & potuit, & non impedivit. Ziegl. *b. c. §. 5.* Barbosa *in Thesaur. locupl. Lib. 18. c. 1. §. 6.* Alias tacere medium est inter duo extrema, scil. consensum & contradictionem, inter fateri & negare *L. 142. ff. de R. J.* *vid. Christinaus Decis. Vol. 1. Dec. 181a.*

Qu. VII. In quibus derelictis rebus procedit usucapio?

R. Non in illis quæ verbis aut factis derelictæ sunt, harum enim jus statim in alterum apprehendentem transit, sed duntaxat in illis ubi ex neglecta inquisitione & vindicatione voluntas deserendi eas præsumitur. *Puf. IV. 12. 8.*

Qu. VIII. An ex tempore quis præsumitur sciens vindicationem rei suæ negligere?

R. Aff.

R. Aff. nam vix fieri potest, ut multo tempore res ad aliquem pertinens non aliqua via ad ejus notitiam perveniat, cum multas ejus occasiones tempus subministret. Grot. §. 6. Puf. d. 1.

Qu. IX. Quis si contrarium presumatur a metu, quo is qui de jure amisso queritur, ab interruptenda prescriptione deterritus est?

R. Verisimile non est, metum per tantum temporis spatium, quod hæc præscriptio requirit, duravisse, nam istud tempus multas occasiones adversus metum sibi consulendi, per se vel per alios suppeditat, ut potius in voluntariam patientiam abiisse videatur. Grot. §. 6.

Qu. X. Quantum tempus requiritur, ut presumatur animus rem suam derelinquendi?

R. Minus inter præsentés quam absentes, minusque ad rem mobilem, quam immobilem præscribendam. Tempus autem memoriam excedens, quasi moraliter infinitum ad rei derelictæ conjecturam semper sufficere videtur. Nisi validi-

diffi-

disimæ in contrarium sint rationes, ut si quis propter impotentiam jus suum sibi vindicare non potens protestatione illud conservet. Grot. §. 6. & 7. Puf. d. 1. §. 9.

Qu. XI. Quot anni constituunt tempus immemoriale?

R. Cum immemoriale sit, quod in contrarium non habet memoriam, ad immemoriale tempus constituendum non præcisè possunt *centum anni* requiri, sed quandoque plures, quandoque etiam pauciores intervenire, ut initii memoria habeatur deleta. Carpz. P. 2. C. 1. Def. 7. Rhet. Med. Inst. D. 12. pos. 13.

Qu. XII. At per scripta monumenta in multa secula propagari potest memoria?

R. Memoria hic de *traditione fama & auditionis* intelligenda, quam tempus aliquando excedit, & quæ ipsa longinquitate suam amittit autoritatem. Bœcler. ad Grot. b. c. §. 7. Thomas. ad Hub. de Jure Civit. L. 2. S. 4. c. 5. n. 41.

Qu.

Qu. XIII. Verum cum nemo præsumatur suum jactare, quomodo præsumendum ex negligentia aliquem rem suam dereliquisse?

R. Isti præsumptioni opponitur altera, quod etiam nemo credatur rem illam ad se velle pertinere, circa quam nullam curæ significationem longissimo tempore edidit. Grot. §. 8. n. 1. ibique Tescm.

Qu. XIV. Quid ergo juris in re, quam quis negligentia sua derelinquit, & eam alius possidet?

R. Rem illam possessor usucapere seu præscribere potest.

Qu. XV. Quid est usucapio seu præscriptio?

R. Est modus acquirendi dominium rei ad usucapionem habilis à priori domino derelictæ, interveniente bona fide, justoque titulo possessoris, ita ut hic post tempus idoneum priorem dominum, si postea rem vindicare velit, repellere queat. Puf. IV. 12. 1. seqq.

Qu. XVI. Quo jure nititur usucapio?

R. Originem suam potissimum debet juri

juri naturali, ita tamen ut Gentium ple-
 rarumque consensu & legibus civilibus
 non tantum confirmata, sed etiam pro
 conditione cujuslibet Reipubl. *peculiarem*
formam acceperit. Kulpif. *Coll. Grot. b. c.*
§. 1. Budd. El. Pb. Pr. P. 2. c. 4. S. 6. §. 30. Dis-
sent. Osiand. b. c. tb. 1.

Qu. XVII. Quas rationes pro usucapione
suggerit Jus Natura?

R. Quod (1) tranquillitatis & pacis
 interfit, ut possessiones rerum extra con-
 troversiam collocentur, nec diu aut ferè
 semper incertæ maneant (2) quod pro
 derelicto rem suam habere judicetur,
 qui diu eandem habere neglexit, cum
 longo tempore ad id occasiones vix deesse
 potuerint (3) præsertim cum longe gra-
 vius videatur post diuturnam possessio-
 nem re bona fide parta iterum privari,
 quam olim amissa, & cujus desiderium
 dudum erat digestum, in perpetuum ca-
 rere. Unde constat in conscientia fal-
 vos esse posse, qui præscriptionis jure utun-
 tur. Puf. *d. l. §. 5. Rhet. d. D. 12. pos. 1.*

Qu.

Qu. XVIII. An usucapio inter diversos Reges ac populos quoque obtinet?

R. Aff. idque eo magis, quo gravioribus motibus publicæ possessiones quam privatorum inquietantur. Undè si accidat, quod detentor vel etiam verus possessor jus in regnum in alium titulo *venditionis* vel alio in præjudicium *agnatorum* suorum transferat, si hi per tempus idoneum ad præsumtam derelictionem fileant, præscriptioni procul dubio locum faciunt. Alias Reges quod possident, aut jure belli aut titulo pacifico acquisiverunt, inde non opus est ad usucapionem provocare. Puf. d. l. §. II.

Qu. XIX. An igitur summa imperia hoc modo amitti & ab altero possessore acquiri possunt?

R. Aff. quia possunt expressè derelinqui & in alium regem transferri, ergo etiam tacitè. Præterea interest *humane societatis* imperia tandem aliquando in certo & extra controversiæ aleam constitui. Hinc non saltem Rex adversus Regem,

gem, populus liber adversus populum liberam, liberum jus imperandi usucapione acquirere, verum etiam alicujus populi verus rex regnum amittere & populo subjici, & qui reverà non rex sed Princeps erat, Rex summo cum imperio fieri potest. Grot. §. 8. n. 2. & 3. & §. 11. *Wetshem ad eund. b. c. qu. 2.* Conring. *de finib. Imp. L. 2. c. 19. §. 14.* Dissent. Horn. *de Civit. L. 2. c. 9. §. 19. sqq.*

Qu. XX. Verum injusta est ista subjectio, qua populo Rex subjicitur ?

R. Si tamen rex in subjectione ista acquiescat, & cum populo ut superiore contrahat, ex hoc facto purgatur vitium, nec poterit deinceps ille jus suum pristinum urgere. Ziegl. *ad Gr. b. c. §. 11. & 12. in f.*

Qu. XXI. An nondum natis per tacitam derelictionem parentum & majorum suorum jus potest decedere ?

R. Potest, si nondum concepti & nati, quia eorum nullum jus est, ergo neq. illis ereptum quid dici potest. Bona enim

parentum *tum demum* ad liberos pertinere incipiunt, quando parentes *eadem obtinent ad illud usque tempus, quo in liberos transire debent.* Quare populi & parentum voluntate, citra nondum natorum injuriam, jus imperandi potest ab alio ut derelictum occupari. Nec temerè Leges civiles velle censendæ sunt, ut nondum natorum personam Lex sustineat, quia sic fieret, ut aliquo modo imperia in incerto essent. Grot. §. 10. Pufend. §. 10. Budd. *Sel. Jur. N. & G. Exerc. de Testam. Summ. Princip. c. 2. §. 17.*

Qu. XXII. An Lex civilis de prescriptione lata prodest civibus contra jura Majestatis?

R. Neg. v. gr. ut subditus habeat jus leges condendi, ut desinat esse subditus, ne vocatus in jus eat, tributum solvat, &c. quia Princeps sua lege non potest se obligare, ut quæ tantum à superiore ferri debet, nemo autem se ipso superior est. Nee præsumitur voluisse, quia legum autores tunc demum submittere se videntur legibus, quando agitur de rebus *uni-*
ver-

versalibus, & quas habent communes cum subditis e. gr. in materia contractuum. Secus vero in reservatis sibi, quæque adeò extra omne pretium & æstimationem jacent. Grot. §. 12. ibique Hennig. van der Muelen. p. 163. & Tesm. conf. Ziegl. ad. d. §. 12.

Qu. XXIII. Potestne tamen in delatione imperii populus suam voluntatem exprimere, quo modo ac tempore imperium non utendo amitti velit?

R. Aff. Et hæc voluntas non potest infringi à rege etiam summum imperium habente, quia hoc non pertinet ad imperium ipsum, sed ad ejus habendi modum, qui pendet ex primæva voluntate coeuntium in civitatem, nec comprehenditur sub imperio, quia tunc adhuc nullum fuit. Grot. d. §. 12. n. 2. ibique Tesm. lit. z.

Qu. XXIV. Annon tamen aliqua subjacent cujusque populi legibus civilibus de usucapione & præscriptione factis?

R. Ea subjacent, quæ non sunt de natura

tura summi imperii, nec ut proprietates ad eam pertinent, sed ab ea commodè separari possunt, aut cum aliis communicari. Talia sunt regalia minora v. gr. Jus venandi, habendi sacra in privato. Sic videmus subditos esse, qui præscriptione acquisiverunt, ut aliquo modo appellari ab iis non possit. Grot. §. 13. *ibique* Tesm. lit. a. & c.

Qu. XXV. *An semper etiam post hominum memoriam licet subditis se vindicare in libertatem civilem?*

R. Neg. sive vi partum imperium, sive *voluntate*; nam priori casu ex tacita voluntate firmum jus accipere possunt imperia; posteriori voluntas potest jus dare, quod contraria voluntate irritum reddi nequit. Grot. §. 14. *ibique* Tesm. & Obrecht. vid. Mev. *de Amnestia charta D. 2. seqq.* conf. supra L. 1. c. 4. qu. 18. & 19.

Qu. XXVI. *An actus mere facultatis præscribi possunt?*

R. Neg. quia, cum illi relictæ sint liber-

bertati naturali, amitti nequeunt præ-
 scriptione, nec *antequam sunt*, sunt in
 rerum natura. Nisi ex quo tempore in-
 tercessit *prohibitio* aut *coactio*; eique pa-
 ritum est cum sufficienti consensus signi-
 ficatione Grov. §. 14. *ibique* Ziegl. Struv.
 - §. 7. C. Ex. 43. §. 22.

CAP. V.

De

Acquisitione Originaria juris in
 personas; ubi de jure parentum, de ma-
 trimoniis, de collegiis, de jure in
 subditos, servos.

Qu. I. Jus quod in personas nobis origina-
 rie acquiritur, ex quo fonte nasci-

tur?

Nascitur (1) *ex generatione* (2) *ex consensu* (3) *ex delicto* Grov. §. 11.

Qu. II. Unde origo oritur imperii principum
 et *de filiis* §. 11. 167

Non ex jure victoria, ut statuit
 Hobbesius de Cive c. 9. §. 2. seqq. Et in Le-

viat. c. 20. qui originarie illud matri tribuit, derivativè saltem patri. Nec ex alimentione parentum & præsumto liberorum consensu, ut putat Pufend. *VI. 2.4.* Neque ex divina concessione tanquam causa immediata, prout vult Hornius *de Civit. L. 1. c. 2.* sed ex *Generatione* moraliter considerata, quâ parentes quodammodo Deum referunt, dum eundem qui nondum fuit, existere faciunt. Grot. *d. §. 1. ibique* Boecler. & van der Muelen Kulpis. *Coll. Gr. d. t. §. 1.* Hertius *ad Puf. d. l. lit. b.*

Qu. III. Verum proles ex generatione persona patri similis est, hinc ejus imperio non potest videri subiecta?

R. Similis est patri quoad *jura communia* in ordine ad alios, utpote libertatis, civitatis & familiae, non quoad *jura propria* seu *personalia* inter se invicem; quoad hæc enim per generationem dispar jus & inæqualis obligatio inter parentem & filium constituitur Kulpis. *d. l. lit. c.*

Qu. IV. An ex generatione aequale imperium competit patri & matri?

R. Competit in relatione ad liberos, non quatenus consideratur respectu parentum, eatenus enim jus matris cedit juri patris, ob imperium quod maritus etiam in ipsam uxorem habet. Adeoque ubi utrique Parentum obedire simul nequit filius, imperium patris præfertur. Kulpis. *d. l. van der Muelen. §. 1.*

Qu. V. Quale vero est Imperium parentum?

R. Extendit se in liberorum personas & bona, vi cujus illos regere & hæc administrare possunt ad communem familiae utilitatem. Vitriar *Inst. J. N. & G. b. c. qu. 4. & 5.*

Qu. VI. Quousque durat hoc imperium in liberos?

R. *Generatim* loquendo tam diu durat, quamdiu vel ob defectum *Judicii*, vel ob necessitates *privatas* in familia parentum liberi agunt. *Partitim* vero ejus exercitium per tria tempora sese exerit, (1) circa primum *judicii imperfecti* tempus, quo liberi

se ipsos regere nequeunt, in *omnes* libero-
rū actiones (2) circa tempus *perfecti judi-*
cii, sed quo liberi adhuc degunt in familia
paterna, ubi illæ solum, quæ ad *familia sta-*
tū aliquid momenti habent, imperio pa-
tris subjectæ; in cæteris actionibus, quæ
non pertinent ad familiam, liberi habent
facultatem moralem agendi, ita tamen, ut
semper studeant parentibus placere: (3)
circa *perfecti iudicii tempus*, quo liberi
familiam paternam egressi sunt, & tunc
actiones eorum quidem liberae sunt ab
isto imperio, *durante* tamen semper *au-*
toritate parentum, cui ex parte liberorum
perpetua respondet reverentia & pietas.
Grot. §. 2.3. & 6. *ibique* van der Muelen.
Kulpif. d. 1. §. 2. Puf. VI. 2. 7.

Qu. VII. *Quid si liberi regimini paterno
recalcitrent, an jus coercendi eos ha-*
bent parentes?

R. Jus regendi etiam jus coercendi
complectitur. scilicet quoad *modicam ca-*
stigationem, quippe quæ in tenera ætate
sufficit. Si tamen citra *spem emendatio-*
nis omnem disciplinam pertinaciter
asper-

aspernatur soboles, poterit, domo patria
ejici & abdicari. Gr. §. 4. Pufend. VI. 2.
6. in f. Horn, d. l. §. 4.

*Qu. VIII. An pater filium potest oppigno-
rare vel vendere?*

R. In tolerabilem servitutem potest,
si (1) nulla alia ratio adsit prolem alen-
di, ne inopiâ extinguatur (2) venditio
fiat sub lege retractus, ut pater, quando ad
lautiorem fortunam pervenerit, aut quis-
quam ex cognatis venditam prolem re-
dimere possit. Grot. §. 5. ibique van der
Muelen. Thomas, III. 4. 73. Dissent.
Becm. *diff. de Exuper. Obsequ. c. 3. §. II.*

*Qu. IX. An extendit se patria potestas ad
jus vitæ & necis?*

R. Neg. quia ad finem obtinendum
in societatis simplicibus, quales sunt
maritalis, paterna & dominica, tanto im-
perio opus non est, uti quidem in civita-
te, ubi sine illo securitas & ordinata tran-
quillitas obtineri non potest. Itaque
ob delictum filij morte dignum in civi-
tatibus capitalis poena ab imperantibus
dictanda, in familia segrege Deo vindicta

relinquenda, ut fieret si pater familias delictum capitale commisisset. Bœcl. *ad Gr. b. c. p. 183.* Becm. *Consp. Pol. p. 47.* & *Pol. Parall. c. 8. §. 5.* Dissent. Hennig. *b. c. §. 2.*

Qu. X. Quomodo jus in personas oritur ex consensu?

R. Illud venit vel ex consociatione vel ex subjectione. Maxime autem naturalis consociatio apparet in conjugio. Grot. §. 8.

Qu. XI. An in hac consociatione Imperium est commune?

R. In uxorem competit soli marito, marito cum uxore competit in familiam, habita tamen ratione prerogativæ marito competentis, ob sexus præstantiam & divinam institutionem *Gen. III, 16.* Hinc maritus uxoris caput est in rebus conjugii & rebus familiæ, & de domicilio jus est constituere marito. Grot. §. 8. n. 1. *ibid.* Tesm. Puf. VI. 1. H.

Qu. XII. Quid est Conjugium?

R. Conjugium est viri & mulieris conjunctio individuum vitæ consuetudinem continens §. 1. *J. de P. P. Lyncker in not.*
ad

ad Bacleri Instit. Polit. Lib. c. 2. p. 12. Ali-
ter Grot. §. 8. n. 2.

Qu. XIII. An ad ineundum Conjugium
omnes & singuli obligati sunt?

R. Aut quæritur de obligatione totius
generis humani aut de singulorum homi-
num. Priori casu homines ad contra-
hendum matrimonium obligati sunt, ne
omnium coelibatu pereat genus homi-
num, posteriore casu quilibet saltem ad
illud ineundum tenetur sub conditione,
si non singulari dono continentia instru-
ctus malit vitam coelibem vivere Puf. KI.
I. 3. 6. 7. vid. Simon ad Guilhelm. Grot. de
Princ. J. Nat. cap. 9. §. 5.

Qu. XIV. Sed an matrimonium coelibatui
preferendum?

R. Uterque status est indifferens. In
comparatione vero commodorum ex
utroque statu provenientium res vel ab-
solute consideranda, vel comparate ad
hanc vel illam personam. Et ibi conju-
gii status videtur præstantior; hic cœli-
batus præferendus, si persona, quæ in illum
consentit, sit dono continentia instructa,

&

& videat se in illa officia Deo & hominibus in hoc statu præstare posse. Lauterb. *Coll. Th. Prætit. de Sponsal. §. 2.*

Qu. XV. Licetne uni viro plures uxores habere?

R. Diverso tempore licet, seu post mortem primæ conjugis aliam ducere potest maritus, & viceversa post mortem mariti uxor alii viro nubere, *Polygamia* enim hæc, quæ *successiva* dicitur, permittitur, cum à lege prioris conjugis per mortem solutus superstitet. Arniseus: *de Jure Connub. c. 5. §. 6.* Huber. *P. 2. Digress. Lib. 1. c. 14.*

Qu. XVI. An & uno eodemque tempore?

R. *Jure Naturæ* licet, seu eo jure *Polygamia simultanea* est permittitur, quia non pugnat directè cum finibus societatis conjugalis, nec socialitatem hominis turbat, eamque Deus in V. T. Populo Judaico permittit, ac planè inter beneficia Davidi data retulit, quod salva sua sanctitate haut potuisset facere, si juri naturæ contraria reperiretur. Grot. §. 9. Eadem nec *Jure Divino positivo universalis* prohibita legi-

legitur, nam nullibi eam prohibens lex extat. Verba enim *Genes. II, 24.* pluralitatem foeminarum non prohibent, sed arctissimum conjugii vinculum inter conjuges futurum significant, quod non in injuriam alterius conjugis rumpendum. Ac ita quoque Salvator apud *Matth. XIX, 9. Marc. X, 8.* intelligendus, qui verbis illis nihil aliud quam levitatem divortiorum improbat, & ad primam institutionem provocat, dicendo: conjuges conjunctos esse, non ut separentur, sed una caro maneant. Sane etiam Apostoli interque eos Paulus, nusquam Judæos Christiana Sacra amplexos, quorum tamen plures haut dubiè erant Polygami, reprehendisse, aut divortium imperasse leguntur. Unde colligi potest: Mahumedani ad christianam religionem conversi matrimonium cum pluribus uxoribus sustineri Dn. Hoppe *Comment. Instit. tit. de Nupt. §. 6.* Hertius *Tom. 1. Opusc. de matrim. putat. §. 45.* vid. Brückner. *Décis. matrim. P. 2. cap. 14.* Dissent. Brunsmann *de Monogamia Victorice.*

Qu.

Qu. XVII. An viceversa una mulier pluribus simul viris conjungi potest?

R. Neg. sed hoc repugnat Juri naturali. Regularis enim matrimonii finis est, certam sibi & suam quærere prolem. At quis in ista confusione seminum, ubi plures viri cum una muliere congregiantur suam cognoscere posset? Puf. VI. l. 15. Thomaf. d. l. n. 206. van der Muelen. d. 9. p. 190. Bruckner. d. l. n. 2.

Qu. XVIII. An Jure natura divortia sunt licita?

R. Natura quidem tam arctæ conjunctionis ostendit: matrimonium debere esse perpetuum & non nisi alterutrius morte finiendum; ubi tamen essentialia conjugii capita fuerint violata v. gr. per adulterium & malitiosam desertionem, pars læsa jure naturæ facultatem accipit à matrimonio discedendi Puf. d. l. §. 20. seqq.

Qu. XIX. Quid censendum de separatione quoad thorum & mensam?

R. Non solvitur per eam ipsi ma-

efi-

trimonium, sed recepta est inter Christianos, ob mores malè compositos, sine permissione tamen ad secunda vota transeundi, ut majora mala impediuntur & conjuges ad concordiam revocentur. Puf. d. l. §. 22. & de O. H. & C. L. 2. c. 2., §. 6.

Qu. XX. An consensus parentum J. N. requiritur ad matrimonium liberorum?

R. Non requiritur, ut *validitatem actui conciliet*, quia principium dans actui internam validitatem penes solos contrahentes est, quales hic liberi sunt, qui, quando matrimonium contrahunt, & maturæ sunt ætatis, & extra familiam paternam abeunt, adeoque de facultate sua liberè disponunt. Requiritur tamen *ex officio reverentiæ*, quia proles originem debet parentibus, & educationis officium submissione quadam pensandum. Igitur si ille consensus omittatur, contra reverentiam quidem peccatur, matrimonium tamen non rescinditur. Grot. §. 10. n. 1. Puf. Pl. 2. 14. Thomaf. Disp. de Validit.

dit. Conjug. invit. parent. contract. §. 15. seqq. Huber. P. 1. Digress. L. 2. c. 15. §. 3.

Qu. XXI. Cum quibus licet contrahere matrimonium?

R. Matrimonium contrahere potest quilibet cum qualibet, si ætas, corporis & animæ constitutio matrimonio habilis adsit. Nisi arcta rimis sanguinis aut affinitatis conjunctio impedimentū struat. Lauterb. Coll. Tb. Pr. tit. de R. N. §. 42. seqq. Puf. VI. 1. 25. seqq.

Qu. XXII. An cum ea persona matrimonium permissum, qua alteri adnupta est?

R. Neg. quia moralis facultas deficit, nam jus alterius conjugis tamdiu durat, quamdiu eidem non renuntiaverit, quod tanquam alienum fidem dans matrimonii in obligationem deducere nequit. Grot. §. 11. ibique Tescm. Puf. VI. 1. 27.

Qu. XXIII. Cur J. N. inter ascendentes & descendentes prohibita sunt nuptia?

R. Quia (1) in hominum affectibus, quorum ratio non est corrupta, insita est fuga

fuga quædam commixtionis cum parentibus & ex se natis, quos tales esse novimus. Guil. Grot. *de Princ. Jur. nat. c. 12. §. 9. (2)* Si talia conjugia permitterentur, maxima familiarum, quin totius generis humani confusio, inde secutura esset. Grot. *§. 12. n. 2. § 5. ibique Telsm. lit. a. § 11. & Osiand. lb. 12. p. 766.*

Qu. XXIV. An etiam eo jure persona in transverso cognationis vel affinitatis gradu, qua se habent ut fratres & sorores, vel ut parentes & liberi, conjugii vetantur?

R. Hoc tutò dici non potest. *Precepto* tamen *divinæ voluntatis* propter communem necessitatem & utilitatem apud omnes gentes, quæ sana ratione utuntur, nuptiæ inter illas personas prohibitiæ leguntur, ob *reverentiam erga sanguinem* & nomen paternum, quam in his personis deprehendimus; neve harum personarum convictus nimis quotidianus atque inobservatus stupris & adulteriis ansam daret, si amores tales nuptiis conglutinari possent. Gr. *§. 13. § 14.*

K

Puf.

*Puf. VI. l. 34. seqq. conf. Selden. d. 7. N. 5
G. L. 5. c. 8. Dissent. Huber. P. 1. Digress.
L. 2. c. 19.*

*Qu. XXV. An contra J. N. peccat qui igno-
rans & bona fide cum filia vel qua cum
filio ita contrahit matrimo-
nium?*

*R. Neg. quia non habet animum cum
filia contrahendi; hinc nec incestum
committit. Et hoc matrimonium Pu-
tativum vocatur, quod cum vero eodem
habet effectus, quamdiu error & igno-
rantia subest. Dn. Hertius d. l. §. 14. 35.
39. van der Muelen. ad §. 12. n. 2. seqq. b.
cap. p. 209. Bruckner. Decis. matrim. c. 39.*

*Qu. XXVI. Estne Christiano cum Mahume-
dana aut Judea matrimonium hoc
juxta permissum?*

*R. Aff. quia religio cum matrimonio
nihil commune habet, sed substantialia
ejus, utpote fides mutua & perpetua coha-
bitatio, non minus in hoc quam in alio
matrimonio adsunt. Nubit Christianus
infideli, non impietatem ejus recipit. vid.
Observ. Hallens. Tom. X. Observ. X. §. 8. seqq.
Horn.*

Horn. de Civit. L. 2. c. 2. §. 20. n. 4. Zentgrav. in Summa J. Div. S. 2. art. 3. Subject. 1. §. 16.

Qu. XXVII. An Concubinatus est verum & ratum conjugium?

R. Aff. si non *libidinis* explendæ, sed *habendæ prolis causa* sit in perpetuum vitæ confortium initus, licet sit *minus solenne* conjugium, & destituatur quibusdam effectibus juris civilis, nam concubina dignitate & successione inferior est legitima uxore. *Grot. §. 15. n. 1. ibique Ziegl. & Tesm. lit. a. §. 1. Thomaf. ad Huber. de jure civit. lib. 2. S. 1. c. 3. n. 26.*

Qu. XXVIII. Quid est matrim. ad Morganaticam contractum?

R. Est, quod in primis vir illustris cum foemina inferioris conditionis hac lege contrahit, ut uxor pariter ac liberi ex eana certa portione assignata sint contenti; & à reliqua hereditate, imo & dignitate paterna excludantur. *2. F. 29. Lynk Diss. de matrim. Leg. Salica contracto. Cujus matrimonii exempla refert Mylet. in Gamol.*

K 2

Princ.

Princ. c. 6. n. 15. seqq. Rhetius Comm. Jur. feud. L. 1. tit. 8. n. 42. p. 307.

Qu. XXIX. Estne licitum hoc matrimonium?

R. Aff. quia in individuum vitæ consuetudinem cum tali uxore contrahitur. Et quamvis sinistrae manui ea jungi soleat, nihil tamen inde decedit vinculo matrimoniali. Dn. Stryk *in Ex. Jur. feud. c. 7. qu. 7. Lynck. d. l. c. 3. n. 35.*

Qu. XXX. Quis finis est hujus matrimonii?

R. Ut conserventur familiae illustres, liberisque prioris matrimonii per divisionem bonorum præjudicium non contingat, ipse verò maritus in peccato seu illicito concubitu vivere non cogatur. Dn. Stryk. *d. l. qu. 6. Puf. VI. 1. 36.*

Qu. XXXI. Annon istud diffidentiam erga Deum continet?

R. Diffidentia hæc vitium animi est, non conjunctum cum ipso matrimonio. Unde qui isto vitio caret, matrimonio tali non minus licitè utitur, ac vitalitio aut tempore pestis exterorum etiam sanorum

rum exclusionem à rebus innoxia utilitatis, aliove modo pro sua salute sibi prospicit. Speckhan *Cent. 1. qu. 11. supra b. l. c. 2. qu. 39.*

Qu. XXXII. Præter hanc consociationem naturalem, quæ sunt alia consociationes?

R. Sunt vel *privatæ* vel *publicæ*: & hæc quidem aut in populum, quando plures patres familias coeunt in unam civitatem, & populum constituunt, aut ex populis, ut in fœdere. Grot. §. 17. 23. & 25. *in f.*

Qu. XXXIII. Quis modus est gerendi negotia Civitatis?

R. In *Statu monarchico* quod Princeps vult circa negotia quæ ad *statum civitatis* pertinent, etiam ipsa civitas velle videtur. In *Statu aristocratico* aut *Democratico*, selectis pactis aut legibus. vid. c. 6. X. de *Electioe* & *Elect.* potest illud habetur pro voluntate civitatis, in quod consensit pars major hominum, ex quibus concilium componitur, ut & singuli in civitate exinde obligentur, quia alia via expediendi

negotia civilia inveniri nequit, & indignum foret, si pars major cogeretur se minori accommodare. Grot. §. 17. *ibique* Bœcler. p. 173. Puf. VII. 2. 14. & 15.

Qu. XXXIV. Quid si pauciorum vota sint prudentiora, aut magis videant veritatem?

R. Quando *speculative* versamur in negotio, & de sola veritate emenda solliciti sumus, verum est, eorum sententias potius esse amplectendas, qui veritatem, quam qui falsas consultationes inspiciunt, cum nullum inde damnum Reip. suboritur. At quando negotium *præctive* tractandum, merito summa rerum plurimum consensu peragitur, quia alias nec regi posset societas, nec negotia expediri, & deliberationes nullum planè vel difficilem sortirentur eventum. Obrecht. *ad Gr. d. §. 17.* Dn. Coccej. *Disp. de eo quod justum est circa num. suffrag. Sect. 1. §. 2.* Pufend. d. 1.

Qu. XXXV. In quibus negotiis votorum pluralitas non attenditur?

R. Non attenditur, quando res ad univers-

veritatem non pertinet *ut in universitate, sed ad singulos* de universitate, prope in causa religionis; nam religio Dei est, quam multitudo vel paucitas suffragiorum non fulcit, nec evertit, sed ad singulorum conscientiam pertinet. Strauch. *Diss. jur. publ. 7. tb. 3. Dn. Coccej. d. l. §. 29. seqq.*

Qu. XXXVI. Quid si pares sint sententia discrepantes?

R. Nihil agitur, sed res in priori statu manebit, quia ad mutationem non satis est momenti, & par utrinque pondus æquilibrio velut rem suspendit. Et hanc suffragiorum parilitatem Dd. *Calculus Minervæ* appellant. Grot. §. 18. Bœcker. *Diss. de Calculo Minervæ. Coccej. d. Diss. Sect. 2.*

Qu. XXXVII. Quid si contingat, ut nec majora, nec paria ab alterutra parte suffragia adsint, sed diversa prorsus à singulis pronuncientur sententia?

R. Omnes damnantes jungendi sunt contra absolventes; & si plures damnantes

*tes in genere poene dissentiant, iungendi
ii, qui in rebus idem sentiunt.* Reus enim
in iudicio vel absolvendus est vel con-
demnandus. Non potest autem absol-
vi, si plures, etsi diversis poenis, conde-
mment, cum ratio non permittat, ut plu-
res paucioribus cedant; nec, si diversæ po-
næ dictantur, potest condemnari, nisi
una ex iis intelligatur, in quam plurimi
condemnantes simul propius consen-
tiunt, etsi singuli in genere poenæ non
conveniunt. Dn. Coccej. *d. Diss. Sect. 3.*
§. 3. Dissent. Grot. l. c. §. 19. Puf. VII. 2. 18.

*Qu. XXXVIII. Quo Exemplo hoc de-
clarari potest?*

R. Fac: duos iudices ad mortem con-
demnare, duos alios in insulam relegare,
tres vero absolvere; hic contra absolven-
tium sententiam media poena erit appre-
hendenda, & ex plurium condemnan-
tium sententia relegatio statuenda, quia
plures consenserunt in poenam, licet in
modo poenæ dissenserint. Et licet nihil
commune habeat occidere & relegare,
æquè ac relegare & absolvere, quatenus
ta-

tamen poena est aestimatio delicti, minor aestimatio continetur sub majore, & ille, qui in plus condemnat, procul dubio cum eo, qui proximè ad hanc poenam accedit, hactenus convenit. Undè hoc sensu aliqua propinquitas inter has duas poenas est, occisionem scilicet & relegationem, Coccej. *d. Sect. 3. §. 7.* Vid. Huber. *L. 3. S. 2. c. 6. §. 5. & 6.*

Qu. XXXIX. Si qui suffragari non possint, absentia vel aliter impediti?

R. Impeditorum nulla ratio habetur; sed jus eorum accrescit presentibus, modo illi ad deliberationem sint vocati. Tardè vero venientes re integrà, seu durante adhuc tempore deliberationi præfixo, jus suffragandi integrum retinent. Grot. §. 20. de Jena de Rat. Stat. Diff. 14. Cornel. 2. Coccej. *d. l. S. 1. §. 27. & 29.*

Qu. XL. Quis est ordo naturalis inter socios?

R. Ordinem inter socios tempus ferè constituit, ut primi sint, qui prius in societatem venerunt, si, ut de sociis, sermo est. Alias etiam alia qualitates supervenientes

considerantur; Grot. §. 21. *ibique* Bœcler.

Qu. XLI. Quid de ordine regum & populorum christianorum in Conciliis dicendum?

R. Antiquitus mos obtinuit, ut Christianismum primum professi præcederent cæteros in Conciliis ad rem christianam pertinentibus, quod boni ordinis causa servatur, sed propterea non promiscuè ad actus politicos extendendum. Gr. d. 1. *ibique* Tesm. lit. e. Puf. *Dissert. de Existimat.* §. 27.

Qu. XLII. Quis ordo servandus in societate, que fundamentum habet in re tali, quam omnes non participant equaliter?

R. Aestimatio & dignitas sociorum ex modo possessionum sive opibus ac potentia pendendi consuevit, quia quo plus quis confert ad exequendum id, in quod dat consilium, eo major debet esse autoritas ejus, & ad eum modum etiam sententiæ ferendæ. Sic qui prior participat de re, & plures partes in ea habet, prior dicit sententiam & plura, & ad eundem modum
one-

onera fert. Grot. §. 22. *ibique* Boecl. & Teln. *lit. a.*

Qu. XLIII. An civibus de civitate discedere licet venia non impetrata?

R. Aff. si ex isto abitu civitas damnum non patiat, quia utilitatum suarum gratia quis intravit civitatem, quæ ubi eas non præbet, prohibitum non erit, civitatis fines excedere. Nisi pactis aut legibus migrandi facultas adempta sit. Grot. §. 24. Puf. VIII. 11. 2. *seq.* Huber. *de Jure civ. L. 2. S. 2. c. 1. n. 34. seqq.*

Qu. XLIV. An gregatim discedere possunt?

R. Neg. si sit talis discessus, qui planè repugnat societati civili, quia hæc subsistere non posset. Grot. §. 24. Dissent. Puf. *d. 1. §. 4. & Osiand: ad d. §. 24.* quibus respondet Obrecht *ad. Gr. d. §. 24.* Nisi discedentes conservari nequeant, aut subjectio illis sit calamitosa, ut in religionis causa. Grot. II. 6. 5. Becm. *Diss. de Jure Princ. recip. exul. c. 2. §. 3.*

Qu. XLV. An viceversa civis inditus pro lubitu ex civitate expelli potest?

R. Neg.

R. Neg. quia civis omnem suam fortunam civitati velut illigat, quam sine causa turbare non modo odiosum, sed & injuriosum esset. Non ita civitas uni vel alteri civi incolumitatem suam superstruxit, hinc parum ipsius interest, si is pro lubitu demigret. Puf. d. l. §. 6.

Qu. XLVI. *An in ejectos exules ex delicto civitas jus adhuc habet?*

R. Neg. quia quos ejicit, delet ex albo civium, ponitque in numero peregrinorum. Grot. §. 25.

Qu. XLVII. *Quotuplex est subjectio ex consensu?*

R. Duplex *privata* aut *publica*: illaque rursus multiplex pro multiplici regiminis genere. *Nobilissima* species est arrogatio, quâ quis se ita dat in familiam alterius, ut ei subsit ad eum modum, quo filius, qui maturæ est ætatis subest patri. Grot. §. 26.

Qu. XLVIII. *An ita pater filium suum alteri dare debet, ut jus paternum plene in eum transeat?*

R. Neg. quia jus patris naturalis nexu quo-

quodam divino copulatum iudicio dissolvi non debet, sed potest filium alteri commendare & alendum dare quasi substituendo. Grot. §. 26. *ibique* Tesm.

Qu. XLIX. *Quæ est ignobilissima subjectionis species?*

R. Quæ quis se dat in *perfectam* servitutem, quæ scilicet debet perpetuas operas pro alimentis, aliisque quæ vitæ necessitas exigit. Grot. §. 27. *vid. qu. 56.*

Qu. L. *Anne talis servitus nimiam habet acerbitatem?*

R. Neg. quia in *quali conditione* quis vivat, liberâ nempe an servili, jure naturæ perinde est, & perpetua obligatio perpetuâ *alimentorum certitudine* compensatur, quam sæpè non habent, qui diurnas operas locant. Quin magis habet hæc servitus sua commoda, præsertim in illis hominibus, qui ob *stupiditatem* ingenii sibi & rebus suis consulere non possunt, ut domino tanquam directore melioris vitæ utantur. Grot. §. 27. *ibique* Tesm. Puf. VI. 3. 4.

Qu.

Qu. LI. Quousque se extendit Jus Domini in servos?

R. Dominus potest tali servo operas quascunque velit injungere, habita tamen ratione virium & dexteritatis ipsius. Potest quoque negligentiam & socordiam servi asperioribus remediis coercere, & si opus ex familia expellere & socordiae suae relinquere. Si atrox aliquod delictum admiserit in alios extra familiam, in civitatibus poenae potestatis civilis subiacet; ubi familia segrex fuerit, expelli poterit. Sed ubi delictum in ipsam familiam segregem admissum, jure belli ut hostis potest tractari, non etiam a domino vi imperii morte affici. Gr. §. 28. Puf. d. §. 4. Thomas. Jpr. Div. III. §. 11. 14. seqq. qu. 9. b. c.

Qu. LII. An jure naturae partus ancilla matrem sequitur?

R. Aff. 1. quia mater certa regulariter est, nec partum abnegare potest, 2. ut magis faveretur partui ob conditionem matris, quae triplici tempore spectatur, & quo concepit, & quo in utero gestavit, & quo peperit. Ziegl. §. 29. *Qu.*

*Qu. LIII. Unde nascitur Jus dominorum
in prolem servilem?*

R. Ex praeiudicio alimentorum, eorumque quae vitae sunt necessaria. Pater enim eiusmodi proli nihil proprii habet, quo illam alere possit, sed dominus alimenta eiusmodi proli diu praebeat ante, quam ipsius opera utilis esse possit, & sequentes operae sui temporis alimentis respondeant. Hinc servitutem ab ea sua benignitate dominus sibi comparavit. Grot. §. 21. Puf. d. l. §. 9.

Qu. LIV. Cur vero potior in partu est dominus ancillae, quam genitoris servi?

R. Quia mater, dum praegrans est, subtrahitur saepe servitio domini, redditurque deterior, quin mortis periculo exponitur. Jam vero naturale est, ut quem incommoda sequuntur, is quoque commodorum sit particeps. Puf. §. 9.

Qu. LV. An servus aufugere licet?

R. Neg. nisi pro alimentis reddant quantum satis est, aut nisi sit immanis domini saevitia Grot. §. 21. n. 2. ibique Tesm.

Qu.

Qu. LVI. Quae sunt imperfectae servitutes?

R. Quae aut in diem sunt, aut sub conditione aut ad res certas, item ejus qui natus est altero parente conditionis liberæ, altero servilis. Grot. §. 30. vid. qu. 49.

Qu. LVII. Quae est publica subjectio?

R. Qua se populus seu plures patres fam. qui in unam civitatem coeunt dat in ditionem alicui homini, aut hominibus pluribus, aut alteri populo. Grot. §. 31.

Qu. LVIII. Quae est subjectio ex delictis?

R. Hæc nascitur etiam non accedente consensu, quoties, qui *meruit* libertatem amittere, vi redigitur in potestatem, ab eo cuius est exigenda pœna, quo modo & singuli subjectioe privata, & populi subjectioe publica subjiuntur Gr. §. 32.

CAPVT VI.

De

Acquisitione derivativa facto hominis, ubi de alienatione imperii, & rerum Imperii:

Qu.

Qu. I. Quomodo aliquid nostrum fit acquisitione derivativa?

FActo hominis aut legis Grot. II. 6. 1.
De illo hic, de hoc capite sequenti
agetur conf. L. 2. c. 3. qu. 1. § 2.

Qu. II. Quomodo facto hominis?

R. Quando homines rerum domini, qui liberam habent administrationem, dominium aut totum, aut ex parte in nos transferunt. Nihil enim tam conveniens est naturali æquitati, quam voluntatem domini, volentis rem suam in alium transferre, ratam haberi. §. 40. J. de R. D. Grot. §. 1.

Qu. III. Quid in dante requiritur, ut dominium transferatur?

R. Ut verbis aut aliis signis externis animum suum alteri significet. Actus internus voluntatis non sufficit, nam hic non est idoneus ad communicationem inter homines, quia pectora inspicere nequeunt. Grot. d. §. 1. *ibique* van der Muelen Puf. IV. 9. 3.

L

Qu. IV.

Qu. IV. An per sola pacta transit dominium, an præter pacta requiritur traditio Jure Naturali?

R. Etiam traditio requiritur, ut statim actu dominium exerceri possit. Kulpis, *Coll. Grot. b. c. th. 1. § Dissert. Academica 9. §. ult. Textor. in Sinops. J. G. c. 8. n. 48. sqq. infr. c. 8. qu. 14.*

Qu. V. Quid in accipiente requiritur?

R. Ut itidem voluntatem accipiendi verbis aut aliis certis signis externis declaret. Quæ voluntas ordinariè sequitur donationem, sed potest & præcedere, puta si quisquid dari aut concedi sibi petierat, & dans postea consentiat: censetur enim durare voluntas, nisi mutatio appareat. Grot, II, 6. 2.

Qu. VI. An Imperia ut alia res possunt alienari?

R. Si sunt *patrimonialia* ab eo, in cuius sunt patrimonio, sive à rege sive à populo alienari possunt. Si sunt *non patrimonialia* non possunt, sine concurrente populi consensu, ne invito populo alius Rex obtrudatur. Ad modum enim habendi

di imperium, ex quo populo jus aliquod competit, pertinet, contradicere, ne ab alio rege contra voluntatem populi regnum administretur. Caterum moribus magis & populorum Legibus quam generali quodã jure videmus hoc negotium expediri. Grot. §. 3. *ibique* Bectm. Puf. VIII. 5. §. 1. & 9. vid. supr. L. 1. c. 3. qu. 48.

Qu. VII. Si pars sit alienanda, ut provincia, civitas, quid ad ejus alienationem requiritur?

R. Præter consensum regis requiritur non solum populi, qui sub pristino rege remanet, sed & maxime consensus *illius partis*, de qua alienanda agitur, quia qui in civitatem coeunt, societatem quandam contrahunt perpetuam & immortalem, quod velint regi uno eodemque imperio, & intra ejusdem civitatis fines degere, quamdiu placuerit. Grot. §. 4. Kulpif. b. c. §. 2. Puf. d. 1. §. 9.

Qu. VIII. Attamen membrum corporis humani potest abscindi in conservationem totius corporis, E. & membrum corporis moralis?

R. Alia ratio est corporis humani, quam corporis moralis. Illius membrum abscissum vivere non potest sine corporis vita, indè in usum ejus potest abscindi; hujus interdum vivere potest, propterea jus ejus ex primæva voluntate metiendum est, quæ minimè credi debet talis fuisse, ut jus esset corpori partem & abscindere à se, & alii in ditionem dare. Grot. d. §. 4. ibique Tesm. lit. a. & c.

Qu. IX. An parti jus est à corpore discendere?

R. Neg. nisi evidenter se aliter servare non possit, nam in omnibus conventionibus excepta videtur summa necessitas, quæ facultatem dat salutem suam quovis modo expediendi, Grot. §. 5. Puf. d. §. 9.

Qu. X. Cur majus est jus partis ad se tuendam, quam corporis in partem?

R. Quia corpus demum jus consequitur in partem propter consensum ejus in consocietatem; partis jus ad se tuendum est antiquius & à natura, & ei jam ante initam societatem competens, ergo si eo
uri

nti velit, id invitæ auferri non potest.
Grot. §. 6.

Qu. XI. Quia tamen imperium est in corpore seu tota civitate, adeoque etiam in hac parte, hinc ut dominium à domino, ita ab imperium habente etiam imperium in hac partem alienari posse videtur?

R. Imperium est in toto corpore, & sic etiam in hac parte, sed non divisibiliter in plures partes, verum indivisibiliter & quamdiu pars manet pars in eadem civitate. Quando vero pars separatur, primævum suum jus consequitur ad se ipsam defendendam ex sua voluntate metiendum, Grot. §. 4. & 6.

Qu. XII. Annon necessitas facit, ut pars alienetur?

R. Quia parti licet ex necessitate à corpore recedere, etiam corpori licebit ob sui conservationem partem à se abscindere; nam jus quod singulis membris, ex quibus corpus compositum, à natura competit, toti corpori conjunctim negari nequit. Gronov. & van der Muelen §. 6. b. c.

Ziegl. ad §. 8. Hertius *Opusc. Tom. 2. Comment. de Feud. oblat. P. 2. §. 28. Dissent. Grot. §. 6. & 8.*

Qu. XIII. An pars regni, quæ civibus caret, & mera gleba est, alienari potest?

R. Potest à libero populo, vel etiam à rege accedente populi consensu, quia glebæ alienatæ nihil interest cui subiaceat, civium vero interest, ac liberum arbitrium illis competit statuendi de se, cujus corporis esse velint, hinc consentire debent ut alienentur. Grot. §. 7.

Qu. XIV. An regnum potest alteri in feudum dari?

R. Regnum patrimoniale potest, in alio id negandum, quia in infeudatione subest *conditionalis alienatio*, quæ accidere potest vel ex feloniam, ubi res in commissum cadit, vel extincta vasalli domo aut familia pro indole pactorum. Quare videmus infeudationes ejusmodi inconsultis populis factas ab ipsis rescissas esse. Grot. §. 9. Hertius *d. l. §. 27.*

Qu. XV.

Qu. XV. An pignori dari potest pars imperii?

R. Non potest ita ut ejus administratio & naturalis possessio sit *penes creditorem*, citra consensum populi, partisque oppignorandæ, non tantum ex ea causa, quod ex pignoris datione sequi soleat alienatio, sed & quia populus regem ultro constituens ab ipso voluit gubernari, non abs quovis alio. Grot. d. §. 9. Puf. d. l. §. 10.

Qu. XVI. An minores functiones civitatis Rex potest jure hereditario concedere?

R. Aff. quia ejusmodi concessionem non dissolvunt corpus civitatis, aut communi saluti nocent, sed *Reip. administrationem* spectant, cujus procuratio solius Principis est. Et quamvis regnum sit electitium, regia tamen acta perpetuum producunt effectum, nam *dignitas regia* non debet confundi cum jure regio Muelen ad §. 10. Dissent. Grot. §. 10.

Qu. XVII. An patrimonium populi seu bona domanialia Rex alienare potest?

L 4

R. Non

R. Non nisi populi consensu, ne quidem si res modicum valeat, quia illius fructus destinati sunt ad sustentanda Reip. aut regie dignitatis onera. Grot. §. 11. Brunneman. *Consil. 1.*

Qu. XVIII. Differuntne hæc bona à fructibus eorum?

R. Aff. ista quippe alienare regi vetitum, hi sunt in regis patrimonio & libera ejus dispositione. Sic jus confiscandi est in patrimonio populi, bona confiscata in fructu, jus vectigalia exigendi in patrimonio, pecunia ex vectigalibus proveniens in fructu. Grot. §. 12. Puf. VIII. §. 11. Aliter van der Muelen. d. §. 12.

Qu. XIX. An partes patrimonii hujus pignori opponi possunt à Rege inconsulto populo?

R. Aff. si oppignoratio fiat ex causa necessitatis & utilitatis publicæ, & Rex solus habeat jus nova tributa imponendi, tunc populus obligatus est ad redimendas partes oppignoratas. Est enim hæc *lucro* pignoris *species* quædam *tributi*, perinde vero est cives contribuant propter publicas

cas necessitates, an pecuniã post collatã partem oppignoratam redimant. Grot. §. 13. Textor. in Synops. J. Gent. c. 30. n. 46. seq.

Qu. XX: An testamentum rectè sub alienatione comprehenditur?

R. Aff. quia ibi consensu testatoris res sua transit in alium, ut ejus propria sit, non quidem irrevocabiliter sed revocabiliter & sub conditione secutæ mortis. Ut enim acceptatio *in continenti ab herede fiat*, hoc ob qualitatem hujus modi alienandi non requiritur Grot. b. c. §. 14. ubi-que van der Muelen. Dissert. Puf. IV. 10. 2.

Qu. XXI: Rectè juri natura adscribitur testamenti factio?

R. Aff. quia plenum rerum nostrarum dominium adjunctam habet illimitatam facultatem de illis quocunque modo disponendi; non saltem pure sed & sub conditione, & tam revocabiliter quam irrevocabiliter, etiam *retenta interim possessione & plenissimo fruendi jure*. Inde afferri nequit ratio, cur rei possessor vi domini effectum conferre nequeat in tempus,

L 5

quo

quo futurus dominus non est. Quamvis forma testamenti, ut alius actus, à jure civili præscribi possit, exigente utilitate publica. Sicut & juris civilis est, quod alicubi exteris facultas testandi derogata sit. Grot. *d. l. ibique* van der Muelen. Dn. Budd. *Select. Jur. Nat. & Gent. Exerc. de Testam. summ. Princ. cap. 1. §. 3. seqq.* Alberti in *Comp. J. nat. P. 2. c. 8. §. 4. & 5.* Dissent. Dn. Coccej. *de Testam. Princ. P. 1. §. 17. seqq.*

Qu. XXII. Si imperfectum test. Jure Civ. an ex eo in conscientia obligatur heres ab intestato?

R. Aff. si certo sibi constet ita voluisse defunctum, quia in conscientia sola & simplex veritas spectatur Molinã *de J. & J. T. 2. Disp. 81. n. 16.* Puf. *IV. 10. c. 8.* Osiand *Theol. Casu. al. P. 3. c. 5. qu. 2.* Neg. si dubitet de testatoris voluntate, quia sic testamentum, quod obligaret, deficit Dn. Stryk *de Foro Consc. c. 4. n. 13. 44. seq.* Budd. *d. l. §. 8.* vid. *Disp. nostra de Metu reverent. c. 5. §. 8. 9. & 10.*

CAPVT VII.

De

Acquisitione derivativa, quæ fit
per legem; ubi de Successionibus
ab intestato.

*Qu. I. Quotuplex est acquisitio derivativa,
quæ fit per legem?*

TRiplex, alia fit lege *Natura*, alia *Gen-
tium voluntaria*, alia lege *Civili*.
De posteriore hic non agitur, quia ex illa
controversiæ inter summas potestates
non deciduntur, & sæpe est ejusmodi, ut
tranquillâ conscientiâ non possideatur,
qua de re exemplum proponit Grot. II.
7. 1.

*Qu. II. Quotupliciter fit alienatio lege na-
ture, quæ ex ipsa dominiî natura ac
vi sequitur?*

R. Dupliciter, *Expletione juris*, quoties
id quod meum nondum est, sed mihi da-
ri debet, aut loco rei meæ, aut mihi debi-
tæ, cum eam ipsam consequi non possum,
aliud tantundem valens accipio ab eo qui
rem meam detinet, vel mihi debet. De-
inde

inde *Successione ab intestato*, quam deficiente testamento, ne bona domini morte habeantur pro derelictis & cuius occupanti pateant, Lex iis defert, quibus eam defunctus, si testamentum fecisset, delaturus fuisset, ex ejusdem voluntate præsumta Grot. II. 7. 2. § 3.

Qu. III. An per me ipsum efficere possim, ut mihi satisfiat?

R. Aff. ubi *judicia cessant*, vel momentaneè vel continuè, non *ubi vigent*. Grot. §. 2. ne quidem si jus creditoris certum & tantum ab eo probari non possit, ob summa pericula, quæ in civitate ex hac licentia emergere possent Muelen & Osiand. ad §. 2. Dissent. Grot. d. l. quem tamen vide L. 2. c. 23. §. 11.

Qu. IV. Unde colligitur ista præsumptio voluntatis?

R. Ex amore sanguinis, cum ita fere sint animati mortales, ut in sanguine suo mortalitatis solatium quærant, nec cuiquam libentius bona sua, quam propinquis relicta velint. Huber. de J. Civit. L. 2. S. 6. c. 7. n. 5. Puf. IV. 11. 2.

Qu. V.

Qu. V. At si successio ab intestato conjectura voluntatis nititur, nulla erit ex jure natura?

R. Objiciunt hoc Felden *ad Gr. b. c. §. 3.* & Osiand. *ad d. §. 3.* & hinc ex solo jure naturæ istam derivandam esse statuunt. Verum non opponenda sunt Jus naturæ & præsumta voluntas, sed *conjungenda*, ideo enim quis præsumitur velle, quia & jus naturæ hoc vult. Et hæc successio cum sit *ex ordinata* & hominis sani præsumta voluntate, si quis iniquè liberos, facto fortè testamento, exheredet, Jus naturæ etiam contra ejus voluntatem dat successionem, quæ erat *inordinata* & hominis, qui sua ratione non rectè usus est, adeo ut licet hoc in casu successio sit contra voluntatem *inordinatam*, non tamen est contra præsumtam voluntatem, si ordinata fuisset. Obrecht. *ad Gr. §. 3.* Hertius *ad Puff. d. l. §. 1.*

Qu. VI. Ad quos omnium primo bona defuncti pervenire æquum est?

R. Ad liberos, quia his à se procreatis homini nihil charius est. Gr. §. 5. n. 2. Puf. d. l. §. 3.

Qu.

*Qu. VII. Quinam liberorum nomine
veniunt?*

R. Omnes primi & ulteriorum graduum descendentes, nepotes & pronepotes, in quibus obtinet *Jus Representationis*. Aequissimum enim est, ut & ipsi cum patris & avunculis ad hereditatem avi concurrant, ne super luctum ex præmature patris obitu, etiam avi hereditate excludantur. Puf. *d. l. §. 6. & 12.*

*Qu. VIII. At ad alimenta liberis
danda parentes nequidem obligati
sunt?*

R. Imo obligati sunt, & quidem non saltem *ex honestate*, ut inhumaniter facere videantur parentes, si illa denegent, sed *ex perfecta quadam* obligatione, ex qua liberi, quamdiu ipsi sese alere nequeunt, illa etiam ab invitis parentibus exigere possunt, quia generando sese videntur ultro obstringere, quod, quantum in se, operam dare velint, ut, quam dederunt, vita conservaretur. Tesm. & Hennig. *ad Gr. b. c. §. 4.* Puf. *§. 4.* Dissent. Grot. *§. 4.*

Qu. IX.

*Qu. IX. Sub nomine alimentorum quæ
veniunt?*

R. Non saltem quæ ad *naturalem vitam* conservandam sunt necessaria, sed & quæ hominem ad *civilem vitam* reddunt idoneum, secundum fortunam parentum & conditionem filiorum. Ziegl. *ad Gr. d. l. Puf. d. l. §. 5.*

*Qu. X. An omnibus liberis debentur
alimenta?*

R. Aff. tam legitime natis, quam vulgo quæsitis & ex damnato coitu prognatis, quia naturale est debitum alimentorum, & iniquum esset, ut ob alienum delictum innocens proles fame periret. Grot. §. 4. n. 3. Pufend. §. 6. Textor. *in Synops. J. G. c. 4. n. 12. seq.*

*Qu. XI. An statuto minui vel tolli potest
legitima?*

R. Neg. quatenus scilicet in legitima insunt alimenta necessaria, nam quod supra est tolli potest non repugnante natura. Grot. §. 4. n. 3. *ibique* Ziegl. Dn. Stryk. *de Succ. ab. int. D. l. c. 1. §. 9. - 13.*

Qu. XII.

Qu. XII. An & parentibus alimenta debentur a liberis?

R. Aff. ob parentum beneficia & sæpè senilem ac famelicam eorum ætatem vid. *L. 8. §. 5. C. de bon. qua. liber.* Non tamen *æquè ordinarium* est hoc debitum liberorum erga parentes, ac est illud parentum in liberos, quia liberi cum nascuntur nihil secum afferunt, undè vivunt, ac diutius vivendum habent quam parentes. *Grot. §. 5. n. 1. ibique Osiand.*

Qu. XIII. An avi aviaque tenentur ad danda alimenta?

R. Aff. parentibus pauperibus aut non existentibus, æquum enim est, ut avus aviaque pro mortuo filio filiaque curam suscipiant nepotum ac neptium. Quare hoc ex pari ratione ad parentes longius remotos extenditur, & ad nepotes ex filiabus nostris, & quoque ad nepotem spurium. Reciprochè vero etiam alendus est avus & avia. *Grot. §. 6. ibique Tescm.*

Qu. XIV. Præter alimenta an etiam reliqua bona parentum debentur liberis?

R. Aff.

R. Aff. nam creduntur parentes liberis, ut corporis sui partibus, non tantum de necessariis, sed & de his quæ ad *viam suavius honestiusque* transigendam pertinent, quam uberrimè voluisse prospectum, ab eo maximè tempore, quo ipsi rebus suis frui non possunt, partim ob præcisum debitum naturale, partim ex conjectura naturali, qua parentes creduntur id velle, ut liberis quam optimè prospectum sit. Grot. §. 5. n. 2.

Qu. XV. *An ea voluntatis conjectura semper locum habet?*

R. Aff. nisi in diversum indicia suppetant, ut si filius *abdicitur vel exheredetur*. Itè si non satis constet, hunc illo esse *genitum*. Præsumta enim voluntas cessat, ubi diversum expressa ostendit. Grot. §. 7. §. 8. vid. Horn. *de Civit. L. 1. c. 2. §. 4. n. 6. seqq.*

Qu. XVI. *An sine causa liberi exheredari possunt?*

R. Neg. sed debet gravis causa esse & ejusmodi, quæ naturalis necessitudinis aut caritatis vincula laxat ac impedit, qua-

M les

les sunt illæ, ob quas Jure Romano exheredatio est permiffa. *Nov. 115. c. 3. Vinti. ad pr. 7. de Inoff. testam. n. 2.*

Qu. XVII. Sed aliquem esse alterius patrem aut filium undè probatur?

R. Præcipuum hic argumentum habentur nuptiæ, quibus & fidem viro dat mulier, quod corpus suum nemini, præterquam marito sit præbitura, simulque marito potestas conceditur ejus corpus custodiendi. Semper autem præsumitur quemque & fidem datam observare, & potestate sua uti. Igitur quilibet est velut in *hac possessione*, ut sit filius ejus, quem nuptiæ suæ matris demonstrant. *Grot. §. 8. n. 1. ibique Testm. lit. f. §. b. Puf. IV, 11. 10.*

Qu. XVIII. An necesse est ut omnes liberi equaliter succedant in bona parentum?

R. Non, nam (1) uni atque alteri præ cæteris eximii quid assignare potest pater, ob *singularia merita*, aut peculiarem spem, vel etiam ob peculiarem affectum. Ratio etiam haberi potest *familia*, ut illa de-

deinceps splendorem suum & firmitatem retineat, quæ sæpè detrimentum patitur ex æquali bonorum divisione (2) non solum leges civiles sed & naturales magis favent liberis *legitimis* quam naturalibus. Nam qui præter patris intentionem per vagam libidinem provenerunt, nullo modo comparari possunt cum his qui procreati sunt ad familiam propagandam. Puf. §. 8. & 9. Hub. de J. Civ. L. 2. S. 6. c. 7. §. 13. seq. (3) si liberi sunt morganatici, ultra assignatam portionem ex pacto parentum à reliqua patris hereditate excluduntur. Grof. §. 8. n. 3. Coccej. *Diss. de Lege Morganatica Sect. 6. & 7. conf. supr. L. 2. c. 5. q. 28. sqq.*

Qu. XIX. Annon tamen pater in testamento liberis morganaticis quid amplius relinquere potest, quam pacto provisum est?

R. Aff. ex illis scilicet bonis de quibus liberam testandi licentiam habet, cum & extraneis talia relinquere possit, multo magis justæ soboli.

Qu. XX. Ubi descendentes deficiunt quinam succedunt?

M 2

R. Par

R. Par est, eo in casu ad *parentes defunctorum liberorum bona devolvi, ob acceptorum beneficiorum memoriam & necessitudinem arctissimam. Quibus liberi & parentes non sunt superstites, iis fratres & sorores succedunt, horumque liberi per representationem, ut commendationi naturæ, quia ex iisdem parentibus genus nobiscum ducunt, satisfaciamus. Ubi & hi deficiunt, hæres erit qui defuncto carissimus fuit, qualis semper is præsumitur qui illum sanguine propius contingit. Grot. §. 2. & 10. Puf. §. 13. 14. & 17.*

Qu. XXI. *Quid si sint quos defunctus magis amavit quam suos, an in successione sunt cognatis præferendi?*

R. Neg. quia *singularis ejusmodi affectus non adeo attenditur, ac communis mortalium inclinatio, quam erga cognitionem, quæ est in cognatis, habent, ad cujus conservationem & splendorem augendum omnes communi voto feruntur. Et difficile imò impossibile foret, medi-*
um

um decidendi hic invenire quia non ut consanguinitatis, ita & amicitiae certi dantur gradus proximitatis. Quod si vero quis omnino amicos cognatis praeferre velit, de eo *expresse disponere* debet. Pufend. §. 2. & 15. Thomaf. Jpr. Div. L. 2. c. 10. §. 181. seqq. Boecl. ad Grot. p. 266.

seq.

Qu. XXII. An quae dicta sunt de naturali conjectura, ita sunt necessaria J. N. ut mutari non possint?

R. Neg. sed ex diversis causis humanam voluntatem moventibus possunt variari pactis, legibus, moribus. Grot. §. 11.

Qu. XXIII. Quid tenendum, si non sint expressa voluntatis indicia circa successionem in bona post mortem?

R. Credendum quemque id de sua successione statuisse, quod statuit Lex, aut mos populi habet, non tantum ex vi imperii, sed & ex conjectura. Grot. d. §. 11. §. 2. ibique Gronov.

Qu. XXIV. An idem de summum imperium tenentibus dicendum?

M 3

R. Aff.

R. Aff. nam & hi probabilliter creduntur in rebus suis æquissimum judicasse, quod aut legibus sanxerunt ipsi, aut moribus probant in iis rebus in quibus de nullo ipsorum damno agitur, & in quibus materia & ratio legis ipsis est communis cum subditis. Grot. *d. v. 2.* Huber. *de J. Civ. L. 1. S. 7. c. 6. n. 22. seqq.*

Qu. XXV. An ergo successio in regnante tam singularem considerationem habet?

R. Imo habet, quia hæc successio non ex utilitate privatorum æstimatur, sed publica. Unde saltem ea, quæ in successione privatorum naturalem habeat æstimationem & æquitatem, huc, quantum fieri potest, trahuntur & applicantur.

Qu. XXVI. Quid est regnum successivum & quotuplex?

R. Regnum successivum est, quod ea lege in alterum collatum est, ut citra novam intervenientem electionem in alios per successionem transeat. Dividitur, in patrimoniale in quo *arbitrio ipsius regis*, & non patrimoniale in quo *arbitrio*

po.

populi Jus successionis constituitur. Grot. §. 12. & 14. Budd, *El. Phil. Pract.* P. 2. c. 4. S. 13. §. 38.

Qu. XXVII. *Quomodo successio in regno patrimoniali instituitur?*

R. In *testamento* Rex super ea pro luitu disponere & regnum quoque inter plures liberos dividere potest, etiam filiabus non exclusis; vel etiam heredem instituire filium adoptivum, Budd. *Sel.* 7. N. & G. *Exerc. ult.* §. 116. *seq.* naturalem & quemcunque extraneum, ita ut hoc casu locus non sit querelæ inofficiolæ voluntatis. *Ab intestato* ex Regis præsumta voluntate regnum devolvitur, qui voluisse præsumitur ut (1) liberis cedat ob communem hominum affectum. (2) ut maneat indivisum, quia divisio cum regni & familiæ regie divulsione solet esse conjuncta. (3) ut Monarchica forma post regem conservetur (4) inter pares gradu mas præferatur foeminae, primogenitus deinceps genitis. (5) ut liberis deficientibus ad proximum quemque sanguine regnum devolvatur. Grot. §. 12.

ibique Tesm. Huber. *d. l. §. 10. seq.* Puf. VII. 7. II. Budd. *d. Tr. Exerc. de Testam. summ. Princ. c. 1. §. 27. seqq.*

Qu. XXVIII. Cum vero primogenitura inter liberos tollat aequalitatem, quid secundo genitis debetur?

R. Illis primogenitus portionem quandam ad vitam dignè gerendam assignare debet ex bonis regni, quæ communiter dici solet *Apanagium*, & ipsi tales Principes vocantur *Apanagiati*, qui tamen successione non penitus excluduntur, sed illa saltem per primogenitum in suspenso manet. vid. Springsfeld *de Apanagio*, Schilter. *de Parag. & Apanagio*. Aliter. Grot. §. 13. *in f. ubi vid. Boec.*

Qu. XXIX. Quomodo instituitur successio in regno non patrimoniali?

R. Hic successionis ordo originariè ab ejusdem populi voluntate dependet, cujus ultroneo consensu ab initio regnum constitutum est. Is autem vel Regi concessit jus successorem constituendi, quo casu obinent, quæ modo dicta sunt. *qu. 27.* vel id jus sibi ipsi *reservavit populus*, & tunc,

tunc, quando regnum in electum Regem jure hereditario collatum voluit, ordinem succedendi vel *simplicibus hereditatibus* consimilem, quantum salus regni admittit, effecit, vel *peculiari ratione* ipsum temperavit. Grot. §. 14. Puf. d. l. §. 12.

Qu. XXX. Ubi successio simpliciter hereditaria in regnis, an plane eodem modo sit, quo in privatam hereditatem?

R. Neg. sed ut ab hac paulisper discedat successio in regnis talibus, salus civitatum requirit. In specie (1) ut regnum sit individuum inter plures fratres aut heredes, eodem gradu à defuncto distantes (2) ut successio stet inter eos, qui à primo rege descendunt neque ad gradum transversum, multo minus ad affines transitus fiat (3) ne succedant, nisi qui nati sunt secundum patriæ leges. Ergo nothi excluduntur, ut & adoptivi, nam illi ad contemptum patent, in regnis autem quam maxime expedit, personam regis esse venerabilem; hi non sunt de naturali regis

M 5

stirpe,

stirpe, in quam populus regnum contulit, qua deficiente ad se voluit redire facultatem de successore disponendi, quæ, admissa adoptione, quæ quidem jus ad regnum daret, in perpetuum posset eludi (4) Ut in pari gradu mares præferantur foeminis, etiam natu majoribus; ob prærogativam sexus, quæ est perpetua (5) ut inter mares & ubi hi deficient inter foeminas in pari gradu maximus natu præferatur (6) ut successor regnum agnoscat, tanquam beneficium populi, non tanquam beneficium antecessoris. Grot. §. 14--18. Pufend. d. l. §. 12.

Qu. XXXI. Quo jure Primogenitura nititur?

R. Non precipiente quadam natura lege, quia gentes, quæ aliam succedendi rationem sequuntur, naturæ legem violarent, sed ea permittente, quandoquidem civitati expedit, ut primogenitus præferatur, ne si plures successionem sibi vindicare possent, illi inidonei fiant, potentiorum ausis obviam eundi, vel inter illos de prærogativa successionis dissidium oria-

oriatur. *Budd. Select. J. N. & Gent. Exerc. de Success. Primogenit. §. 19. seqq.* Aliter *Horn. de Civit. L. 2. c. 9. §. 15.* cui resp. *Budd. d. l. §. 18.*

Qu. XXXII. Quid si minor natu capacior regnique artibus instructior natu majore?

R. Res periculi plena est, ob apparentes quasdam animi dotes, quæ fallaces esse possunt, eripere alicui jus quæsitum. Si tamen ob mentis aut corporis vitium quis planè ad imperandum ineptus sit, primogenitus non succedit, quia ex populi consensu electus ut idoneus & pollens iudicio, sed deinceps genitus, salva tamen sexus primum deinde ætatis prærogativa inter capaces. *Grot. §. 18. v. 2. ibique Tesm. lit. 2. Hertius in Opusc. Tom. 2. de Spec. Rom. Germ. Imp. Rebus publ. Sect. 2. §. 9.*

Qu. XXXIII. An regnum non patrimoniale, est pars hereditatis?

R. Verius est, esse hereditatem quandam, quia est legitima in locum alterius defuncti successio, & successor Principis non malè vocatur Heres regni, solii, sceptri,

ptri, sed *separatam* ab aliorum bonorum hereditate, ita ut in his non cogatur simul succedere, & eorum onera ferre, nec ab illa successione ob omnes causas excludi, ob quas ab his excluditur, quia populus regnum voluisse creditur, quam optimo jure deferri, ut quatenus unice civitati expedit, in illud succedatur. Grot. §. 19. Puffend. VII. 7. 12. Dissent. van der Muelen ad. Gr. d. §. 19.

Qu. XXXIV. *Qua vero ratio, cur in regnum non vulgari jure succedatur, sed ex voluntate populi?*

R. Variæ sunt. *Prima* est, ut regnum adiens certi quid habeat, non ejusmodi, quod instar vulgarium hereditatum distrahi possit a creditoribus, & transferri invito populo de persona in personam. *Secunda* ut reverentia conciliaretur ex sanguine. Patet enim, amorem & reverentiam comitari solere sobolem magnorum virorum, quod regi decorum & civitati perquam utile. *Tertia* ut ex genere & educatione simul spes esset præclaræ virtutis, quia in successoribus regiis accu-

accuratioꝛ educatio adhiberi solet. *Quarta* ut regni possessor regnum magis ctitaret, animosiusque defenderet, si id ipsum iis esset relicturus, quos ipse ob charitatem maximi faceret. Grot. d. §. 19. *ibique* Tesm. lit. m.

Qu. XXXV. Si regnum primitus datum sit in feudum ab eo, qui plene dominus erat, qualis Lex est sequenda in Successione?

R. Lex feudalís, quæ recepta fuit tempore quo prima data est investitura, non illa Longobardica, quam perscriptam habemus, quia uti origo feudorum non potest uni Genti adscribi, ita etiam non potest ab una Jus feudale peti. Grot. §. 21. Anton. disp. feud. 1. t. b. 1.

Qu. XXXVI. Estne alia adhuc successio in regnis non hereditaria?

R. Est quæ *Linealis* dicitur, & multis gentibus placuit eam hereditariæ præferre; quia in hac facile inexplicabiles lites oriri poterant, uter ex familia regnatrice nuper defunctum proxima cognatione attingeret, ubi ab autore stirpis longius dis-

discessum fuit. Hennig. *ad* §. 22. Puf.
§. 13.

*Qu. XXXVII. In quo consistit hac linea-
lis successio?*

R. Consistit in eo, ut omnes qui ab au-
tore stirpis regnatricis descendunt, velut
lineam perpendicularem constituent, ita
ut eorum quilibet regno propior sit, pro-
ut quisque in eodem gradu sexus, deinde
ætatis prærogativa potior est. Nec prius
ad aliam lineam regnum devolvitur,
quam omnes ex priore linea defecerint.
Si ultimo possessori desint liberi, ab ipso
incipiendo, non recurrendo ad autorem
stirpis, itur ad lineam proximam, & sic
deinceps, ita ut ob sexum aut ætatem nun-
quam transeat de linea in lineam. Grot.
§. 22. *ibique* Ziegl. Puf. VII. 7. 13.

*Qu. XXXVIII. Quotnam species sunt
hujus successionis?*

R. Dux sunt usitatissimæ (1) *Cognati-
ca*, in qua fœminæ non excluduntur, sed
postponuntur maribus in eadem linea,
ita ut etiam ad ipsas fiat regressus, si mares
potiori aut pari gradu defecerint, cujus
fun-

fundamentum est spes populorum de
optima educatione eorum, qui spem re-
gni habent justam.

Dicitur *Castiliana*, quia in regno Ca-
stiliæ locum habuit & hodie in Regnis An-
glia, Suecia, Dania, Hispania & Portu-
galia obtinet, sub limitatione, ut foemi-
nae indigenis nubant non exteris.

(2) *Agnatica*, quæ foeminas & ex hi-
sce natos mares in perpetuum excludit,
ne per foeminarum matrimonia regnum
unquam in peregrinorum manus veniat.

Vocatur etiam *Francica*, quæ in Gal-
lia locum habet, ubi foeminae à regno
planè excluduntur vi legis *Salica*, de qua
vid. Conring. *de Orig. Jur. Germ. c. 7.*
Dn. Coccej. *Orat. de Lege Salica*. In hac
tamen successione deficientibus agnatis
substituuntur interdum cognati jure libe-
ræ electionis, ut extranei à successione
regni excludantur. Grot. §. 22. & 23. Puf-
f. §. 13. Becm. *Conspect. Pol. c. 9. p. 51. seq.*

Qu. XXXIX. *Possuntne alii successionum
modi introduci?*

R. Aff. & quidem populi voluntate,
aut

aut ejus qui regnum ita habet in patrimonio, ut id alienare possit. Exemplum in *Majoratu*, quo ad successionem vocatur, qui in tota alicujus familia post mortem possessoris natus major seu senior reperitur. Cujus rationem reddunt: ne regna vel alia bona unquam sub tutela sint. Grot. §. 22. §. 1. in f. §. 24. Puf. d. l. §. 14. Iter. de feud. Imp. cap. 12. §. 7.

Qu. XL. An filius à patre exheredari potest, ne in regnum succedat?

R. In regnis *patrimonialibus* exheredari potest, ne quod jure naturæ privatis concessum, dicatur regibus ademptum. Debet tamen ejusmodi exhereditatio *expressis verbis* fieri, nam tacite, si grave aliquid in patrem admissum & non condonatum sit, non exheredatus erit. Sicut & à regno exclusus, non erit à reliqua hereditate exclusus, aut viceversa, quia regnum & hæc bona extra liberam dispositionem à se se invicem sunt distincta. In *non patrimonialibus* exheredari nequit, nisi aliquid contra civitatis publicam salutem moliatur, & fiat
ex-

exheredatio populi consensu. Grot. §. 25.
ibique van der Muelen & Tesm. Budd. d.
 c. 1. §. 39. *seqq.* Dissent. Dn. Coccej. de
 Instit. Bell. & Pac. in Patu regni Pontagall.
 fund. art. 1. qu. 4. & de Test. Princ. P. 2.
 §. 12.

Qu. XLI. An abdicari potest regnum seu
 jus succedendi in regnum?

R. Jus naturæ de abdicandi ratione
 nihil disponit aut præcipit, sed saltem ab-
 dicandi facultatem permittit, quæ pru-
 dentiæ vel iudice dirigi debet. Hinc si
 fiat abdicatio ex *grave causâ*, puta sene-
 ctute, perpetua corporis imbecillitate,
 regni necessitate &c. *pro rege abdicante*
 subsistit, quia regendi munus in aliquem
 collatum, est beneficium instar, cui quilibet
 renunciare potest. Si non fiat ex tali
 causa, sed ex *audacia, quietis, aut timore*
periculorum incumbensium abique simili,
 sine injuria in Rempubl. non erit, quia in
 primordio collati imperii ut populus sub-
 jectionem, ita Rex regni admittistratio-
 nem promissit, à qua promissione & inde
 secuta obligatione non magis se rex sub-

N

tra-

trahere potest ac populus ab illa. Nisi abdicatio fiat cum *consensu populi*, aut Rex throno cedens alio *idoneo successore*, aliisque remediis Reip. consulat, ne detrimentosa appareat ejusmodi resignatio. Grot. §. 26. *ibique* Tesm. Schurtzstetich. *in Oper. Hist. Pol. Tr. de Abdicat. Princip.* 71. *tb. 5. § 6.* Fritsch. *Opusc. var. Tr. 44. c. 1. § 2.*

Qu. XLII. An pro liberis abdicari potest?

R. Hoc magis controversum est, quia factum cuique suum non aliis nocere debet. Distinguendum tamen inter regna patrimonialia & non patrimonialia. In illis patens sua abdicatio liberis nocere potest, non in his, quia simul atque existere ceperunt, *jus proprium* eis quaesitum est ex populi consensu, ut nec nascituris patet nocere possit, quia impedire nequit, quin ad illos quoque suo tempore jus pertineat. Nisi populi consensus accedat, nam hoc interveniente jus quaerendum nascituris transferri potest. Grot. *id. § 26. § L. 2. c. 1. § 10.* Fritsch. *id. l. c. 1. n. 23. seqq.*

Qu.

Qu. XLIII. Sed an hoc ipso quo se rex abdicavit sit subjectus?

R. Aff. quia non est in civitate mediū inter imperantes & subjectos. Et si quis pactus sit independentiam, respectu eorum, à quibus id est pactus, vim quidem suam habebit, non vero extra fines regni, in quo ejusmodi pactum intercessit. Justin. XVI. 2. in f. Huber. de Jure Civ. L. 1. S. 2. c. 6. n. 18. seqq.

Qu. XLIV. Si controversia super successione non oriatur, quis iudex?

R. Neque Rex neque populus judicare potest iudicio Jurisdictionis, quæ non est, nisi apud superiorem. Causa enim successionis seu controversia de successione ad jura summi imperii non pertinet, sed ad modum habendi imperium, qui ex primæva patrumfam. voluntate, quando in civitatem coiverunt, & ubi nulla adhuc regiminis forma fuit constituta, est æstimandus, seu mansit in statu naturali, in quo alter alteri non paret aut imperat. *Populus* judicare non potest, quia omnem Jurisdictionem in regem &

ejus familiam transtulit. Ut vero ad arma statim decurratur, propter causam nondum liquidam, etiam lex naturæ non permittit. Indè optimum est, ut qui jus vindicant, ad arbitras provocent. Grot. §. 27. Præf. VII. 7. 15. *ibique* Hertius ubi resp. dissentienti Gronov,

Qu. XLV. Quid si de primæva populi voluntate questio incidat?

R. Consulendus est populus, qui *nunc* est, nam idem cum eo, qui olim fuit, censetur, ejusque sententiam arbitri sequantur, à quâ non aliter recedendum, quam satis certo constet olim aliam fuisse populi voluntatem, & ex ea jus quæsitum. Grot. §. 27. n. 2.

Qu. XLVI. An filius ante regni adeptionem natus in regno individuus præferendus nato in fortuna regia?

R. Aff. quia populus regnum Regi & suæ familiæ detulit, sub qua sine dubio talis filius intelligitur. Deinde si nullus alius filius superesset, ille omnino succederet. Ergo nativitas secundogeniti ipsi

ipsi non potest auferre id, quod populi dono & patris sui consensu est consecutus. Grot. §. 28. *ibique* Tesm. Horn. L. 2. c. 9. §. 16. *ibique not.* Becm. *Consp. Pol.* c. 9. p. 50.

Qu. XLVII. An nepos ex filio priore praefertur filio posteriori?

R. Aff. in *Lineali successione*, quia mortui pro vivis habentur in hoc, ut in liberos transmittant. In *hereditariis dividuis* ubi jus representationis obtinet, concurrent in partes; in *hereditariis individuis* nepos ex praesumpta populi & regis voluntate praefertur, & ut natu major filius ceteros omnes natu minores excludit, ita stirps natu majoris stirpem natu minoris excludit, Grot. §. 30. *Hottoman. quest. illustr.* 3.

Qu. XLVIII. An defuncti fratris filius aut filia, preferendus regis patruo?

R. Aff. & in *lineali successione* & in *hereditaria*, ubi substitio in locum mortui observatur. Ubi verò ordo nascendi, ibi

vincit, qui sexu aut ætate est potior. Grot.
§. 32. seqq. ubi plura exempla.

CAPVT VIII.

De

Acquisitionibus quæ vulgo dicuntur
Juris Gentium.

Qu. I. An modi acquirendi dominium, qui à Jctis Romanis Juris Gentium esse dicuntur, propriè eo reduci possunt?

Grotius *b. c. §. 1.* aliter, & plurimos referendos putat ad Jus naturæ, reliquos ad Jus civile, non Populi Romani, sed multarum circa nationum. Verum hoc dissidium componi posse, si Jus Gentium latè & pro jure naturæ, ut fit in multis Juris Romani textibus §. 11. & 41. *J. de R. D. L. 1. ff. de A. R. D.* accipiatur, & promiscuè tam Jus naturale quam Gentium dicatur, quod naturali ratione inter omnes homines constitutum est, sique non semper ad subtilitatem disputandi philosophicam respiciatur, sed ad usum vitæ
&

& iudiciorum civilium, docet Kulpis. *Coll. Grot. b. c. Add. Grot. b. c. §. ult.*

Qu. II. Quot hoc sensu latiori Juris sunt modi acquirendi dominium?

R. Tres, *Occupatio, Accessio & Traditio*, sed occupatio magis ad originarios quam derivativos modos pertinet. Dn. Vitriar. *Inst. J. N. & G. b. c. qu. 2.* Kulpis. *Dissert. Academ. 9. §. 13. seqq.*

Qu. III. Quot dantur species Occupationis?

R. Tres, *Venatio, Inventio & Captivitas* in bello §. 12. 18. & 19. *J. de R. D.*

Qu. IV. Quae res acquiruntur venatione?

R. *Venatione latius accepta* acquiruntur ferae, aves & pisces, quamdiu relictis in naturali libertate, quales etiam sunt pisces qui in stagno, & ferae quae in sylvis circumseptis vagantur. *L. 3. §. 14. ff. de A. vel A. P. Ziegl. Hennig. & Obrecht ad Gr. b. c. §. Dissent. Grot. d. §. 2.*

Qu. V. Ut fera ita alicui acquiratur quid requiritur?

N 4

R. Ut

¶ *Ut corporalis ejus possessio sit acquisita manibus nostris vel aliis instrumentis v. gr. discipulis, retibus, laqueis, dum duo adsint: primum ut ipsa Instrumenta sint in nostra potestate, deinde ut fera ita sit inclusa, ut exire inde nequeat. Unde sequitur ad acquirendam feram non sufficere, quod vulnerata sit, sed illa adhuc primo occupanti cedit, quia non spe sed occupatione dominium acquiritur. L. 5. §. 1. & L. 55. ff. d. A. R. D. Grot. §. 3. inf. & §. 4. Franzk. ad §. 13. J. de R. D. Aliter Puf. IV. §. 10.*

Qu. VI. Quamdiu fera bestia à nobis occupata nostra esse censentur?

¶ *Quamdiu sunt in nostra custodia & in naturalem libertatem se non receperunt, Nostræ enim esse desinunt, quando custodiam nostram evaserunt, & difficilis est earum persecutio, ob quam ex probabili conjectura eas pro derelictis habere credimur, præsertim cum internosci, quæ nostræ fuerint, ab alijs non possint. Grot. b. c. §. 3. ibique Testm. lit. b.*

Qu. VII.

Qu. VII. An hac conjectura semper certa?

R. Neg. sed elidi potest per addita crepundia ad significandum animum domini retinendi. Talis enim fera evadens & ab alio occupata priori domino est restituenda. Grot. d. §. 3. ibique Obrecht. Puf. d. l. §. 12.

Qu. VIII. Quæ res acquiruntur inventione?

R. Omnes aliæ res hero carentes, ut lapilli, gemmæ in littore maris, quæ ex naturali ratione cedunt inventori, item thesaurus. Nisi de his sit aliter per leges civiles dispositum, quod fieri potest in naturalibus non imperatis, sed ita comparatis, ut arbitrium servandi & mutandi hominibus sit relictum. Grot. §. 5. 6. & 7.

Qu. IX. An in locis ubi inventori relinquitur thesaurus is inventum publicè indicare debet ad probandum conscientie inventionis titulum?

R. Distingv. an in solo proprio, an in alieno inventus sit thesaurus. Ibi eum indicare non debet, sed potest tantisper

retinere, quoad alius ultra inquirat, quia non præsumendum, occasionem vindicandi pecuniam absconditam omisisse abscondentem, ubi probabilis metus erat, ne in alterius manus ea perveniret. *Hic* indicare debet, quia potuit à Domino, vel eo conscio ab alio pecunia saltem custodiae causa eo loci recondita esse. *Pufend. IV. 6. 13.*

Qu. X. An occupatio per inventionem fieri potest oculis?

R. Neg. quia possessionis initium est corporis ad corpus adjunctio, & maximè circa res mobiles fit manibus, circa res soli pedibus. Sic Acanthos insula deserta adjudicata Chalcidensibus, qui priores intraverant, non Andriis, qui priores jaculum immiserant. *Grot. §. 6. ibique Becman. Aërod. Rer. judic. L. 5. tit. 21. c. 1.*

Qu. XI. Quæ res acquiruntur captivitate in bello?

R. Res hostium, quæ apud omnes gentes habentur pro rebus nullius, & sic fiunt capientium. *§. 17. 7. de R. D. Grot. III. 6. 8. & 9.*

Qu. XII.

Qu. XII. Cui acquiritur per accessionem?

R. Accessiones duum generum sunt. Quædam *citra factum hominis* ex sola natura rerum nostrarum proveniunt: quædam *facto & industria hominum* in solidum aut ex parte procurantur. Circa istas regula generalis est: *Ut qui est dominus rei, ad eum quoque pertineant istius accessiones*, quia accessorium sequitur suum principale. §. 19. *seqq. J. de R. D.*

Qu. XIII. Declaratur hoc exemplis?

R. Prioris generis exemplum est I. in *insula* in flumine nata, quæ ad eum pertinet, *cujus flumen est*. II. in *partu animalium*, qui ventris seu matris dominum sequitur. vid. Huber. *L. 2. S. 4. c. 5. n. 14. seqq.* Posterioris (1) in *Specificatione*, ubi nova species ex aliena materia facta cedit specificanti, si ad priorem rudem materiam reduci non possit, si vero possit, domino materiæ (2) in *edificatione, implantatione*, nam quod in alieno solo ædificatum vel implantatum, cedit soli domino. Plura exempla occurrunt
in

in tit. 7. de R. D. §. 19. seqq. & ap. Grot. b. c. §. 8. seqq. Pufend. IV. 7.

Qu. XIV. Cujus juris est modus acquirendi, qui fit per traditionem?

R. Est naturalis per rationem §. 40. 7. de R. D. ac ad acquirendum dominium naturaliter ea requiritur, quia hoc consistit in jure rebus fruendi, easque nobis applicandi, quod fieri non potest, nisi res, qua frui volumus, conjugatur cum persona fruentis, & corpus applicandum sit præsens illi, qui est applicaturus. Hertius Tom. 3. Opusc. de Conv. domini translat. §. 15. Felden. ad Gr. b. c. §. 28. vid. supr. cap. 6. qu. 4.

Qu. XV. Sed tamen in multis casibus dominia transeunt sine traditione?

R. Transeunt in hereditatibus, legatis, donatis Ecclesiæ & piis locis aut civitatibus &c. Verum in his casibus vel subest facta traditio vel dominium nudè consideratur ut qualitas moralis. Hertius d. l. Dissent. Grot. b. c. §. 25. & L. 2. c. 6. §. 1.

CA-

CAPVT IX.

Quando imperia vel dominia desinant.

Qu. I. *Quid de fatalibus periodis Rerum publicarum habendam?*

Sunt, præterquam quod a divina providentia contingant, Daniel. IV, 14. & V, 21. consuetus rerum humanarum decursus à labore & industria ad fortitudinem, ab hac ad florem & potentiam, hinc ad auctoritatem. Ab hac itur ad luxuriam, à luxuria in deficiam, ab hac in contemptum, & hinc ad mutationem vel interitum. Zentgrav. in Summa J. Div. in Coron. §. 16. & 17. Hennig. ad Gr. L. 2. c. 4. §. 14. p. 426. Olizarov. de Polit. homin. societ. L. 3. c. 10. Klenck. Diss. de Civit. mutat. P. 2.

Qu. II. *Quo modis dominia vel imperia desinunt aut intereunt?*

R. Variis, imprimis vero voluntaria derelictione, vel necessaria cessatione, sublato scilicet subjecto, cui illa insunt, utpote persona una, aut familia, aut integro populo, Nisi inter vivos vel ultima

voluntate de successore dispositum. Grot. II, 9. 1. *ibique* van der Muelen Huber. *de J. Civ. L. 1. S. 9. c. 6. n. 22. seq.*

Qu. III. Rege sive omni successore mortuo an penitus regnum dissolvitur?

R. Neg. sed imperium Regis saltem, seu illud vinculum solvitur, quo cum rege connexi sunt cives, reciditque civitas ad imperfectam formam seu *Interregnum*. Ex primævo tamen civitatis pacto illi inter se connectuntur, & obligantur, ut ultro tantisper pacem inter se colant, & quantocytus ad plenum imperium restaurandum incumbant. Liv, I. 7. Pufend. VII. 7. 7. & VIII. 11. 1. & *Dissert. de Interregn. S. 12. vid. supr. L. 1. c. 3. qu. 23.*

Qu. IV. At quomodo totus populus interire potest, cum civitates dicantur immortales?

R. Civitates dicuntur immortales *relative* ad corpora naturalia, quod non pereant uno licet vel altero cive mortuo, quia in illius locum momentaneè alius adjicitur per allectionem vel *navitatem*.

em. Non ita *absolute* dicuntur, nam interire possunt sublata vitæ civilis consociatione plena atque perfecta, seu rupto illo vinculo, per quod respubl. coheret. Grot. §. 3. Puf. VIII, 12. 7.

Qu. V. Unde oritur mos loquendi, ut populum qui nunc est alloquentes ei tribuamus, quæ eidem populo ante multa secula acciderunt?

R. Ex illo momentaneæ restitutionis principio & spiritu communi politico & vitali, quem tot millia trahunt. Grot. §. 3. n. 2.

Qu. VI. Quot modis accidit interire totum populum?

R. Duobus (1) interitu *materiae* sive corporis, sublatis nempe simul ejus partibus necessariis, vel sublata corporis ratione (2) interitu *formæ* seu *speciei* sublata aut omni aut perfecta juris communitate, quod his contingit, qui singuli subire coguntur personalem servitutem, aut ejiciuntur tantum imperio, quique rediguntur in provinciam formam, Grot. §. 3. n. 3. *inf.*

in f. §. 4. 5. & 6. Puf. VIII. 12. 8. & 9. Klenck. d. disert. P. 1. §. 1. & 2.

*Qu. VII. Si ex ejusmodi clade tam pauci
superfuerint, ut populum facere ne-
queant, an jura antiqui popu-
li retinent?*

*R. Putat Grot. §. 3. in f. retinere tales
jura singulorum seu privatorum v. gr.
dominium, non jura civitatis, ut sum-
mum imperium & quæ inde dependent.
Verum si pauci se tueri possunt, contra
vim externam, etiam jura prioris populi
sibi asserere possunt, donec iterum in ju-
sti populi numerum allectis aliis sese sup-
pleverint, cum nondum sit definitum,
quot patresfam. ad constituendum po-
pulum requirantur. Puf. d. §. 8.*

*Qu. VIII. Quid si populus loco mi-
graverit, an manet civi-
tas?*

*R. Aff. si species seu confociatio ma-
net, ubicunque ille vel ob incediam aut
alia mala, vel coactus migret, nam lo-
cus & ædificia non constituunt civitatem;
sed*

sed cives. Grot. §. 7. Bœcl. *Diff. de eo quod civ. egit.* p. 32. seqq.

Qu. IX. Si muri devictæ civitatis disjecti?

R. Civitas eadem manet, quippe & sine muris, propugnaculisque libera & sui juris esse potest civitas. Imo multæ sunt civitates, quæ plane muros non habent. Grot. §. 7. *ibique* Testm.

Qu. X. An mutata regiminis forma eadem manet civitas?

R. Aff. quia *essentialis* forma sive ordo imperandi in genere conservat civitatem, non *accidentalis*, quæ à subjecto existentia sumitur & sæpe mutari potest. Hinc idem Populus Romanus sub regibus, consulibus, imperatoribus. Grot. §. 8. n. 1. Bœcl. *d. l. p. 5. & p. 41. seqq.*

Qu. XI. Quid si plenissimo jure regeretur civitas, seu ex summa libertate in servitutem civilem precipietur?

R. Nihilominus quedam civitas manet, quippe num per plura civitatis membra regatur, an per præstantissimum

O

unum

unum i. e. caput seu principem nihil interest, quoad essentiam civitatis. Grot. d. §. 8. n. 1. *Belthem b. c. qu. 8.*

Qu. XII. An desinit populus debere pecuniam, rege sibi imposito, quam liber debebat?

R. Neg. quia fides rerum creditarum non civili sed humano jure nititur, & idem populus, qui debet, manet, ac dominium retinet eorum quæ populi fuerunt, imo & imperium, quanquam jam non exercendam à corpore, sed à capite. Grot. §. 8. n. 3.

Qu. XIII. Quid si populo jure victoria Princeps imponatur?

R. Adhuc populus debitum solvere debet, idque sive victor *ipsi relinquat* aliquod dependens imperium vel dominium, sive illud *sibi tribuat*, quia occupatio bellica non potest efficere, ut populus qui debet, & idem manet, ab obligatione sua liberetur. Nisi hostis sit creditor, cui debetur. Ziegl. *ad Gr. II. 14. II. Boecl. d. diff. p. 51.*

Qu. XIV.

Qu. XIV. Quo loco in conventibus sedere debet Rex, qui in populum liberum sibi imperium quaesivit?

R. Eodem, quo civitas ante mutationem sedebat, si post eam rex *in antiquo conventu aut systemate permaneat*, quia in materia precedentiae etiam possessio observari solet. Si vero post mutationem *ab eo sese separet*, antiquus civitatis locus illi nullum praesudicium adferet, ut cedat illis, qui in communi quodam conventu priorem locum tenebant, qui inter se aequales sunt, qui summum imperium obtinent. Idem dicendum, si populus post oblatum statum regium liber factus. Grot. *Lib. 2. c. 3. in f. ibique* Tesm. *lit. m. Puf. VIII. 12. 4.*

Qu. XV. An civitas eadem esse desinit, si alteri uniatur?

R. Aff. siue ea ut appendix conjungatur alteri digniori, siue utriusque accidentali formâ mutata nova constituatur. Priori casu minus digna civitas *deletur*; posteriori ex utraque civitate *nova* plane *exsurgit*. Ita vero uniri civitates diver-

sc, ut maneat quaeque quod fuit, non possunt, nisi per modum arctioris foederis, quod systema aliquod, non autem civitatem proprie dictam producere potest. Kulpif. *de Unit. Reip. in S. R. J. c. 1. §. 6. seq.* Puf. *VIII. 12. 6.* Dissent. Grot. *§. 9.*

Qu. XVI. Potestne una civitas dividi, ut ex ea fiant plures?

R. Aff. & quidem vel mutuo consensu, vel vi bellica. Quod cum fit, plura pro uno existunt summa imperia cum suo jure in partes singulas. Si quid autem commune fuerit, id aut communiter est administrandum, aut pro ratis portionibus dividendum. Huc referenda est discessio, quae ex consensu fit in colonias. Grot. *§. 10.* Puf. *§. 5.* Boecl. *d. Diff. p. 38. seqq.*

Qu. XVII. An emissæ colonia tenetur exsolvere debita abs civitate matre contracta?

R. Neg. quia debita civitatis matris bona ultimo afficiant, de quibus colonia nihil participat. Nec commoda quae
antea

antea coloni ex illis debitis perceperunt, eos obligant, quia antiqua civitas eos liberos abs sese dimisit. Puf. d. l.

Qu. XVIII. Quæ Romani Imperii fuerunt, cujus nunc sunt?

R. Adhuc Populi Romani esse Grotius, quo placeret Gallis & Pontifici, statuit §. ii. b. c. quod tamen, quia Occidentali imperio dudum finis impositus, captâ & vastata per Gothos Româ & in servitutem & municipium redacta, rursus à Longobardis eadem & totâ Italiâ ruptâ & laceratâ, eidemque ne minima imperii parte relictâ, falso asseritur. Rem ita tradimus: occupato Occidente armis & à Longobardis ad preces Pontificis liberatâ per Carolum M. Italiâ, illum jure belli, interveniente populi Romani acclamatione & Imp. Orientalium transactione, Occidentale Imperium excitasse & id *ad Germanos* transtulisse. Vergente Caroli prosapia, vindicasse Ottonem I. Cæsaream dignitatem, eamque æterno foedere *cum Germanis* junxisse, hinc hodie *Germanis* perpetuum jus esse ad im-

peratoriam dignitatem. conf. Oldenburg, *Limn. enucl. L. 1. c. 3. §. 7. seqq.* Schvveder. *in Introd. ad Jus publ. Part. general. c. 4. §. 10--17.* Conring. *de German. Imper. Rom. c. 5. seqq.*

Qu. XIX. An approbatione papali opus in Imperatore electo?

R. Id quoque falso asserit Grotius, nam licet Impp. usque ad Carolum V. coronati fuerint à Pontifice, ista tamen coronatio non fuit causa sed testimonium electi imperatoris. Hinc porro falsum: Pontificem vacante imperio feuda conferre, quia nihil juris in imperium Pontifici competit. Carpz. *de Lege Regia c. 2. Sect. 9.* Limn. *in addit. ad Jus publ. tom. 5. lib. 1. c. 4. n. 24. p. 22. seqq.*

Qu. XX. An persona heredis eadem censetur cum persona defuncti?

R. Aff. quoad continuationem dominii tam publici quam privati. Grot. §. 12.

CAPVT

CAPVT X.

De

Obligatione quæ ex Dominio
oritur.

*Qu. I. Ob competens nobis dominium
quid aliis jus N. præcipit?*

UT quilibet teneatur alterum, *non*
hostem, rebus suis quiete frui pati,
neque vi aut fraude illas corrumpere,
resque alienas, si ad se pervenerint, legi-
timo domino restituere. Pufend. IV. 13.
i. seqq.

*Qu. II. Unde obligationis fundamentum
est, quæ ad rem alienam restituen-
dam domino obliga-
mur?*

R. Id oritur non ex *fictitio* aliquo *con-*
tractu universali, quem Grotius II. 10. 1.
n. 4. comminiscitur & Pufend. d. l. §. 3.
& 5. probare videtur, sed ex *ipsa lege na-*
turali ejusque præcepto, quod per dicta-
men rectæ rationis suum cuique tribu-
endum & quod quisque sibi fieri vult,
alteri faciendum jubet. Kulpif. *Coll. Gros.*
v. c. vander Muelen. b. §. 1.

○ 4

Qu. III.

Qu. III. Quot modis hæc obligatio contra nos nascitur?

R. Duobus autè rebus *exstantibus* aut *non exstantibus*. Illius circa priores hæc est efficacia; ut teneatur is qui rem nostram habet in sua potestate efficere, quantum in se est, ut in nostram potestatem redeat. Circa posteriores ista: ut ille qui ex re nostra factus est locupletior, quamdiu nos rem non habuimus, in tantum teneatur, in quantum factus est locupletior Grot. II. 10. 1. n. 1. & 2. Puf. d. l. §. 4. & 6. Belthem ad Gr. b. c. §. 23. & 24.

Qu. IV. An possessor sponte non petenti domino rem suam restituere debet?

R. Aff. quia Jus Naturæ, quod vult ut cuique suum tribuatur, rem pro domino reposcit. Alias defraudari sæpè quis posset re sua, cessante repetitione ob ignorantiam. Grot. d. §. 1. n. 2. in f. ibique Tesm. lit. i. Osiand. b. c. O. 1.

Qu. V. An ad eam reddendam teneatur suis impensis?

R. Neg. sed sufficit significasse rem alic.

alienam pones se esse, nec per se statuum, quo minus dominus suum possit recipere. Quas vero de suo in eam servandam fecit, rectè à domino reposcere, aut tantisper, donec solvantur, rem retinere potest *Dent. XXII, 2. & 3. Grot. d. §. 1. n. 2. Puf. IV. 13. 2.*

Qu. VI. An res aliena restituenda siue b. siue m. fide possideatur?

R. Aff. quando b. f. possessor rescivit rem alienam esse, quia obligatio restitutionis non oritur ex delicto, sed ex ipsa re, quæ cuique sua restituenda. *Grot. §. 1. n. 3. ibique Tescm. lit. K. Felden.*

Qu. VII. An ipse b. f. possessor jus suum in dubium vocare, & publicè denunciare debet, an quis eam rem sibi vindicare velit?

R. Neg. quia ubi modus, quo possessionem nactus sum, nihil vitiosi continuit, bona fides me omni crimine vacare facit, & efficit ut habeam pro domino. **Quin post completam usucapionem rem restituere non teneor, licet intelligam fuisse alienam, quia semel mihi legitime**

est acquisita. Puf. §. 2. Zoes. *ad ff. de acq. r. p. n. 60.*

Qu. VIII. In re repetenda, si cum domino concurrat, cui ex contractu illa debetur, v. gr. deponens, quis preferendus?

R. Dominus, quia ejus obligatio, ex qua teneor rem restituere, est antiquior ac particularibus contractibus præponderat, iisque exceptionem dat. *L. Bona fides 31. Depof.* Nisi jus posterioris contractantis peculiariter sit firmatum, ut propterea domino præferri possit, quale est creditoris in re oppignorata, nam hic si eam deposuerit, præferendus domino eam reposcenti à depositario. *Grot. d. §. 1. n. 4. ibique Gronov. & Ziegl.*

Qu. IX. An res aliena restituenda sive Gentium sive civili jure à Domino acquisita?

R. Aff. nam ad dominii naturam nihil refert ex quo jure oriatur, semper enim secum habet quæ sibi sunt naturalia, inter quæ est obligatio cujusvis possessoris

ris ad rem domino restituendam. Grot.
d. §. 1. n. 5.

*Qu. X. Cur ex rebus non extantibus obli-
gatur possessor in quantum locuple-
tior factus?*

R. Ne ex immerito alterius damno
lucrum capiat, quod Grot. b. c. §. 2. ali-
quot exemplis illustrat. Ut tamen id pro-
cedat, si domino res aliena non aliundè
sit pensata. Puf. §. 6. vid. qu. 3. b. c.

Qu. XI. Quid si res perit?

R. Tunc possessor b. f. licet culpa ejus
perierit non tenetur ad ullam restitutio-
nem, quia nec res penes ipsum est, nec
lucrum ex re. Grot. §. 3. Puf. §. 7.

*Qu. XII. Quid si fructus extent re
perempta?*

R. Eos omnes b. f. possessor restituere
debet si vè sint naturales si vè industriales,
quia ad quem pertinet res, ad eum quo-
que fructus pertinent ceu accessorium.
Possessori tamen jus est detrahere impen-
sas in culturam, quo fructus provenirent,
factas L. 22. C. de R. V. L. 48. ff. de A. R. D.

L. 36.

*L. 36. §. f. ff. de H. Præ. L. 51. ff. Fam. Er-
cisc. Puf. §. 8. Dissent. Grot. §. 4.*

Qu. XIII. An idem in consumptis?

R. Etiam hos restituere tenetur, dum-
modo rem alienam consumendo suæ
pepercit, nam in hoc locupletior cense-
tur. De his autem quos percipere ne-
glexit, non tenetur, quia nec rem habet,
nec quicquam quod rei loco succedit.
Grot. §. 5. & 6. Puf. §. 9. & 10.

*Qu. XIV. Rem alienam sibi donatam se
quis denuo alteri donet, an restituere
tenetur?*

R. Tenetur si *ex officio* aliquo tantun-
dem donaturus fuerat, tunc enim lucrum
erit rei suæ pepercisse. Non tenetur si do-
naverit *ex mera liberalitate*. *Grot. §. 7.
ibique Tesm. Puf. §. 11.*

*Qu. XV. Si oneroso titulo rem alio-
naverit?*

R. Cum distinctione: aut *oneroso ti-
tulo* eam comparavit, & tunc venditor
non tenetur, nisi quatenus forte plus
vendiderit, aut titulo *lucrativo*, & omne
pretium quod accepit domino restituere
tene-

tanctur, quia ubi minima lucri computatio, ibi restitutioni locus. Grot. §. 8. Puf. §. 12.

Qu. XVI. Quid si onerosa titulo partem adhuc censat?

R. Eam domino restituere tenetur, nec pretium ab ipso domino recipere potest, sed saltem ab eo à qua istam rem accepit. Nisi dominus rei suae possessionem recipere sine aliquo impendio non potuit, ut si res apud hostes fuerit, tunc enim deduct poterit, quantum Dominus ex liberalitate, aut ultro impensurus fuerat. Grot. §. 9. ibique Ziegl. Puf. §. 13.

Qu. XVII. An quoque reposcere potest pretium, qui eo sine emis ut domino restitueret?

R. Aff. si probabiliter praevideat, dominum rem suam agere recuperaturum, neque pretium quod dedit amplius esse, quam quanti aestimari potest ista facti possessio, quia is nullo pretextu postulare potest, ut ego gratis rem suam servem. Puf. d. §. 13. Eelden. ad Gr. §. 9.

Qu. XIX.

Qu. XVIII. Qui rem alienam emit, an eam restituere potest venditori, ut pretium seruet?

R. Aff. si nihil interest domini, à possessore vel venditore rem recipiat, ita tamen ut domino indicet ubi res sua sit. Secus si ejus interest, ut si possessio rei recuperata difficilis, quia ex quo res fuit in emptoris potestate, incipit obligatio restituendi, quantum in ipso fuit, quod non praestaret, si rem restitueret venditori. *Obi. §. 10. ibique van. dor. Muelen. Praef. §. 114.* *Obi. Jus. Obi. §. 10. ibique van. dor. Muelen. Praef. §. 114.*

Qu. XIX. Ad quid tenetur in se facti possessor?

R. Non tantum rem aut ejus estimationem cum fructibus exstantibus & perceptis restituere tenetur, sed & percipientorum rationem reddere, quia nemini fructuosum esse debet maleficium *L. 22. C. de R. V. Carpz. P. 2. C. 32. D. 30.*

Qu. XX. An rem inventam inventor sibi vindicare potest?

R. Potest si fecerit quantum in se fuit, ut veniat in domini notitiam, & dominus

mus nobis appareat. Neque eam *gratis* pauperibus dare debet, quia nemo apparet cui ejusmodi res propius adjudicanda, quam qui invenit, & sic b. f. possidet. Quanquam pie faciat, si eam pauperibus relinquat. Grot. §. 11. Puf. §. 15. Vinn. ad §. ult. J. de R. D. n. 3.

Qu. XXI. An restituenda est acceptum ob turpem causam aut honestam ad quam quis obligabatur?

R. Aff. quia ex vitiosa causa translatum, non potest justo titulo acquisitum esse accipienti, ut non potius alienum possideat, quod restituendum. Hinc Judas in hoc quod doluerit retinere acceptam ob proditionem pecuniam non carpendus Ziegl. & Osiand. ad Gr. b. c. §. 12. Hedinger. Sicilim. Philosoph. b. c. §. ult. Dissent. Grot. §. 12. ibique Tesm.

CAPUT XI.

De Promissis.

Qu. I. Sufficiuntne officia humanitatis ad necessitates vite humanae sublevandas?

Quan-

Quanquam ista factis latè sese per vitam humanam diffundunt, omnia tamen, quæ hominibus à se invicem utiliter percipere licet, ex eo solo fonte deduci nequeunt, quia non omnibus hominibus ea est ingenii bonitas, ut omnia humanitatis officia velint præstare citra exploratam spem partem recipiendi, & sæpe illa ejusmodi sunt, ut gratis eadem nobis exhiberi salva fronte nequeamus, nec recipere talia officia ab altero gratis nos semper decet. Hinc opus est *promissionibus & pactis*, quibus determinamus, quid alteri præstandum, quidve ab eodem nobis iterum expectandum sit. Puf. III. 4. 1. Thom. Jpr. Div. L. 2. c. 7. § 2.

Qu. II. Quid promissio, quid pactum?

R. *Promissio* est significatio voluntatis nostræ, de futuro jure, quod jam nostrum est, alterius gratia. *Pactum* est consensus duorum in idem placitum de dando aliquo aut faciendo.

Qu. III. An ex promissis ad servandam fidem datam naturaliter obligamur?

R. Aff.

R. Aff. (1) quia dum pacti fuimus jus nostrum ac potestatem in nos seu libertatem nostram in alium transtulimus, eoque juxta alterius voluntatem nos vivere oportet. (2) quia nihil adeo congruum est humanæ fidei; quam ea servare quæ placuerunt *L. 1. ff. de pact.* (3) quia inter Reges & populos diversos necessarius est aliquis se obligandi modus, & vero naturalis alius, quam qui fit pactis, fingi non potest. *Grot. II. II. 1. v. 3. Becm. Med. Pol. c. 5. §. 9. Puf. III. 5. 9. seqq.*

Qu. IV. Quot dantur gradus promissionis?

R. Tres eorum recenset Grotius *II. II. 23. 4. Assertionem simplicem, Pollicitationem: & Perfectam promissionem*, ex quibus ista nullam, altera imperfectam, hæc perfectam ac efficacem producit obligationem.

Qu. V. Quomodo se habet assertio?

R. Quando quis pro presenti animum suum explicat sic vel aliter agendi, & non tam promittit, quam spem facit, fieri aliquando posse, ut hoc vel illud faciat, ita

tamen ut animi mutatio nullam mereatur reprehensionem. Grot. *b. c. §. 2. ibiq.* Hennig & Obrecht.

Qu. VI. Quomodo pollicitatio?

R. Quando ipse qui promittit, quidem obligari vult, ut tamen alteri *Jus ad exigendum* non concedat, quo officii sui gratia eo major foret, quo longius ab eodem coactio abfuerit. Grot. *§. 3. ibique* Tesm.

Qu. VII. Quomodo hec promittentes obligat?

R. Obligat magis ex lege *veracitatis* quam *justitiae*, vultque promittens magis videri, quod propterea *constantiae*, aut *generositatis* impulsu feratur ad officium faciendam, quam propter *jus alterius*. Huc spectant pollicitationes virorum potentum ac gratiosorum, quibus alicui non per verba honoris, sed serio suam commendationem, intercessionem, promotionem aut suffragium spondent, qui tamen ad ea quae promiserunt, nolunt urgeri aut cogi, sed cupiunt omnia in soli-

solidum suæ humanitati ac veracitati imputari. Puf. III. 5. 6.

Qu. VIII. Quomodo se habet perfecta promissio?

R. Quando non solum ipse obligari volo, sed & simul jus in alterum confero, ut rem promissam velut debitam à me exigere queat. Grot. §. 4. Puf. d. l. §. 7.

Qu. IX. Quæ sunt requisita perfecta promissionis?

R. Ratione promittentis tria sunt, quæ circa formam, materiam & modum declarandi voluntatem versantur. Ratione promissarii unum, quod ad acceptationem pertinet. Kulpis. Coll. Grot. b. c. §. 2.

Qu. X. Ut aliquis liquido consentire possit, quid requiritur?

R. Usus rationis, ut promittens præsens negotium intelligat & videat an conveniens sit, ut se obliget ad dandum vel faciendum, an non. Hinc promissa infantum, amentium & furiosorum, quamdiu durat furor nulla sunt. Fœminæ autem ex promisso naturaliter ob-

ligari possunt; ut & minores, utut effectum obligationis leges civiles quandoque circumscribant aut tollant. Grot. §. 5. Puf. III. 6. 3. & 5.

Qu. XI. Quando puer ratione uti incipit?

R. Hoc certo definiri non potest, cum in aliis citius in aliis tardius iudicium maturescat, sed ex quotidianis actibus illud iudicandum est. In plerisque civitatibus non sine ratione determinatio minorennitatis legi civili relinquatur. Grot. §. 5. n. 2. ibique Belthem §. 2. n. 4. Puf. III. 6. 5.

Qu. XII. Quomodo lege civili tollitur effectus obligationis minorum?

R. Vel irritæ pronuntiantur eorum promissiones, vel contra illas restitutionis beneficium datur. Et his legibus etiam peregrinus tenetur, qui cum cive paciscitur, quia qui in loco alieno contrahit, tanquam subditus temporarius legibus loci subicitur. Grot. §. 5. n. 2.

Qu. XIII.

Qu. XIII. Quid si pactio fiat in mari, aut insulis vacuis?

R. Inter ejusdem civitatis paciscentes observandæ sunt leges illius civitatis, *diversarum* autem civitatum subditi sua pacta solo jure naturæ determinabunt. Nisi forte in foro alterutrius actio instituenda, nam tunc leges illius loci videntur considerandæ. Idem obtinet, si per literas inter absentes contrahatur, aut à summam potestatem habente cum suis subditis. Nisi se sponte legibus suæ civitatis subiciat. Grot. *d.l. n. 3. ibique* Tesm. *lit. 1. Puf. III, 6. 5. in f.*

Qu. XIV. An ebrii ex promissis obligantur?

R. Neg. quando ebrietas eousque processit, ut per vinum *ratio* sit planè obruta. Secus si saltem *ad bilaritatem* quis paulo largius adbiberit, aut discussa crapulâ ea ratihabeat quæ promissit, quia tunc obligatur ex eo quod sobrius egit. Puf. *d. c. 6. §. 4. vid. Bernegg. ad Tacit. qu. 15. Olear. Itinerar. Persic. L. 5. c. 37. in f. & c. 39. pr.*

Qu. XV. At ebrii obligantur ex delicto?

R. Obligatio ex delicto non venit ex consensu, sed ex ipso improbo facto lege prohibito, quæ etiam stringit invitos. Obligatio vero ex promisso consensum requirit, qui si per ebrietatem impeditur, non potest in promittente ebrio adfuisse. Pufend. d. §. 4.

Qu. XVI. Quid si error in promittente?

R. Distingv. error circa *substantialia* sive in quibus pactum vel promissio fundata est, & error circa *accidentalibus* sive ea quæ substantiam pacti per se non contingunt. Ob priorem errorem promittens non obligatur, quia non consentit in promissum, nisi sub conditione quadam, quæ re ipsa non exitit. Posterior obligationem non dissolvit, quia consensus circa substantialia adfuit. Grot. §. 6. Puf. d. l. §. 6. Aliter Thomas, II. 7. 3. 9. seqq.

Qu. XVII. Quid si promissor negligens fuit in re exploranda?

R. Si vel exinde, vel quod in sensu suo
ex-

exprimendo non satis cautus fuerit, alter damnum passus sit, tenebitur id resarcire promissor, non ex vi promissionis, sed ex damno per culpam dato. Grot. d.

J. 6. n. 3.

Qu. XVIII. *Quid si dolus alterius errori causam dederit?*

R. Si I. *tertius* dolum adhibuit, non colludente eo cum quo contraxi, negotium est validum, ob damnum tamen quod inde oritur, ille mihi tenetur. II. si *ipsius cum quo contraxi* dolus causam dedit huic errori, non obligor, propter deficientem consensum, qui in his non est, qui dolo decipiuntur III. si *dolus fuerit incidens circa ipsam rem* aut qualitatem rei, pactum erit vitiosum, ut in arbitrio decepti sit vel planè ab illo discedere vel læsionis pensationem exigere IV. si circa ea fuerit, quæ *ad essentiam negotii non faciunt*, nec expressè fuerunt designata, actum non vitiat, licet fortè alter de iis, dum paciscitur, tacite cogitaverit. Puf. III. 6. 8.

*Qu. XIX. Metus quid efficit, si circa promissum
sa aut pacta intervenit?*

R. Metus duobus modis considerari potest, vel ut *suspicio probabilis*, fore ut ab altero decipiamur, dum vel ejusmodi vitium in animo ipsius hæret, vel quia malignam suam voluntatem sat perspicue significavit, vel ut *vehemens animi terror* ortus ex intentato gravi malo, ni promissum aut pactum inire velimus. De utraque specie distinctim agendum est.

Qu. XX. Quid ergo si pactum in initum cum eo à quo metuimus decipi?

R. Si tempore promissi adfuit ejusmodi metus, imprudenter feci, qui promissi, promissum tamen ob eam solam causam non redditur irritum. Si post *pactum in initum* ejusmodi metum ex sufficientibus indiciis suscipiam, utpote id alterum agere, ut mihi, quando meum priore loco præstitero, illudat, non prius ad præstandum adigi potero, quam contra eam deceptionem mihi ab altero idoneè caurum sit. Zentgrav. in *Summa Jur. Div.*
Sect.

*sect. 2. art. 1. subsect. 3. §. 15. Puf. §. 9. Tho-
mal. II. 7. 53. seqq.*

*Qu. XXI. Quid si ex metu gravioris ma-
li intentati promissio facta?*

1. Si metus ille à tertio incussus, va-
lebunt pacta cum alio ad hunc metum
removendum inita, quia nullum in illo
vitium residet, sed potius pensatione di-
gnus est, quod metum à latrone intenta-
tum suo auxilio discussit. Si ab ipso
latrone injusta vi metus incussus, qui abs-
que merito meo & culpa violenter me ad
aliquid promittendum adigit, promissa
& pacta invalida sunt, quia violenta illa
oppressio & coactio latroni *nullam* jus
dare potest, cujus vi exigere queat obli-
gationem: nam ad hanc generandam
non sufficit consensus, sed à lege vim acci-
pere debet, quæ hic nulla assistit vim in-
ferenti, sed ea, quæ vim & metum alteri
incutere vetat, potius prohibet metum
facienti, ne ex illa metus incussione jus
acquirat. Puf. §. 10. 13. Becm. M. P. c. 5. §. 5.
Dissent. Grot. §. 7. n. 2. Hobbes. *de Cive*
c. 2. §. 14.

Qu. XXII. Quid si quis habeat jus metum inferendi & vitium cesset vis iniusta?

R. Ex tali metu promissum validum est, v. gr. si pacta cum hoste publica pacis causa inita & metu majoris mali suscepta, quia quicquid jure belli agitur, censetur jure agi Grot. III. 19. 11, & 12. Becm. d. l. §. 8. Sic pacta ex metu reverentia si inita subsistunt, quia talis metus ex justa causa & sensu officii nostri oritur, nec tollit consensum, sed in potestate nostra nos relinquit conf. *Disp. nostra de Metu reverentiali.*

Qu. XXIII. Quae materia requiritur ut promissum valeat?

R. Quae est aut esse potest in potestate promittentis. Res ergo impossibilis sive natura sive lege talis non cadit in promissum. L. 15. ff. de Cond. inst. Grot. §. 8. ibique Felden. Puf. III. 7. 6. seq.

*Qu. XXIV. Si res nunc quidem non sit in potestate promittentis sed esse ali-
quando possit?*

R. Erit in pendentia efficacia, quia
tunc

tunc promissio facta cenferi debet sub
 conditione: si res in potestatem veneris.
 Grot. d. §. 8. n. 2.

*Qu. XXV. Si res promissa post promissio-
 nem facta impossibilis, an liberatur
 promissor?*

R. Aff. si casu fortuito impossibilis
 facta, modo promissor quod ab altera
 parte accepit restituat, vel si hoc non fa-
 cere possit, summum conatum adhibeat,
 ne alter quid detrimenti capiat. Neg. si
 ob *dolum vel culpam* promissoris, sed hoc
 casu non solum ad summum conatum
 obligatur, sed velut in supplementum
 malo quoque potest multari, ut qui non
 habet in ære luat in corpore. Puf. III. 7. 3.

§ 4.

*Qu. XXVI. An promissio facta ob causam
 naturaliter vitiosam ipsa natura
 valet?*

R. Promissio hæc tam ante quam
 post perpetratum crimen vitiosa est, quia
 ibi est *illex mali*, hic pervenit ad *plenum*
turpitudinis gradum, ex quâ contra pro-
 missorem ad exsolvendam rem promis-
 sam

Sam criminis perpetrati causa nulla potest esse obligatio. Hinc impletio promissionis Judæ Thamari factæ æque ac ipsa promissio turpis fuit, adeoque non imitanda. *Genes. XXXVIII, 15. seqq. Puf. d. 1. §. 7. & 8. Huber. de. J. Civ. L. 2. S. 6. c. 3. §. 14. Dissent. Grot. §. 9.*

Qu. XXVII. Quod promittitur ob causam ante debitam, an debetur?

R. Aff. v. gr. si promittat creditor debitori suo aliquid, ne solutionis tempus moratoris dilationibus extrahat, cum tamen debitum existente die ipso jure solvere debeat, quia etiam sine ulla causa expressa ex mera liberalitate promissio valet. *Grot. §. 10. ibique Hennig.*

Qu. XXVIII. Quis est modus promittendi?

R. Hic requirit signum voluntatis declaranda externum, quale nutus, vox, literæ, etiam homo, si constet de voluntate nostra, quâ hunc tanquam instrumentum nostrum ad hoc speciatim vel sub generali nomine elegimus. Ita nomine Principalium promittunt in publicis

Le-

Legati, in privatis Institores & magistri navium. Grot. §. 11. Puf. III. 6. 16.

Qu. XXIX. An præpositus noster nos obligare potest agendo contra voluntatem nostram?

R. Potest, si *generaliter* sit præpositus ut nomine nostro agat. Modo tamen bona fide agat, nam sub hac tacita conditione dedisse videmur istud generale mandatum, quod decipi ab eo nolumus. Si duplicia mandata data, aliud *manifestum* & generale, quod mandatarium exhibet illi, cum quo agendum, aliud *arcanum* & speciale, quod mandatarium instruit, & quousque progrediendum sit præscribit, si contra hoc arcanum egerit, gestum ratum & firmum manet, nosque tertio obligamur ad id quod ab illo actum fuit, nobis tamen mandantibus tenetur mandatarium ad id quod interest à mandato nostro non fuisse discessum. Grot. §. 12. Puf. III. 9. 2. Hert. Tom. 3. *Opusc. de oblig. mand. & mandat. §. 11.*

Qu. XXX.

*Qu. XXX. Si plures per magistrum nauem
exerceant an ex eius contractu qui-
libet illorum in solidum
obligatur?*

*R. Aff. quia in damnum vergeret
eius, qui cum magistro contraxit, si cum
singulis pro partibus agere teneretur,
cum è contrario præponentes magistrum
sibi invicem facile cavere possint de mu-
tua indemnitate, si forte unis eorum
conveniatur in solidum. L. 1. §. ult. L. 2.
ff. de Exerc. act. Perez. ad Cod. de instit.
§ exerc. act. n. 10. Dissent. Grot. §. 13.*

*Qu. XXXI. Quid ex parte promissarii
requiritur, ut promissio jus
transferat?*

*R. Requiritur acceptatio. Si tamen
rogatio antecessit, censetur ea durare,
nisi expressè fuerit revocata, eoque casu
in antecessum acceptatio facta intelli-
gitur. Ut vero hæc innotescat promis-
sori, non semper est necessarium. Grot.
§. 14. §. 15. ibique Tesm. Puf. III. 6. 15.*

*Qu. XXXII. An promissum ante accepta-
tionem revocari potest?*

R. Po.

R. Potest sine vitio inconstantiae, aut iniustitiae, quia ante acceptationem alteri nondum jus quaesitum. Ex qua ratione ante illam etiam revocari potest (1) si mortuus ille, cui per literas aut nuntium aliquid offerimus. (2) si mortuus sit voluntatis nostrae nuntius. Grot. §. 2. 16. 17. Puf. d. c. 9. §. 3. & 6. vid. van der Muelen. §. 17.

Qu. XXXIII. An revocatio promissionis innotescere debet nuntio?

R. *Neg.* si tantum sit electus ut perlator sententiae nostrae. *Aff.* si electus sit ab eius voluntate jus promittendi pendeat, quia nondum cognita revocatione omni culpa vacabat. Grot. §. 17. ibique Tesm. Puf. §. 4.

Qu. XXXIV. An in dubio praesumitur mandatum revocatum?

R. *Neg.* quia revocatio facti est. Nisi magna mutatio incidere, qualis est mors mandantis, aut apertissime appareat, statum rerum praesentem, unicam misfio-

nis

nis causam fuisse, & status fuerit mutatus
Grot. §. 17. n. 2.

Qu. XXXV. An tertius promissionem alteri factam acceptare potest?

R. Si mandatum habeat acceptandi pro altero, non dubium est, efficax fieri promissum. Si non habeat, distingvendum inter *promissionem mihi factam* de re danda alteri, & inter *promissionem collatam in ipsius nomen*, cui res danda est. Priori casu in⁴ tertii arbitrio est aut acceptando derivare promissum in promissarium, aut recusando id impedire, quo minus ad ipsum perveniat. *Passarori* neque tertio ex promissione jus erit quæsitum, quia in ejus personam promissio non fuit collata, neque promissario, quia cum non dedit tertio mandatum acceptandi, ejus etiam actionem pro sua non agnoscit. Hinc promissor, quia neutri jus est quæsitum, promissionem suam citra injuriam revocare potest. Grot. §. 18. Puf. d. c. 9. §. 5. Aliter van der Muelon. §. 18. p. 396.

Qu. XXXVI.

Qu. XXXVI. An onus seu conditio promissioni adjici potest?

R. Ante acceptationem qualiscunque possibilis conditio adjici potest, post eam non potest, quia jus acceptanti jam est quæsitum. Grot. §. 19. Puf. §. 7. § III. 8. 4.

Qu. XXXVII. An conditio conferri potest in arbitrium ejus qui promisit v. gr. dabo tibi si mihi placuerit?

R. Neg. quia ex hac promissione nulla obligatio oritur, cum ejusmodi conditio in perpetuum à promittente inhiberi & eludi possit. Puf. d. §. 4. Huber. *Præh. Inst. tit. de Inut. stipul. §. 11.*

Qu. XXXVIII. Quid si onus in gratiam tertii adjectum?

R. Quamdiu à tertio acceptatum non fuit, revocari potest, quia huic ante acceptationem nullum jus quæsitum. Grot. d. §. 19. Puf. d. §. 7.

Qu. XXXIX. An promissio cui metus vel error causam dedit convalescere potest, si eidem promissor cognito errore vel metu stare velit?

Q

R. Aff.

R. Aff. modo interveniat actus externus, quo declaratur consensus, qui de-
erat in errante & metu compulsio. Nec
is præcise verbis fieri debet, quia nec ta-
lia ad promissionem de novo faciendam
præcise requiruntur. Grot. §. 20. *ibique*
Hennig. Puf. III. 6. 14. vid. supr. qu. 25. b. c.

*Qu. XL. An promissiones causam
expressam, quare fiant, habe-
re debent?*

R. Neg. de jure naturali, sed etiam
tacita causa subesse potest v. gr. libera-
litas in eo qui promittit & scit se non de-
bere. Grot. §. 21.

*Qu. XLI. Ad quid tenetur qui factum
alienum promisit?*

R. Né frustra contraxisse intelligatur,
promisisse videtur, se nihil omissurum,
quod ex sua parte ad id implendum fa-
cere poterat. Idque eo magis proce-
dit, si promissioni de facto alterius fa-
ctum proprium promittentis implice-
tur v. gr. se effecturum ut faceret. Quan-
quam, si promittens omnem impende-
rit operam, videtur ab omni præstatio-
ne

ne liberandus, nisi simul suo periculo promiserit Grot. §. 22. Puf. III. 7. 10. Hert. Tom. 3. Opusc. de obligat. alium datur. factur. Sect. 1.

CAPVT XII. De Contractibus.

Qu. I. Quid est contractus?

Contractus est conventio cum causa producens efficacem obligationem & actionem.

Qu. II. Quotuplices sunt contractus?

R. Partitio contractuum à Grotio hic tradita difficilis est & novis terminis exposita. conf. Kulpif. b. c. §. 1. Facilior & magis perspicua est Imperatoris Justiniani & Jctorum, qua I. alii sunt *Veri* & alii *Quasi* contractus. *Veri* sunt vel (1) *Nominati* eorumque alii *Reales* alii *Verbales* alii *Literales* (qui duo tamen Jure Gent. ignoti) alii *Consensuales* ; vel sunt (2) *Innominati*. II. Sunt vel *bona fidei* vel *stricti juris*. III. Sunt alii *Unilaterales* & alii *Bilaterales*. IV. Alii sunt *Onerosi*, alii *Benefici* quorum omnium defi-

nitiones vid. ap. Dn. Hoppium *Exam. Inst. Imper. tit. de Oblig. & seqq. Puf. V. 2.8.*

Qu. III. Quid in contractibus attendendum?

R. *Æqualitas* servanda maxime in contractibus *onerosis*, ut minus habenti ex inæqualitate jus sit ad postulandum, ut suppleatur quod sibi deest. In *beneficiis* equidem, quia ob æqualitatem in aliud genus negotii mutarentur, ea exactè non servatur, attamen per accidens attendenda, quando qui beneficium actum suscipit, indemnis servandus, propter impensas, quas in negotium fecit, aut damnum, quod propter susceptum negotium incurrit, ne alias ex beneficio suo damnum sentiat. *Grot. b. c. §. 8. II. & 13. Puf. V. 3. 1. & 7.*

Qu. IV. Quomodo ista æqualitas invenitur & estimatur?

R. Invenitur vel in *actibus* contractuentium, vel *in re* de qua agunt. *Grot. §. 8.*

Qu. V.

Qu. V. *Quomodo invenitur in actibus contrahentium?*

R. Actus isti sunt vel *precedanei* vel *principales*. Quoad illos attendenda primum æqualitas *intellectus*, ut qualis res sit uterque sciat, hinc omnis *dolus* abesse, ac venditor *vitia aut incommoda* rem afficientia, si qua sibi sunt nota, significare debet. Deinde *voluntatis*, ut neutri contrahendi causa *vis* aut *metus* inferatur, unde consensus possit impediri. Quoad *hos* desideratur hæc æqualitas, ne *plus* exigatur, aut *minus* offeratur, quam par est. Grot. §. 9. 10. 11. Puf. V. 3. 2. Kulpif. Coll. Grot. §. 2. vid. Osiand. b. c. ib. 9.

Qu. VI. *An necessum est omnes circumstantias indicare?*

R. Non tenemur indicare ea (1) quæ *extra rei substantiam* posita sunt, licet ad æstimationem ejus faciant, quia non ex natura contractus, sed extrinsecus accidunt (2) *vitia patentia* & quæ jam utrinque nota, quia emptor videtur in illa consensisse. Itaque Justitia hoc tantum requirit, ut ea indicentur quæ *occulta* &

rem subjectam per se contingunt e. gr. si domus sit pestilens, si à magistra u jam dejecta iussa, Grot. §. 9. n. 2. & 3. Puf. §. 4. & 5.

Qu. VII. Quomodo in ipsa re æqualitas æstimatur?

R. Si quidem nihil celatum, quod dictum oportuit, nec plus exactum, quam deberi putabatur, *in re* tamen sine culpa contrahentium *deprehendatur inæqualitas*, puta quod vitium latebat, aut in ipso pretio erratum, tunc inæqualitas illa est corrigenda & demendum ei qui plus habet, reddendumve minus habenti. Grot. §. 12.

Qu. VIII. Quanta debet esse inæqualitas, ut à iudice corrigatur?

R. Quanquam Leges civiles ad hoc requirunt inæqualitatem, quæ dimidiam partem iusti pretii excedit. *L. 2. C. de Res. Vend.* ideo quod nulla tribunalia sustentura sint expediendis litibus, si ob quamcunque minimam læsionem iudex posset adiri; Jure naturæ tamen quælibet læsio paulo gravior corrigenda, quæ talis æsti-
ma-

natur, vel ex ipsa pretii magnitudine, vel ex tenuibus læsi facultatibus, licet infra dimidiam justii pretii sit. Grot. *d. §. 12. n. 2. ibique* T esm. Puf. *V. 3. 9.* Unde Cicero: *Leges civiles iniqua tollunt, quatenus teneri manu possunt, Philosophi quatenus ratione & intelligentia de Offic. III. c. 17.*

Qu. IX. Ut ritè servari possit aequalitas, quid requiritur?

R. Pretium, quod est valor rerum & actionum in commercia venientium, secundum quam illæ invicem comparari solent. Puf. *V. 1. 3.* Thomas. *II. 11. 3. seqq.*

Qu. X. Quotuplex est pretium?

R. Est vel *Vulgare*, quod deprehenditur in rebus & actionibus seu operis in commercium venientibus, quatenus usum & delectationem hominibus afferunt. Vel *Eminens*, ad quod cæterarum rerum pretia vulgaria exiguntur, & in quo eadem virtualiter continentur, diciturque nummus vel pecunia. *Illud antiquius est eminenti, obtinetque in permutatione; huic videtur causam de-*

Q 4

diffe

disse partim luxuria, partim studium au-
genda civitatis, & in emptione adhibe-
tur. Puf. d. §. 3. Thomaf. d. l. §. 6. seqq.

*Qu. XI. Quodnam est fundamentum
vulgaris pretii?*

R. Fundamentum hujus pretii, seu
quare res habeatur pretiosa, est *aptitudo
rei vel opera*, quâ aliquid mediatè vel
immediatè conferre potest ad vitæ hu-
manæ necessitates, aut ad eandem com-
modiorem aut jucundiorum reddend-
dam. Unde res nullum planè usum præ-
bentes dicuntur res nullius pretii, sicut
& homines, qui interdum inutilia terræ
pondera sunt, nullius pretii vocare sole-
mus. Puf. d. l. §. 4.

*Qu. XII. An omnes res utiles & necessa-
ria certo pretio veniunt?*

R. Non, sed quædam sunt, quibus pre-
tium detractum, licet vitæ humanæ sint
necessariæ & utiles, vel (1) quia *dominio
sunt exempta*, ut superiores partes aeris,
æther ac cœlestia corpora (2) *extra com-
mercium* sunt constitutæ, ut res & actio-
nes sacræ, res religiosæ, libertas &c. (3)
quia

quia quædam res *separatim possideri nequeunt*, sed saltem ut *accessorium* rei alterius e. gr. apricum solis lumen, liquidus & purus aer, amœna facies terræ, ventus, umbra & similes. Istiusmodi enim rebus homines sine usu terræ frui non possunt, hinc seorsim non habent pretium. Quod si tamen *cum prædiis*, regionibus, fundis *jungantur*, multum momenti afferunt ad augendum pretium. Puf. d. l. §. 5. Thomaf. d. l. §. 37.

Qu. XIII. *Cur pretia rerum mox augentur, mox minuuntur?*

R. Ad *intensionem* pretii imprimis sequentia faciunt. I. *Raritas*, quæ non parum commendatur, ubi ex locis remotis res afferuntur. II. *Ambitiosa* hominum *luxuria* multis rebus, quibus vita humana commode carere poterat, enormia pretia posuit, v. gr. unionibus, gemmis III. *Rerum usus quotidiani* ut ligni, salis, frumenti &c. pretia intenduntur ob raritatem junctam cum indigentia, ut in obsidionibus, lentis navigationibus, annonæ caritate id fieri solet. IV.

Q 5

Pre-

Pretia rerum artificialium præter raritatem maximè intendit, subtilitas & elegantia artis, fama artificis, operis difficultas. V. Operarum & actionum pretia intendit earundem difficultas, dexteritas, utilitas, necessitas, ipsa artis opinio nobilis an ignobilis ea habeatur. VI. A quibusdam sæpe ex peculiari affectu res magni æstimantur, puta quod nobis ab eo, quem singulari affectu prosequimur, sit data, quodque rei illius ope magnum malum declinavimus &c. quod pretium *Affectiois* dici solet. Jam quæ his contraria sunt, pretium *minuere* solent. Grot. §. 14. Puf. d. l. §. 6. & 7. Thomaf. §. 38. §. 99. & in *Dissert. de Pretio affect. in res fungib. non cad. cap. 1.*

Qu. XIV. Quomodo vero definiantur certa rerum pretia?

¶ In statu naturali determinantur ex conventionem contrahentium, quia illis liberum est alienare aut acquirere quæ velint, nec dominum habent, qui commercia eorum moderetur. In Civitatibus vel à superiore per legem determinantur.

minantur, quod dici solet *pretium legitimum* seu *legale*, vel per communem hominum æstimationem & iudicium, accedente eorum consensu qui contrahunt, vocarique solet *pretium commune naturale vel conventionale* Puf. V. 18. Titius ad Puf. de O. H. & C. L. 1. c. 14. O. 341.

Qu. XV. An legale pretium mutare licet?

R. Illud regulariter cum iustitia & æquitate congruere præsumitur, & velut in puncto consistit, ut & minimus excessus invitum lædat. Si tamen in *gratiam emptorum* constitutum, venditor potest minus accipere, si id non tendat in fraudem aliorum mercatorum; & si in *gratiam venditorum*, emptor inajus dare potest, nisi determinatio pretii non tam propter utilitatem singulorum, quam ob utilitatem publicam, & per modum *legis sumptuaria* facta sit. Puf. d. §. 8. Thomas. d. 1. §. 54. seqq.

Qu. XVI. An quoddam vulgare pretium certum & unum imponi potest rebus?

R. Neg.

R. Neg. sed id habet aliquam *latitudinem*, intra quam plus minusve dari & accipi solet ac potest, nihilque hic est expeditius dici, quam illud esse justum pretium, quod communiter solent dare illi, qui mercium & fori sunt satis gnari. Puf. §. 9.

Qu. XVII. *Quid in communi pretio attenditur, ut id definiatur?*

R. Habetur ratio laborum & expensarum, quas mercatores communiter faciunt in mercibus tractandis. Casus *extraordinarii* & impensæ minus prudenter factæ huc non pertinent. Attenditur quomodo vendatur, in *magna copia* an minutatim. Paucitas eumentium & pecuniæ ac mercium abundantia minuit pretium, copia verò empturientium & pecuniæ simulque raritas mercium illud intendit. Qui *paratam pecuniam* offert, minori pretio accipit rem, quam qui in diem differt solutionem, nam dies est pars pretii. Pufend. §. 10.

Qu. XVIII.

Qu. XVIII. Cur non amplius hodie rerum permutatione & mutuâ operâ commercia constant?

R. Quia homines à primæva simplicitate desciverunt, & amplior vitæ cultus illis arrisit, sæpe non contigit cuivis ejusmodi res possidere, quas alter suis mutare vellet, aut quæ alterius rebus æquivalent. Hinc pretium aliquod eminens certæ rei imponere communi consensu visum fuit, ad quod cæterarum pretia exigenterentur, adeo ut interveniente nummo quam libet rem venalem quis sibi comparare, & quævis commercia & contractus exercere possit. Puf. §. II. & 12.

Qu. XIX. Qualis materia adhiberi debet ad nummos cudendos?

R. Quia nummus debet esse mensura rerum aliarum, debet materia talis esse (1) ut per se minimè aut saltem difficulter flectatur (2) cujus publica & perpetua æstimatio multis aliis rebus æquivalere possit, (3) ut custodiæ & traditioni eadem sit habilis, i. e. quæ facile circum-

cum ferri, conei, figurari, ac in his omnibus durare possit sine minimo sui detrimento. Hinc plerisque gentibus placuit adhibere *metalla nobiliora* & non admodum frequentia, ut aurum & argentum. *L. 1. ff. de C. E. V. Grot. §. 17. n. 2. Puf. §. 13. Becm. M. P. c. 18. §. 4.*

Qu. XX. Annon etiam ex alia materia quam auro & argento cudi potest moneta?

R. Aff. si vel provincia aliqua aurum & argentum plane ignoret, nec cum gentibus his metallis utentibus commercia exercent, vel si apud aliquam gentem auri & argenti tanta sit copia, ut alia materia rarior & plus illis æstimetur. Sic etiam in magnis necessitatibus corium, charta, plumbum, stannum adhiberi potest, ut signo publico impresso nummi vicem subeat. Modo depulsis malis iterum cum nummis veris permulentur, & damnum communitati illatum resarciatur. Puf. d. l. Ziegl de J. M. L. 1. c. 49. §. 17. Coaring. Diss. de re nummar. §. 15. seqq. Becm. Conspp. pol. c. 21. p. 106.

Qu. XXI.

Qu. XXI. Penes quem est potestas valorem nummis imponendi?

R. Penes summos imperantes, & ideo imaginem Principis aut insignia Reip. referunt pro demonstrando jure ejus. Nec immerito abusus hujus juris gravissime punitur, eo quod toti Reip. maxima incommoda afferat. Ziegl. d. l. §. 8. Becm. dd. ll.

Qu. XXII. An pro lubitu Principis valor nummorum augeri & minui potest?

R. Neg. sed respicienda est vicinarum gentium aut cum quibus nobis commercia exercentur, æstimatio. Nam si nimis magnum pretium nummis suis ponat, vel materiam eorundem non rite temperet, commercia civium suorum cum extraneis valde perturbabit. Puf. §. 14. seqq.

Qu. XXIII. Post generalem tractationem contractuum jam quaritur in specie de emptione venditione, quando in ea dominium transferatur?

R. Transfertur post traditionem rei.
Ante

Ante eam emptor ex contractu saltem obligationem habet *ad rem* habendam, non rei dominium. Et licet periculum rei statim post contractum emptorem sequatur, hoc tamen non fit, quia dominus est, sed quia in emptoris arbitrio stat, rem venditam statim exigendi, cui mora sua nocet, quando non exigit, & quia etiam omnia commoda rei venditæ ad emptorem pertinent ante factam traditionem. Struv. S. J. C. Ex. 22. th. 97. Obrecht. ad Grot. p. c. §. 15. ibique Ziegl. vid. supr. c. 8. qu. 14. seq. Dissent. Grot. §. 15.

Qu. XXIV. An monopola pugnant cum
de naturali?

R. Monopola seu licentia merces suas vendendi exclusivè aliis mercatoribus à superiore ob Reip. utilitatem & necessitatem concessa nihil vitii continent, quia naturæ societatis non contrariatur, ut ab uno saltem ematur, modo is æquo pretio vendat. Ast quæ privata autoritate exercentur, vitio non carent, quia ita se gerentes aliorum utilitates intercipiunt.
 Grot.

Grot. §. 16. *ibique* Tescm. Felden & Osiand.
 Puf. V. 5. 7. Fritsch. *in Opusc. var. Tr. 1. c.*
 5. § 101

*Qu. XXV. An pensio debetur, si sterilitas
 aliique casus usum impediunt in loca-
 tione & conductione?*

R. Si nullus sit usus, nulla debetur pen-
 sio, quocunque modo ille fuerit impedi-
 tus ob spectra, ob pestem, hostium incur-
 sionem &c. Si sit *aliquis usus* merces de-
 betur vel integra vel pro parte, prout ste-
 rilitas unius anni ubertate aliorum anno-
 rum, vel rerum plurium uno contractu
 conductarum compensari potest. van der
 Muelen *ad Gr. b. c. §. 18.* Crusius *de nocte*
c. 17. n. 4. seqq. Puf. V. 6. 2. & 3. Lauterb.
Coll. Tb. Pr. tit. Loc. Cond. §. 53. 56. & 91.
 Dissent. Grot. §. 18.

*Qu. XXVI. Si eadem opera pluribus simul
 possit esse utilis, nec tamen mihi fiat labo-
 riosior, quam si eandem uni saltem im-
 penderem, an à singulis in solidum mer-
 cedem vel honorarium exigere
 possum?*

R. Aff. si operæ sint artificiales, quæ
 plu-

pluribus communicatæ vileſcerent. Si non vileſcant, invito eo, qui ſolus tantum promiſit, quantum plures ſolverent, alios admittere non poſſum, quia per contractum iſti ſoli in meam operam juſ quaſitum eſt; & ſi iſto conſentiente plures admittantur, æquum ut huic cæteri ratam partem mercedis vel honorarij contribuant. Puf. d. l. §. 4. Aliter Grot. §. 19.

Qu. XXVII. An in mutuo uſuræ J. N. ſunt licitæ?

R. Aff. ſi ſint moderate, quæ reſpondent lucro quod alter ex pecunia mea facit, meoque damno aut lucro ceſſanti, quod ex abſentia pecuniæ meæ capio, ſic enim, quia juſtum pro uſu aliarum rerum mearum mercedem exigere, etiam non erit iniquum pro uſu pecuniæ meæ. Non ſunt licitæ, ſi ſint mordentes, ſeu ultra iſtam æſtimationem, aut quæ exiguntur ab egenis, apud quos mutuum elemoſynæ vicem ſubit, de quibus intelligenda loca Exod. XXII, 25. Levit. XXV, 35. ſeqq. Grot. §. 20. Puf. V, 7. 9. Selden de J. N.

*7. N. G. G. juxta Discipl. Ebr. L. 6. c. 9. seq.
Qu. XXVIII. Quid de montibus pietatis
habendum?*

R. Montes pietatis vocantur, si magna pecuniæ quantitas à ditioribus in commune confertur, hoc fine, ut mutuum inde pro pignore qualicumque capere possint pauperes, soluto aliquo singulis mensibus pro sustentatione ministrorum, quibus montium cura commissa. In se nihil vitii habent, quia ex illis pauperibus pro modicis impensis succurritur, nisi aliundè impietas illis accedat vid. Grot. §. 21. & Marquard de Jure Mercaturæ Lib. 4. c. 4. n. 32. seqq. De requisitis eorum vid. Stryk. in Caut. Cont. S. 2. c. 1. §. 32.

*Qu. XXIX. Cur tantopere improbatur
abnegatio depositi?*

*R. Quia est turpior furto. In hoc enim tantum justitia, in abnegatione depositi justitia & amicitia simul læditur, Multo autem turpior fit, si contingat in deposito miserabili, h. e. quod ob periculum incendiï, ruinæ, tumultus deponitur.
Puf, V. 4. 7.*

Qu. XXX. Quomodo partes damni & lucri in societate negotiatoria dicuntur æquales & inæquales?

R. Si paria sint, quæ conferuntur, sive sit pecunia sive sint operæ, partes etiam sunt æquales in lucro & damno; si non sint paria, partes etiam inæquales sunt, quia partes lucri & damni exactum habent respectum ad sortem. Grot. §. 24.

Qu. XXXI. Potestne sociorum aliquis particeps esse lucri, & immunis damni?

R. Id præter naturam societatis est, sine injuria tamen *ita conveniri* potest, in quo ita servabitur æqualitas, si tanto plus lucri ferat, quam alioqui laturus fuerat, qui in se damnum recepit. At ut quis damnum sentiat sine lucro, id à natura societatum abhorret. Grot. §. 24. n. 3. Puf. V. 8. 3.

Qu. XXXII. Omnium bonorum societate inita, quid observandum?

R. Singuli socii, quæ lucrantur, fideliter conferre debent, & ex communi massa *pro ratione conditionis suæ* singuli sustentari. Soluta vero societate divisio bono-

bonorum fit pro ratione eorum, quæ singuli societati initio intulerunt, non attendendo, per cuius bona societati lucrum aut damnum provenerit, nisi aliter sit conventum. Grot. §. 24. in f. Puf. V. 8. 4.

Qu. XXXIII. Finita societate ad quem pertinet periculum rerum collatarum?

R. Si plures conferant pecuniam, quilibet feret periculum suæ sortis, quam præcipuam quoque habet soluta societate: si alter conferat pecuniam & alter operam, tunc aut opéra confertur cum solo pecunie usu, & periculum pertinet ad solum dominum, & ique soli salva manet; aut opéra confertur cum dominio pecunie, & habetur quasi pretium sorti adjectum, & si pecunia pereat, damnum erit commune, sicut & si societas solvatur, is, qui operam tantum impendit, particeps fit sortis. Grot. §. 24. n. 2. Puf. d. §. 8. §. 2.

Qu. XXXIV. Quomodo computatur lucrum & damnum in societate navali vel bellica?

R 3

R. Hæc

¶. Hæc societas, quam etiam *Admiralitatem* vocant, instituitur ad communem diversorum mercatorum defensionem adversus hostes. Hinc præda illis communis est, & damna quoque communiter feruntur, in quibus sunt & vulneratorum impendia. Ut verò constet de quota parte damni ferendi, æstimantur naves & quæ in navi sunt, & ex his computatis quisque dominorum navium refarcit damnum pro ea parte, quam in summa habet. Grot. §. 25. *ibique* van der Muelen. Loccen. *de jure maritim.* Lib. 2. c. 2. Kuricke *Jus Marit. Hanseat.* Tit. 7.

Qu. XXXV. *Quomodo equalitas spectatur in cæteris contractibus?*

¶. De illis ad formam jam indicatorum contractuum facile judicari potest, & latius de illis in Jurisprudencia particulari agitur, cujus scita non inventum Jus Romani sunt, sed ejusmodi quid, quod ex naturali æquitate depromptum est. Grot. §. 13. n. 2.

Qu. XXXVI.

Qu. XXXVI. Quid si desiderata æqualitas non fuit observata?

R. Ad præcidendas infinitas lites, apud omnes gentes, quando nihil fraudis intervenit, & læsio non sit gravissima, contrahentibus se naturaliter circumvenire licet, ut nullum competat remedium contra plus accipientem, quia contrahentes exactam quandam æqualitatem scrutari, cognoscere & vix servare possunt. Grot. §. 26. Sande L. 3. Dec. Fris. tit. 4. def. 11. ibique Annot. Molina de J. & J. Tr. 2. Disp. 350. vid. supr. qu. 8. b. c.

Qu. XXXVII. Quid sunt contractus qui aleam continent?

R. Omnes ii, quibus super incerto eventu convenitur, aut in quibus utrinque consentitur in casum incertum, cujus eventu utrimque staturus sese esse profitentur. Tales sunt *inter Privatos: Emptio spei, Affecuratio, Sponsio, Ludi, Lotaria, Olla fortuna &c.* & *inter Republicas*, qui tam *pacis* in officiis distribuendis, quam *belli* tempore, ut ejus finis in eventum pugnae conferatur, celebrantur,

R 4 quo-

quorum omnium est proprium, quod læsio in iis non attendatur. Puf. V. 9. 1. 2. & 3.

Qu. XXXVIII. Quid est Emptio Spei?

R. Est, quando non certa res, qua naturalis ordine, sed saltem probabilis spes est quod per accidens existere potest, emitur. e. gr. jactus retis. vid. Aërod. Rer. jud. lib. 4. tit. 7. c. 1.

Qu. XXXIX. Quomodo differt ab emptione rei sperata?

R. Hæc est: quando id emitur, quod ex naturali ordine certo tempore existere solet v. gr. fructus ex vinea mea. Illa pura est, & inde licet nihil captum, integrum tamen pretium debetur, quia spes vel alea est loco rei venditæ. Hæc sub conditione facta est, si fructus nati fuerint. Hinc si nulli nati, pretium etiam non debetur, si autem aliqui nati, quamvis admodum rari, emptor ad integrum pretium solvendum obligatur. Puf. V. 5. 6. Stryk. in Cant. Contr. S. 2. c. 8. §. 9. & 10.

Qu. XL. Quid est Affecuratio?

R. Est

R. *Est de periculo mercium alio trans-
debendarum pro certo pretio suscipiendo
inita conventio.* Periculi nomine hic
venit, quicquid extrinsecus accedit, tem-
pestate, piratis, arrestis &c. non quod ex
natura aut vitio mercium L. 15. §. 2. ff. Lo-
cati cond. Loccen. de jure marit. L. 2. c. 5.
Marquard. de jure Mercat. L. 2. c. 13.

Qu. XLI. *Ut valeat affecuratio quid
requiritur?*

R. *Ut eventum tam affecurator quam
affecuratus nesciat.* Si enim jam ille scive-
rit, navem cum mercibus salvam in por-
tum advenisse, vel si mercator merces jam
perisse notum habeat, non valet affecura-
tio, quia cautio tantum praestatur *ob peri-
culum quod metuitur*, quale non est vel
prateritum vel plane non instans: Grot.
§. 23. Coccej. Diss. de Affecurat. §. 17. seqq.
Hertius L. 1. Paræm. Jur. Germ. 43. per tot.

Qu. XLII. *Quomodo facienda estima-
tio pretii?*

R. Pro magnitudine periculi intendi
aut omitti potest, ut major sit si piratae
aut hostes etiam, quam sola tempestates

metuantur, major etiam in hyeme quam æstate. Puf. *V. 9. 8.* Stypman. *de jure marit. P. 4. c. 7. n. 315. seqq.*

Qu. XLIII. Quid sunt Sponsiones?

R. Sunt conventiones, quibus de veritate vel eventu alicujus rei contendentes aliquid ponunt vel promittunt, ea lege ut victori cedat. Requiritur ut fiant super causa honesta & circa eventum utrimque adhuc ignotum, nam si saltem alteruter sciat casum extitisse, sponsio non valet. Nisi alter præfractè contradicat, nec alterius asseverationi certæ acquiescere velit. Puf. *V. 9. 4.* Becm. *Doctr. moral. c. 8. §. ult.* Laut. *Coll. Tb. Pr. tit. de Aleat. §. 22. seqq.*

Qu. XLIV. Quid est Ludus?

R. Est actus, quo luditur in victoriam jucunditatis & recreationis gratia. Vel si consideratur ut negotium, ex quo aliquid jus oritur, est: Conventio, qua inter plures super re utrimque proposita conventum, ut qui in lusu victus fuerit, rem suam perdat, & victor utrumque auferat. Est vel Artis qui sola arte, virtutis

tis & ingenii gratia, exercetur, vel *Fortuna* in quo fortuna dominatur, vel *Mixtus*, in quo à virtute & arte simul victoria pendet. Puf. *d. l. §. 5.*

Qu. XLV. An omnes hi ludi naturaliter liciti?

R. Aff. quia ineuntur super re propria, cujus quisque est moderator & arbiter. Si enim permissum est regulariter cuivis, rem suam simpliciter donare, nihil obstat, quo minus eam possit ludendo perdere, & quasi sub conditione: *si me vice-ris* ludo donare. Attamen ob abusus & mala provenientia Magistratus illos vel plane tollere vel Legibus severis constringere potest. Puf. *d. §. 5. Dissent. Amel. de Conscient. l. 4. c. 23. qu. 3.*

Qu. XLVI. Quid Lotaria?

R. Lotaria à belgico *Lozen*, *sortiri*, est, quando plures de re, quam collatitia pecunia emunt, post sorte decernunt, cui vel quibus ea cedere debeat. Ejus contractus *Lex* est, ut tota summa collatitiæ pecuniæ simul adæquet, non excedat valorem mercis, & ipsi sortientes omnes æqualiter utri-

utrique fortunæ lucri & amissionis subji-
ciantur. Puf. *d. l. §. 6.* Becm. *d. l. §. 13.*

Qu. XLVII. Quid Olla fortuna?

R. Illa vocatur, quando dejecto in ur-
nam certo tesserarum seu schedularum
numero, inscriptarum & inanum, pretio
redimitur facultas easdem extrahendi, ita
ut extrahens id accipiat, quod illarum in-
scriptio præ se fert. Ejus Lex est, ut pre-
tium omnium simul schedularum non
multum excedat pretium rerum ibi ex-
positarum. Puf. *§. 7. ibique Hertius Struv.*
S. J. C. Ex. 15. tb. 58.

CAPVT XIII.

De Jurejurando.

*Qu. I. Quæ causa quod juramenta
invaluerint?*

Malitia hominum religioni sibi non
ducentium cum aliis perfidè age-
re, hinc huic malo medendo positum ju-
rumentum est. Dn. J. S. Stryke *Meletem.*
de Juram. 4. §. 2.

*Qu. II. Ergone certior fides, qua medi-
ante juramento data?*

R. Aff.

R. Aff. quia *Juramentum est assertio religiosa, quâ Divina misericordia renuntiamus, aut divinam pœnam in nos deposcimus, nisi verum dicamus.* Hinc quia Deus super asserto ut testis omniscius & simul omni potens vindex invocatur, nemo tam impius creditur, ut petulanter tantum periculum salutis accersere sibi velit. Et ideo apud omnes populos maxima semper vis jurisjurandi fuit, gravisque pœna perjuris imminere nunquam non creditum est, ita ut & posteritas majorum delicta lueret. Grot. III. 13. 1.

Qu. III. Quis finis est juramenti?

R. *Generalis* est ut certus & securus reddatur qui cum res est, de veritate & impletione eorum quæ dicuntur & promittuntur. *Specialis* ut lites & controversiæ intricatæ decidantur *ad Hebr. VI, 10.* Grot. §. 13.

Qu. IV. An novam & peculiarem obligationem in se producit?

R. Neg. sed obligationi jam factæ & in se validæ velut accessorium quoddam vinculum superadditur. Hinc actus, quibus

bus in se vitium adhæret obligationem impediens, obligatorii non sunt, utut juramentum accesserit. Puf. IV. 2. 6. Becm. M. Pol. cap. 5. §. 10. Budd. Select. J. N. & G. Exerc. ult. §. 70. Dissent. Zentgrav. de Orig. J. Gent. Art. 4. §. 26.

Qu. V. An per subsequens juramentum antegressa valida obligatio eliditur?

R. Neg. Jus enim semel acquisitum, quia peperit obligationem præstandi, per contrarium juramentum tolli nequit. Inde frustra quis juravit, sese alteri debitum non soluturum. Puf. d. l.

Qu. VI. Quid ergo efficit juram. si neque novam obligationem producit, neque priorem tollit?

R. Propter interpositam Dei invocationem, quem nemo astu decipere aut ei impunè illudere potest, vinculum conscientia injicit, & operatur, ut non solum atrocior poena censeatur manere eum, qui juratam quam qui injuratam fidem fefellit, sed & ut à negotiis, quibus adjicitur juramentum, omnis dolus & cavil-

villatio excludatur. Puf. *d. l. Thomaf. II.*
9. n. 16.

Qu. VII. Quotuplex est juramentum?

R. Est vel *Promissorium*, quod ad affecuranda futura adhibetur & tam circa publicas quam privatas causas præstatur, vel *Affertorium*, quod ad decidendas controversias adhibetur, seu ad confirmanda præterita circa factum illiquidum. Puf. *§. 18. seqq.* Thomaf. *d. l. n. 11. seqq.* vid. Tefm. *ad §. 22. lit. a.*

Qu. VIII. Quid in jurante requiritur?

R. Animus rationis compos & deliberatus. Hinc infantes, furiosi, profundè ebrii jurare nequeunt. Grot. *§. 2.* Setfer. *de Juram. Lib. 1. c. 4. seqq.*

Qu. IX. Quid si quis nolens jurare verba protulerit jurantia?

R. Non se obstrinxit juramento, quia mens est quæ jurat, non lingua. Itaque magistratus qui alteri verbis in juramentum conceptis præit, non jurat. Grot. *§. 2.* *ibique Osiand. Obs. 1.* Uffelm. *de Jure quo homo homini in serm. oblig. c. 8. n. 8.*

Qu. X.

Qu. X. Quid, verosi quis volens jurare proferat verba jurantia, in mente tamen sua sibi reservet, quod non sit obligari?

R. Nihilominus erit obligatus, quia verba jurantis obligant in sensu, quo ea creditur accepisse, cui juratum est. Alias omnis usus juramentorum, imo omnis ratio externis signis sese obligandi ex humana vita tolleretur, si quis tacita sua reservatione possit impedire, ne effectus ille actum aliquem sequatur, cui producendô idem institutus est. Grot. §. 3. Puf. IV. 2. 5. Uffelm. d. l. §. 9. Amel. de Conscient. l. 4. c. 22. §. 17. qu. 5.

Qu. XI. An juramentum dolo elicitum obligat?

R. Neg. quia jurans supponit: factum, ut ab altero propositum, ita se habere. Quod si illud revera ita se non habeat, nec videtur deliberato animo jurasse, inde hujusmodi juramenti nulla efficacia. Grot. §. 4. Puf. §. 7. vid. Tesm. ad Grot. §. 4. lit. a. & d.

Qu. XII.

Qu. XII. Quid si injusto metu juramentum extortum?

R. Ut ex promissione metu inita illum inferens capax non est recipiendæ obligationis *supr. c. ii. qu. 24.* ita nec ex juramento injusto metu extorto, quia juramentum non novam obligationem producit, sed tanquam accessorium sequitur naturam obligationis principalis. Puf. §. 8. Stryk. *Meletem. de Juram. 3. c. 2. §. 14.*

Qu. XIII. Verum licet ex tali juramento persona nullum jus quesitum, annon Deo jus quesitum erit?

R. Nec Deo hic jus aliquod erit quesitum, quia tantum ut testis super promisso homini facto & ob metum nullo invocatus, testi autem ex testimonio suo nulla acquiritur obligatio. Nec apparet, quo favore Deus velit talia juramenta impleri, cum omnino hanc iniquitatem hominum improbet. Si quis tamen ex ductu *tenera conscientia* suæ hujusmodi juramentum servandum esse putet, etiam in conscientia obligatus erit. Puf. §. 8. Hennig. *ad Gr. §. 14.* Hertius. *Comment.*

*ment. de Lytro. Sect. 2. §. 24. & L. 2. Pa-
ræm. 31. seq. Dissent. Grot. §. 14. ibique
Testm. & van der Muelen p. 489. Franzk.
L. 2. Ref. 2. Osiand. ad Gr. tb. 14.*

*Qu. XIV. Num obligat juramentum super
re illicita?*

*R. Neg. quia absurdum est invocare
vindictam divinam, ni aliquid feceris,
quod cum comminatione poenæ à Deo
est interdictum, adeoque reverentia Dei
veluti ipsius ignominiam abuti. Grot.
§. 6. ibique Testm. Puf. §. 9. Setser de ju-
ram. L. 1. c. 17. n. 6. seqq.*

*Qu. XV. Quid si non omnino quidem illi-
cita, sed tamen per juram. impedi-
tur majus bonum morale?*

*R. Juramentum hoc ad servandum
non obligat, quia profectum in bono &
officiis humanitatis proximo & Deo de-
bemus, qui vult, ut pro virili enitatur ea
aliis præstare, ita ut nostro actu nos ex-
solvere officio per jus divinum nobis in-
juncto non valeamus. Huc pertinet si
quis juret, se artem suam cum aliquo non
esse communicaturum, se officium ali-
quod*

quod publicum non suscepturum. Grot. §. 7. *ibique* Ziegl. Puf. §. 10. vid. Uffelm. d. l. §. 13. Thomaf. d. l. n. 22. seq.

Qu. XVI. *Si juram. praestitum super re omnino impossibili?*

R. Non obligat, quanquam graviter peccat, qui ita temerè jurando abutitur divino Numine. Si tantum pro tempore aut ex suppositione est impossibilis, in pendentem est obligatio, & existente tempore jurans tenetur verum facere, quod juravit. Grot. §. 8. & 9. Puf. §. 11.

Qu. XVII. *Qua est forma juramenti?*

R. *Substantialis* est invocatio Dei tanquam testis vel fidejussoris, aut si pejeratum sit, vindicis. gr. Deus testis & vindex sit si fidem fefellerò. *Accidentalis* consistit in solennitatibus & symbolis ad majorem jurijurando conciliandam reverentiam adhiberi solitis, ut est erectio digitorum in viris, manus mulieris dextrae ad sinistrum pectus impositio. *Genes. XXIV, 9.* Grot. §. 10. Setser. d. l. c. 15. Uffelm. d. l. §. 14. seqq.

Qu. XIIII. An per Principis salutem aut aliam creaturam jurare licet?

R. Neg. quia religiosa invocatio Principi aut alii creaturæ non debetur, & præter Deum nihil est omniscium & omnipotens, inde absurdum juramentum concipitur per rem aliquam quæ opinione divinitatis destituitur, hoc sensu, ut illa res ultrix perjurii invocetur. Nec in V. T. asseverationes per vitam Pharaonis *Gen. XLII, 15.* per animam Jonathanis *1. Sam. XX, 3.* per animam Eliæ *2. Reg. XI, 4.* juramenta fuerunt, sed tantum civiles obtestationes, quibus in vulgari loquendi usu res nobis charas quasi pignori interponere solemus ad faciendam fidem Grot. §. II. n. 2. Puf. §. 3. Uffelm. d. l. §. 18. & seqq.

Qu. XIX. An est juramentum, cum quis excretur: Diabolus me abripiat?

R. Neg. quia non invocatur Numen divinum in testem sed mala nobis imprecamur per diabolum, qui creatura est & hostis

hostis veritatis. Setser. *d. l. c. 15. n. 45.* Textor in *Synops. J. Gent. c. 27. n. 11.*

Qu. XX. Si Atheus juret per Deum, quem nullum credit, an verum juram. est?

R. Aff. quia omne juramentum æstimandum ex sui ipsius natura & intentione illius cui juratur, licet ab his cogitationes jurantis longe diverterint vid. *Disp. sub. presid. nostr. hab. de Juram. Athei.*

Qu. XXI. Ad cujus religionem formula juramenti est accommodanda?

R. Ad illius religionem, quam circa Deum fovet qui jurat, alias frustra terretur conscientia alicujus, qui jurat per Deum quem non diligit adeoque nec metuit, quod tamen in juramento intenditur. *Pufend. IV. 2. 4.*

Qu. XXII. An ergò obligatur, qui per falsos Deos jurat?

R. Aff. si illos pro veris Diis habet, quia quidem sub falsis notis, generali tamen conceptu Numen intuetur, & verus Deus, si pejeratum sit, in suam injuriam id factum interpretatur. *Grot. §. 12. ibi-*

*que van der Muelen & Tefm. Balduin. de
Cas. consc. L. 2. c. 9. cas. 3.*

*Qu. XXIII. Potestne Christianus salvâ
conscientia tale juram. à Gentili
exigere?*

*R. Aff. quia non intendit perversita-
tem juramenti, sed tantum confirmatio-
nem fidei, & ut evitetur perfidia. Nam
eveniret, ut jurantes per verum Deum in
quem non credunt, facilius fallerent,
quam si jurent per id, in quod credunt.
Tefm. Hennig. & Osiand. ad Gr. §. 12.
Uffelm. d. l. §. 27. & 28. Zentgrav. de O-
rig. J. Gent. art. 4. §. 25.*

*Qu. XXIV. An obligatio Jurisjur.
etiam heredes stringit?*

*R. Si ex juramento alteri perfectum jus
quesitum, etiam heredem stringit, quia
hoc onus bonis adhæret, in quæ hæres
succedit. Si nemini perfectum jus qua-
situm, ipsaque obligatio tantum in pieta-
te, fide ac constantia jurantis fundata,
non tenetur heres, quia illa jurantis per-
sonam non egreditur. Imo si in priori
casu non præstet heres factum defuncti,
per-*

perfidus tantum non etiam perjurus erit, quia juramentum devotionem sui ipsius continet, sed heres se ipsum non devovit. Grot. §. 17. & 18. Puf. §. 17. Uffelm. §. 38. & 39.

Qu. XXV. Si integer populus juravit, an Successores religione jurisjurandi afficiuntur?

R. Neg. quia voluntas *persona moralis* non nisi *derivatione à singulis* per juramentum afficitur, adeoque *successores* qui corporaliter non jurarunt ob violatum juramentum *perfidii* quidem fiunt, non autem *perjuri*. Nisi juramentum à singulis posterorum fuerit repetitum. Puf. d. §. 17.

Qu. XXVI. An quis in animam alterius jurare potest?

R. Aff. si 1. negotium tale sit, ut per alium curari possit v. gr. pactum, contractus, foedera. 2. si mandatarius speciali mandato sit instructus ad juram. præstandum. Sic enim *principalis ipse* jurasse videtur, quando juravit per alium, adeò ut si pejeratum sit non mandatarius, sed

absens principalis pro perjuro habeatur. Puf. §. 16. Uffelm. §. 36. & 37. Dissent. Dn. J. S. Stryk. *Meletem. de Juram. 2. cap. 1. §. 27. seqq.*

Qu. XXVII. Quid si ex juramento jus alicui quaesitum, & is remittat illud?

R. Non tenetur qui juravit, quia Deus ratum & acceptum habet jusjurandum incommodum & favorem partis; quæ si favori suo renuntiat, vis jurisjurandi dissolvitur. Ita nec amplius ex juramento suo tenetur, si cesset qualitas sub qua alicui juravit, ut si magistratus desinat esse magistratus. Grot. §. 18. Hert. *Lib. 1. Paræm. Jur. germ. l. 32.* Zoel. *ad ff. tit. de jurej. n. 88.* Uffelm. §. 43. & 45.

Qu. XXVIII. An quod contra juram. fit, illicitum tantum, an & irritum est?

R. Distinguendum an sola fides juramento adstricta v. gr. juro me non mutaturum testamentum, si mutò illud, actus hic quidem vitiosus est & ego sum perjurus, sed tamen testamenti mutatio valet;

bit; an juramentum ita conceptum, ut simul *contineat plenam abdicationem potestatis ad actum*. v. gr. juro me plane, nullam velle habere potestatem testandi, si contra fecerim, non tantum ero perjurus, sed & testamentum factum erit irritum, propter defectum facultatis à me abdicatæ. Grot. §. 19. Puf. §. 11.

Qu. XXIX. An juramenta inferiorum subjacent imperio superiorum?

R. Aff. quia habent summam potestatem in inferiorum personas, ergo etiam in eorum verba & promissiones. Unde *dispensationes & relaxationes juramentorum* descendunt. Kulpis. Coll. Gr. b. c. §. 5.

Qu. XXX. Quid efficiunt istiusmodi relaxationes?

R. Non quidem efficiunt, ut jusjurandum, quatenus verè fuit obligatorium, non sit exsolvendum, sed, quoniam voluntas imperantium, velut *conditio sine qua non*, inest juramenti subditorum, quatenus in illorum præjudicium, se ne-

mo efficaciter obligare potest, efficiunt ut demum subsistant declarata ista voluntate. Grot. §. 20. Puf. §. 24.

Qu. XXXI. In quem dirigitur hæc voluntatis declaratio?

R. Vel in *personam jurantis* irritum reddendo juramentum antequam præstetur, aut vetando ne impleatur quod juratum est; vel in *personam ejus cui juratur* tollendo ab eo, quod ei partum est, aut vetando, ne quid ex tali juramento accipiat, quod aliquando in pœnam, sæpe ex vi domini eminentis accidit. Grot. §. 20. n. 3. Stryk, Melet. de Juram. 3. c. 2. §. 3.

Qu. XXXII. An aliquando fides injurata habet vim juramenti?

R. Aff. ex more Gentis, quo fides adstringitur dextris datis, ea vi ut ni impleatur promissum, promissor non minus *detestabilis* habeatur, quam si pejerasset. Præcipuè de regibus virisque Principibus dictum est usitatisimum: fidem eorum pro jurejurando valere. Grot. §. 22. *ibique*

que Hennig, Frantzk, ad ff. tit. de Jurej.
n. 25. seqq.

CAPVT XIV.

De eorum qui summum impe-
rium habent promissis & contracti-
bus & juramentis.

*Qu. I. Habentne promissa, contractus &
juramenta summorum Imperantium
peculiares questiones?*

A ff. & quidem circa id, quod iis licet
in actus suos, in subditos cum quibus
contraxerunt, & in successores ut actibus
à se gestis teneantur. Grot. II. 14. 1.

*Qu. II. An Rex laesus in aliquo contractu
se ipsum in integrum restituere
potest?*

R. Aff. ad exemplum illorum, qui in
naturali libertate vivunt. Hi enim, uti
ipsi rerum suarum sunt arbitri, ipsique si
ab altero in pacto læsi, per se restitutio-
nem aut supplementum exigere possunt,
ita etiã rex, utpote gaudens naturali
libertate, si pacto suo vitium aliquod in-
esseprehenderit, per se ipsum alteri
de-

declarare potest, se ex vitioso illo pacto nolle teneri. Modo læsio & injuria sit manifesta. Nam ubi ea dubii quid habet, par fuerit per arbitros rem definiri. Pufend. VIII. 10. 2. Conring. de Fimb. Imperii L. 2. c. 19. §. 18.

Qu. III. *An hæc obtinent sive Rex contraxit ut rex, sive ut alius privatus?*

R. Aff. quia utroque casu pro reparanda læsione *æquitas* militat. Nec obstat, quod in priori casu actus regis perinde sint, ac si ipsa communitas fecisset, & communitas se ipsa non est superior; nam hoc non simpliciter sed tantum *inter cives* requiritur, ut restitutio à superiore fiat, quod si superior desit, quisque sibi jus dicit & se restituit. Osiand. ad Grot. b. c. tb. 1. Felde *ibid.* Dissent. Grot. b. c. §. 1. n. 2.

Qu. IV. *Sed restitutio in integrum est Juris civilis, ergo ad reges non pertinet?*

R. Imo *origine* est juris naturalis, quod dictat, ob metum, dolum, minorennitatem, absentiam, aliamque justam causam læsis

læsis esse succurrendum, eosque in pristinum statum esse reponendos. *Modo & solennibus* est juris civilis. Ziegl. *ad Gr. b. c. §. 1.* Dissent. Grot. *d. §. 1. n. 2. ibique Tesm. lit. n.*

Qu. V. An pacta per tutores inita Rex prætectu minorennitatis revocare potest?

R. Aff. sive cum subditis sive cum extraneis inita, si *evidens adsit læsio*, quia contrahens sibi imputare debet, quod in contractu desideratam æqualitatem non observaverit. Aliter Puf. *VIII. 10. 3.* Hert. *Opusc. Tom. 1. Comment. de Tutela regia S. 2. §. 12.* Ob *solam* vero *minorennitatem* non admittenda restitutio, quia minueret regis auctoritatem, ex ætatis lubrico velle restitui, cum ante annos ad sapientiam pervenisse credantur. Tesm. *ad Gr. §. 1. lit. m.* Dissent. Ziegl. *b. §.*

Qu. VI. An rex juramentum suum rescindere potest?

R. Si juramentum in se validum, non potest, eo scilicet obtentu, quod quædam suorum subditorum juramenta rescindere

re possit. Nam horum juramenta jam antea in se habebant hanc conditionem, nisi superior noluerit. At ut ab alicujus arbitrio stet facultas præstandi vel non, nulla contrahi potest obligatio. Puf. d. l. §. 5. Stryk. Meletem. de juram. 3. c. 2. §. 37. Aliter Grot. §. 3.

Qu. VII. An valet à regibus facta emptio
& venditio sine certo pretio, locatio
& conductio sine certa merce
cede?

R. Neg. nam talia non sunt *inventæ Principum*, quæ tolli possent ad arbitrium eorum, sed de *essentia & substantia contractuum*, quæ à nullo Principe possunt mutari. Grot. §. 5. ibique Ziegl.

Qu. VIII. An ex contractu Regis cum subditis inito valida & perfecta nascitur obligatio?

R. Aff. adeò ut ex ea obligatione jus sit subditis actionem instituendi quod in propriis imperantium tribunalibus conceditur, remisso Consiliariorum juramento. Sed tamen regis intuitu non fit alio effectu, quam ut declaretur Jus cre-

creditoris, exactio vero sequi non potest, si ille sponte obligationi satis facere nolit. Grot. §. 6. Puf. d. l. §. 6.

Qu. IX. An potest Rex subditis jus quæsitum auferre?

R. Potest citra distinctionem, an jus quæsitum sit ex jure naturali, an ex jure civili, & quidem duplici modo, aut *in pœnam* aut *ex vi dominii eminentis*. Ut tamen hic necessitas Reip. antecedit, & ex æquitate ei, qui suum amisit, compensatio fiat ex communi. Grot. §. 7. *ibique* Tesm. Puf. §. 7.

Qu. X. An jus exterorum etiam eminenti dominio subest?

R. Quia tempore *necessitatis*, jus est occupandi bona exterorum, quæ non sunt in meo territorio, non minus jus erit in bona illorum quæ sunt in meo territorio ex eadem necessitate. Unde bona exterorum in portibus suis deprehensa possunt Principes attinere & comprehendere. vid. Thuan. *Histor. Lib. 46. p. 943.* Boecl. *ad Grot. L. 2, c. 2, §. 10. p. 118.* Dissent. Grot. §. 8.

Qu. XI.

Qu. XI. An contractus Regum sunt leges?

R. Neg. quia ex promissis & contractibus jus nascitur adversus regem, non ex legibus, quas si revocet nemini facit injuriam. Quædam tamen ex contractibus & legibus mixta esse possunt. Grot. §. 9. *ibique* van der Muelen.

Qu. XII. An ex Regum contractibus tenentur successores?

R. Distinguendum an in *regno patrimoniali* sint heredes omnium bonorum, an in *non patrimoniali* saltem in *jus regni* succedant, an *partim in bona*, in *jus regni* vero *in solidum*.

Qu. XIII. Quid ergò in primo casu obtinet?

R. Successores æquè ac privati ex promissis & contractibus antecessoris Regis tenentur. Pro *debitis* enim, etiam personalibus, bona defuncti, ut obligata sint, ipsi rerum dominio *coævum* est. Grot. §. 10.

Qu. XIV. Quid in secundo?

R. *Directè* tales successores non obligan-

gantur, quia jus non accipiunt ab eo, qui proximè decessit, sed à populo; tenentur tamen per *interpositam civitatem*, quatenus hæc imperium transferendo, facultatem quoque Regi concessisse censeatur, ut per eum, tanquam *caput suum*, efficienter possit obligari. Nam in moralibus qui dat finem, dat ea quoque quæ ad finem perducunt, cum sine tali facultate nullum regi est remedium expediendi negotia civitatis. Grot. §. II. Pufendorff. VIII. 10. 8.

Qu. XV. Quid in tertio?

R. Si contractus ratione bonorum initi, ex illis etiam successores tenentur; si non ita initi, observanda modo prolata distinctio *quest. præc.*

Qu. XVI. An potestas populum obligandi se extendit in infinitum?

R. Neg. quia *infinita* obligandi potestas ad imperium rectè exercendum non est necessaria. Neque tamen ea ad tales *angustias* redigenda est, ut instar Gestoris non aliter contractus regentium
T obli-

obligent, quam si in presentem utilitatem Reipubl. evaluerunt. Tunc igitur Rex validè obligabit populum, quando *probabilem* contrahendi habuit *rationem*, qualem in dubio ob regentium autoritatem adfuisse *presumi* debet, sive postea exitus respondeat rationi regis sive non. Grot. §. 12. n. 1. & 2. *ibique* Tesm. lit. a. & f. Puf. d. §. 8.

Qu. XVII. An donationes ac privilegia regnum semper revocari possunt?

R. Si ex probabili causa & cum *plena juris translatione* facta, nec à concedente, nec à successore revocari possunt, quia semel accipienti jus est quæsitum. Si privilegia duntaxat *vinculum legis demunt* sine ullo contractu, revocari possunt, nullum enim hic jus quæsitum est adversus Legis autorem, à quo sublata reponi potest. Grot. §. 13. *ibique* Hennig. Puf. §. 9.

Qu. XVIII. An populi tenentur contractibus eorum, qui imperium invaserunt?

R. Non

R. Non tenentur, quamdiu rex aut populus cum inuasore de imperio & libertate *certat*, quia eatenus jus non habuit obligandi populum. Tenentur vero, postquam in inuasoris imperium *consenserunt*, quia imperia vi primum parata, possunt ex voluntate subsequente jus firmum accipere. Ziegl. & Hennig. *ad. Grot. b. c. §. 14.* Dissent. Grot. §. 14.

CAPVT XV.

De

Fœderibus & Sponsionibus.

Qu. I. Quid sunt fœdera?

Sunt pacta publica inter *summos Imperantes* inita in communem vel alterius utilitatem.

Qu. II. Quomodo dividuntur fœdera?

R. Dividuntur 1. ratione *materiæ* in ea, quæ *idem constituunt*, quod iuris est *naturalis*, utpote de simplici humanitate exercenda, vel non inferenda noxa, & ea, quæ *juri natura aliquid adiiciunt*. Illa

foedera *amicitia*; hæc *peculiaris præstationis* vocantur. 2. in *equalia*, quæ utrinque eodem modo ac conditione se habent, & *inequalia* quæ se habent modo inæquali. Grot. II. 15. 5. 6. & 7. Puf. VIII. 9. 2. *seqq.* Tertia foederum divisio in *realia* & *personalia* non omnibus probata est. Textor. *Synopsi* J. Gent. c. 23. n. 25. *seqq.* Thomaf. III. 8. 22. *seqq.*

Qu. III. *Suntne necessaria foedera amicitia?*

R. Necessaria sunt & utilia, quando pravis moribus *Legis naturalis* dictamina sunt *obliterata* apud populum, qui latrocinari & prædas agere in externos nullo bello indicto pro licito habet. Non necessaria sunt inter illos, qui juris naturalis observantiam *cultu morum* profitentur. Quando tamen adhibentur ad prolixioram amicitiam contestandam, quæ alias tantum jure imperfecto debebatur, non indecorum erit. Puf. VIII. 9. 2. vid. *infr.* L. 3. c. 9. qu. 19.

Qu. IV. *Cuius gratia inveniuntur secundæ generis foedera?*

R. Aut

R. Aut *pacis* aut *societatis* alicujus gratia. *Æqualia* pacis gratia sunt; quæ de restituendis captivis; rebus captis, & ad securitatem iniri solent. *Æqualia* societatis gratia aut ad *commercium* pertinent, aut ad belli *communitatem*, aut ad *res alias*. *Illi*us generis sunt, ne vectigal ullum solvatur, aut ne majus, quam in præsens, aut ne supra certam quantitatem: *Istius* ut utrinque paria præstentur auxilia militum, navium, sive ad omne bellum, sive ad certum aut incertos hostes. *Huius* ne in consinio alterius alter arces habeat, ne subditos alterius defendat aut arripiat. Grot. §. 6. n. 2. ibique Tesm. Thomaf. III. 8. 15. seqq.

Qu. V. Quomodo inæqualia promittuntur?

R. Promittuntur vel à foederato digniori vel à minus digno. Prius fit, si potentior alicui auxilia absque restipulatione, aut in majori portione quam alter promittat. Posterius contingit, si foederatus inferior tenetur plura præstare, quam ab altero recipit. Grot. §. 7. n. 1. Puf. §. 4.

Qu. VI. An foederatus inferior hoc ipso, quod se obliget ad certas praestaciones, minuit summum imperium?

R. Videndum an foedus facultatem & voluntatem hoc vel illud proprio arbitrio in suo territorio agendi communitet aut adimat; an facultatem relinquat & voluntatem tantum certo modo determinet ex alterius voluntate. *Priori* casu minuit foederatus summum imperium e. gr. si actum, ne quis bellum gerat injussu alterius, quia hoc ipso me est superior, qui mihi praecipere & me jubere potest; *posteriori* non minuit, puta si ex foedere prohibeatur certis in locis arcem exstruere, militem conscribere, quia foederatus retinet jus arcem exstruendi, militem conscribendi, licet exercitium certo modo à promissione sua, non autem à vi superioris determinetur. Grot. §. 7. n. 2. & 3. Puf. §. 4. Thomas. d. l. n. 20.

Qu. VII. Quid considerandum foedus ineunti?

R. Cum commoda aequè ac damna sint;

sint, quæ ex foedere inito sequuntur. *prudētia*. erit, quid circa foedus agendum. Foedus quærentis commoda sunt amicitia cum altero, securitas in pace, in bello auxilium; incommoda, libertatis præjudicium, pericula ex rupto foedere, odium apud vicinos. Ad foedus sollicitatus considerabit sollicitantis candorem & calliditatem, causas & capita foederis, spem mutui auxilii, & quæ sunt alia. Neumeyer. *de Foeder. cap. 3. 4. & 6.*

Qu. VIII. Penes quem est jus faciendorum foederum?

R. Penes illum, qui summum habet imperium, quia enim foedera belli pacisque temporibus inserviunt, ut inde redundantia commoda in civitatem perveniant, ille utrique tempori inservientia foedera pangit, & subditos ad ea servanda cogit. Puf. *de O. H. & C. L. 2. c. 7.*

J. 5

Qu. IX. An rex regno pulsus foedera facere potest?

R. Aff. si jus regni retineat, utut possessionem amiserit. Non potest, si jus

regni penes ipsum non maneat. Grot. L. 2. c. 16. §. 17. vid. Puf. VIII. p. 9.

Qu. X. Cum quibus fœdera inire licet?

R. Cum omnibus illis, cum quibus est juris naturæ communio, aut cum quibus pacisci possumus. Budd. *Philos. Pr. P.* 2. S. 5. §. 11.

Qu. XI. An cum infidelibus v. gr. gentilibus, Turcis &c?

R. Jure naturæ licet, quia id jus ad eò commune est omnibus, ut non admittat religionis discrimen vid. Ziegl. *de J. Maj. L. 1. c. 38. §. 6.* Nec jure divino id prohibitum, quia istiusmodi fœdera nihil pravitatis intrinsicæ in se continent & inter Jacobum & Labanum. *Genes. XXXI, 44.* Salamonem & Hiramum 1. *Reg. V, 12.* percussa leguntur. Ne tamen incantur extra summam necessitatem, & si certi sumus veram religionem nullo modo in periculum adductum iri. Grot. §. 8-11. *ibique* Commentat. Neumeyer. *Tr. de Fœder. c. 9.* Ziegl. *d. l. §. 7. seqq.* Boet. *M. P.*

c. 22. §. 4. Tentor Synopsi 7. Gent. c. 23.
n. 13. seqq. Dn. Budd. d. l. §. 12.

Qu. XII. An cum Arabes?

R. Aff. quia atheus communionem
juris naturæ retinet, ut & si de ejus candore
alter cui foedere jungendus non dubi-
tet, admitti possit, ut juramento foedus
confirmet: vid. *Disp. sub præsid. nostr. tra-*
bit. de Juram. arbei, Dissert. Dn. Budd.
d. l. §. 13.

Qu. XIII. An infidelis hosti armis grassante
Christiani alii abis auxilio esse de-
bent?

R. Aff. quia omnes Christi unius con-
poris membra sunt, que jubentur alia
aliorum dolores ac mala perferre, hoc
autem Reges & populi præstare non pos-
sunt, nisi auxilium afflictæ parti ferant.
Grot. §. 12. ibique Ziegl.

Qu. XIV. Si quis pluribus qui in bellum
præsumunt, sit fœderatus, cui-
nam auxilium ferre debet?

R. Illi fœderatorum, qui justam belli
causam habet, si cum extraneo res sit, tunc
am si cum alio fœderato. Nulli injustam

causam habent ad id obligatur, ne quidem si foederati inter se committantur. Si autem foederati *jussu de causa* in alios bellent, & utrique *pecuniis* aut *militibus* mitti possint auxilia, ea sunt mittenda; si promittentis *persona*, quæ individua est, requiratur, præferendus cum quo foedus est *antiquius*, nisi posterius foedus quasi imperii translationem in se contineat, puta *subjectionis* aut *deditiois* aliquid. Grot. §. 13. Thomasi *Disp. de Spons. Rom. Caed.* §. 17. *seqq.* vid. Budd. *Seb. Jur. N. & G. Exerc. ult.* §. 88. usque 92.

Qu. XV. Quid si foederati cum extraneo inuito proprii regni rationes repugnent?

R. Exceptionem istiusmodi foedus hic patitur, ut foederatus ex eo non teneatur, quia rationes proprii regni *quibusvis respectibus* privatis etiam sanguinis & affinitatis necessitudini præponderant. Hinc ad auxilia alteri mittenda ex foedere non obligatur, qui ipse ob intestinos motus aut externa pericula ad proprias civitatis usus illis indiget. Puf. §. 5.

Qu. XVI.

Qu. XVI. An finito tempore fœdus tacite renovatum intelligitur?

R. Neg. quia nemo ad novum onus se præsumitur voluisse adstringere. Unde si qui post illud finitum exercentur actus, pro *benevolentia* magis quam renovati fœderis indiciis habendi erunt. Grot. §. 14. ibique Ziegl. Puf. §. II. Nisi actus si, qui nullam aliam, quam renovati fœderis interpretationem recipiat. Textor. c. 25. n. 17. seqq.

Qu. XVII. Si pars una fœdus violavit, an alteri licet à fœdere discedere?

R. Aff. nam singula fœderis capita vim habent *conditionis*. Nisi expressè aliter *conventum*, ut uno capite non servato, cætera tamen *inviolata* maneant. Quo casu tamen altera pars non est obstricta illud adimplere, quod capiti à fœderato neglecto respondebat. Grot. §. 15. Puf. §. 16.

Qu. XVIII. Quid est Sponsio?

R. Sponsio hoc loco videtur Brunn. de Pace Polit. Dissert. 4. th. 1. est: *conventio publica, que à ministro summæ potestatis cir-*

in negotia ad eundem spontantia sine ipsius mandato mittur. vid. Thomaf. d. Diff. & Diff. de Spont. Rom. Nannuniana.

*Qu. XLX. Quomodo differunt sponsio
& foedus?*

R. Differant personarum facientium potestate. Foedera enim fiunt à summa potestate vel ejus jussu, sponsiones vero à ministris sine jussu ejus. Grot. §. 3.

Qu. XX. An summa potestas ex sponsionibus obligatur?

R. Neg. nisi postquam eas ratihabuerit. Ratihabitione nulla interveniente, minister si pure & absolute contraxerit, ipse viderit, quomodo satisfaciat illis, qui ejus fidem secuti manibus patris decepti sunt. Hinc sponsorum talium bona prius ad id quod interest, & si ea non sufficient corpora eorum ad servitutem obligantur. Grot. §. 16. m. 1. §. 4. ibique Hennig. Puf. §. 12. Brunn. c. 1. lb. §. 8. §. 9.

Qu. XXI. An ex novitia & silentio colligatur ratihabitione?

R. Neg. quis silentium non satis probabilem voluntatis conjecturam suppeditat,

ditat, nisi præter istud alii actus accesserint, qui ad aliam quam approbationis causam referri haud possint. Grot. §. 17. *ibique* Ziegl. Brunn. d. l. tb. 7.

CAPVT XVI.

De Interpretatione.

Qu. I. Cum ex promissis & contractibus nemo ulterius obligetur, quam quousque voluit, unde constabit de voluntate promittentis?

Ex signis externis, quibus mentem suam aperuit. Cum vero ista signa quandoque in diversos sensus accipi possit, id erit in obligatione, quod recta signorum interpretatio suggerit. Alias omnis irrita redderetur obligatio, si quisque sensum, quem velit, sibi affigendo sese liberare posset, & prætendendo suam sententiam diversam fuisse ab ea, quam alter arripuit, & sic res nunquam exitum haberet. Grot. II. 16. 1. Puf. V. 13. 2.

Qu. II. Quid est Interpretatio?

R. Est alienæ dubiæ voluntatis
per

per signa maximè probabilia expositio.

Qu. III. Quis voluntatem dubiam interpretatur?

R. Vel Legislator, unde *Authentica* interpretatio, vel Usus forensis, unde *Usualis*, vel homo privatus, unde *Doctrinalis*. Cum vero illa & ista pro autoritate fieri soleat, nec certis regulis adstricta sit, ideo ad hanc unicè deinceps respiciendum erit. *Becm. Consp. Pol. c. 15. p. 77.*

Qu. IV. Quotuplex est doctrinalis Interpretatio?

R. Quia contingit, ut quandoque nec plus nec minus loquamur, quam sentimus, quandoque minus loquamur quam sentimus, quandoque plus loquamur quam sentimus, ideo tres interpretationis hujus species constituuntur. 1. *Declarativa* quæ alterius mentem exponit juxta verba prout jacent. 2. *Extensiva* quæ verba angustiora extendit ad alium casum sub mente comprehensum. 3. *Restrictiva* quæ docet non omnia quæ sub verbis comprehenduntur pertinere ad mentem

lo-

loquentis. Grot. §. 2. & 20. Thomaf. II.
1.2. 8. seqq.

Qu. V. *Qua mensura & fundamentum est
recta interpretationis?*

R. Collectio ex signis maximè proba-
bilibus deducta. Ea signa duum gene-
rum sunt, *verba & conjectura alia*, quæ
aut seorsim adhibentur aut conjunctim.
Grot. §. 1. n. 2.

Qu. VI. *Quomodo verba interpre-
tanda?*

R. Si nulla sit conjectura, quæ ducat
alio, *popularia* ex proprio & famoso si-
gnificatu, quem ipsis imposuit non pro-
prietas aut analogia Grammatica, sed po-
pularis usus, quem penes arbitrium est,
& jus & norma loquendi. *Artium voca-
bula* explicanda sunt secundum definitio-
nes prudentum cujusque artis. Et si ar-
tium vocabula à diversis diversimodè
definiantur, ad lites præscindendas facit.
popularibus verbis exprimere, quid per
eam vocem velimus intelligi. Grot. §. 2.
& 3. Puf. §. 3. & 4.

Qu. VII.

Qu. VII. Quando opus est conjecturis assumtis?

R. Cum verba aut verborum complexio plures recipiunt significationes, & quoties in pactis est quædam species repugnantia. Nam ubi certa & manifesta est pugna, quod posterius inter contrahentes placuit, prioribus derogabit, quia nemo eodem tempore contraria potuit voluisse. Hinc frustra hic tentatur conciliatio, quia est vera contradictio, cujus pars una semper vera altera semper falsa. Grot. §. 4. n. 1. Puf. §. 5. §. 6.

Qu. VIII. Unde potuntur istæ conjecturæ voluntatis?

R. Potissimum potuntur ex substrata materia, ex effectu & conjunctio iisque origine aut loco. Grot. §. 4. n. 2.

Qu. IX. Quomodo sensus genuinus ex substrata materia colligitur?

R. Si ad eandem sententia verborum attemperetur, quia materia illi qui locutus est, semper ob oculos versari præsumitur. Unde regula: *verba intelligenda secundum substratam materiam.* Sic si quis

si quis foedere *arma* inferre prohibitus sit, intelliguntur milites; si hostes *arma* tradere iussi, intelliguntur instrumenta bellica. Sic *bibliotheca* vox denotat & libros & locum, ubi tamen legata est, libri intelliguntur, & ubi exstrui iussa, locus indigitatur. Grot. §. 5. Puf. §. 7. Thomas. II. 12. 51. seqq.

Qu. X. Quando ad affectum respiciendum in interpretatione?

R. Regula hic erit: *Ubi verba crude & simpliciter accepta, vel nullum vel absurdum aliquem effectum post se essent tractura, ut si cum lege divina aut humana pugnarent, à receptiore sensu paulisper deflectendum, ut evitetur nullitas aut absurditas.* Ita cum lex sub gravi poena prohiberet alteri in platea sanguinem elicere, absurdum esset, si secundum ejus verba barbitonsor, qui in platea agrotanti venam secuerat, punitus fuisset. Sic quando prohibitum est peregrino muros ascendere sub poena capitali, iniquum foret, ipsum hanc afficere, si ascendisset ad hostem assurgentem dejiciendum. Grot.

§. 6. Puf. §. 8. Thomaf. d. l. n. 63. feqq.
 Qu. XI. *Quid conjuncta sunt ex quibus voluntatis conjectura petuntur?*

R. Sunt verba. quæ affinitatem quandam cum aliis habent, ubi idem autor agit de simili materia. Magnam vero ad interpretationem obscurorum lucem afferre potest, si loca parallela sedulo conferantur. Nam cum in dubio voluntas credatur sibi fuisse consentiens, igitur ubi quis uno in loco clarè mentem suam circa rem quampiam expressit, alio quoque loco & tempore sibi constare præsumitur, nisi expressa mutatio appareat. L. 24. ff. de L. L. Puf. §. 9.

Qu. XII. *Quomodo conjuncta origine & loco differunt?*

R. Illa dicuntur quæ eundem autorem habent, utut sint alio tempore & loco prolata. Unde regula: *Obscure locutiones explicande sunt ex ejusdem auctoris loco planiore, licet alio tempore & loco prolata, nisi manifesto appareat ipsum sententiam mutasse.* Ita si quis triticum dari sibi stipulatus sit, sine adjecti-

jectione mensuræ, hæc stipulatio imperfecta est, at si ex alio tractatu prius habito de certi generis certæque quantitatis tritico cogitatum & actum sit, id pro expresso etiam in ipsa stipulatione habendum erit *L. 94. § 125. ff. de V. O.* Hæc appellantur dicta ejusdem auctoris, quæ uno contextu seu loco aut tempore prolata aut scripta fuerunt, quæque aliqui indicant per *antecedentia & consequentia*, quorum gratia hanc regulam inculcant: *In omni sermone interpretando accuratè ad Antecedentia & Consequentia esse attendendum, quibus interjecta attemperata & respondere presumuntur.* Grot. §. 7. ibique Tescm. Thomaf. d. l. n. 61.

Qu. XIII. An ex ratione coniectura quoque voluntatis peti potest?

R. Aff. & quidem validissima, si certo constet aliqua ratione, (quæ non cum mente legis confundenda est) tanquam causa unica voluntatem fuisse motam, quæ si cessat, etiam cessabit voluntas. Grot. §. 8. Puf. §. 10. Thomaf. d. l. n. 68. seq.

Qu. XIV. Quid si ratio pacto vel legi non fuerit inserta, sed ea lateat, quomodo eruitur?

R. Novis opus erit conjecturis ad elicendam rationem antequam interpretatio secundum eandem fieri possit, quæ tamen certis regulis inculcari non possunt ob circumstantiarum concurrentium varietatem. Unde ad felicem eorum indagationem, in legibus & pactis publicis interpretandis insignis requiritur *prudencia Politica*, in privatis eximia *prudencia œconomica*. Multum quoque adjumenti affert eruditio ex sedula Historiarum lectione comparata, tum notitia peculiâris, quæ pacta aut fœdera antecesserunt. Thomas. d. l. n. 81. seqq.

Qu. XV. An à favorabilibus & odiosis etiam regula interpretationis elici possunt?

R. Eliciunt earum varias tam in extensiva quam restrictiva interpretatione Grot. §. 10. seq. Puf. §. 12. seq. Verum cum non appareat quid a natura sua favorabile vel quid odiosum sit, cum hi termini

mini non rei ipsius essentiam, sed *relationem ad utilitatem aut damnum*, quod homines inde sentiunt exprimant, & ubique quod uni damnosum alteri utilitatem afferat, istæ regulæ non adeo magnam secum utilitatem trahunt; sed omnia ex hæcenus allatis regulis de materia substrata, effectu, conjunctis ratione &c. expediri possunt. Dn. Thomas. *II. 12. 160. seqq. & in Append. Lib. 2.*

Qu. XVI. Itaque in ambiguis ex favore vel odio rei decisio planè peti non potest?

R. Non potest, si favorabile vel odiosum à natura negotii petatur. Potest vero, si sit determinatum vel à Legislatore vel à Contrahentibus aut Testatoribus. Sic in Jure Romano libertas ac dos res favorabilis esse perhibetur, e contrario secundæ nuptiæ apud multos sunt odiosæ. Quanquam in his exemplis non opus, ut in interpretanda voluntate favorem vel odium allegemus, cum rectius ad affectum eorum à quibus actus dependet provocemus Thomas. *d.l. n. 172.*

Qu. XVII. Quid ergo si sit pactum: utriusque populi socii ab utroque populo tuti sunt, an tantum presentes an & futuri socii intelliguntur?

R. Etiam futuri, ut effectus sit icti foederis. Alias fieri posset, ut facile rumpere soedus, si à futuris sociis, alteri foederato bellum inferretur, contra quem illis suis foederatus iisque socius opem ferret. Nam pari sensu afficiunt plagæ, quas alieno quis nomine, quam quas proprio infligit Puf. VIII. 9. 10. Textor. 6. 24. n. 4. seqq. Dissent. Grot. §. 13. cui resp. van der Muelen.

Qu. XIIII. Si in foedere inequali conuenit, ne alter foederatorum bellum gerat alterius iniussu, quale bellum hic intelligendum?

R. Offensivum non defensivum, quia ad excludendam sui defensionem, quæ juris naturæ est, nemo videtur habuisse causam Grot. §. 14. ibique Tesm. Puf. V. 12. 15.

Qu. XIX.

Qu. XIX. Cui debetur præmium promissum ei, qui primus ad metam pervenerit, si duo simul perveniant?

R. Vox primi notat eum, qui omnès antecedit, aut quem nemo, licet quandoque pares gradu habeat. Hic aut ipsi qui cursu certant præmium quoddam velut sponsione facta in victoriam ponunt; aut spectatores in hunc casum sponsione certant; aut certius præmium ponit ad excitandam certantium alacritatem. Dupplex prioribus casibus neuter currentium præmium reportat, ultimo casu ambo ad præmium concurrunt, si res possit dividi, si non, sorti res committetur, aut de novo certabitur; quam liberalius faciunt, qui præmium promiserunt, si utriusque solidum solvant, GEOR. §. 19. ibique Felde Puf. d. c. 12. §. 14.

Qu. XX. An aliunde quoque conjectura dantur, quam quæ ex verbis

R. Aff. quæ nempe ex mente & voluntate contractantium petuntur, ubi ea

alia apparet, quam verba præ se ferunt. Et hæc efficiunt, ut interpretatio quandoque sit *extendenda* quandoque *coarctanda seu restringenda*. Facilius tamen restrictiva quam extensiva procedit, quia hæc importat obligationem, restrictiva vero ab obligatione quodammodo liberat, quod favorabilius est *L. Arrianus 47. ff. de O. & A. Grot. §. 20. ibique Felde & Tescm. lit. a.*

Qu. XXI. Quando ergo extensiva interpretatio locum habet?

R. Quando liquido constat, *rationem* sub qua venit casus, esse *causam unicam & efficacem* quæ Legislatorem movit, eamque ab ipso consideratam fuisse in sua generalitate, ut & æquipollentes casus complecteretur, quia alioquin lex aut promissio futura fuisset inutilis aut iniqua. Inde hæc interpretatio maxime nititur regulâ: *ubi eadem ratio, ibi eadem est juris dispositio*. Eadem tamen debet esse ratio, non saltem similis, etsi casus emergentes relati ad verba Legis casibus sub lege comprehensis sint saltem

tem similes non iidem, Grot. §. 20. n. 7. 1. 1. seq. Puf. §. 17. Thomas. n. 88. seqq. ubi ex-
empla.

Qu. XXII. *An hac interpretatio etiam par-
tinet ad casus, qui in fraudem legis à
maleferiatis hominibus excogi-
tantur?*

R. Aff. ne sententia legis elidatur. L. 1.
29. ff. de LL. Ita si Princeps vetet frumen-
tum exportari aut lanam, vetuit etiam
farinam vel oves exportare. Fraudium
ejusmodi quatuor species referunt Dd.
aliam quæ fit commutatione rerum, ali-
am commutatione personarum, aliam
commutatione contractuum & aliam mo-
do contrahendi, Puf. §. 18. Thomas. n. 203.

Qu. XXIII. *An mandatum impleri potest
non per idem, sed per aliud aequè
utile, aut utilius?*

R. Distinguendum inter mandatum,
quod per imperium superioris injungi-
tur, & quod ex ultroneo contractu susci-
pitur. Posteriori casu mandatum ita
impleri potest, quia modus expediendi
negotium alteri præsumitur præscriptus

in vicem consilii, in quo immutando prudentiæ mandatarii locus est relictus. Priori non potest, quia superior saltem censetur meram executionem injunxisse, à quo modo prescripto non licebit discedere. Nisi per expressam clausulam legati aut ministri licentiam acceperint supplendi aut paucisper immutandi, quæ res & tempus postulant. Grot. §. 21. Puf. E. 4. 5.

Qu. XXIV. Unde petitur interpretatio restringens extra significationem verborum, qua promissionem continent?

R. Ex defectu originario voluntatis, aut casus emergentis repugnantia cum voluntate. Grot. §. 22.

Qu. XXV. Unde colligitur originarius voluntatis defectus?

R. (1) Ex absurdo, quod alias sequeretur, nam nemo credendus est velle absurda. Ita si Lex sit: *Vir fortis, que postulat habeto*, & unus qui fortia facta perpetravit, postulaverit agrum concivis sui, hic vero post aliquot tempus in premi-

um

um fortitudinis agrum suum à priore
 repetat, vitatio absurditatis suadet, ut lex
 explicetur, ne viris fortibus sua præmia
 iterum eripiantur (2) *ex cessatione ra-*
tionis quæ sola movit voluntatem e. gr.
 si negotiatores annonæ urbis privilegio
 immunitatis ab oneribus publicis instru-
 cti, id privilegium cessat, si non amplius
 sint in eo acti (3) *ex materia defectu,*
 quæ huc non quadrat, de qua qui loqui-
 tur semper cogitasse censetur. Ita si
 feudum sit concessum alicui pro se & suis
 hæredibus, interpretatione restrictiva
 hic saltem masculi non feminae aut ne-
 potes ex filia ad successionem admittun-
 tur. *Puf. §. 193. §. 20. Thomasi. n. 103. seqq.*

Qu. XXVI. Ratio ob quam aliquid cave-
tur, quomodo interpretanda?

R. Ut non tantum in casibus revera
 exituris, sed & in illis, qui probabiliter
 aut saltem non adeo difficulter existere
 possunt, obtineat. Sic si Lex sit: ne quis
 noctu cum facibus per plateas ambulet,
 non excusatur quis, si dicat, se ita cir-
 cumspectè iisdem uti, ut nemini da-
 rnum

inum inde proveniat. Grot. §. 25. *ibid.*
Ziegl. & Tesm. Puf. §. 20. Thomas. n. 156.
seq.

*Qu. XXVII. An promissa in se habent ta-
citam hanc conditionem, si res ma-
neant eo quo sunt loco?*

R. Neg. cum ob inconstantiam re-
rum humanarum semper quid excogi-
tari possit, ob quod rumpentur pro-
missa. Nisi apertissime pateat, statum
rerum præsentem in unica illa ratione
inclusum esse. Grot. §. 25. Puf. §. 20.

*Qu. XXVIII. Unde constat, casum ali-
quem pugnare cum voluntate ejus
qui aliquid constituit?*

R. Illud apprehenditur *Lex naturæ* a
ratione quando nempe ab æquitate for-
ret discedendum, nisi certi casus à gene-
rali lege eximerentur 2. *ex aliquo signo*
voluntatis, ex quo conjicio velle dicen-
tem, vel Legislatorem hunc casum in ista
generali lege excipere. Grot. §. 26.

Qu. XXIX. Quid est æquitas?

R. Est correctio ejus in quo Lex de-
ficit ob universalitatem, quod suo mo-
do

do etiam ad pacta & testamenta referri potest. Grot. *d. §. 26. & de Æquitate n. 7.*

Qu. XXX. An per æquitatem promiscuè omnes casus ab obligatione legis eximuntur?

R. Neg. sed demum si sufficientia indicia adsint, inter quæ certissimum, si appareat, violatum iri *legem naturalem*, ubi per se quis literam Legis humanæ sequi velit, e. gr. si fur rem furtivam deponat, lex quæ vult ut deponenti res restituatur, non obligat, si verus Dominus superveniat & rem repetat. Proximum est, si non quidem illicitum sit verba legis sequi, sed tamen rem humaniter æstimanti id *nimis videatur grave & intolerabile*, sive in univèrsum omnibus hominibus, ut tempore famis, ubi Lex prohibens certos panes aut cibos comedere in casu necessitatis non obligat; sive certis personis. Quare qui rem ad dies aliquot commodavit, intra eos dies eam repetere potest, si ipse valdè egeat. Grot. *§. 27. Osiand. l. c. lb. 17. Puf. §. 21. & 22.*

Qu. XXXI.

Qu. XXXI. Quanam sunt alia signa voluntatis, qua certum casum à lege vel pacto universaliter concepto eximunt?

R. Quando verba alio loco posita non quidem directo cum præsentì lege aut pacto pugnant, attamen per incidentem singularem casum ita inter se committuntur, ut licet diverso tempore servari & impleri potuissent, non tamen possunt eodem & hoc tempore, quo incidit hic singularis casus. Hic ergo certæ sunt observandæ *Regule*, ut intelligi possit, quanam Lex aut pactio in eo casu, ubi utrique simul satisfieri nequit, præferri debeat. Grot. §. 28. & 29. n. 1.

Qu. XXXII. Quanam sunt illæ regule?

R. Generalis est hæc: *Lex que arctius ligat voluntatem hominis, præfertur isti, que vinculum vel obligationem laxiorem imponit.*

Ex specialibus sunt sequentes I. *Quod permittit cedit ei quod jubet & vetat, quia permissioni tantum inest libertas faciendi vel omittendi, jussus vero involvit*

vit necessitatem faciendi & omittendi, & in presenti casu, libertatem tollit e. gr. si lege dispositum: *concubinam habere cuius civi Romano liberum esto & alia lege sit constitutum: mulierem in castris miles non habeto*, ad militem non pertinet licentia Legis prioris.

II. *Quod faciendum est certo tempore, praefertur ei quod quovis tempore fieri potest*, quia arctius est vinculum legis ad certum tempus restringens, quam alia obedientiam exigens quovis tempore praestabilem. Ita sanctificatio Sabbathi praeferenda est officiis quotidianis. Hinc simul apparet, non esse uni & eidem injungenda, quae simul expediri nequeunt, & quorum nullum dilationem fert.

III. *Affirmativum praecipuum cedit negativo* si impleri non possit nisi violato praecipuo negativo, quia negativa praecipua semper obligant, affirmativa occasionem praesupponunt, quae non adesse intelligitur, ubi quid citra legis violationem fieri nequit. Ita praecipuum affirmativum est: *da pauperibus elemosynas*,
nega-

rogativum? *noli furari*. Ideo præpositum genus pietatis foret, corium furari & calceos pauperibus elemosynæ loco dare.

IV. *Obligatio imperfecta cedit obligationi perfecta*, quia perfectæ major inest obligationis gradus quam imperfectæ, magis quoque illa libertatem nostram vincire censetur. Sic solutio debitorum præferenda solutioni elemosynarum.

V. *Si utraque obligatio perfecta, antiquior præferenda noviori*, quia per antiquiorem libertas mea jam fuit restricta tempore novæ obligationis. Ita debitum antiquius prius est solvendum.

VI. *Inter conventiones legesque cetera æquales peculiaris seu specialis præferatur generaliori*, nam generalia per specialia ad certi quid determinantur. Sic lex generalis sit: *ne quis die feriato armatus in publico versetur*. Alia lex sit: *ne quis signo audito, tumultus indice, domi maneat, sed cum armis magistratui in foro præsto sit*. Tumultus die feriato oritur, hic dicendum est, posteriorem legem ha-

habere se instar exceptionis in ordine ad prioram hoc modo: ne quis die feriato cum armis in publico versetur, nisi tumultus causa magistratui adesse evocetur.

VII. *Si sint dua leges vel prestationes, qua in certo articulo collidunt, quarum una habet causas magis honestas altera magis utiles, hac cedit priori, quia arctior obligatio ad honesta, quam utilia.* Sic si uno tempore servare famam & lucrari pecuniam simul nequeo, hoc seponendum, illud praferendum.

VIII. *Lex beneficentia cedit legi gratitudinis* quia ad gratitudinem tenemur tam ex accepto beneficio, quam ex lege humanitatis, ad benefaciendum vero tenemur tantum ex lege humanitatis, duplex autem vinculum fortius ligat quam simplex. Ita si concurrat Patronus egenus cum cognato etiam paupere, hic patrono erit postponendus.

IX. *Inter leges qua a potestatibus subordinatis proficiscuntur, lex inferioris potestatis cedit legi superioris, ubi utrique simul satis fieri nequit.* Inde Deo magis

X

quam

quam hominibus obediendum. Grot. §. 29. *ibique* Ziegl. Puf. §. 23. Thomas. d. l. n. 118. *seqq.* & in der Ausführung der Vernunft; Lehre P. 3.

*Qu. XXXIII. An contractus perfectus cense-
feri debet antequam scriptura con-
fecta sit ac tradita?*

R. Aff. nisi aliud convenerit, nam illa tantum adhibetur ut contractus monumentum, non ut ejus substantiæ pars. Grot. §. 30. *ibique* Tesm.

*Qu. XXXIV. An contractus regum & po-
pulorum interpretandi sunt ex Ju-
re Romano?*

R. Neg. quia hoc summas potestates non obligat, nisi appareat illud receptum esse, quod quia facti, non est temerè præsumendum. Grot. §. 31.

*Qu. XXXV. Cujus verba magis attenden-
da an offerentis conditionem seu pro-
missoris, an accipientis seu
stipulatoris?*

R. Illius cujus utilitatem verba pacti concernunt. Unde si hæc sint obscure prolata, deficientibus aliis adminiculis,
in-

Interpretatio facienda contra proferentem, quia sibi imputare debet, quod non clarius expressit. ea, quæ in sui favorem adjecta voluit. *L. 39. ff. de pact.* Dn. Böhmer. *Diss. de Interpr. fac. contr. eum qui clar. loqu. deb.* §. 20. seqq. Aliter. Grot. §. 32.

CAPVT XVII

De

Damno per injuriam dato, & obligatione quæ inde oritur.

Qu. I. Quid per damnum injuriâ datum intelligitur?

OMnis læsio ex dolo vel culpa alterius proveniens, quæ alicui adimitur quod suum est, sive sit ipsi à natura quasi-tum, ut vita, corpus, membra &c. sive ex instituto aliquo atque conventionione humana, sive à lege. Grot. II. 17. 1. §. 2. n. 1. Puf. III. 1. 1. 2. 3.

Qu. II. Qualis ex damno dato oritur obligatio?

R. Ut à lædente damnum resarciatur. Vanum enim esset præceptum juris na-

turalis, ne quis lædatur, neve cui damnum detur, si ubi de facto læsus fuerit, damnum ipsi gratis sit devorandum, & qui læsit fructu suæ injuriæ securè & citrà re-
 fusionem gaudere possit. Grot. *d. l. §. 1.*
inf. Puf. d. l. §. 2.

*Qu. III. An inter mea referre possim id
 ad quod aptus sum?*

R. Neg. quia sola aptitudo non dat jus illud exigendi, sed ab ultroneo alterius *beneficio* dependet an velit conferre, quod antequam acceperim meum dici non potest. Unde etiam si id interceptum sit, inter damna mihi illata referre nequeo. Grot. *d. §. 2. n. 2.* Puf. *§. 3.*

*Qu. IV. Quid si tamen à tertio vi vel
 fraude in petendo impeditus sim?*

R. Hunc ex jure perfecto convenire possum ad æstimationem, non quidem totius rei petitiæ, attamen ambiguae ejus spei impetrandi munus petitum. Quamvis enim civis non indignus adversus civitatem non habeat jus proprium ad officium aliquod, habet tamen verum jus
 pe-

petendi juxta alios. Grot. §. 3. *ibiq;* Tesm.
& Obrecht. Puf. §. 3.

*Qu. V. Quale jus vero est contra illum,
cui a Rep. magistratus collatio man-
data?*

R. Verum & proprium jus hoc casu
Reip. competit, si ex indigni electione
damnum fecerit, ad hoc sarcendum.
Grot. §. 3. *ibique* Tesm.

*Qu. VI. An pro damno tantum habetur
quod in re ipsa datum est?*

R. Neg. sed & quod in fructibus da-
tum est, siue sint percepti siue non, mo-
do dominus eos percepturus fuerat, de-
ductis tamen impensis in fructus factis &
in rem necessariis ac utilibus. Sic & spes
lucris ex nostro æstimabitur, secundum
propinquitatem ad actum, ut in semen-
te spes messis, prout vel instat vel remo-
ta est. Grot. §. 4. 55.

*Qu. VII. An damnum datum etiam
alii quam qui dedit imputari
potest?*

R. Aff. Si iste momentum aliquod
attulerit vel faciendo vel non faciendo,

idque vel primario vel secundo, quod
ferè novem modis fit, de quibus est vul-
gatus versiculus:

*Jussio, consilium, consensus, palpa, re-
cursus,*

*Participans, mixtus, non abstant, non
manifestans.*

vid. Grot. *h. c. §. 6--9. ibique Ziegl. &
Tesm.*

*Qu. VIII. Si autem plures ad idem
damnum concurrant, quinam
id reparant?*

R. Qui ad ipsum actum, quo damnum
datum fuit, aliquid *realis opera* contu-
lerunt, tenentur etiam ad reparationem
damni; qui nihil istiusmodi operæ con-
tulerunt, nec ut iste actus susciperetur
anteeedenter effecerunt, nec in partem
lucris venerunt, sed tamen alienis malis
lætantur, patratum damnum laudant,
excusant, antequam fiat optant &c. pec-
cato quidem obstringuntur, ad reparan-
dum damnum tamen non tenentur.
Grot. §. 10. Puf. §. 4.

Qu. IX.

*Qu. IX. Quid circa illos qui omit-
tendo ad facinus alienum con-
currunt?*

R. Si omiserunt quod ex obligatione perfecta facere debebant, ad reparatio-
nem damni tenentur, non si quod lex
charitatis aut humanitatis duntaxat di-
ctabat. Grot. §. 9. ibique Henniges. Kul-
pis. Coll. Gr. b. c. §. 9. Puf. d. §. 4. in f. Dis-
sent. Ziegl. & Osiand. add. §. 9.

*Qu. X. Mandans & mandatarius quo
ordine in reparatione damni
tenentur?*

R. In praestanda reparatione patrator
facinoris, si citra necessitatem ad facinus
accessit, primo loco tenetur, tum man-
dans. In criminali actione indistinctè
ante mandantem tenetur patrator. Grot.
§. 11. ibique Tesm. Hennig. & Ziegl. Puf.
§. 5.

*Qu. XI. Si plures in eodem facinore con-
currant, qua ratione damni repa-
ratio instituitur?*

R. Aut actus est individuus v. gr. in-
cendium, ubi discerni nequit, pro qua

parte quisque ex incendiariis damnum dedit, sed ex unius opera totus actus sequi potuit, & quilibet tenetur in solidum, ita tamen ut si omnes simul deprehendantur, singuli tantum ratam partem damni solvant, unò verò saltem præsentè, si cæteri sint elapsi, aut non deprehendantur solvendo, unus ille solidum solvat; aut actus est *dividuus*, v. gr. in læsione hominis, si unus nasum truncaverit, alter brachium fregerit, tertius oculum eruerit, & tunc quilibet tenetur pro eo, quod fecit. Ubi tamen si unus solidum solverit, reliqui à reparatione damni quidem liberantur, non item à pœna. Grot. §. II. Puf. §. 5.

Qu. XII. Quæ ratio differentie inter damni reparationem & pœnam?

R. Quia in damno una omnium est obligatio, scil. ut ejus æstimatio solvatur, quæ desinit, ubi hæc ab uno delinquentium soluta; quoad pœnam multiplex est obligatio, & unusquisque ratione pœnæ suæ seorsim obligatur. Ergo uno susti-

sustinente poenam, hæc cæteros ab obligatione propria non liberat. *L. 1. C. de Conduct. furro.*

Qu. XIII. An aliquis tantum de actu tenetur?

R. Neg. sed etiam de his, quæ illum ex actus vi sunt consecuta. Aliud si per casum fortuitum damnum obvenierit, nam hic nulla ratio est, quare is alicui imputari debeat. Ista vero damna qualiter æstimentur, exemplis homicidæ, murtatoris, adulteri, stupratoris, furis, raptoris, ac ejus qui causam dedit promissioni per dolum vel metum injustum prolixè docent. *Grot. §. 12. -- 19. Puf. §. 7. seqq.*

Qu. XIV. Si reges aut magistratus non intibcant latrocinia aut piraticam?

R. Tenentur ad resarciendum damnnum, si non adhibeant ea quæ possunt ac debent remedia ad impedienda latrocinia ac piraticam *Grot. §. 20. Loecen. de Jure marit. L. 2. c. 3. §. 5.*

X 5

Qu. XV.

Qu. XV. Quid si singulis subditis facultatem dent invadendi hostes, & illi quosdam etiam amicos invadant, nec redeant revocati?

R. In nihil amplius tenentur, quam ut noxios repertos puniant, aut dedant, ac in raptorum bona jus reddi curent, quia ipsi non sunt injustæ prædationis causa, nec de præda participant, & prohibent ne noceatur amicis. Grot. §. 20. ibique Tefm. Kulpif. de prædat. in host. excurs. §. 22.

Qu. XVI. Quis reparat damnum ab animali datum?

R. Dominus animalis, qui vel damnum sarcire vel animal noxæ dare debet. Si enim ab animali, quod in libertate naturali degebat, cum læsus fuisset, poteram damnum meum qualitercunque reparare, illud capiendo vel occidendo, jus hoc per alterius dominium mihi auferri non potest. Puf. §. 6. Aliter Grot. §. 21. ibique Hennig.

Qu. XVII. Si navis per collisionem alteri navi dampnum det?

R. Mul-

R. Mutorum populorum legibus tale
 damnum dividi solet, ob culpæ proban-
 dæ difficultatem. Grot. §. 21. Loccen. *de*
jure maris. lib. 3. cap. 9. §. 11. Dn. Stryk.
Diss. de Collisione navium c. 2. §. 7. & c. 4.
Qu. XVIII. An fama & honori etiam da-
mnium inferri potest?

R. Propriè non, quia fundamentum
 honoris in honestate *morum vitæque pro-*
bitate consistit, quod nec atrocissimæ in-
 juria evterere possunt. Quia tamen in-
 ternum illud & in nobis consistens fun-
 damentum ex se *parit externum bono-*
rem tanquam effectum moraliter sibi de-
 bitum, ideo qui injurias fecit alicui, ver-
 beribus, contumeliis, calumniis, irrisu
 & aliis modis, non tribuit ei quod debet,
 qui vero hoc non tribuit, dat damnum,
 ad quod reparandum tenetur. Ziegl. *ad*
Gr. b. c. §. 22. Puf. *VIII. 4. 12. & 14.*

Qu. XIX. Quomodo fit damni hujus
reparatio?

R. Culpæ confessione, exhibitione
 honoris, testimonio innocentia, & alio
 simili modo, etiam pecuniâ, si læsus velit,
 quia

quia pecunia communis est rerum uti-
hum mensura. Grot. §. 22. *ibique* Obrecht.

CAPVT XVIII.

De Legationum Jure.

*Qu. I. Per quos negotia diversarum
Rerumpp. mutuo expediun-
tur?*

Commodissime per Legatos. Non enim adeo bene per literas id fieri potest, nec semper Principi commodum est, ut ipse pergat ad externos, & per colloquia negotia magni momenti expediat. *Marselaer de Legat. L. 1. diff. 4. Besold, de Legat. eorumque jure c. 1. §. 5.*

Qu. II. Quid est Legatus?

R. Est minister publicus à summa potestate ad aliam similem potestatem missus, ad expedienda sibi commissa negotia nomine committentis.

Qu. III. An differentia est inter Legatos?

R. Ex stylo hodierno distinguuntur in Legatos *primi ordinis* seu cum caractere

tere representativo missos, qui *Legati* simpliciter & stricte dicti dicuntur, item *Oratores*, *Gesandten* Gallis *Ambassadeurs*; & *Legatos secundi ordinis* qui principalem suum ratione honoris & præcedentiæ non representant, dicuntur *Ablegati* *Abgesandten*, Gallis *Envoyes*. Utrique sunt vel *Ordinarii*, vel *Extraordinarii*. His secundi ordinis annumerantur *Residentes* qui ut *Officiales* sedem uno loco moramque longiorem faciunt, ut promiscuè rem domini sui gerant, item *Agentes* qui ut negotiorum gestores rebus pacatis, & *Tubigines* aut *Tympanista* qui bellico statui adhibentur. In omnibus nomina nihil quam dignitatem variant, jus omnibus idem est, nam omnes sunt sancti & inviolabiles *Fürstnerus de jure Supremat. & jure Leg. Prins. c. 7. & 8. Kulpif. de Legat. Stat. Imp. c. 2. & 3. Coccej. Jur. publ. prud. c. 23. §. 26.*

Qu. IV. Quo Jure nititur Jus Legationum?

R. Jure naturæ, sive mittantur *ad amicos*, nam ita illis apud exteros æquè ac

ac aliis privatis, jus securitatis competit, sive ad hostes, quia cum oblata satisfactione disidentibus populis pacem quaerere liceat, quam jus naturæ omnibus modis honestis amplecti jubet, illis etiam personis idem jus cavere censetur, sine quibus finis ab eodem præscriptus obtineri nequit. Puf. II. 3. 23. Thomas. III. 9. 17. 44. Coccej. *Diss. de Legato Sancto non impuni* c. 1. §. 9. Dissent. Grot. II. 18. 1. *ibique* Obrecht.

Qu. V. Suntne omnia circa legationem juris naturæ?

R. Non, nam ceremoniæ quibus legati excipiuntur, aut ad audientiam evocantur, hospitium ac munera quæ illis præbentur, aliaque similia, debentur humanis ritibus, qui pro diversitate mittentium Legatos variant, nec omissi culpam violatæ legationis secum trahunt. Horn. *de Civit. L. 2. c. 8. §. 2. n. 7.* Kirchner. *de Legat. L. 2. c. 2. Befold. d. l. c. 5.*

Qu. VI. Quinam habent jus mittendi legatos?

R. Qui majestate gaudent etiam

ana

analogæ, quales sunt Principes Imperii Rom. Germanici, quia penes hos non minus quam illos jus est tractandi de iis negotiis, ob quæ legati mittuntur. Grot. II. 18. 2. n. 1. *ibique* Testm. Kirchn. d. 1. L. 1. c. 3. Kulpif. d. Tr. c. 5. 8. § 21.

Qu. VII. *An gaudent hoc jure impari fœdere juncti?*

R. Aff. si inæquale fœdus non impingat majestatem. Sic etiam gaudent hoc jure, qui pro parte subditi sunt, ex ea scilicet parte, qua subditi non sunt. Item *populus* ex necessitate in *equales partes divisus*, quarum utraque summum imperium affectat, ut dijudicari vix possit, ab utra parte stet summum imperium, quia alias dissidentes cives ad pacem revocari non possent. Inde hoc eventu gens una pro tempore quasi duæ gentes habetur. Grot. §. 2. n. 2. § 3. *ibique* Obrecht. Testm. Horn. d. 1. §. 1. n. 4.

Qu. VIII. *Qui non habent jus mittendi legatos?*

R. I. Qui *reges amplius non sunt*, ut si bello solenni victi, regnoque cum aliis regni

regni bonis exuti, qui regnum dereliquerunt aut abdicarunt, item qui regno pulsi, nec ullum jus amplius retinent. 2. *rebelles, piratae ac latrones*, qui civitatem non faciunt, quibus tamen quandoque ex indulgentia Principis jus Legationis conceditur, si sese excusare, aut ad frugem reverti velint. 3. *qui subditi sunt*. Si ergo provincia aliqua aut municipium, Vice-reges, Praesides aut Duces ablegent ad Principem suum aliquem, is non legatus erit, sed deputatus aut syndicus, qui nec jure speciali legatorum gaudet, sed jure civili regitur. Grot. *d. §. 2. n. 2. §. 3. ibique Testa. Ziegl. Befold. d. l. c. 3. Kulpif. d. l. §. 3. §. 6.*

Qu. IX. Ad quos mittuntur Legati?

R. *idem ad illos qui majestate polent. Ad subditos à Principe missi Commissarii dicuntur.* Grot. *§. 2. n. 1. ibique Ziegl. Strauch. Diss. Juris publ. 7. tb. 5.*

Qu. X. Quenam sunt, quae de Legatis Jus natura praecipit?

R. Duo, prius est ut admittantur, deinde ne violentur. Admissio autem late capi-

capitur, ut audientiam & dimissionem sub se comprehendat. Grot. §. 3. n. 1.

Qu. XI. An hoc Jus omnes Legatos admitti precipit?

R. Neg. sed saltem vetat ne sine causa rejiciantur. Hinc præmissio ministro maturè significandum Principi, ad quem Legatio destinata est, Legatum adesse, ut si quam habeat rejiciendi causam, legati admissionem prohibeat. Grot. §. 3. n. 1. Textor. *Synops. J. Gent. c. 14. n. 27.*

Qu. XII. Quæ est justa causa rejectionis?

R. Causa justa esse potest *ex eo qui mittit*, ut si callida Legationis simulatione sapè anteliac decepit, & nunc eadem fraus metuenda. Quod vero ab hoste armato veniat, non semper justa causa esse potest. Vel *ex eo qui mittitur*, ut si odiosa fuerit Legati persona ex crimine in admittentis territorio commisso, vel perfidia aut contumelia in admittentem facta. Ob atheismum vero aut hæresin non videntur Legati rejiciendi. Vel *ex eo ob quod mittitur*, ut si aperte constet,

Y lega-

legatum non venire ut agat id, quod apertè profitetur, sed, ut seditiones moveat, concitet populum, si non legatus, sed explorator, si ad tempus extrahendum, eaque morà rebus domini sui consulendum, & alteri ad quem missus est nocendum venerit. Grot. §. 3. *ibique* Ziegl. Tesm. & Hennig. Thomas. III. q. 21. *seqq.* Paschal. *de Legat.* c. 36.

Qu. XIII. An quis Residentes seu Legatos perpetuos admittere tenetur?

R. Stricto jure non, quia speculantur facta Principum, quod ut permittant ab illis nullo jure exigere potest. Interim prudentia erit expendere an vires ac potentia sua ad id sufficiant. Caterum si alii Legati sine justa causa rejiciantur, id non saltem contra humanitatem, sed & Jus Gentium erit, ut exinde justa esse possit belli gerendi causa. Grot. §. 3. *in f. ibique* Obrecht. Thomas. *d. l. n.* 26. - 32. *seqq.*

Qu. XIV. Cur legati jure natura sancti & inviolabiles sunt?

R. Quia si ab amico veniunt, tum vel majestatem mittentis referunt, & ea erit
omni-

omnibus sancta servanda, vel non referunt, & pro scuto jus omnium illis inservit, quod alios lædere vetat. Si *ab hoste*, jus hæc illis tribuendum est, sine quo in bello ad pacem perveniri nequit, quod est inviolabilitas. Si enim Legatus hostis interfici posset, nullum esset medium, quo pax, quam tamen servare humani generis interest, recuperari posset. Si *pacis finienda & indicendi belli causa* veniunt, securitatem habebunt, quia id expediunt, quod gentes ad bellum solenne requirunt, i. e. indictionem. Observ. Hallens. Tom. 9. Obs. 8. & 9. Thomaf. d. l. n. 50.

Qu. XV. An sancti manent etiam si deliquerint in loco extranei?

R. Aut delictum est commissum in *privatum* aut in *statum publicum* vel *Principem extraneum*. Priori casu adhuc immunitas ab extranei imperio & poena concedenda est Legato delinquenti, & delictum vel dissimulandum, vel jubendus legatus, ut finibus excedat, vel domino ejus denunciandum, ut ipse cum pu-
 Y 2 niat

niat aut dedat, quia Principalis, quem representat Legatus, nunquam se alterius imperio subicit, sed per legatum ut æqualis cum æquali, non ut inferiorcum superiore agit. Dissent. Dr. Coccej. *de Legat. Sancto non impuni*. Posteriori in casu si crimen manifestum sit, Respubl. læsa per modum naturalis defensionis legatum ut hostem tractare, eumque trucidare poterit, quia in ipsum Principem talia inobtemperantem hoc quoque liceret. Non enim Princeps amplius sanctus & inviolabilis manet, ubi in hostem degenerat, sed in victoris manum & potestatem redigitur, itaque & in simili casu ejus Legatus. Grot. §. 4. n. 5. & 7. Horn. *de Civit. L. 2. c. 8. §. 9.* Thomaf. III. 9. 57. 81. Strauch. *d. Diss. 7. tb. 8.*

Qu. XVII. An hæc sanctimonia debetur promiscue omnibus Legatio delinquentibus?

R. Neg. sed si communes nuncii ut Tubicines & Tympanistæ deliquerint, Jus Gentium violari non videtur, si in loco delicti interficiantur, quoniam in eorum

rum persona tantum damnum non est.
 Thomaf. d. l. n. 75. Hertius Opusc. Tom. 1.
 Comm. de tyro S. 1. §. 8. p. 238.

*Qu. XVII. An tertius per cujus territori-
 um transit Legatus eundem etiam
 sanctum præstare tenetur?*

*R. Tenetur, si eat ab amico ad amicum
 tertii, quia hunc jus omnium hominum,
 quod vetat innocentem lædere, jubet esse
 securum. Si eat ab amico ad hostem tertii
 præsumptio est, quod non in damnum
 tertii transeat, isque inde etiam securus
 præstari debet. Si eat ab hoste ad amicum
 aut ab hoste ad hostem tertii nullà veniã
 acceptã, non tenetur tertius illum invio-
 labilem servare, sed eum pro hoste habe-
 re potest, nam jura Legatorum non sunt
 quam inter quos est legatio. Grot. §. 5.
 ibique Ziegl. & Hennig. Thomaf. ad Hu-
 ber. de jure civit. L. 3. S. 4. c. 2. n. 20. Tex-
 tor. c. l. c. 14. n. 37.*

*Qu. XVIII. An legatus jure talionis inter-
 fici aut malè tractari potest ab eo ve-
 niens qui tale quid patra-
 vit?*

Y 3

R. Neg.

℞. Neg. jus enim gentium non tantum caret mittentis dignitati, sed & securitati ejus qui mittitur; & qui admittit legatum, fidem obstringit, quæ servanda, nec prætextu prioris injuriæ frangenda. Grot. §. 7. *ibique* Osiand. & van der Muelen. Textor. c. 14. n. 41. vid. Huber. d. l. 3. S. 4. c. 2. n. 16. Dissent. Marselaer *de Legat.* L. 2. Diss. 13. p. 363.

Qu. XIX. *Comites, ministri ac vasa legati, habentne sanctimoniam?*

℞. Habent accessorie ex persona Legati, quia sine illis Legatio commodè & ex dignitate mittentis fieri non potest; itaque qui legatos vult recipere, illud quoque ferre debet, sine quo honestè & commodè recipi nequeunt. Grot. §. 8. *ibique* Telsm.

Qu. XX. *Quid si deliquerint apud eum in qua admissi?*

℞. A legato postulari poterit, ut eos dedat vel puniat, vi enim abstrahendi non sunt. Si neutrum facere velit, id jus erit, quod in legatum delinquentem qu. 15. Grot. §. 8.

Qu. XXI.

Qu. XXI. Ad puniendas comites competitne Legato Jurisdictio?

R. Aff. si Legatus sit qui Principem suum refert & Princeps velit. Hic enim in suos ubique habet Jurisdictionem, ergo & Legatus talis. Horn. *de Civit. L. 2. c. 8. §. 5. add. Diss. nostra de Jurisd. Legati in comites suos.* Dissent. Paschal. *de Legat. c. 76.* Marselaer *L. 2. Diss. 15.*

Qu. XXII. Competitne etiam Jus asyli fugientibus in domum Legati?

R. Neg. nam hoc respicit subditos delinquentes domini territorii, in quos Legati jura se non extendunt. Nisi ex domini hujus indulgentia illud exerceat, quo casu tamen concedens id ex salute suae civitatis etiam revocare potest. Grot. *§. 8. n. 2.* Thomas. *disp. de Jure asyli Legat. edib. compet. §. 23. seqq.* Budd. *Phil. Pract. P. 2. c. 4. §. 5. §. 27.*

Qu. XXIII. An legati bona mobilia capi possunt pignoris causa, aut ad solutionem debiti?

R. Neg. nec per judiciorum ordinem, nec manu regia, quia hoc arguit vim su-

periozem, à qua legatis immunis est. Si igitur solvere nolit, primum compellendus amicè, deinde is qui misit, ultimo repressaliæ adhibendæ, si iustitia denegetur. Grot. §. 9. *ibique* van der Muelen Dissert. Hennig. ad Grot. b. §. 9. Textor. c. 14. n. 52. seq.

*Qu. XXIV. At si id juris; metuendum ne-
minem fore qui cum Legato con-
trabat?*

R. Id non metuendum, nam & regibus qui cogi nequeunt, non desunt creditores. Agat ergo qui cum Legato contrahit, ut sibi det privatos fideiussores, aut si fide nuda contentus fuerit, sibi imputet. Grot. §. 10. Huber. d. l. n. 18.

*Qu. XXV. An ob male habitos legatos ius-
tabelli inferendi causa est?*

R. Aff. & tam sacræ quam profanæ historiae id factum esse docent: 2. Sam. 10. Flor. 1. 18. Liv. 9. 10. & 26. 31. Grot. §. 11.

*Qu. XXVI. Quid Lex naturalis
præcipit Legatis?*

R. Uerba cauti sint & se respiciendi, inania à solidis, vera à fabulosis discernere
cal-

callidi. 2. secretorum tenacissimi, 3. pro
utilitate suæ civitatis adversus quaslibet
corruptiones obstinati. Marselaer. *lib. 1.
Diss. 36. seqq.*

CAPVT XIX.

De Jure Sepulturæ.

*Qu. I. Estne aliqua obligatio hominum er-
ga mortuos jure naturæ?*

Est, & quidem hæc, ut viventes mor-
tuos sepeliant. Existimatio enim
viventibus debita & morte non extincta,
hanc justitiam recipit, ut cadaver mortui
in talem locum reponatur, quo securum
sit ab incurfu avium, ferarumque, & ne
foetore ipsius aer inficiatur. Grot. *II. 19. 2.
n. 4.* Osiand. *b. 1. ad. 4b. 2.* Zentgrav. *in
Summa 7. Div. Sect. 2. art. 1. subsect. 4.
§. 6.* vid. Dn. Thomas. *II. 10. 7--20.* Dis-
sent. Grot. *d. 1. §. 1.*

*Qu. II. At homo mortuus nihil sentit, er-
go nec juris aut obligationis capax
est?*

R. Ut quis juris sit capax, non requi-
ritur ut hoc sentiat aut intelligat aut vind-

dicare possit. Nam & nondum nati, infantes & furiosi iurium capaces sunt, licet hoc non sentiant aut intelligant. *Budd. Phil. Pract. P. 2. c. 4. S. 9. §. 13. & 14.*

Qu. III. An uno semper modo bonor ultimus mortuis exhibitus?

R. Non, sed gentes fuerunt, quæ illos concremarunt, aliæ quæ eos avibus objecerunt, aliæ eos comederunt. *Justin. XIX. 1. XLI. 3. Cæl. Rhodigin. L. 18. c. 30. Alex. ab Alex. Genial. diæ. Lib. 3. c. 2. humaniores tamen humo mandarunt, & jam à primis orbis conditi temporibus homines eandem humandi curam habuisse, historia sacra docet. Genes. XXIII, 4. 10. 19. XXV, 9. 2. Chron. XXXII, 31. Osiand. ad Gr. h. c. obs. 1. Finckelth. de Jure Sepult. concl. 1.*

Qu. IV. Suntne vera ceremoniæ in Sepulturis moratiorum gentium ejusdem juris?

R. Neg. sed illæ à superiorum consensu expresso vel tacito dependent. Unde in legem naturalem nihil committitur five diurno five nocturno tempore, five cum

con-

concionibus sive sine illis, sive cum comitatu sive sine eodem cadaver terræ mandetur. Quanquam à ceremoniis adhibitis, quæ in cujusque gentis loco usitata sepultura *bonesta*, & ab iis per legem negatis *ignominiosa*, *canina* aut *asinina* dicatur. Lauterb. *Coll. Tb Pr. de Relig. & sume, fun. §. 12. seqq.* Thomaf. *d. l. n. 22. seqq.*

Qu. V. Andignius est cadaver hominis in terram reponere, an per ignem in cineres redigere?

R. Prius videtur dignius, 1. quia Deus ipse corpus Mosis sepelivit. *Deut. XXXIV, 6.* vid. Buchii *Diss. de Certamine circa corpus Mosis.* 2. humatio magis quadrat ad effatum Dei *Genes. III, 19.* & id, quod natura intendit, cum naturaliter aliquid resolvi malit in ea principia, ex quibus coahit. 3. eadem cadaver indestructum relinquit, combustio vero non sine violentia fit. Osiand. *d. l. Bernegg. ad Tacit. qu. 142.* Zentgrav. *d. l. §. 7.*

Qu. VI. An antropophagia humane nature convenit?

R. Neg. ob cognationem naturalem in-

inter homines, quæ indignum esse iudicatur, confortem naturæ pastui exponere. In summa tamen fame carnibus hominum à nobis non cæcorum vesci, miserandus quidem, non tamen nefarius cibus est. Puf. II. 6. 3. Less. de J. § 7. L. 4. c. 3. dub. 2. Meifner Phil. sobr. P. 3. Sect. 1. c. 5. qu. 3. vid. Becm. Pol. Parall. c. 22. §. 7.

Qu. VII. Quibus debetur sepultura?

R. Omnibus, amicis, inimicis, hostibus publicis &c. officium enim hoc sepellendi non tam homini i. e. personæ, quam humanitati seu humano generi ob reverentiâ communis naturæ debetur. In bello cuncta ex fine metienda, ad finem autem belli nihil facere videtur, si cadavera insepulta abjiciantur, nam hoste mortuo cessat ira, odium, vindicta, & in eorum locum succedunt misericordia & mitiores affectus. Grot. §. 2. n. 6. & §. 3. ibique Tesm. Textor. Synops. J. Gent. c. 15. n. 4. 5. 26. & 27. Struv. de Viet. & Clade §. 168. seq.

Qu. VIII. Varia tamen exempta sunt sepultura hostibus negata?

R. Sed

R. Sed exempla illa etiam communi iudicio sunt damnata. Ferinum est bellum gerere cum mortuis, qui ejusdem naturæ fuerunt. Sunt ex adverso aliorum exempla, qui hostes sepeliendos curarunt vel tradiderunt. Grot. §. 3. n. 4. Textor d. l. n. 28.

Qu. IX. *An sepultura etiam debetur ultimo supplicio affectis?*

R. Aff. ob memoriam humanæ conditionis & deforme spectaculum, ne eodem vivi se contaminent L. 1. §. 3. ff. de Cadav. pun. L. 11. C. de Religios. Grot. §. 4. ibique Tesm. lit. a. Kulpif. de Jure circa cadav. punit. cap. 5.

Qu. X. *An nunquam bis sepultura denegari potest?*

R. Tunc potest, si ultra mortem quid meriti fiat, sic enim per modum poenæ sepulturâ, ut alio jure competente, puta dominio, dignitatibus privari possunt. Ad hoc autem, ut erga illos omnem commiserationem abjiciamus, requiritur facinus quod in hominem non cadit, sed à feritate quadam profiscitur. Quorum
enim

enim cadavera sine sepultura projiciuntur, feris æquantur. Budd. *d. l. §. 16.* Felde *ad Grot. b. c. Osiand. tb. 4. O. 3.* Carpz. *Pr. Cr. qu. 137. n. 70.*

Qu. XI. Quinam rei sunt istiusmodi facinoris?

R. Sunt omnes rei atrocioris criminis, in quibus opus est, ut propter criminis enormitatem negatâ sepulturâ exemplum statuatur. Huc apud multas gentes referuntur proditores patriæ, sacrilegi, famosi latrones & grassatores, fures, & qui ex impia quadam desperatione sibi mortem consciverunt. Grot. *§. 5. n. 1. §. 5.* ibique Ziegl. & Osiand. *Kulpif. d. l. cap. 2.*

Qu. XII. Cur apud multas gentes propi- cida insepultirelinquuntur?

R. Quia in hos aliud supplicium constitui non potest, qui mortem pro supplicio non habent. Licet enim mortui nihil sentiant, quia tamen fama post mortem vivit, ea damno & pudore quasi afficitur, & satis est id quod mortuis accidit, à vivis metui, ut hoc pacto à peccato re-
tra-

trahantur. Hodie tamen hos etiam, sed non tam honesta sepultura, tumulari videmus. Grot. §. 5. n. 1. Kulpif. d. l. c. 6. Struv. Ip. Rom. Germ. Lib. 3. tit. 28. §. 34. vid. Textor. d. l. n. 15.

Qu. XIII. Estne ergo αυτοχειρα delictum adeo atrox?

R. Est, quia vita nostra est esse nostrum, & nobis à natura longè magis quam vita proximi commendata. Ut autem hunc destruere horridum, ita magis est horridum, se suâ substantiâ exuere, & ne sit propicio efficere. Grot. §. 5. n. 2. Becm. Doctr. moral. c. 15. §. 2. Ames. de Consc. L. 5. c. 31. qu. 6. Budd. Analect. Histor. Philosoph. Exerc. de Errore Stoic. 4. §. 5. & 6.

Qu. XIV. Annon tunc licita, si videamus nos victuros in probrum ipsius Dei?

R. Neg. ne quidem ut ex præsumta voluntate Dei, quod ipsi in vitam nostram jus sit, licita dici possit, quia hæc præsumta voluntas est contraria expressæ Dei voluntati, quæ est de se non interfici-

cien-

kiendo. Et quia Deo petquam facile est, suum probrum modis nobis incognitis avertendi, talem hominem vindicandi & gloriam suam manifestandi, non licet in ejus potentiam aut consilia involare, ac ita peccare ne peccet alter, quia non sunt facienda mala, ut eveniant bona. Nec pro contraria sententia faciunt exempla. Samsonis & Saulis. Ziegl. & Tesin. ad Grot. §. 5. n. 4. Osiand. ad th. 5. Stryk. Diss. de jure hom. in se ipsum c. 3. n. 10. seqq. Dissent. Grot. §. 5. n. 4.

Qu. XV. An nullo respectu videri potest licita?

R. Nullo, & hinc non probatur si quis se interficiat 1. ne tormentis adactus Christi religionem ejuret, 2. ne virgo pudicitiam amittat, 3. ne ab hostibus captus mortem ignominiosam sentiat, aut tormentis, quibus se parem fore desperat, compulsus, arcana reipubl. cum evidenti ejus malo prodatur, aut ne victoriam hosti relinquat. Ex quo factum Navarchæ naxem pulvere pyrio incendit, ne in hostium veniat potestatem, illicitum dicendum.

dum. Loccen. *de Jure maritimo. Lib. 3. c. 10.* Schook. *de Imperio maris cap. 26.* Diff. Paf. VIII. 2. 4. 4. ut coelestia gaudia anticipet, ea enim expectanda non capienda, & reos suæ mortis melior vitæ post mortem non suscipit. Quamvis his in casibus, si quis humanæ imbecillitati cedit, & de facto se ipsam occidat, mitiori hominum judicio excusandus videatur, quam is qui citra necessitatem sese occidit. Gr. §. 5. n. 4. *ibique not.* & Obrecht. Augustin. *de Civit. Dei. Lib. 1. c. 17. seqq.* Becm. *d. l. c. 11. §. 4.* Stryk. *de foro consc. cap. 6. n. 111-125.* Paf. II. 4. 19.

Qu. XVI. An cadavera punitorum ad anatomiam concedi possunt?

R. Possunt à magistratu ob publicam utilitatem, ut medici ex inspectione internorum naturam & qualitatem corporis humani eo rectius cognoscant, & hinc promptiorem morborum curam instituant. Tesm. *Dissert. de Restit. honor. per anatom. p. 214. seqq.* Kulpis. *d. l. cap. 5. §. 5. seqq.*

Z

Qu. XVII.

Qu. XVII. An ob negatam sepulturam bellum justum suscipi potest?

R. Non, nisi simul ex denegata sepultura concurrat gravis injuria in rempubl. ut si alicujus populi rex in bello occisus à victore ex patibulo suspendatur. Grot. §. 2. in f. ibique Muelen. Vitriar. Inst. 7. N. S. G. b. c. qu. f. Thomaf. c. l. n. 27.

CAPVT XX.

De Pœnis.

Qu. I. Consideratis factis ut possunt reparari, quomodo ea porro consideranda?

UT punienda.

Qu. II. Quid est pœna?

R. Pœna est malum passionis, quod infligitur ob malum actionis, à potiori facta denominatione, siquidem & omissionis malum pœnam recipere posse constat. Grot. II. 20. 1. vid. Hennig. b. §.

Qu. III. Quae sunt requisita pœnae?

R. Ut sit 1. malum passionis seu molesti alicujus receptio. Nam licet pœnae loco interdum etiam actiones quaedam
int.

imperari possint v. gr. extruere vallum, remigare, portare, purgare plateas &c. In iis tamen spectatur id, quod simul in laboriosa tali actione passio agenti inferatur. 2. ut istud malum sit *ob malum actionis* h. e. *ob delictum*. Hinc poenæ rationem non habent mala quæ innocens patitur per injuriam, vel quæ in bello pugnave inter repugnandum inferuntur, nec martyria, etiam ita dicta politica, 3. ut *invito* infligatur, nam à peccatis non deterretur. (qui tamen finis poenæ est) quæ quis libens admittit, proinde conventionalis poenæ huc non pertinet. Grot. *d. 1. §. 1.* Puf. *VIII. 3. 4.* Thomas. *III. 7. 6.* Becm, *Med. Pol. c. 15. §. 5. & 9.* Du. Joh. Schultz, *Dissert. de Martyrio politico. & de Sacrific. Status.*

Qu. IV. An poenæ sunt incommoda quæ quis patitur ob morbum contagiosum, corpus mutilum, aliamve impuritatem?

R. Possunt esse poenæ divinæ, quas improbis Numen immittit ad gloriam suæ justitiæ, sed non humanæ, quia hæ-

ob ~~pre~~cedens delictum requirunt superioris cognitionem & sententiam. Hinc carcer ante sententiam poenae speciem non habet, sed ejus finis est, ne reus aufugiat Grot. §. 1. n. 1. Puf. d. §. 4. Thomaf. d. 1. n. 11. Budd. *El. Phil. Pract. P. 2. cap. 5. S. 1. §. 20. seq.*

Qu. V. An punire licitum, an & necessarium est jure naturae?

R. Est quoque necessarium, quia frustra jus naturae prohiberet delicta, nisi etiam gladium & virgas daret judici, & punire transgressores juberet, poenae vero genus cuiuslibet Principis cura relinquit Ziegl. *ad Grot. b. c. §. 1. & de J. Maj. L. 1. c. 8. §. 4. Dissent. Grot. §. 1. n. 2. conf. Horn. de Crim. L. 2. c. 2. §. 10. n. 3. Da. Thomaf. Disp. de jure aggratiandi Princip. Evangel. in causa homicid.*

Qu. VI. Cujus est jus puniendi?

R. Solius superioris, sumto vocabulo non in sensu figurato, ut Grotius putat, ac si is qui male egit eo ipso se quovis alio, cui nihil simile objici possit, inferiorem censetur fecisse, sed proprio, quo is de-

no-

notatur, qui imperium in delinquentem habet, quia hic solus vim judicandi & ar-
cendi injurias, adeoque securitatem suae
societati praestandi, habet. *Privati* non
possunt punire, quia pares sunt. Et si in li-
bertate naturali degens ab alio sit laesus,
reparationem damni per modum belli
exigere licet *Pal. d. l. §. 7. Tesm. ad Gr.
h. c. §. 3. Becm. M. Pal. c. 15. §. 3. & Pol.
Paral. c. 15. §. 1. Thomaf. III. 7. 131. Dis-
sent. Grot. §. 3.*

*Qu. VII. Quid si superior aequè no-
centis sit?*

*R. Nihilominus innocentem punire
potest, quia vitia personae officio eius ni-
hil detrahunt. licet sit turpe iudici, qui
in alio scelus damnat, ipse damnandus
Ziegl. h. c. §. 3. & in Dynastic. Cont. 48. O-
sland. in Theol. Casual. P. 3. c. 2. p. 88.*

*Qu. VIII. An quis se ipsum punire
potest?*

*R. Neg. quia amoris nostri teneritur-
do id non permittit *Ephes. V. 29.* & poena
inviti est; quod autem nobis inferimus,
invitis accedere non potest. Hinc nec in-*

strumentum activum poenae suae esse potest, licet id magistratus jussit, quia non potest tollere amorem naturalem
Puf. d. l. §. 4. in med. Becm. M. P. c. 15. §. 3. & in Consp. Pol. c. 17. p. 87. Do. Frid. Christ. Bücher de Philaut. Licit. Segni post. c. 4. §. 10. & 11.

Qu. IX. Quinam sunt instrumentum poenarum?

1. In V. T. id fuerit *castes*, *Deut. XVII. 7. vid. Numer. XXXV, 19. & 21.* In regno Persiae in homicidiis *proximi agnati*. In Europa *Lictores Carnifices* ut tanto magis hominum mansuetudini consulere-
 tur, quae satius est, si à paucis & vilioribus absit, quam si ab omnibus aequè abesse requiratur. Hincque communiter isti homines abominationi sunt *Becm. d. l. §. 4. Zepper. de Legib. Mosaic. L. 5. c. 7. n. 3. Testm. Disp. de Restit. honor. per Anatom. p. 190-202.*

Qu. X. An poenam sumere licet ulciscendi causa seu ut laesus voluptatem exinde capiat?

1. Non, sed hoc i. contra naturam hu-

humanam est, quæ poenam non expetit nisi ob bonum aliquem finem. In solo autem inimici dolore, ita nudè spectato, nullum est bonum, nisi falsum & imaginarium, ut in divitiis supervacuis, multisque aliis rebus ejusmodi. cadit maxime in illos, qui minus rationis habent. Hinc continuo sic collige, quod vindicta nemo magis gaudet quam foemina Grot. §. 5. Puf. VIII. 3. 8.

Qu. XI. Quis ergo genuinus poenarum humanarum finis est?

R. Alius est *internus*, qui est satisfactio justitiæ, & hunc etiam Deus in omni poena intendit, alius *externus*, qui respicit *vel* utilitatem ejus qui peccavit, *vel* ejus cujus intererat non fuisse peccatum, quique adeo per peccatum læsus fuit, *vel* indistinctum quorumlibet. Grot. §. 6. Kulpik Coll. Grot. b. c. §. 4.

Qu. XII. Quomodo per poenam respicitur utilitas ejus qui peccavit?

R. Dum dolore poenæ ipsius animus emendatur, & peccandi libido per eundem extinguitur. Caro enim quæ impu-

lit ad peccandum doloribus redditur modestior & magis obsequens rationi. Et hoc genus pœnæ in suos domesticos exercere relictum est *Patribus familias*, & post hos illis quoque qui loco parentum juventutem gubernant, ut præceptoribus, magistris, quamvis hæc correctiones proprie pœnæ non sint, sed castigationes vi imperii paterni aut similis. *In civitate competit magistratui*, ita tamen ut eo solo fine ad mortem procedi non possit. Etsi inemendabili malitia laboranti melius aliqui iudicent, ut plane non sit, quando certum est vivendo pejorem evasurum. Grot. §. 7. ibique O. brecht. Pul. VIII. 3. 10.

Qu. XIII. Quomodo per pœnam queritur utilitas ejus qui læsus fuit?

Si efficitur, ne læsus tale quid in posterum vel ab eodem vel ab aliis patiatur. *Præius* obtinetur, si vel tollatur qui peccavit, vel vires nocendi, salva vita, ipsi adimantur, vel si malo suo dedocentur delinquere. *Posterius* obtinetur pœnâ aperta & conspicuâ in locis publicis.

cujus apparatus ad terrorem aliis incutiendum aptus est. Grot. §. 8. Puf. d. 1. §. 11.

Qu. XIV. Cui competit jus exigendi hanc poenam?

R. Illi soli penes quem est summum imperium. Ubi tamen nulla sunt judicia, ut in mari, in locis desertis, adversus eum, qui me insultat, defendere me possum jure belli, etiam eum occidendo. Fekde & Osiand. ad Grot. b. c. §. 8. Puf. §. 11. Alio-
ter Grot. §. 8. n. 2. seqq.

Qu. XV. Quomodo per poenam utilitas omnium queritur?

R. Hoc fit, dum id agitur, ut ne qui uni nocuit, aliis deinceps noccat, vel ut exemplo territi ceteri à similibus patrandis abstineant. Quod pari modo atque prius obtinetur, nempe si nocens aut occidatur aut debilitetur, aut constringatur, idque suppliciiis conspicuis, quae puniendi yperum alios exempla vocari moris est, in quo reliqui insipientes pii sint. Competitque jus hanc poenam exigendi his, quibus competebat in precedenti

questione. Puf. §. 12. & 13. Alicer Grob §. 2. n. 2.

Qu. XVI. An supplicium capitale de delinquentibus sumere iustum est?

R. Aff. si molliori poena malum è Rep. tolli non possit. n. ob favorem innocentium, & quia 2. Respubl. summum jus habet, quod ad id quoque extendi potest, quod in homine summum est, i. e. vitæ ac necis arbitrium. Nec his obstat lenitas Dei quæ Magistratibus ut Dei vicariis sequenda, nec ereptum poenitentia spatium. Nam & illa punit. *Levit. XXIV, 16. 17. Exod. XXI, 14. seqq. & XXII, 18. & 19. Matth. XXVI, 52.* vid. Selden, de Synedr. Ebr. L. 2. c. 13. & hoc conceditur à piis magistratibus. L. 20. C. de Poen. Sed tamen ut, pertinaciter existente condemnato sententia nihilominus executioni detur & is iusto Dei iudicio relinquatur. Grot. §. 10. n. 8. §. 11. & 12. Carpz. Pr. Crim. qu. 101. & qu. 137. n. 46. Zentgraf. in Summa J. Div. Sect. 1. subsect. 2. de Legge forensi §. 10. seqq.

Qu. XVII.

*Qu. XVII. An Christianum decet nimis
avide affectare officium, quod de
sanguine iudicium
habet?*

*R. Neg. cum ita se promptum exhibeat
ad effundendum sanguinem huma-
num. Delatum autem à societate non
quidem recusandum, adhuc tamen peri-
culosum est de aliis iudicare, quia quale
iudicium in alios ferimus, tale nobis in
paribus causis à Deo est expectandum.
Matth. VII, 1. L. 14. C. de Judic. Grot. J.
16. Ziegl. Digest. Concl. 4.*

*Qu. XVIII. Quid præstant leges humane
permissivæ quorundam homicidiorum
interfectionem?*

*R. Si datur indulgentia, tantum potestatem tollunt inter homines, non vitium,
& ideo interfectores jus verum apud
Deum non præstant, ut in marito qui
adulteram uxorem aut adulterum occidit.
Si vero respiciunt periculum futuri
mali ex ditatione pene, consentur privato
concedere jus & publicam potestatem,
ita ut in eo non videatur esse privatus, &*

occidere possit purâ conscientia. Hinc
 qui venientes ad dolendam patriam, fu-
 res nocturnos, latrones publicos ex per-
 missione legis humanæ occidit, verum
 jus & potestatem consequitur, quoniam
 adversus tales ferum est legis auxilium
 expectare. *Geor. §. 17. Puf. §. 13. in f. vid.*
Zugl. ad Geor. §. 17.

*Qu. XIX. An omnes actus debiles ab homi-
 nibus pariter possint ad im-*

peccatum Neg. sed in foro humano eximuntur
 tur à peccatis (1) *actus meri interni v. gr.*
cogitatio delectabilis de peccato, cupiditas,
desiderium &c. licet casu aliquo ut po-
te per confessionem subsistentiam ad co-
ntumaciam aliorum perveniant, modo non in
actus externos influant. (2) motus si-
mi lapsus & inevitabiles humanæ nature,
 nam ab omni omnino peccato & sem-
 per abstinere supra humanam conditio-
 nem est. (3) *vitia animi ex communis*
mortalium corruptione resultantia, quam-
diu in enormes actus non erumpunt v.
gr. ambitio, avaritia, inhumanitas, ingra-
tus animus, hypocrisis, invidia, iracundia
 &c.

Sec. (4) peccata quæ circa convolutionem totius civitatis tolli non possunt, ut hepatica in quibusdam locis. Judicio Dei tamen omnia istiusmodi peccata subsunt, qui & ad ea noscenda est sapientissimus, & ad expendenda æquisimus, & ad vindicanda potentissimus. Grot. §. 18. 19. 20. ibique Tescm. Puf. §. 14. Becm. Med. Pot. c. 15. §. 6. seqq. Thomaf. III. 7. 103. seqq.

Qu. XX. Quid si autem delictum aptum sit, ut in foro humano puniatur, an semper necessario pœna exigenda debet?

R. Neg. sed quandoque etiam veniæ locus esse potest, & quidem vel per dispensationem si pœna penitus tollatur, vel per mitigationem, si ea minuatur, utrumque tam ante quam post legem pœnalem laetam. Legis enim humanæ natura est, ut à voluntate Legislatoris dependeat, qui si videt, se sine pœna finem ejus commodius obtinere posse, frustra pœnam exequitur, sed ut totam Legem tollere potest, ita etiam vinculum ejus circa personam aut factum singulare, manente de

ca.

cetero lege. Grot. §. 22. & 24. Puf. §. 15.
& 16.

*Qu. XXI. Quando vero summa potestas de
pœna dispensare potest?*

R. Tunc saltem si subsit probabili
causa, & pœna non sit naturâ irrelaxa-
bilis, qualis est pœna homicidii, quam
S. Scriptura expresse irrogare jubet. Grot.
§. 24. n. 3. *ibique* van der Muelen & Ziegl.
& ad §. 22. Thomaf. d. l. n. 129. *seqq.*

*Qu. XXII. Quanam autem sunt
causæ liberandi aliquem à pœ-
na legis?*

R. Sunt vel intrinsecæ vel extrinsecæ.
Intrinseca est, cum si non injusta, dura
tamen est pœna ad factum comparata.
vid. Puf. §. 17. *Extrinseca*, quæ oritur vel
ex merito aliquo ipsius delinquentis, aut
ejus majorum, vel ex alia re ipsam com-
mendante, qualis est insigne artificium,
intercessio majorum, quod ultimus sit ex
illustri stirpe, si particularis ratio legis in
aliquo facto cesseret &c. Interdum ob mul-
titudinem delinquentium venia danda
est, ne pœna, quæ servanda societati in-
ven-

venta est, ad civitatem evertendam valeat. Gr. §. 25. & 26. Puf. di. §. 17. Anth. Math. de Crimin. L. 48. tit. 18. cap. 5.

Qu. XXIII. Quid ergo in estimanda poena attendendum?

R. Duo sunt attendenda, id ob quod & cujus ergo poena infligitur. Illud continet meritum, seu delictum, hoc utilitates ex poena s. fines. Puniendus nemo est ultra meritum. Intra meriti veromodum magis aut minus peccata puniuntur pro utilitate. Grot. §. 28. Puf. §. 28.

Qu. XXIV. In merito seu delicto quenam veniunt examinanda?

R. Tria, 1. causa quæ impulit. 2. causa quæ à delinquendo retrahere debuit, 3. personæ idoneitas ad utrumque. Quoad illam attendendum, neminem gratis malum esse, aut si quem malitia propter se ipsam delectat, eum ultra humanum modum processisse. Attendendum maximam partem mortalium ad peccandum affectibus duci, quorum aliqui imperu quodam impellunt ad declinandum malum,

lum, ceteri ad bonum aliquod tendunt aut verum aut imaginabile. *Ista alia generalis est, sc. iniustitia, quæ eo major est, quo majus alteri damnum infertur, alia est specialis, puta si præter communem rationem peculiaris quædam accessit, quæ à peccando debeat abstertere. Sic idem specie peccatum notorium à sacerdote commissum gravius censetur eo quod ab alio patratum, cum iste suo exemplo ad sanctimoniam alios præire debeat. Hac aut ad considerandas causas avertentes considerari solet, puta si quis animum habuerit idoneum ad resistendum peccatorum illecebris, aut ad suscipiendos affectus incitantes, quales sunt ætas, sexus, status, opes, vires & similia. Grot. §. 29. 30. 31. Puf. §. 19 -- 22.*

Qu, XXV. At in delictis talio requiritur ergo supervacuum ex præmissis cautionibus pœnam definire?

R. Requiritur talio, ut pro reparanda injuria facta quis non minus mali patiatur quam fecit, ne nisi tantundem reddatur,

tur, malum perduret *Exod. XXI, 23. seqq.*
 Cum vero etiam in futurum cavendum,
 ne amplius committatur injuria, & ut alii
 exemplo deterreantur, sunt præter talio-
 nē autores injuriæ graviore malo ac pœ-
 na affigendi, ne par sit malum innocentis
 quam nocentis. Hinc *ibi* æquiparatur ma-
 lū ipsi damno seu injuriæ, *hic* pœna mali-
 tiæ & hominum ad delinquendum studio,
 propensionum ac promptitudinum pro varia
 populorum indole. *Græc. §. 32. Puf. §. 23.*
Et 27. Coccej. Dissert. de proport. furti
ac suspend. rupt. laque. §. 8. seqq.

Quæst. XXVI. Quomodo talio recte in-
stituitur?

1. Non retributione ejusdem gene-
 ris mali, gr. adulterii pro adulterio, in-
 juriæ pro injuria, nam ea ipsa crimen fo-
 ret, sed (1) ablata rei restitutione, cum
 omni eo quod eo facto alteri abest. (2)
 æstimatione seu pretio loco rei. (3) si
 tantundem præter pecuniam numera-
 tam aliis rebus, quæ sunt ejusdem valo-
 ris, pensetur, & has loco rei ablata sol-
 vendo damnum restauretur. Illa talio

scriptoribus *simplex*, vel *Pythagorica*; hæc *proportionalis* dicitur. Coccej. *Differt. de Sacrosancto Tal. jure* §. 10. seqq. Puf. *d.* §. 27. Hennig. *ad Gr. L. 1. c. 2. §. 5. p. 141.*

Qu. XXVII. *Quomodo ergo spectatur magnitudo pœna?*

R. Cum respectu ad patientem, nam eadem multa pauperem onerabit, divitem non onerabit, & vili ignominia leve erit malum, honorato grave. Grot. §. 33. Puf. §. 25. ubique Ziegl.

Qu. XXVIII. *Si constet pœnam posse peccanti infligi, quo nobis ducit charitas?*

R. Ad pœnam non asperam & rigidam sed mitiorem. Nisi justior charitas plurimum aliud suadeat ob causam aliquam *extrinsecam*, quæ est, si ingens periculum ab eo qui deliquit, imminet, aut sit necesse, ut exemplum statuatur, quo reliquis terror incutiatur, præsertim ubi præsto sunt generalia peccandi incitamenta, quæ non nisi asperis remediis coerceri possunt, inter quæ præcipua sunt

Sunt facilitas & consuetudo. Grot. §. 34.
35. & 36. *ibique* Ziegl. & Tefn. Puf. §. 23.

Qu. XXIX. *Quid si cessent ratio-
nes ex quibus tollitur
pœna?*

R. Cum tuto iudex eam non possit
donare, tamen eam temperare, & mo-
dum pœnæ mitigare debet, seque si fieri
possit, facilitorem ad absolvendum, quam
condemnandum præbere. Et hoc Gro-
tio dicitur *altera pars clementiæ seu juris
moderandi.* Grot. §. 36. *ibique* van der
Muelen vid. *supr.* qu. 19.

Qu. XXX. *An ad puniendâ delicta
bellum suscipi potest?*

R. Nullum datur bellum pœnale, quia
pœnam non nisi superior delinquenti
ob transgressionem Legis infligit, gen-
tes autem cum inter se sint pares, una
alteram punire nequit. Imo ex con-
traria sententia infinita mala conseque-
rentur, eo quod innocentissimi sepe in-
voluerentur. Budd. *Pb. Pr. R. 2. §. 5. 527.*
§. 5. *Osiand. ad Gr. L. 2. c. 1. th. 2. 0. 3.*

Dissent. Grot. §. 38. & L. 2. c. 1. §. 2. Huber.
de J. Civ. L. 2. S. 6. c. 1. n. 7. & 8.

*Qu. XXXI. An ob violatum Jus natura
nulla in se & subditos suos redundante
injuria ab externa Rep. pœnam su-
mere licet?*

R. Grotius id sub certis cautionibus
affirmat §. 40 -- 43. cujus sententiam mul-
tis rationibus corroborare satagit. Tesm.
ad d. §. 40. lit. b. vid. tamen Hert. *Opusc.*
Tom. 1. de Social. Sect. 3. §. 25. Nos nega-
tivam defendimus, quia deficit superior,
à quo tantum pœnæ dictantur. Unde
constat, Americanis *avθρωποφάγιας* cau-
sa non potuisse ab Hispanis bellum infer-
ri. Zentgrav. *de Orig. & verit. J. G. Artic.*
3. §. 8. & 9. Joh. Jacob. Saar. *in Itiner.*
Indic. Præfat. Becm. M. P. 6. 23. §. 7. &
Pol. Parall. 6. 22. §. 7.

*Qu. XXXII. Ob delicta in Deum
commissa an bellum pœnale su-
scipi potest?*

R. Poffe etiam affirmat. Grot. §. 44.
seqq. nomine humanæ societatis, cujus
interest non contaminari vinculum ejus,
quod

quod religio est. Sed & hic verior est sententia negativa, quod puniendi effectus nullus sit à natura, sed à Jurisdictione propriè pendeat. Ubi ergo hæc non adest, ibi quoque nulla puniendi est potestas. Injuriz igitur in Deum, solum Deum judicem expectant. Tacit. 1. *Annal.* 73. Osiand. *tb.* 44.

Qu. XXXIII. An bellum inferri potest populis, qui christianam religionem nolunt amplecti?

R. Neg. quia religionis hujus veritas penitus in animum demitti nequit, quam doctrinà & sedula institutione. Vi & mandatis, nulla accedente doctrina, fidem exigere, est velle imperare intellectui, qui leges non audit. Alias omnia pro arbitrio superioris mandantur, sola religio non imperatur, sed ex percepta veritatis opinione, accedente divini Numinis gratia benè præparatis mentibus infunditur. Grot. §. 48. n. 1. & 2. Puf. *de habitu relig. christ. ad vit. civil.* §. 49. *seqq.* Becm. *de Bell. Domini* c. 1. §. 19. & *in M. Pol.* c. 23. §. 6. Ziegl. *de J. Maj.* L. 1. c. 16. §. 3.

Qu. XXXIV. An viceversa peccatis subdendi christiani, ideo quia christiani summa docent aut profitentur?

R. Neg. quia nihil est in disciplina christiana, quod humanae societati noceat, imo nihil, quod non profit, neque nova inde metuenda, nam non omnia dogmata, quamvis nova, metuenda, si ducant ad honesta, & ad exhibendam superioribus obedientiam. Hinc qui in tales sæviunt, ipsi in ea causa sunt, ut puniri justè possint. Grot. §. 49. Zentgrav. in Summa F. Div. Sect. 2. Art. 2. §. 17-20.

Qu. XXXV. Quid de suppliciis christianorum in alias christiana religionis sectis?

R. Periniquè faciunt qui suppliciis aut bello grassantur in eos, qui Christi Legem pro vera habent, sed dubitant aut errant in quibusdam, quæ extra Legem sunt, aut in lege sensum habere videntur ambiguum, & ab antiquis Christianis non sunt eodem modo exposita. Grot.

§. 50.

*S. sa. sibi que Tefm. & Osiand. Becm. de
Justitia armor. Cebennens. c. 3. §. 2. seqq.*

CAPUT XXI.

De

Pœnarum Communicatione.

*Qu. I. An pœna alium quam delinquentem
comitari potest?*

Neg. quia aptitudo ad pœnam ex me-
rito oritur, cujus fundamentum est
sua cujusque voluntas, quâ homini nihil
magis proprium, quæque vitium con-
trahere non potest, nisi ex motu intrin-
seco. Aliquando tamen pœna transit
in eos qui delicti sunt participes; Grot.
II. 21. 1. & §. 12. Puf. VIII. 3. 30. & 33.

*Qu. II. Quando transit in delicti
participes?*

R. Si in ipsis etiam aliquid vitiosum
hæreat facti suo aut omissione. Sed ita
non tam puniuntur ex delicto alieno
quam suo, ferèque iisdem modis in de-
lictis partem veniunt; quibus in damni
dati *supr. c. 17. qu. 7. Grot. §. 1. n. 2. & §.
2. n. 1. Puf. I. 5. 14.*

Aa 4

Qu. III.

Qu. III. An rectores in illorum, quos regunt, crimen veniunt?

R. Aff. Sic pater ex delicto liberorum tenetur, dominus ex servi, magistratus ex subditorum. Grot. §. 2. n. 1.

Qu. IV. Ut hi teneantur quid requiritur?

R. *Patientia* aut *Receptus*. Ob patientiam tenentur, si *sciant* à subditis suis delinqui, nec tamen *prohibent*, cum *possint* ac *debeant*. Sciri præsumuntur quæ *perspicua* sunt, & quæ sunt *frequentia*. Grot. §. 2. n. 2. 4. 5. *ibique* Tefm. *lit. o. §. n.* Heding. *Sicilim. Phil. b. c. §. 1.*

Qu. V. An jus est aliis civitatibus persequendi delicta ad societatem humanam aliquo modo pertinentia?

R. Aff. nam ut *convenit*, institutis civitatibus singulorum delicta, quæ *ipsorum coetum* proprie spectant à suis rectoribus pro arbitrio puniri, aut ea *disimulari*; ita delicta ad *humanam societatem* pertinentia puniendi aliis civitatibus jus est, ad instar actionis popularis in singulis

lis civitatibus de quibusdam delictis.
 Grot. §. 3. *ibique* Muelen.

Qu. VI. *Quid ergo si alibi delinquens se hic receperit?*

R. Si enim rectores in sua civitate tolerant, tenentur *ex receptu*. Ut enim reatu se exsolvant, *alterutrum* facere debent, ut interpellati nocentem aut pro merito ex sua Jurisdictione, quam in eum habent, puniant, aut eum dedant. Interdum fontes deposcentibus *Optio* datur, quo cumulatus satisfiat. Grot. §. 4. n. 1. 2. 3. 4.

Qu. VII. *An qui à sua civitate dediti, nec recepti sunt ab aliis, cives manent?*

R. Aff. quia ut jura & bona alia amittantur, opus est decreto vel judicis vel legis, quod quia hic non adest, jura & bona manent ejus, cujus antea fuerunt. Grot. §. 4. n. 7. Dissent. *ibi* van der Muelen.

Qu. VIII. *An igitur deditus adhuc à suo populo puniri potest?*

R. Aff. quia deditio nec dat jus puni-

endi, quippe quod iam jure natura habebat læsus, nec admittit dedenti, sed tantum tollit executionis impedimentum, quod erat, eum qui læsit, esse in aliena ditione ac territorio. Grot. d. l. ibique Gronov.

Qu. IX. Quid si, vero accepta deditio & deditus postea casu aliquo reversus sit?

R. Is civis non erit, sed ex novo beneficio populi aut regentium ei danda civitas. Grot. d. l. in f.

Qu. X. An deditio ad eos pertinet, qui post delictum ad asyla confugerunt?

R. Aff. hæc enim, quæ vocantur *Kirchen-Freyheit und Gottes-Friede*, non pertinent ad nocentes, sed ad infortunatos. Qui enim commiserunt aliquid societati humanæ aliisque hominibus injuriosum, illis sanctissimum Dei altare non patrocinator, sed aut puniendi, aut dedendi, aut amovendi. Grot. §. 5. n. 1. & 2. vid. Hert. *Opusc. Tom. 2. de Super. Territ. §. 11. n. 13.*

Qu. XI.

*Qu. XI. Quid dicendum de illis aſylis,
quæ omnes promiſcue ſceleratos
recipiunt?*

R. Speluncæ illa potius ſunt latronum,
quam loca religioſa. Teſm. *b. l. §. 5. lit.
b. Beçm. M. P. c. 15. §. 23.*

*Qu. XII. Si non dedimus ſed ipſi punimus
delinquentem, ſecundum quam legem
judicandus?*

R. Si delictum eſt commiſſum contra
Gentium aut naturæ jus, ſecundum civi-
tatis noſtræ jura, quia iſtud jus pœnas
non determinat; ſin ſecus; ſecundum
jura loci unde fugit, non ubi hæret, quia
contra hæc in ſpecie non peccavit, & ea
fortè non arguunt, peccatum apud ſe
eſſe, quod alibi tale eſt. Grot. *§. 6. ibique*
Teſm.

*Qu. XIII. Quomodo ex facto ſuperiorum
teneri poſſunt ſubditi?*

R. Si in *crimen conſenſerint*, aut ſi
quid fecerint ſummæ poteſtatis *imperio
aut ſuâſu*, quod facere ſine facinore non
poterant; quanquam puniendi tantum,
qui in delictum conſenſerunt, non qui
alio-

aliorum sententiis victi. Tali enim casu pars major decretum non facit, nec minorem partem obstringit. Grot. §. 7. *ibique* Tesm. *lit. e.*

Qu. XIV. *Sed tota universitate punita, quomodo non consentientes impuniti manent?*

R. In illis, quæ *conjunctim* cum civitate possidebant, ut arario, agris publicis, armis &c. in pœnam civitati ademptis, sentiunt non pœnam, sed *damnum aliquod fatale*, quod divinitus immissum patienter ferendum. Illa vero, quæ non nomine & beneficio universitatis obtinebant, omnia salva retinent. Grot. §. 7. n. 2. & 3. Puf. VIII. 3. 30. 31.

Qu. XV. *An pœna Universitatis & pœna singulorum differunt?*

R. Aff. 1. Singulorum pœna interdum est mors, ejus vicem in universitate sustinet dissolutio. vid. Hencl. *in otio Vratisl. cap. 8.* 2. singuli quandoque pœnæ nomine in servitutem rediguntur, civitas servitutem civilem subit in provinciam redacta. 3. singuli bonis mul-

multantur, civitati adimi solent quæ habet communia muri, navalia, ærarium &c. Grot. §. 7. n. 2. ibique Tesm. Puf. d. 1. §. 28.

Qu. XVI. An ob delictum universi atque pœna semper exigipoteſt, si delictum ante duas aut tres generationes commissum?

R. Neg. expirant enim delicta universitatum, quando nemo amplius superest eorum, quibus consentientibus & cooperantibus delictum fuit patratum, neque idem à sequentibus per actum aliquem continuatum. Grot. §. 8. n. 1.

Qu. XVII. At eadem tamen civitas maneat, mutatis licet singulis, E. semper obligatio manebit ad pœnam?

R. Civitas eadem manet in iis, quæ primo & pex se ad civitatem pertinent, qualia sunt ærarium, leges & similia; non eadem manet ratione eorum quæ non nisi ex derivatione à singulis ad civitatem pertinent, quæque solum ad eam cum respectu ad personas referuntur, ut cum Civitas dicitur docta, fortis, temperans &c. fit hoc quando plurimos ci-

ves

ves habet doctos, fortes, temperantes; ea enim, si tales decesserint nec alii pare super sint, non amplius talis dicitur. Ex hoc genere etiam est, si dicamus Universitatem aliquam poenas esse commeritam. Meritum enim singulis tanquam animum habentibus convenit, non Universitati, quæ ut distinctum quid à singulis concipitur, animi, per quem edere posset actiones, meriti immediate capaces non habet. Unde extinctis illis singulis, consequenter etiam ipsum delictum extinctum est, & proinde aptitudo ad poenam cessabit. Grot., *S. S. n. 1. ibique* van der Muelen. *Puf. d. l. §. 29.*

Qu. XVIII. Deus tamen delicta parentum in liberis post tertiam aut quartam generationem punire

potest?
R. Deus non punit delicta parentum in posteris, nisi & ipsi impii fuerint, vel de delictis parentum communicaverint. Deus vero quia plenissimum jus habet ut in res nostras ita in vitam nostram, tanquam munus suum, quod sine ulla cau-
sa

sa & quovis tempore auferre cuivis, quando vult, potest, aliquando *iure dominii* non poenaturatur, & liberos immatura ac violenta morte rapit, hocque factum graviter poenit parentes. *Alia ratio est in homine, qui in vitam subditorum nulli ius habet, nisi ex delicto precedentis.* Grot. §. 8. n. 3. G. §. 14. ibique Ziegl. & Osiand.

Qu. XIX. Ecquid causa, quod Deus non ultra istam generationem peccata in posteris se vindicaturum minetur?

R. Quia eousque pertingit hominum memoria, ut qui viderunt delicta, etiam videant vindictam, & ut ipsi delinquentes parentes liberorum miseras videant, eoque atrocius torqueantur, vel, si ad illam aetatem non pervenerint, cum metu descedant, ad liberos ista mala perventurasse. Grot. §. 14. v. 1. ibique Tesm. lit. g. G. Osiand. p. 1209. Becm. *Consp. pol. c. 4. p. 49.*

Qu. XX. An in eos, qui non sunt delicti participes, poena non transit?

R. Poc.

Penam in eos nunquam transit, scilicet, ut damno ~~damno~~ afficerentur, quo sibi auferretur ad quod jus proprium habet, ob rationem *q. 1. h. e. per consequentiam* vero damnum illis obvenire potest, ut non habeant quod alioqui habituri fuissent, si alius non deliquisset. Aliquando quis occasione peccati alterius quid mali patitur, sed ejus causa proxima non est peccatum alterius, verum spontanea sua promissio. *Grot. §. 14. §. 11.*

Qu. XXI. Quibus per consequentiam istiusmodi damnum obvenit?

2. Ita liberi perduellunt ob parentum delictum nihil amittunt quod ipsis proprium est, velut vita, corpus, membra, sed omnia hec incolumia illis manent, amittunt vero quae ex beneficio civitatis illis debentur ut dignitas, jus domicilii, *L. 5. C. ad. L. Jul. Maj.* Sic qui pro delinquente fidejussit, ad penam pro eo tenetur, sed malum illi ferendum mensuratum accipit non ex delicto alterius, sed ex potestate, quam in promittendo

do habuit, Grot. d. §. ii. Kulpif. l. c. §. 4.
Puf. VIII. 3. 30. seqq.

*Qu. XXII. An ergo civitas liberis occasio-
ne paterni delicti auferre potest,
que à civitate habituri
erant?*

R. Aff. si talia pendeant à voluntate
civitatis v. gr. honor, quo casu quidem
liberis id in pœnam non redundat, quia
civitas de his pro arbitrio disponere, &
ex aliis causis etiam talia liberis denegare
potest, parentibus verò pœna est, dum
sciunt liberos ipsorum inglorios vivere.
Grot. §. 16. Cic. ad Brut. Ep. 12.

*Qu. XXIII. Quid de legibus habendum, que
liberos vel propinquos capite puniunt ob
crimen paternum vel cognati?*

R. Leges istæ injustæ sunt, nam unus-
quisque ex suo admisso sorti subjicitur,
nec alieni criminis successor constituitur.
Grot. §. 13. n. 2. §. 14. n. 4. & §. 15. Hennig.
ad d. §. 13.

*Qu. XXIV. Quousque quis pro aliorum
delictis fidejubere seu se interpo-
nere potest?*

Bb

R. Sal-

2. Saltem *ad multam* seu pœnam pecuniariam pro damno delicto dato, vel de reo sistendo sub certa pecuniæ summa, si non sistatur. Non ad *mortem* vel *membræ abscissionem*, quia 1. delictum est personale quid, quod personam delinquentis non egreditur, cui correspondens pœna à reo ad innocentem devolvi nequit. 2. quia tanta potestas homini in propriam vitam aut membra sua non competit, ut ex nudo consensu, nullo bono publico, eadem abjiciat, ne alter, quod meritus est, patiatur. Neque *ad exilium*, quia in exilio alii quam delinquenti irrogato nihil est, in quo Reipubl. satisfaceret ad emendationem, ad exemplum, ad vindictam, quorum tamen gratia pœnæ inventæ sunt. Grot. §. 11. n. 2. Puf. V. 10. 12. §. VIII. 3. 32. Huber. Præl. ad J. de fidej. §. 2. §. ad ff. d. t. §. 2. Dissent. quoad exilium. Grot. d. l. n. 3. §. ibi Ziegl.

Qu. XXV. *Quæ diximus de liberis an ad populum verè subditum applicari possunt?*

R. Aff.

R. Aff. ita scil. ut talis populus ob delictum Principis non pœnâ sed aliquo incommodo per consequentiam afficiatur. Quod si accessit populi consensus & approbatio, non tam ob regis delictum, quam suum consensum obligatur. Groti §. 17. *ibique* Tesm.

Qu. XXVI. Ob Davidis tamen peccatum Deus populum pestilentia confecit?

R. Pœna hæc fuit regis, cujus acerbissimum supplicium est, si populus miseriis affligatur, deinde & populi ob proprium delictum, nam dicitur 2. Sam. XXIV. 1. *furorem Dei exarsisse contra Israel.* Verba vero Davidis: *Oves istæ quid fecerunt?* d. c. v. 17. populum non ab omni peccato excusant, sed potius referunt, quanta ipsius charitas fuit erga populum, cui à Deo præfectus. Grot. §. 17. *ibique* Osiand. & Tesm. *lit. g. Bebelius de Davide pecc. Et pœnit. c. 2. S. 2. qu. 4.*

Qu. XXVII. An heres delinquentis de pœna tenetur?

R. Neg. quia heres personam defun-

eti non refert in meritis, quæ sunt merè personalia, & propter quæ pœna unicè infligitur, sed in bonis, quibus cohærent ea, quæ alicui debentur ex ipsa rerum inæqualitate. *L. 22. C. § L. 41. ff. de Pœn. Grot. §. 19.*

Qu. XXVIII. Quid si vero ultra meritum nova quadam causa obligationis extiterit?

R. Si cum defuncto super eo quod in pœna est contractus vel quasi, puta per litis contestationem, sit initus. *L. 3. §. 11. ff. de Pecul.* heres ad id obligatur, quia istud tunc æs alienum est, quod tam à defuncto, quam herede, utpote qui tantum acquirit patrimonium defuncti, exigipotest. Ad pœnam autem ex crimine, ne quidem per *L. C.* tenetur, quia ejus vindicta & pœna ad Rempubl. pertinet, de qua contrahendi facultatem privati nullam habent. *L. ult. ff. ad. L. Jul. Maj. L. 2. 3. 4. §. C. Si reus vet. accus. L. 27. §. 4. ff. de pact. Grot. §. 29.*

CAPVT XXII.

De causis iniustis.

Qu. I. Quantam vim habet in bellis iustitia cause & armorum?

Victoriae spem sibi facere potest, qui curat iustificas causas, quia Deus, qui praestit rebus humanis & immutabiliter iustus est, non fert ab iniqua armorum causa felicem successum sequi. Nec iustitia esset impiæ causæ favere, & iam ante spoliatum denuo per iniqua arma spoliare & in praedonem nova victoriae spolia seu invasionis praemia conferre. *Grot. in Prot. §. 27. ibique van der Muelen.*

Qu. II. At saepe contrarium fit & victoria cadit à parte manifestè iniusta?

R. Hoc ex culpa hominum accidit, quando pars laesa debitam in bello gerendo diligentiam non adhibet, vel temerè bellum orditur. Et si bello Deus impietatem & delicta populorum vindicet, non attenditur quid juris partes in

invicem asserant, Deique non suam causam in vasor hoc casu exequitur. Coccej. *de justo Prat. exitu Sect. 3. sqq.* Osiand. *Theol. Casual, P. 2. p. 133.* Struv. *de Victoria & clade §. 172. sq.*

Qu. III. Quid est causa belli injusta?

R. Est causa, quâ absque præcedente injuria facta vel inferenda bellum movetur. *supr. b. l. cap. 1. qu. 1. & 3.*

Qu. IV. Qualia sunt bella, quæ ex injusta causa geruntur?

R. Illorum qui *nec justificâ nec suasoria* causa sed amore cædis & sanguinis in bella feruntur, *ferina* sunt, & vitium eorum humanum modum excedit. Illorum, qui solas *suasorias* habent *sine justificis*, contentiones *latrocinia* dicenda non bella, nec justî hostes sed rectius prædones aut latrones appellandi. Aliqui causas *quasi justificas* asserunt, sed expensæ ad rectam rationem injustæ reperiuntur, quorum bella adhuc iniqua dicenda. Grot. *II, 22. 2. 3. 4.* Burger. *Cent. 1. Obs. Pol. jur. milit. 4.*

Qu. V.

Qu. V. Quae autem sunt causae injustae?

R. Cognosci aliquatenus possunt ex justis causis. Rectum enim obliqui est index. Summa genera sunt (1) metus ex praesumpta vicini potentia, nisi certitudine morali constet non solum de potentia ipsa, sed & nocendi animo *supra c. 1. qu. 37.* (2) si vicinus nulla pacto impeditus in suo arcem faciat aut munitionem aliam, quae damnum aliquando dare possit. (3) sola utilitas citra necessitatem (4) negatum matrimonium in laxa foeminarum copia *supra c. 2. qu. 41.* (5) cupiditas melioris sedis (6) libertatis desiderium, quasi illa naturaliter & semper quibusvis competat. *supra c. 4. qu. 25. Grot. b. c. §. 4. 5. 6. 7. 8. 11.*

Qu. VI. Quae sunt aliae injustae belli causae?

R. (7) Inventio rerum ab aliis, possessorum, licet possessores sint improbi, de Deo male sentientes aut hebetis ingenii, nam inventio est rerum quae nullius sunt. (8) Voluntas regendi alios tan-

quam naturaliter servos, quibus hoc fiet ad ipsorum bonum (9) Titulus universalis imperii, quem aliqui Imperatori alii Ecclesie vindicant (10) Voluntas implendi vaticinia sine Dei mandato (11) violenta petitio ejus, quod non ex justitia propria, sed alia virtute puta liberalitate, gratia, misericordia &c. debetur. Grot. §. 9. *seqq. ibique Commentat.* (12) Recuperatio terræ sanctæ per expeditiones cruciatis mediis sæculis. Dn. Buddi *Select. 7. N. 5. G. Exerc. de Expedit. cruciat. §. 4. seqq.* Becm. *Dissert. de Bell. Dom. c. 1. §. 18.* Stypmann. *de Jure marit. P. 1. cap. 6. n. 650. seqq.*

Qu. VII. An unquam extitit aut intendi potest universalis Monarchia?

R. Neg. utrumque 1. quia res est humanis consiliis altior. 2. moraliter impossibilis, sicut enim navis aliqua ad eam magnitudinem pervenire potest, ut regi nequeat, ita & hominum numerus & locorum distantia tanta esse, ut unum regimen non ferat. 3. contra Dei arbitrium

■

um & providentiam intenditur. Ideo enim tot tamque diversas linguas & dispares mores immisisse videtur gentibus, tot limites posuisse orbis partibus, ut discernerentur populi, regna & imperia, quæ in unum corpus redacta, ob immensam molem, quis unus vellet regere?

4. usus & exempla docent, quod ab orbe condito discreta fuerint imperia, nec ab Alex. M. aliisque potuerunt uni scepro submitti. Grot. §. 13. n. 1. in f. Conring. de Germ. Imper. Rom. c. 2. §. 3. Schütz. de Statu rei Rom. Vol. 1. Ex. 3. th. 10. lit. e, ibique Scharfmiod. Fritsch. ad Limn. l. 2. c. 7. Dissent. Auber. de iustis pratens. Reg. in Imper. & Felde ad Grot. II. 9. 12. cui resp. Zentgrav. de Orig. J. Gent. art. 2. §. 5. seqq.

Qu. VIII. An Ecclesia rectè adscribitur jus in populos ignota hæctenus partibus terrarum?

R. Neg. quia Christus ipse, à quo fluxit omnis potestas ecclesiastica, negat regnum suum de hoc mundo esse, & quia jus judicandi, quod Apostolicis competit, cœlestis fuit ingenii, non terrestris,

non per arma sed verbum Dei exercendum. Grot. §. 14. *ibique* Osiand. Puf. *de Habitu Rel. Christiana* §. 29. Ziegl. *de Episc. milit. cap. 1. §. 2. seqq.*

Qu. IX. An ob ingratitudinem non est justa belli causa, nec actio in foro institui potest?

R. Distingv. inter *simplicem ingratitudinem* quæ vel vulgaria humanitatis officia vel beneficia benefactori negat, & inter *ingratitudinem pregnantem*, quæ non tantum nihil rependit sed & insuper benefactorem lædit. *Hæc* causam belli præbet & actionem in foro parit; vel potius actionem ex delicto aliquo ortam & jam competentem aggravat. *Illa* belli causa non est, nec ob eam actio competit, quia pars optima beneficii periret, si actio uti certæ pecuniæ daretur, jam enim creditum esse inciperet. Ingratus tamen talis aliis hominibus exosus existit, & quia fertur in vitia, omni bonorum usu in vita humana se exuit & indignum se reddit. Coccej. *de Antidote Tit. 2. seqq.* Puf. III. 3. 17. Thomas. II. 6. 53. *seqq.*

53. seqq. vid. *supr.* l. 2. c. 2. qu. ult. Aliter Bœcler. *diff. de Act. ingrati.*

Qu. X. An bello ex causa justa potest accedere vitium ex animo agentis?

R. Aff. **S.** cum jure meo miscam cupiditates honorum & divitiarum, si gaudium concipiam in malo alieno sine boni respectu. Ad salvandam enim conscientiam coram Deo non sufficit justam habere belli causam, sed & puritas animi accedere debet. Ut autem qui sic bellum gerit peccato implicetur, injustum tamen bellum non erit, nec ex tali bello restitutio debetur, *Grot. §. 17. ibique Tesm. Dissent. ibi Ziegl.*

CAPVT XXIII.

De causis dubiis.

Qu. I. Si quod agitur justum sit ipsa re, an propterea adhuc aliud quid requiritur?

R Equiritur ut fiat certa & firma animi persuasionem atque ita dictante con-

conscientia justum id esse. Conscientiæ enim dictamen nobis agendi regula est, quam qui non audit, Deo intra se loquenti præcipientique obmittitur & proinde peccat. Consequenter ubi dubitatio, an justum sit, oboritur, damnis actionis vitium trahit: Grot. II. 27. 2. *atque* van der Muelen. & Fesm.

Qu. II. Unde oritur istiusmodi dubitatio?

R. Non ex ipsa disciplina morali, quæ in actionibus humanis considerat, quid justum vel injustum sit, & non minus certa est ac disciplina mathematica, cum fundamentum ejus sit convenientia actionis cum ipsa voluntate divina; sed ex circumstantiis facti, quæ possunt efficere ut dubitetur, recedatne illud ab eo quod justum & æquum est, an vero ad idem propius accedat. Puf. I. 2. 4. in. f. & §. 9. Budd. *Analect. Histor. Philos. Ex. de Scepticismo morali* §. 26. seqq. vid. Proleg. qu. 4. Aliter Grot. d. l. §. 1.

Qu. III. Quid est Conscientia?

R. Est judicium intellectus circa actiones

nes

nes cognitione legum imbuti. Hæc pro-
 pt actionem hominis antecedit, dicti-
 tans quid bonum quid malum sit, & ideo
 agendum vel omittendum, dicitur *Ante-*
cedens, prout actiones jam commissas
 vel approbat vel damnat, *Consequens* di-
 citur, dumque testimonium affert parit
 tranquillitatem aut anxietatem. Puf. I. 3.
 4. vid. Balduin. *de Casib. Consc. L. 1. c. 1.*

Qu. IV. Quot alia sunt species con-
scientiæ?

R. Vulgo dividitur in *Rectam* seu *cer-*
tam, *probabilem*, *dubiam*, *erroneam*,
scrupulosam.

Qu. V. Quid est Conscientia recta
seu certa?

R. Est *judicium hominis de eo quod*
agendum vel omittendum est ita informa-
tum, ut sententia sua certas & indubias
rationes reddere queat. Et de hac ob-
 servanda regula: *Quicquid fit vel omit-*
titur sponte contra conscientiam rectam,
peccatum est, quia fit contra legem. Puf.
 I. 3. 5.

Qu. VI.

Qu. VI. Quid probabilis?

R. Est quæ probabiliter iudicat, partem electam in aliquo opere honestam esse, timet tamen ne forte & altera pars contraria honesta sit, quia saltem notitia sua probabilem rationem habet. De hac hæc regula tenenda: Illud suscipiendum quod maximè honestum, securum & utile videtur. Et: qui non habent ut activum iudicium rectè conforment, tenentur audire sapientum consilia. Grot. §. 3. ibique Ziegl. Puf. d. l. §. 6. & 7. Bald. c. 9.

Qu. VII. Quid est conscientia dubia?

R. Est quando in casibus potissimum singularibus iudicium intellectus anceps hæret, & dum ex utraque parte se offerunt rationes, discernere nequit, utra præponderent, & num aliquid agendum vel omittendum sit. vid. Thomaf. I. i. 59. Titius ad Puf. de O. H. & C. L. i. c. i. §. 6. O. 18.

Qu. VIII. Quid dubitante conscientia faciendum?

R. Actio

R. Actio erit suspendenda. Nam nondum discussa dubitatione ad agendum se determinare, propositum peccandi involvit. Perindè enim est, ac si agens dubia conscientia dicat: licet quidem mihi non constet, an hæc actio legi conveniat an repugnet, nihilominus, si conveniat sive repugnet, eandem suscipiam, quod signum est hominis legem negligentis. Ubi tamen alicui omnino faciendum fuerit, tunc dubitans eligere debet, quod sibi tutissimum videtur. Grot. §. 2. *ibique* van der Muelen. Puf. *d. 1.* §. 8.

Qu. IX. Quid est Conscientia erronea?

R. Est iudicium hominis præ vero falsum apprehendens, illudque agendum vel omittendum dictitans, quod suscipi aut omitti non debet.

Qu. X. An hæc conscientia obligat?

R. Obligare communiter volunt, quia unusquisque tenetur agere secundum iudicium intellectus sui, cum aliam regulam sequendi intra se non habeat. Imo qui agit contra conscientiam, agit con-

contra voluntatem Dei non quidem *materialiter* & verè, attamen *formaliter* & interpretative. Grot. §. 2. n. 1. *ibique* Ziegl. Amel. *de Consc.* l. 1. c. 4. §. 6. & 9. Becm. *Doctr. moral.* c. 5. §. 7. vide tamen distinguentem Balduin. *d. l. c. 7.*

Qu. XI. Quae dicitur scrupulosa conscientia?

R. Ea, quando animi formido iudicium comitatur, ne forte id ipsum malum sit, quod bonum aliquis existimaverit, & contra. Hic ubi scrupulus ejusmodi probabilibus argumentis nititur, actio suspendenda erit, donec eximatur rationibus aut sapientum autoritate. Si autem ex molli quadam superstitione oritur, negligendus erit, & peccato carebit, quod contra scrupulum agamus. Puf. *d. l. §. 9.* Becm. *d. l. §. 8.* Balduin. *c. 10.*

Qu. XII. Quid si sententia sint alternantes circa bellum & pacem?

R. Vergendum ad pacem, quia bellum est maximi momenti, ut ex quo mala plurima etiam innocentes sequi soleant. Grot. §. 6. *ibique* Tescm. *lit. b.*

Qu. XIII.

*Qu. XIII. Quot modis vitari potest,
ne controversia in bellum erum-
pant?*

R. Tribus, I. Colloquio, II. *Compromisso*, III. *Sorte*.

Qu. XIV. Quomodo colloquio?

R. Quando amicabili disceptatione
lis componitur. Est enim hic modus
proprius hominis, cum omnia prius ver-
bis experiri sapientem deceat, quam ar-
mis. Evitari tamen potest istiusmodi
colloquium 1. si constet non bona fide
id peti, sed ut colligantur tempus & vi-
res dispersæ 2. quando sub colloquii spe-
cie parantur insidiæ, & vix unquam ipse
Princeps hanc fortunam subire debet.
Grot. §. 7. *ibique* Testm.

*Qu. XV. Quomodo per Compromis-
sum?*

R. Quando colloquio nihil profici-
ente, dissidentes reciproca promissione
in *arbitrum* consentiunt, hac lege, ut
instar judicis litem arbitrio suo definiat,
cui se staturos pollicentur. Grot. §. 8. *ibi-*

Cc

que

que Testm. Buntsem. Tr. de Pace Polit.
Diss. 3.

Qu. XVI. Quomodo Sorte?

R. Si controversia iudicio fortunæ committitur, ea enim nihil iniqui continet, sed tantopere à Salomone laudata. Prov. XVIII, 18. & Apostolis usitata. Act. 1. inf. Grot. §. 9.

Qu. XVII. Quid affine est Sorti?

R. Certamen singulare, cujus usus non videtur omnino repudiandus, si duo, quorum controversiæ alioqui totos populos gravissimis malis sunt implicaturæ, inter se parati sint armis decernere. Quæ ratio enim est belli s. plurium in plures, eadem est singulorum in singulos. Modo id certamen non suscipiatur temerè, & non injusta causa Grot. §. 10. ibique Hennig. quem etiam vide L. 2. c. 1. §. 13. P. Voet. de Duell. c. 11. vid. infr. L. 3. c. 13. qu. 38. seq.

Qu. XVIII. An etiam ad componendas lites privatorum, pugna duorum permittitur?

R. Magna præcis Germanis ejus cura

&

& religio fuit, & quasi ordinatum juris remedium probandi, quod sub certis formulis constitutis concessum, sacra quoque adhibita & preces pro victoria justi, pugnaque in judicio petita, & præsente populo publicè inita, eaque dicta *Judicium Dei*, das. *Faust-Recht*, *Kampff* oder *Kolben-Gerichte* vid. *Specu. Svec. Schwaben-Spiegel* L. 1. c. 167. §. 1. & c. 170 -- 176. *Goldast. Reichs-Satzungen* R. 2. fol. 85. ad An. 1410. Verum illa merito improbanda, quia tentationem Dei continent, & contra naturam & ordinem judiciorum suscepta, dum facinorosum extra pœnam criminis constituit, & innocentem punit, simulque contra omnem æquitatem efficit, ut idem periculum justus accusator subeat, quod subit, qui nocens est. *Voet. d. Tr. cap. 6. Rachel. de Duell. §. 29. seqq. Lederer. de jure belli privati* Lib. 1. c. 5.

Qu. XIX. An Duella privatorum extrajudicialia probanda?

R. Hæc, quæ aliquibus *Cyclopica* duella vocantur, & à priyatis honoris de-

fendendi gratia suscipiuntur, planè à ratione & jure aliena sunt, quia quis semet ipsum citra necessitatem in discrimen vitæ & æternæ salutis conjicit, & in alterius vitam cum rabie quadam sævit, sibi que ob levissimam sæpe injuriam ex illius ruina gloriam non sine immani superbia quærit, hacque ratione magistratus auctoritatem spernit, dum sibi ipsi jus dicere annuitur. Franzk. *lib. 2. Resol. qu. 23.* Voet. *de Duell. c. 32.* Rachel. *d. l. §. 43. usque Or. Lederer. d. l. c. 6.*

Qu. XX. Cujus est querere conditiones ut bellum vitetur?

R. Partis utriusque, magis tamen petentis quam possidentis, hujus enim in pari causa melior est conditio naturaliter. Grot. *§. II. ibique Felde.*

Qu. XXI. Si justam se causam habere sciens documenta non habeat, quibus possidens convincatur de possessionis injustitia?

R. Bellum erit illicitum, quia non habet jus cogendi alterum, ut de sua possessione secedat. Grot. *d. §. II. ibique Obrecht.*

recht. Vid. Grot. *L. 2. c. 7. §. 2. in f. ibique*
Tesm.

Qu. XXII. Si jus ambiguum & neuter possideat aut uterque ex aequo?

R. Iniquus dicendus est is, qui oblatam rei controversæ divisionem repudiat. Grot. §. 12. *ibique* Tesm. & Obrecht.

Qu. XXIII. An bellum ex utraque parte justum esse potest?

R. Justum aliquid dicitur aut *ex causa* aut *secundum effectus*. Quoad *causam* bellum, uti his, non nisi quoad unam partem justum esse potest, quia per naturam non datur facultas moralis ad contraria, scilicet ut idem justè agatur, idemque justè prohibeatur. Interim fieri potest, ut neuter bellantium injustè agat, quando quidem penes unum sit jus penes alterum vero invincibilis ignorantia, nemo enim injustè agit, nisi qui & scit, se rem injustam agere. Quoad *effectus* belli, quales sunt, ut captivi & res captæ fiant capientium aliique, de quibus *Lib. 3.* utrinque justum esse potest.

Grot. §. 13. *ibique* Ziegl. & Osiand. Bar-
ger. Cent. 1. O. 7.

CAPVT XXIV.

Monita de non temerè etiam ex
iustis causis suscipiendo bello.

*Qu. I. Cum jure bellum suscipere possu-
mus, an statim id oportet aut sem-
per suscipi licet?*

Multa adhuc sunt, quæ ad vitandum
bellum movent. *Generalis* causa
est, quod sæva res sit bellum, cumulum-
que calamitatum secum trahat. *In specie*
à bello avocatur cura nostri ac nostrorum,
quæ sæpe periclitatur, quando incerta
martis alea jactatur, viriumque nostra-
rum infirmitas. Grot. II, 2. 4. 7. 10. Struv.
de Victoria & clade §. 68.

*Qu. II. Cum deliberatur bellum sit susce-
piendum an quiescendum, quid ob-
servandum?*

R. Observandæ hæ regulæ: I. Si res,
de qua agitur, æqualem efficaciam habere
videatur ad bonum & ad malum, ita de-
mum eligendum, si bonum aliquanto plus
boni

boni habeat, quam malum mali. II. Si videatur equalē esse bonum & malum, ita demum eam rem eligendam, si efficacia ad bonum quam ad malum major sit. III. Si videatur bonum & malum esse inaequale, bellum eligendum est, si efficacia ad bonum major sit, ad efficaciam ad malum collata, quam ipsum malum, aut bonum sit majus comparatione mali, quam efficacia ad malum comparata ad bonum. Grot. §. 5. & 6. ibique Hennig.

Qu. III. Quando ergo bellum suscipiendum?

R. Nunquam nisi ex summa necessitate, ut si sint circumstantiæ, id omitti non posse nec debere. Deinde ut iste sit rerum status, ut à jure simul stent vires, atque ita major emolumentum spes ostendatur, quam damni metus. Grot. §. 8. & 9. Seckendorf. *Discurs. ad Lucan. O. 24.* & 201. Budd. *Sel. J. N. & G. Exerc. de Offic. Imper. circa conscrib. mil. §. 2.* vid. Ziegl. & Hennig. *ad §. 7. b. c. 1. Maccab. c. 3. v. 17. seqq.*

*Qu. IV. Quid si rex ob causas lepes
bellum suscepit?*

R. Tenetur subditis ad reparationem
damnorum quæ inde oriuntur. Nam
etsi non in hostes, in suos tamen veram
committit injuriam, qui talibus de causis
tam gravi malo eos implicat. Grot. §. 7.

CAPVT XXV.

De

Causis belli pro aliis suscipiendi.

*Qu. I. Quæ sunt justæ causæ belli pro aliis
suscipiendi?*

Justum cum sit simplex & uniforme,
quæ causæ justæ sunt ipsi, cujus res agi-
tur, eadem justæ sunt iis, qui aliis opem
ferunt. Grot. II. 25. 1. ibique Tesm. vid.
Neumayer. de Neutral. & Assistent. cap. 2.

*Qu. II. Pro quibus prima & maxime
necessaria cura est?*

R. Pro subditis familiari vel civili im-
perio subjectis, sunt enim quasi pars re-
ctoris. Non tamen semper singulo-
rum, quamvis justa causa, cura habenda,
sed

sed demum si id sine omnium aut plurimum subditorum incommodo fieri possit. Rectoris enim officium magis circa totum, quam circa partes versatur. Grot. d. J. 1. §. 2. ubique Fesm. Puf. VII. 6. 14.

Qu. III. An civis innocens deserere possit, qui ab hoste deponitur ad exitum?

R. Aff. si appareat civitatem viribus hostium multo esse impari & spem nullam superesse expediendæ salutis civitatis, quia alias & ipsa civitas peribit, & innocens ille haut quaquam servabitur. Non obstat obligatio illa, quæ inter caput & membra ad se invicem tuendum est, nam hæc ultra intentionem civitatis extendenda non est, quæ non videtur fuisse, ut se totam obligaret pro vita unius, nam nunquam in civili ordine privata utilitati publica salus cedere solet. Ergo hoc relinquitur misero, ut quantum potest, sibi ipsi consulat fugam aut ausu quavis periculoso. Ubi omnia frustranea, ferat calamitatem. Grot. J. 3. n. 1. ibiq. Henning. Puf. VII. 2. 5.

Hic legi mere ^{cc 5} ^{Qu. IV.} ^{judicium} ^{Caroli 1. 2.}
 qis ab al. de morte ^{Co} ^{Google}

*Qu. IV. An & tradi in manus hostium,
ut eriperetur civitati imminens
excidium?*

*R. Si certum non alio modo evitari
posse imminens periculum, posse vero
innocente tradito, etiam ille, vi imperii
in personas subditorum, petenti ad ca-
dem tradi potest. Comparatione enim
inter unum & totam civitatem inno-
centem instituta, ubi aut illi aut huic pe-
reundum, melius est ut unus moriatur,
quam ut tota civitas ruinam patiatur.
Maximè cum ista tradendo hosti inno-
centem sciens fore interficiendum, fa-
ciat rem indifferentem bono fine, ut
ipsa suum damnum evitet. Non tradit
eo fine ut interficiatur, adeoque nec di-
recto mortem ejus intendit. Grot. §. 3.
n. 2. seqq. ibique Tesm. lit. d. b. & q. Ob-
recht. Kulpif. b. c. §. 1. Molina de J. &
J. Tr. 3. Diss. 10. n. 4. Dissent. Horn. de
Civit. L. 2. c. 2. §. 19. n. 3. & 4. Osiand.
Ziegl. & Hennig. ad Gr. d. l. Puf. d. l.*

*Qu. V. Quinam sunt proximi subditi
ut defendi debeant?*

R. So-

R. Socii in quorum foedere id est comprehensum, si se dederint in aliorum tutelam ac fidem, siue mutua auxilia pacti sint. Ad iniusta tamen bella pactiones tales hanc porrigi possunt. Grot. §. 4. L. 2. c. 15. §. 13.

Qu. VI. Quid si nulla spes boni exitus?

R. Si certum sit socium meum hosti non parem fore, etiam adjunctis meis viribus, non teneor auxilia ferre, quia non initur societas ut me precipitem. Si hoc moraliter certum non sit, socius se excusare non potest, quia sub pretextu quod non sit spes boni exitus alias omne foedus desereri posset. Grot. d. §. 4. ibique Hennig. & Tesm. lib. 1. c. Puf. VIII. 6. 14.

Qu. VII. Quinam socios sequuntur?

R. Amici, quibus quidem auxilium promissum non est, sed tamen amicitiae quadam ratione debetur, modo facile & sine incommodo Reip. nostrae illis auxilia ferre possimas. Grot. §. 5. ibique Obrecht, Puf. d. §. 14. Budd. Sel. J. N. & G. Exerc. de Comparat. oblig. quae ex Div. hom. statu or. §. 60.

Qu. VIII.

*Qu. VIII. An homines, quisunque defen-
di debent?*

R. Aff. hominum enim, inter se con-
junctio sola sufficit, ad opem ferendam,
& fortitudo que defendit, infirmos, plena
justitia est. Grot. §. 6. Becm. Med. Pol. c.
3. §. 2.

*Qu. IX. An ab injuria homo homi-
nem ac populus populum de-
fendere tenetur?*

R. Aff. quando qui injuria afficitur
nos in auxilium vocat, tunc enim si op-
pressus nisi morte in vasaria conservari
possit, etiam occidi potest aggressor, ob-
servatis iis que in necessaria defensione
observanda sunt. Ut tamen, ubi mani-
festum est periculum, & vitam suam &
res alienis preferre quis possit, quia pri-
ma cura est sui ipsius & rerum suarum,
Grot. §. 7. ibique Hennig. Puf. d. 4. Voet.
de duell. c. 26.

*Qu. X. An justè arma capiuntur pro sub-
ditis alterius contra vim injuriam
domini?*

R. Non alio casu, quam quo ipsi im-
ma-

maneri superiorum sevitiam armis rectè à se amoliri possunt. Alias quis cuiuslibet Principi jus speciale in subditos suos est concessum, quilibet etiam DEO rationem reddere tenetur de commisso sibi regimine non alius. Grot. §. 8. *ibique* Tescm. & van der Muelen. Puf. d. 4. *in f.*

Qu. XI. Videtur tamen extraneum Principem semper pro subditis alterius arma apprehendere posse, licet ipsi nequeant?

R. Videtur hoc Grotio, d. l. n. 3. quia impedimentum non resistendi in subditis personale est, quod in aliis cessat. vid. Alberic. Gentil. *de jure belli* L. 1. c. 16. Verum magis hoc impedimentum ex re est, seu ipso summo imperio, quod æquale habet Princeps cum alio. Ergo in istud alteri non læso nullum jus competit. Vitriar. *Instit. J. N. G. b. c. qu. 9.* Neumair. *de Neutralitate* c. 14.

Qu. XII. Quid de iis dicendum, qui sine cause respectu mercede conducti militant?

R. Nul-

De. Nullam vitæ genus est improbitas
eorum, ut quibus *ibi fas ubi plurima mer-*
ces, qui præter id, quod suam vendant
hecem etiam aliorum sæpe innocentium
vendunt, tanto carnifice detestabiliores,
quanto pejus est sine causa, quam ex
causa occidere. Grot. §. 9. Burger. Cent.
1. O. 8. Zentgrav. in Summa J. Div. S. 4
§. 18. seqq.

CAPUT XXVI.

De

Causis justis, ut bellum geratur
ab his, qui sub alieno impe-
rio sunt.

*Qu. I. Actum de his qui sunt sui juris,
quinam sunt in conditione pa-
rendi positi?*

Filii familias, servi, subditi, etiam ci-
ves singuli, si cum civitatis corpore
comparentur. Grot. II. 26. 1. *ibique* Tesm.

*Qu. II. Quid illis faciendum circa
causas belli?*

2. Easdem sequi debent regulas,
quas

quas illi qui suo pte arbitrio bellum gerunt pro se aut aliis, si adhibeantur ad deliberationem, aut libera ipsis optio detur militandi aut quiescendi. Grot. §. 2.

Qu. III. Quid si edicatur illis ut militent?

R. Ubi constat ipsis causam belli *injustam* esse, omnino abstinere debent, Deo enim potius obediendum quam hominibus. Idem dicendum, si quis *persuasus* sit, quod imperatur injustum esse, nam huic tantisper ea res pro illicita est, quamdiu eam opinionem deponere non potest. Nec timendum est *periculum inobedientia*, ubi enim imperii defectus est, ibi nulla est inobedientia. Grot. §. 3. n. 1. & 5. & §. 4. n. 5. Budd. *Sel. J. N. & G. Exerc. de. Offic. Imper. circa conscrib. mil.* §. 9.

Qu. IV. At unde constabit de injustitia causa, cum militis non sit inquirere in illam?

R. Militi *superiori* de ea constabit ex consiliis super causa belli institutis, nam talis ex officio tenetur inquirere & exami-

minare causam, ut damna & pericula, quæ imminent ex injustitia belli, impediatur. *Inferiori* de ea constat ex publica denunciatione, quæ palam & expressa causa fieri solet. Unde apparebit an ipsi contrarium constet, si vero non constet, pro justitia belli sufficiens argumentum est, quod publica autoritate geratur. *Burger. Cent. 1. Obs. 11.*

Qu. V. Quid si super causa belli dubitetur?

R. Eligenda est pars tutior, quæ est abstinere bello. Quod de milite intelligendum, qui *utro* alieni Principis injuriam suscipit. Si miles *subditus* est Principis, in re dubia parendum erit superiori. Est enim licet ab una parte incertum, an injustum sit bellum, ab altera parte certum superioris mandatum, ergo hoc certum eligendum, quod est, ut subditi præcipienti superiori obedientiam exhibeant, cum pro eo stet *presumptio*, ipsum non esse tam imprudentem & impium, ut bellum injustum suscipiat. *vid. supr. b. l. c. 23. qu. 8. Molina. de J. & J. Tr. 2.*

Tr. 2. Diss. 113. Ruf. VIII. 1. 8. Becm. Doctr. moral. c. 3. §. 25. Et c. 6. §. 11. Aliter Grot. §. 4.

Qu. VI. An Carnifex jussu magistratus interficere potest eum, quem certo scit innocentem?

R. Neg. quia directo innocentem occidit, unde nec excusatur, quod superiori obsecundatus sit. Aliter si nesciat innocentem esse, quia obsequitur superiori, cujus sententiam discutere non tenetur. Becm. d. 1. Hennig. d. 1. Hertius Opus de Collis. Leg. S. 2. §. 18. in f. Aliter Grot. §. 4. n. 9.

Qu. VII. Quid si scrupulus, qui subest subditorum animis, non sufficienter eximi possit?

R. Consilii erit, tributa potius extraordinaria ipsis imponere, quam operam militarem, praesertim ubi non defuturi sunt alii, qui militant. vid. Burger. Cent. 1. O. 38. Ubi tamen causa belli manifesta est, civesque de belli justitia non dubitant, Princeps vi summi imperii, quod habet in capita subditorum, invitos cri-

am *cugere* potest ad arma apprehenden-
da, quia alioquin nullus illius daretur ef-
fectus. Et nisi competeret imperanti-
bus hæc potestas, in præsentissimo ver-
saretur discrimine omnium salus, quæ,
à suis civibus deserta & prodita, cujusque
insultantis hostis ferro & libidini pateret.
Obrecht, Hennig & van der Muelen *ad*
Grot. b. c. §. 5. Budd. d. Exerc. §. 11. Horn.
de Civit. L. 2. c. 2. §. 16. n. 5. Dissent. Grot. §.
5. n. 2.

*Qu. VIII. An in bello manifestè injusto po-
test esse justa aliqua subditorum
defensio?*

R. Aff. si certo constet, hostem eo ve-
nire animo, ut hostilium subditorum vi-
tæ, cum parcere possit, omnino tamen
nolit, etiam si innocentes sint. Ergo
subditi tales se armis defendere possunt,
sprevendæ Reipubl. gratia invadantur.
Jus enim naturæ hoc casu defensionem
concedit, quod Gentium jure illis adem-
ptum non est *Grot. §. 6. ibique Hennig.*

*Qu. IX. An bellum tunc utrinque ju-
stum est?*

R. Neg.

R. Neg. non enim ibi de bello, sed de certa ac definita actione quaeritur. Illa autem actio, quamvis de cetero ius ad bellum habentis, iniusta est, & proinde iuste repellitur. Grot. d. Gro. n. 2. 19

LIBER III.

CAPVT. I.

Quantum in bello liceat, regulis generales ex jure naturae: ubi & de dolis & mendacio?

Qu. I. Cum contra bellum geri ab eo, qui gerendi habet potestatem ex justa causa, quid porro expendam?

HOC, quid quantumque liceat in bello & quibus modis, quod aut nullo spectatur, aut ex promissa antecedente: nuda ex naturae primum, deinde ex gentium jure. Grot. III. l. 1. §. 1.

Qu. II. Quid ergo licet jure naturae?

R. Ad ea, quæ ad finem juris mei consequendi moraliter sunt necessaria, jus seu facultatem jure naturæ habere intelligor, modo nullam contineant turpitudinem. Sic ubi bellum est justum, omnis vis justa est, sine qua jus nostrum obtinere & ad pacem pervenire non possumus, ut rerum corruptio per incendium, aut aliter, intra justum tamen modum. Grot. *b. c. §. 2.* ubi plura exempla. Alberic. Gentil. *de jure belli L. 2. c. 23. L. 3. c. 6. §. 7.* conf. Flavii Vegetii *Instit. de Re milit. Aeneæ Poliorceticus s. de Toleranda obsidione.*

Qu. III. *Ut jus nostrum spectatur ex solo belli principio?*

R. Neg. sed etiam ex causis subnascensibus, sicut in judiciis post L. C. jus sæpè novum parti paritur. Sic si ego alterum ex justa causa bello adior, alii vero se aggregant hosti meo, nascitur mihi jus adversus eos non ex principio belli, quo adhuc mei amici erant, sed progressu præliorum. Si qui se bello injusto, quod tale esse sciunt aut scire debent,

bent, immiscet, obligant se ad sumtus & damna refarcienda. Quin victor, ne de facto rebellent & sumptibus restitutis de novo noceant, petere potest, ut aut illa loca ex quibus nocere potest victus cedat, aut aliam præstet cautionem arbitrio victoris, ex bono & æquo sufficientem, de non in posterum offendendo. Debet enim secundum *supervenientem* statum & circumstantias præmissas satisfacere victori, si justitiam armorum velit interrumpere. Grot. §. 3. Textor. *Synops.* 7. *Gent. c. 18. n. 6. & 9.*

Qu. IV. An in bello quadam sunt licita consequenter; que ex proposito non licerent?

R. Ad jus agendi multa consequi licet *indirectè* & extra agentis propositum, ad quæ *per se* jus non esset. Sed tamen nisi per summam necessitatem eo procedendum est, & ubi multo majus est bonum quo nostra actio tendit, quam malum id, quod metuitur, secundum prudentiæ regulas, de quibus Grotius *lib. 24. 5.* quia jus istud summum est,

& magis operanda, ut parcatur innocentibus. Grot. §. 4. n. 1. *ibique* Tesm. tit. f.

Qu. V. Quibus exemplis hoc declarari potest?

R. Sic ut nostrum consequamur, si tantundem accipi non potest, plus accipere nobis jus est, sub obligatione tamen restituendi pretium ejus, quod redundat. Sic navis piratis plena, aut domus latronibus, tormentis peti potest, etiamsi intra eandem navem aut domum sint pauci infantes, mulieres, aut alioqui innocentes, quibus inde creetur periculum. Ita quando arx aut civitas justè oppugnatur, in qua constat esse innocentes, fas est mittere in eam globos, aut ignem illi supponere, vel quodvis aliud facere ad eam capiendam. *Præter intentionem* enim oppugnantium innocentes interficiuntur, qui hoc *infortunii loco* ducere debent quod à Principe suo bellum suscipiendo cum tota civitate in statum hostilitatis positi, ut licite ab hoste offendi & violari possint. Grot. §. 4. Burger. *Cent.* 3. O. 21. Textor. *Syn. Jur. Gent.*

Gent. c. 18. n. 10. & n. vid. L. 2. cap. 1. qu. 10.

Qu. VI. Quotuplices sunt res quibus hostis in bello juvari potest?

R. Sunt quæ in bello tantum usum habent ut arma & cætera hujus generis, quæ hostem valdè contra me juvant, vulgo *Contrebande Waaren*. vid. *Tract. marit. int. Ludov. XIV. R. Gall. & Civit. Hanseat. d. Ao. 1655. art. 2.* sunt quæ in bello nullum habent usum, ut quæ voluptati inserviunt v. gr. vestes pretiosæ, res lusoriæ aliaque ludibria; sunt quæ & in bello & extra bellum usum habent, ut pecunia, commeatus, navis & quæ navibus adsunt. *Grot. §. 5. Zentgrav. de Jure Commerc. Tertii int. belligerant.*

Qu. VII. Quid in eos licet, qui hostes non sunt, aut dici volunt, sed hostibus res aliquas subministrant?

R. Qui res primi generis & ad bellum necessaria subministrat, in hostium habetur partibus. Non minus enim ille cum hoste facit, qui arma & instrumenta bellica, quam qui militem, copiasque auxiliares, etsi pretio accepto, animoque

lucranda submittit. Res *secundi generis* querelam non habent, cum illis lascivire hostem & fortitudinem exuere certus sim. Rerum *tertii generis* commercium liberum est, si *pacis commercium* sit, seu lucri sui causa institutum, & cum utroque belligerantium ita æqualiter geratur, ut ne videatur alterum alteri prætulisse; non est liberum, si commercium *proprium belli* sit, utpote quando quis hosti meo advectione mercium adsisteret, eumque periculo eximeret, quo mihi noceretur. Nam talis mihi hostis loco est, inque eum jus belli obtinebit. Dn. Coccej. *de jure belli in amicos* §. 7. *seqq.* Neumeyer. *Tr. de Neutral. & Adfident. cap. 9. n. 9.* Aliter Grot. §. 5.

Qu. VIII. Quid si belligerantes ad pacatos eant merces empturi?

R. Hoc casu pacati illis omnes merces, nullis exceptis, venales præbere possunt, culpa manente apud alterum bellantium, quod negligens fuit in interceptendis istis mercibus. Neumeyer. *d. l.*

d. l. n. 10. Gröning. de Navigat. libera
c. 2.

Qu. IX. *Quis est modus gerendi
bellum?*

R. Vis & terror est *apertus* & maxi-
mè proprius bellorum, *latens* & *occul-*
tus esse solet dolus & fraudes bellicæ,
quas Stratagemata vocant Grot. §. 6. & 7.
Sext. Jul. Frontin. Lib. 4. *Stratagematum*
& ibi Tenul. Winstrupius *Manipul.*
Stratagematum.

Qu. X. *An dolo uti licet?*

R. Cum iustum suscipitur bellum, vi
aperta pugnet quis, an ex insidiis, nihil
ad iustitiam refert. Ob ruptam enim
ab hoste socialitatem cessant erga eum
omnia socialitatis officia; indeque in
ejus pernitiem iuste adhibentur fictus
sermo aliaque stratagemata. Grot. §. 6.
n. 1. & 2. §. 7. 8. n. 4. Joh. Voet. de Jure
milit. c. 1. n. 28. seq. Gentil. de jure belli L.
2. c. 3. Puf. IV. 1. 19. Budd. Pb. Pr. P. 2. c. 5.
S. 5. §. 3.

Qu. XI. *Sed dolo estne in numero pro-*
hibitorum?

Dd 5

R. Neg.

R. Neg. sed ejus natura est media, per se nec boni nec mali quicquam significans. L. 1. §. 2. & 3. ff. de dolo malo. Consistit vero alius *in actu negativo*, quando tegimus & occultamus aliquid, vocaturque *Dissimulatio*; alius *in actu positivo*, quando extrinseco signo aliter ac alter putat utimur, qui si in rebus consistit *Simulatio*, si in verbis *Mendacium* dici solet. Grot. §. 7, & 8. *ibique* van der Muelen.

Qu. XII. *An inter verba & res est aliqua differentia?*

R. Aff. verba enim, nutus & notæ iheroglyphicæ, quæ significant res ipsas, reperta sunt ad significandum cum *mutua obligatione*, ita ut iis aliter uti non liceat, quam eo quo convenit modo; res aliæ non item, sed illis *pro arbitrio* contra consuetudinem uti licet, etiam si prævideamus futurum, ut alter inde falsam concipiat opinionem. Nisi sit apud certos homines, plerosque aut universos *quadam conventio*, ut certi aliquid significant, velut in bello tubarum sonitus,

tus, vexilli propositio, tunc enim illis rebus pro lubitu uti non licet. Grot. §. 8. n. 2. seqq. Puf. IV. 1. 2. §. 12.

Qu. XIII. *Anne verba naturā significant?*

R. Neg. alias enim eandem rem in diversis linguis non possent diversa vocabula notare, sed omnes linguæ ut & apices & figuræ literarum coincidere deberent, cujus rei tamen contrarium apparet. Significatio verborum *ex arbitrio & instituto hominum* est, & vocabula publici usus vim suam habent ex impositione publica, cui privati in ipsius fraudem contravenire nequeunt. Grot. §. 8. n. 1. Puf. IV. 1. 4. §. 5. Becm. *Diss. de Jure Idiom. c. 1.* Dissent. van der Muelen *ad d. §. 8.*

Qu. XIV. *Quomodo ista impositio ab hominibus est facta?*

R. Conventionē expressā vel tacitā, eaque vel generali vel speciali. *Generalis* intervenisse intelligitur inter homines eadem lingua utentes, de rebus vulgò notis & usitatis. *Specialis* est inter arti-

artifices & eruditos, de rebus populariter non cognitis, sed à communi usu remotis. Puf. d. l. §. 5. & 6.

Qu. XV. Ex hac conventionem quam circa sermonem occurrit obligatio?

R. Una est, quâ isti, qui eadem lingua utuntur, certæ rei certum vocabulum, prout usus cujusque lingue fert, applicare tenentur, ne, si quisque quo vellet vocabulo, quamlibet rem nuncuparet, alias usus lingue sit inanis. Altera est, ut quis per sermonem animi sui sensa ita debeat pandere, ut hæc ex illo liquido cognoscere queat alter. Puf. §. 7. & 10. & de Off. H. & C. L. l. c. 10. §. 2. & 3. Aliter Grot. §. 11. n. 1. Aliter Uffelm. c. 3. §. 8. seq.

Qu. XVI. An hoc ipso obligamur, ut omnia animi nostri sensa quibusvis pandamus?

R. Neg. cum enim homo non loqui tantum sed & tacere possit, etiam quod animo voluit non semper cuivis aperire tenetur. Igitur peculiaris obligatio esse debet

debet, quæ necessitatem afferat tum ad loquendum, tum ad ita loquendum, ut alter sensa animi nostri cognoscat. Puf.

§. 3.

*Qu. XVII. Unde ista obligatio
oritur?*

1. Oritur 1. *ex pacto peculiari*, quo expresse aliquis promittit, se velle animi sui sensa super aliquo negotio mihi aperire, quod incumbit Informatoribus, Historiographis conductis & aliis, qui tenentur ex pacto omnia indicare. 2. *ex communi precepto Legis naturalis*, quæ jubet scientiam suam alteri communicare, ut hoc modo ipse juvetur, vel noxa ab eodem avertatur v. gr. si sciam alicui percussores immitti, tunc ex lege humanitatis ipsum monere debeo. 3. *ex presentis negotii indole* quod cum alio susceptum est, uti sunt contractus & pacta varia, quæ aliter expediri non possunt, nisi super illis iudicium nostrum pandamus, ne, quod vetat Lex naturalis, alioquin alter lædatur. Puf. d. §. 3. & de J. N. & G. IV. 1. 7. & 10.

Qu. XVIII.

Qu. XVIII. Quid si sermocinantem non ita obligatum habeamus?

R. Dissimulare ille apud nos tegendo aut tacendo poterit, utut maxime illum interrogaverimus. Quin si jus alterius non laedatur, loquens verò utilitas procurari possit, licebit ipsi ~~ipsi~~ formare sermonem, qui plane discipulorum eo quod in animo cogitat. Pufi *doctr.* 7. § 70. Thomasi *J. D. II. 8. 42. seqq.* Uffeloni *de jure quo homo homini in serm. oblig. si* 5. *tit. 3.*

Qu. XIX. In quo consistit veritas & mendacium?

R. *Veritas* consistit in convenientia signorum externorum & praecipue sermonis cum mente, ut is, cui eandem sciendi jus est, quamque ut ipsi aperiamus nobis obligatio perfecta aut imperfecta incumbit, commodum inde aliquod consequatur, vel ne damno praeter meritum afficiatur. *Mendacium* consistit in dissoluta discrepantia signorum à mente nostra, ut decipiatur alter ad quem signa ista

ista diriguntur, cui tamen mentem nostram intelligendi jus competebat. Puf. d. l. §. 8. Uffelm. c. 4. tb. 5. §. 9. tb. 13.

Qu. XX. An differt mendacium à Falsiloquio?

R. Aff. Omne enim *Mendacium* est turpe, quod de industria ad lædendum alterum adhibetur, quia sensa mentis ex sermone meo intelligendi jus habet; *Falsiloquium* quandoque indifferens est, cum verbis polysemis ad meum potius quam alterius arbitrium utar, aut aliis, ex quibus alter diversum ab animi mei sententia sensum percipit, cui significare animi mei sensa non tenebar. Grof. §. 10. n. 1. & §. 11. n. 1. Puf. §. 8. & 9. Thomaf. II. 8. 60. Dissent. Ziegl. & Muelen. dd. §§.

Qu. XXI. An proprie mendacium, quod jocosum vel officiosum dicitur?

R. Non, sed magis ad falsiloquium refertur, significatque orationem falsam quidem & ab animi sententia dissonam, sed cum intentione oblectandi proximum,

num, vel eundem aut semetipsum juvandi citra noxam ejus ad quem oratio dirigitur. Utrumque proinde vitio & crimine caret. Uffelm. *d. Tr. c. 9. tb. 4. 9. seqq.* Becm. *Doctr. Moral. c. 9. §. 11. cr. f. & Pol. Parall. c. 5. §. 5.*

Qu. XXII. Quibus falso sermone non mentimur?

R. Omnibus illis qui jus perfectum aut imperfectum non habent, ut alter istis sensa animi convenienti signo indicet. Sic ficto sermone *infantibus* non mentimur, si eorundem utilitas magis promoveatur, quatenus nudæ veritatis non sunt capaces; nec *tertio ad quem sermo non dirigitur*, ex quo ille falsam haurit opinionem, si ex petulantia & maligna cura aliorum secretis immineat. Ita citra mendacium falso sermone utimur *ad bonum alterius*, quod aperto sermone procurare non valemus, puta si innocens protegendus, iratus placandus, moestus demulcendus, fastidiosus ad medicamenta capienda movendus, aut si *arcana Reipubl. & consilia*, que inter est

est aliorum notitiæ subtrahi, fictis rumoribus velut obvelanda, sic apud *hostem* falso sermone uti licet. Grot. §. 11--16. *ibique* Comment. Puf. §. 15. *seqq.* Thomas. 11. 8. 76. *seqq.*

Qu. XXIII. Quid si vox aliqua plures habeat significationes?

R. Ut quis excusetur à mendacio, sufficit si animi conceptus uni istarum significationi congruat, licet in aliam partem qui audit eam accipiat. Ne tamen *temerè* talis locutio usurpetur, sed sit ex causis accedentibus honestata, utpote ad aliquem erudiendum, aut ad vitandam interrogationem iniquam. Cæterum *qui tenetur* patefacere quid animo cogitat, nihil interest utrum simplici mendacio an per ambiguum sermonem decipiat. Grot. §. 10. *ibique* Tesm. lit. K. & T. Puf. §. 13.

Qu. XXIV. An reo criminis delictum diffiteri aut fictis argumentis eludere licet?

R. Neg. quia iudex habet jus veritatem sciendi, quod tantæ efficaciam est, ut

Ee

in

in reo ponat obligationem ad veritatem dicendam. Distingv. tamen inter *delicti proprii denunciationem*, quam reus spontaneo motu facere non tenetur, & inter *negationem objecti criminis*, quæ licita non est, quando iudex jam interrogavit de eo, quippe alias impeditur munus iudicis & falus civitatis. Puf. §. 20. Thomaf. II. 8. 85. seqq. Uffelm. c. 5. §. 15. Qu. XXV. *Quid statuendum de reservationibus mentalibus?*

ꝛ. Detestandæ illæ sunt, per quas efficitur, ut extrinsecus affirmare quis videatur, quod in animo suo negare instituit, & viceversa. Quo ipso tamen omnis sermonis usus corrumpitur, ut nemo amplius certus esse possit, in quam partem alterius verba accipere debeat. Quanquam & absurdum sit illud inventum, nec quicquam rationis aut subtilitatis habeat, si interrogatus v. gr. an feceris, jurem, non feci, nempe *aliud quippiam* aut *alio die*; aut si petenti pecuniam, dicam non habeo, scilicet *quam tibi dem*. Aut promitto me tibi daturum,

rum, scil. *dicis causa*. Grot. §. 17. Ziegl. ad §. 10. b. c. Puf. §. 14. Uffelm. d. l. c. 13. vid. supr. L. 2. c. 13. qu. 10.

*Qu. XXVI. Ad quem sermone[m]
pertinet quo hosti illudere
licet?*

R. Ad asserentem non ad promittentem, multo minus ad juratum, nam ex promissione jus speciale ac novum confertur ei cui fit promissio, idque inter hostes etiam locum habere sine ulla hostilitatis jam existentis exceptione certum est. Grot. §. 18. & 19. Voet. de *Jure milit.* c. 1. n. 30. Puf. §. 19.

*Qu. XXVII. Annon gloriosius est fraudi-
um concessarum quadam genera non
adhibere?*

R. Aff. & fuerunt populi & homines nonnulli qui talia repudiarunt, non ob in justitiæ opinionem, sed ob eximiam quandam animi celsitudinem interdum & virium fiduciam. Quod Christianis eo magis observandum, quia ipsis non tantum simplicitas imperata est *Matth. X, 16.* sed & vaniloquentia interdicta *Matth.*

XII, 36. Grot. §. 20. n. 1. & 2. Coccej. de
Arm. illic. §. 75. Dn. D. Schelgwig. *Diss.*
de Otiosi verbi rigido examine.

*Qu. XXVIII. An licet nobis quenquam
 impellere ad id quod nobis liceat,
 non ipsi?*

R. Neg. Semper enim ipse peccat,
 qui alteri dat peccandi causam. Sic non
 licet incitare hostis subditum ad proden-
 dam patriam, occisionemque regis sui,
 quia hoc ipsi nefas est. Aliud si ultro
 operam suam offerat, tunc ea uti licet
 ad rem licitam, quia, cum tali casu abs-
 que impulso nostro peccet, nihil nobis
 imputabitur. Grot. §. 21. & 22. Kulpif. *b.*
c. §. 4. vid. infr. c. 4. qu. 15. Dissent. van
der Muelen ad. d. §. 21.

*Qu. XXIX. An Transfuga recipi
 potest?*

R. Aff. nam contra jus belli non est,
 ut eum admittamus, qui deserta hostium
 parte nostram eligit. Grot. §. 22.

CAPVT II.

Quomodo jure gentium bona subditorum pro debito imperantium obligentur: ubi de repressaliis.

Qu. I. An datur bellum quod dici potest imperfectum?

Aff. quando pax planè non abrum-
pitur, sed ob denegatam populo
vel malitiosè protractam justitiam iste
populus tantum certos actus bellicos
usurpat, & vi sibi ipsi jus reddit. Grot. III.
2. 2. n. 3. *ibique* *Belthem.*

Qu. II. Quot hujus sunt species?

R. Referunt huc I. *αινεσοληψιαν* Græ-
cis quondam maximè frequentatam, qua
alterius civitatis homines propter homici-
dam non deditum nec punitum capiebant,
& detinebant, donec alterutrum
impetrarent. II. *ενεχυριασµον* quam re-
centiores *Repressalias* appellant, nonnul-
li *Pignorationem* sed minus accuratè.
Grot. d. c. 2. n. 3. § 4. Ziegl. de Jur. Maj.
L. 1. c. 34. § 3.

E c 3

Qu. III.

Qu. III. An repressalia non idem quod pignorationes?

R. Non, repressalia enim fiunt publica autoritate, pignorationes possunt fieri privata; pignorationes locum habent inter concives, quoties alter alterum turbat in sua re, aut in quasi possessione juris sui, quod ad se pertinere putat, repressalia inter homines diversa civitatis. Quamquam in genere considerata repressalia possint comprehendi sub pignorationibus. Quomodo à Retorsione differant, vid. Mev. P. 2. Dec. 59. n. 4.

Qu. IV. Quid sunt Repressalia?

R. Sunt: Detentio rei vel hominis Innocentis illius provincie, in qua justitia apprehendendi, negata vel protrahitur, pro injuria. Et debiti sui liquidi et probati, vel quod aliter pertinere acquirit, conservacione, à Superiore concessa. Et usu populorum approbata. Peshivitzii Tract. de Repressal. c. 1. et alibi.

Qu. V. Ex quo jure repetenda repressalia?

R. Ex jure Gentium cogente ita necesse.

neffitate, ne ſemper, ob denegatam juſtiti-
 am ad bellum rem admodum odioſam
 decurratur, & quod alioqui magna dare-
 tur injuriis faciendis licentia, cum bona
 imperantium ſæpe non tam facile poſſint
 in manus venire quam privatorum, qui
 plures ſunt. Grot. *S. 2. n. 1. Mev. Part. 8.*
Dec. 412. Puf. Hiſt. Rer. Brandenb. L. 3.
S. 25.

*Qu. VI. Anne equitati naturali
 contraria?*

R. Quamvis quidem jure naturæ ne-
 mo teneatur ex facto alieno, excepto he-
 rede, tamen re accuratè conſiderata hic
 nemo ex facto alieno ſed proprio adſtrin-
 gitur. Factum enim magiſtratus factum
 proprium cujuſvis civis eſt, non quidem
immediate ſed *mediate*, cum unusquiſque
 qui in aliquam ſocietatem civilem intrat,
 tanquam membrum ſe tacite obligat &
 corpore & bonis pro factis iſtius civitatis.
 Præterea ſinguli cives hic non amplius
 conſiderantur ut ſinguli, ſed ut *partes*
Reip. quæ denegavit juſtitiã, & gravi
 injuria aliam Remp. affecit, hinc ut partes

Reip. non iniquè sentiunt vindictam, quam læsa Resp. infert. Imò cum civis repressaliatus per magistratum suam *indemnis* præstari debeat, revera non læditur. Gr. §. 2. *ibique* Tefm. lit. d. Ziegl. d. Tr. §. 31. *sqq.* Pefchvitz. d. l. c. 2. ubi n. 88. *sqq.* resp. ad contraria, de quibus etiam videatur Osiand. b. c. tb. 2.

Qu. VII. Ut repressalis locus sit, quid requiritur?

R. Requiritur ut 1. in re non modica & causa liquida. 2. justitia sit denegata vel malitiosè protracta, & inde proveniens damnum 3. nullo alio remedio reparari possit. Grot. §. 4. & 5. Burger. Cent. 3. Q. 95. Ziegl. d. c. 34. §. 9. Pefchvitz. c. 3. n. 10. & c. 4. n. 13. & 17.

Qu. VIII. Quando justitia dicitur negata vel malitiosè protracta?

R. Denegata dicitur justitia, quando iudex imploratus vel planè nolit audire supplicantem, vel aliquem injustè condemnare & nolit sententiam latam retractare. *Protracta* verò, quando lis ita tractata,

ut

ut omnibus inde constet, magistratui isti non esse constitutum litem finire aut accusanti jus reddere. Grot. §. 5. n. 1. Ziegl. d. l. §. 12. Mev. P. 6. D. 306.

Qu. IX. Cur demum locus repressaliis deficiente alio remedio?

R. Quia sunt belli species vel fomes futuri belli, ad quod non nisi deficiente alio remedio decurritur. Hinc si per compensationem nobis satisfieri possit, aut à magistratu inferiore saltem denegata justitia, & ideò ad superiorem adhuc provocare liceat, nondum fas est ad repressalias prosilire. Debet etiam, ut justè possint repressaliæ adhiberi, prius læsi magistratus ipse lædentis magistratum ad litem decidendam *solicitare*, & rationes, quibus læsus innixus satisfactionem postulat, per legatos aut alio modo luculenter proponere. Ziegl. d. l. §. 6. 10. & 11. Mev. P. 8. D. 412.

Qu. X. Quis exercet repressalias?

R. Ille, qui in republ. summum tenet imperium, vel alius ejus autoritate. Sunt enim res magni momenti, & pleni belli

præcladia, quod à solo Principe decernitur. Peschvitz. c. 5. & 6. Ziegl. d. l. §. 8.

Qu. XI. Quo modo exercenda?

R. Capi possunt alterius reipubl. subditi, si læsi subditi in civitate, contra quam utimur repressaliis, detineantur, bona verò, si circa bona subditorum nostrorum iniquitas sit commissa. Ut tamen nihil obstet, quo minus ipsi homines capiantur, si bona haberi nequeant. Cavendum vero, ne *quid licentius* in personas captas committatur, neve res *negligentius* quam par est custodiantur, & in executione non discedendum à *prescripto* concedentis, nec repressaliæ extendendæ ultra damnum passum. Grot. §. 5. n. 2. Ziegl. d. Tr. c. 34. §. 17. 23. seqq.

Qu. XII. An omnes subditi huic juri sunt obnoxii?

R. Neg. sed tantum veri & perpetui, horumque saltem bona capi possunt. Non i. *Temporarii* qui aut transeundi aut exiguæ moræ causa in civitate aliqua vivunt, quia inter hos & civitatem, que nos justitiam denegando læsit, non est, eius-
mo-

modi nexus, ut ab ipso qui restitutionem vel satisfactionem nobis debet, ea exacta esse existimari possit. 2. *Legati* eorumque bona, cum & in bello pleno inviolabiles sint. 3. *Clerici, Studiosi, Mulieres*, non quidem jure naturæ, sed populorum pactis Grot. §. 7. Ziegl. §. 20. & 21. Peschvitz. c. 8.

Qu. XIII. Quis est effectus repressaliarum?

R. *Personæ captæ* tamdiu possunt detineri, donec aut ipsi aut illorum amici satisfactionem à lædente aut ejus magistratu impetraverint. Ut tamen hic moderamen adhibeatur, & illæ pro sua conditione custodiantur. Peschvitz. c. 7. Si impetrare nequeant, videntur instar oblidum habendi. Interficere autem illos *directè* non licet, cum finis repressaliarum hoc nec requirat nec permittat. *Bona captæ* si tempus ad satisfaciendum expiraverit, aut læso insolutum dari, aut justo pretio vendi possunt, ut inde solutio fiat, ita tamen ut deductis impensis quod

quod superest priori domino reddatur.
Grot. §. 6. & 7. n. 3. Ziegl. §. 27. seq.

*Qu. XIV. An repressaliato recursus
datur contra debitorem aut
civitatem?*

R. Non negandum difficilem esse recuperationem amissorum, si Princeps ipse maneat in culpa negatæ justitiæ, *jure tamen naturali* ipsi recursus competit, qui ad restituenda damna audiendus, implorando officium judicis. Grot. §. 7. *in f. ibique Tesm. & Ziegl. & d. Tr. c. 34. §. 39 --- 42.*

CAPVT III.

De

Bello justo sive solenni jure Gentium, ubi de Indictione.

*Qu. I. Quid requiritur ut bellum dicatur
solenne?*

UT geratur inter diversos populos seu civitates, qui *summum* habent imperium, & ut ritè sit *indictum*. Utrumque requisitum necessarium est ad consequendum peculiare quosdam effectus,

vocanturque populi, qui istud bellum gerunt eorumque rectores, *Hoftes*, latronibus & prædonibus oppositi *L. 118. ff. de V.S. Grot. III. 3. 1. Burger. Cent. 2. O. 18. van der Muelen. ad 1. 3. §. 4. n. 1.*

Qu. II. An civitas manet haberi que potest pro justo hoste, quamvis admittas aliquid injustum etiam communiter?

R. Aff. quia manet juris fruendi causa sociata, & exteris jus reddit, si non per omnia secundum jus naturæ, quod multos apud populos ex parte quasi oblitteratum est, certè secundum pacta cum ipsis inita aut secundum mores. Corpus morbidum corpus tamen est, & civitas, quamquam graviter ægrota, civitas est, quamdiu manent leges, manent judicia & quæ alia necessaria sunt, ut ibi jus exteri consequi possint, non minus quam privati inter se. *Grot. III. 3. 2. n. 1. §. 2.*

Qu. III. An contra cætus latronum civitatis dignationem sortitur?

R. Neg. licet ipsi inter se speciem quandam justitiæ æquique exercent, quia
cri-

criminis causa sociantur, & hinc finis illorum malus est, qui solus cœtum piratarum à civili dissociat. Hinc licet milites atque imperatores se gerant, non tamen pro hostibus habendi sunt. Nisi mutatio fiat, non tantum in singulis, quando ex prædone Dux justus fit, sed & in cœtibus, ut qui prædones fuerant, aliud vitæ genus amplexi, civitas fiant. Grot. §. 2. & 3. ibique Ziegl. & Hennig.

Qu. IV. An bellum solenne gerere possunt qui pro parte summum habent imperium?

R. Aff. pro ea parte quam habent; item illi, qui non subditi, sed inæqualiter fœderati. Grot. §. 4. ibique Osiand.

Qu. V. Quid est belli indictio seu Denunciatio?

R. Est actus, quo ejus, quem bello invadere decrevimus, amicitia & societati renuntiamus, ipsumque nihil sibi nisi hostile à nobis expectandum, certiores reddimus.

Qu. VI. A quo jure arcessanda bellica Indictio?

R. Non

R. Non à moribus Gentium, sed ab *ipso jure natura*, quod cum præcipit ut omnia prius ad lites amicè componendas tentemus, quam arma arripiamus, sine dubio etiam præcipit, ut alter, quem ut hostem invadere constituimus, hac de re certior reddatur, ut hoc quoque modo illi occasio bellum evitandi subministretur. Ziegl. *ad Gr. b. c. §. 6.* Budd. *El. Pb. Pr. P. 2. c. 5. Sect. 4. §. 9.* Alberic. Gentil. *de jure belli L. 2. c. 1.* Dissent. Grot. §. 6.

Qu. VII. Quotuplex est belli indictio?

R. Alia est *Conditionata*, quæ cum rerum repetitione est conjuncta, v. gr. ni reddatur res, ni satisfiat de injuriis, diciturque *Clarigatio*. Alia *Pura*, qua simpliciter alterius amicitia & societati renuntiamus, eumque hostem nostrum declaramus, quæ per eminentiam *Indictio* vocari solet. Grot. §. 7. Dissent. Ziegl. *ad d. §. 7.* cui resp. Obrecht. *Kulpil. b. c. §. 2. lit. f.*

Qu. VIII. An in omni bello requiritur Indictio?

R. Saltem in bello *offensivo* ea necessaria

aria est, ut post eam constare possit, an alter sine vi satisfacere velit, nec ne: Ziegl. §. II. In *defensivo* supervacanea videtur, id enim à naturà censetur indictum, quæ vim vi repellere jubet. Proinde etiam superfluum, ut bellum *ab utraque parte* indicetur. Sed nec in *repressaliis* indictione opus erit, quia hæc demum cessante omni satisfactione exercentur. Grot. §. 6. n. 1. & §. 7. n. 3. Budd. d. l. §. II. Gentil. d. l. c. 2. Zonch. de *Judic. int. gent.* P. 2. Sect. 10. qu. 1.

Qu. IX. *Quâ forma indictio peragenda?*

R. Pendet à cujusvis gentis arbitrio, qua ratione & forma bellum indicare velit, an per legatos, an per literas, an ipsi imperanti an subditis ejus, modo ita fiat indictio, ut imperanti, quo cum nobis res est, innotescat consilium & propositum nostrum. Grot. §. 8. Textor. in *Synopsi J. G. cap. 17. n. 49. seqq.* Alex. ab Alex. *Lib. 5. Genial. dier. c. 3. inf.*

Qu. X. *Bello imperanti indicto, cui censetur indictum?*

R. *Omni-*

R. Omnibus etiam ejus *subditis* censuram indictum, eo quod Princeps & subditi unam eandemque personam moralem constituent. *Sociis* quoque indictum est, quia sunt accessio imperantis, et hoc est, quod ajunt: *diffidato Principe diffidatos ejus adberentes.* Ast eo bello absoluto, si ob auxilia suppeditata populus aut rex bello impetendi sunt, *nova opus erit indictione*, quia bellum novum est nec pro accessione prioris haberi potest. Grot. §. 9. & 10. ibique van der Muelen. Budd. d. h. §. 13.

Qu. XI. An statim post indictionem bellum geri potest?

R. Neg. sed demum si denuo certiores facti fuerimus, alterum *vim armatam expectare malle*, quam amicè rem componere, ad quod tantum temporis indulgendum, quantum sufficit ad deliberandum & respondendum. Grot. §. 13. ibique Tefm. & Ziegl. d. h. n. 52. Zonh. c. 7. qu. 2.

Qu. XII. An opus denuntiationis, si jus legationis violatum sit?

Ff

R. Aff.

et Aff. & possunt ad hoc ministerium periculosum adhiberi homines, qui iam alias mortem sunt promeriti. Imò non requiritur, ut denunciatio necessario fiat per legatos, sed & per *litteras* & alios modos, quibus tuto fieri potest. Grot. *Si. G. ibique* Testm.

CAPVT IV.

De

Jure interficiendi hostes in bello solenni, & alia vi in corpus.

CAPVT X.

Monita de his quæ fiunt bello injusto.

CAPVT XI.

Temperamentum circa jus interficiendi in bello justo.

Qu. I. Id quod licere dicitur quotuplici in sensu accipitur?

Licere dicitur interdum id, quod *re-
ctum* & ex omni parte pium est, quodque adeo sine omni peccato & reprehensione suscipi potest, etiamsi fortè aliud

aliud quid fieri possit laudabilius. Sic
 - moreaturam exercere mihi licet, si tamen
 - amore vitæ sanctioris alia tractare velim,
 - non pecco. Interdum licere aliquid di-
 - citur, non quod salva pietate & officiorum
 - regulis fieri potest, sed quod *apud homi-
 - nes pena non subjacet*. Ita regibus di-
 - cuntur omnia licere, quia exempti sunt à
 - poenis humanis. *L. 144. ff. de R. J. Grot.*
III. 4. 2. ibique Tescm. Puf. 1. 7. 2. Burger.
Cent. 1. O. 29.

*Qu. II. Cui rei inservit duplex vocis
 huius acceptio?*

R. Ex ista nonnulli duplex jus consti-
 - tuunt, *Internum* quod ex regulis pietatis
 & conscientiæ quid fieri præcipit, & *Ex-*
 - *ternum*, quod impunitatem in foro ex-
 - teriori & hominum iudicio pollicetur.
Grot. III. 4. 5. III. 6. 7. III. 10. 3. III. 11. 2.
Zentgrav. in Summa Jur. Div. Sect. 5. art.
2. §. II. Verum quia una species per alte-
 - ram destruitur, & quod omnino impro-
 - bum contra id, quod jure naturæ iustum
 est, Juris nomine induitur, hæc distinctio
 non probanda, *van der Muelen ad Grot.*

L. 3. c. n. §. 9. & c. 4. §. 15. Testm. d. c. 4. §. 5. lit. g. Toleranda tamen eatenus, quatenus per jus externum id internum, quod *in societate hominum* ob defectum iudiciorum, & metum majoris mali ex pœna orituri, *feruari non potest*, temporatur, & quod ex interno *improbum*, per externum non *improbatur* aut *impune* relinquitur. *Mev. Nucl. Jar. Nat. & Genr. Respect. 6. §. 31.*

Qu. III. Quantum ista in bello impunitas valet?

R. In bello solenni hosti hostem lædere licet in persona & rebus, non ei tantum qui ex justa causa bellum gerit, quique intra modum naturaliter concessum lædit, sed *ex utraque parte & indistincte*, ita ut eam ob causam nec puniri possit in alieno territorio deprehensus tanquam homicida aut fur, nec bellum ipsi ab alio talis facti nomine inferri. *Grot. cap. 4. §. 3. Heding. d. 1. §. 6. ibique van der Muelen.*

Qu. IV. Cur hoc generibus placuit?

R. Quis inter duos populos de jure belli

belli pronunciare velle *periculosum* fuerat alijs populis, qui hac ratione *bello alieno implicarentur*, & quia in bello justo seu solenni vix satis *cognosci* potest ex indiciis externis, quis *justus sit* se tuendi & sua recuperandi modus, ita ut omnino præstiterit *hac religioni* bellantium exigenda relinquere, quam cum suo periculo eadem damnare. Grot. *cap. 4. §. 4. ibique* Tesm. Puf. VIII. 6. 16.

Qu. V. At an citra modum finemque cadibus grassari licet?

R. Furori martis tribuitur, cum cadantur qualescunque sine discrimine. Grot. *c. 4. §. 9. seqq. ibique* Tesm. Alias, ut omnis facultas agendi, ita & licentia interficiendi hostes, ex fine belli, qui est juris sui defensio, vel injuriæ illatæ reparatio limites suos accipit, quem si sine cæde obtinere possumus, ab illa abstinendum est, Grot. III. 18. 4. Budd. *El. Pb. Pr. P. 2. c. 5. Sect. 5. §. 2. & 4. vid. supr. h. l. c. 1. qu. 2. & 3. & cap. seq. qu. 7.*

Qu. VI. Quinam ergo in bello non justè interficiuntur?

E f 3

R. Omnes

R. Omnes illi à quibus vita & res nostra sint tutæ, sunt enim etiam contra hostes quædam servanda officia. Non igitur ex justitia belli interficiuntur. 1. Peregrini, qui intra fines hostiles reperiuntur exorto bello, aut qui commisso cognitoque bello in hosticum veniunt, 2. Infantes, 3. Fœminæ, 4. Senes, 5. Sacerdotes aut qui literis operam dant, 6. Captivi, 7. Supplices qui arma posuerunt, 8. Dediti sine conditione, 9. Agricola, Mercatores, Opifices ac Artifices. Grot. III. 11. 1. 3. & 9. seqq. ibique van der Muelen. Kulpis. h. c. §. 5. & 6.

Qu. VII. Annon captivi & supplices per modum talionis aut pœne interfici possunt?

R. Neg. quia talio saltem est exercenda in eandem personam, quæ deliquit, in bello vero ea plerumque redundat in malum eorum, quorum in eo, quod accusantur, nulla est culpa. Pœna vero non habet locum, nisi inter imperantes & subditos. Grot. h. l. cap. 4. §. 13. & c. 11. §. 16.

Qu. VIII.

Qu. VIII. An ob pertinax studium in partes aut strenuam defensionem quis postea occidi potest, quando captus est?

R. Neg. cum laudandus potius sit ob fidem & fortitudinem, maximè cum partes illæ *assignatæ* fuerint à natura, ut inter imperantes aut parentes, aut *bonestæ ratione* electæ, ut qui aliis auxilium ferunt in justo bello. Certè crimen potius est, si quis præsidio decesserit. Grotius *c. 4. §. 13. n. 2. ibique* Tesm. Zonch. *de Judic. int. Gent. P. 2. Sect. 10. qu. 9.*

Qu. IX. Nullone casu recensitæ personæ in bello justè occidi possunt?

R. Possunt i. si singulare aliquod momentum ad bellum contra nos conferant, quorsum etiam pertinet obstinatio animi defendendi locum tunc, quando iste nec naturâ nec arte munitus, & tamen contra omnem rationem defenditur. Grot. *c. 11. §. 9. n. 3.* Tesm. & van der Muelen *ad cap. 11. §. 16. n. 4.* Obrecht. *ad l. 11. §. 10. 2.* Si non ex intentione sed con-

sequenter occidantur, ut si aliter castrum occupari non possit, quam si tormentis locus concutiat, in quo innocentes inclusi reperiuntur. Alberic. Gentil. *de jure belli* L. 2. c. 21. Osiand. c. 4. tb. 6. van der Muele 1 c. 4. §. 9. *supr.* L. 3. c. 1. qu. 4. & 5.

Qu. X. An hostium subditi interfici possunt ubique locorum?

R. Qui tales sunt ex causa permanente, interfici possunt in solo proprio, in solo hostili, solo nullius, in mari, & ubi reperiuntur. In territorio autem tertii, quo cum nihil nobis est negotii, eos interficere non licet, propter *jus ejus* qui ibi imperium habet, quod hoc modo violaretur. Grot. c. 4. §. 8. n. 2. *ibique* van der Muelen & Obrecht, Zonch. d. 1. P. 2. Sect. 9. qu. 7.

Qu. XI. Quae arma sunt licita contra hostem?

R. Omnia illa, quae ad jus ereptum recuperandum, vel impetum conservandum necessaria sunt; non illa quae ad nocendum ulciscendumque excogitantur.

tantur, aut exasperandis fauciorum doloribus comparata sunt. Hinc ad occupanda munimenta hostesque eo facilius superandos *tormenta bellica* licite adhibentur. Dn. Groddeck, *de eo quod just. est circa Torment. bell. c. 2. §. 2. seqq.* Non justè *scorta* quæ lue aut peste infecta emittuntur in castra hostium, ut harum mulierum contagione pereant, nec globis plumbeis æs vel ferrum ita miscetur, ut aculei pariendo dolori, & ne sit *eximendi* convalescendique facultas, emineant. Prorsus nefandum armorum genus est, quod petitur ab *arte magica*. Coccej. *de Arm. illic. §. 17. 20. 57. 68.* Roësor. *de veneno adv. host. usurpato c. 1. §. 7. seqq.*

Qu. XII. An veneno hostem interficere licet?

R. Non licet jure naturæ, quia in bellis probari nequit modus, qui nullam relinquit *defensivæ copiam*, & omnem cavendi facultatem ita excludit, ut dignosci nullo modo queat, quis altero potior sit. Cumque eum in finem armis controversia committatur, ut de *causa*

justitia ex eventu possit constare, si hostis veneno interimeretur, pugna & ejus eventus interciperetur, & mala arte judicium armorum corrumpetur. Osiand. ad. Gr. c. 4. tb. 15. seq. Coccej. d. l. n. 34. seqq. Roeser. d. l. cap. 2. § 3. Dissent. Grot. cap. 4. § 16.

Qu. XIII. An & spiculis, tetis aut venenatis fontibus uti nefas est?

R. Aff. sunt enim hæc genera armorum eo detestabiliora, quod priora mortem geminent, & ex posterioribus in plures ejus periculum indigentia aquarum & fontium publica deriverit. Coccej. d. l. § 42. Aliter Grot. § 16.

Qu. XIV. Sed an sine veneno aquas corrumpere licet, ut bibi nequeant?

R. Aff. hoc enim idem est, ac si flumen avertatur, aut fontis vena intercipientur. Equè verò justum est, si siti, quam si fame hostem vincam. Grot. c. 4. § 17. vid. Zentgrav. in Summa Jur. Div. Sect. 2. Art. 1. subject. 2. § 22. p. 328.

Qu. XV.

Qu. XV. An immisso percussore hostem interficere licet?

R. Simpliciter id affirmat Pufend. VIII. 6. 18. negat Becman: *Pol. Paral. c. 22. §. ult.* Verius est distinguere cum Grotio c. 4. §. 18. inter eos, qui fidem expressam vel tacitam violant ut sunt subditi, vasalli, milites &c. & qui eam non violant. Illos percussores immittere prorsus illicitum videtur, quia tali facto perfidia inest, & ne nimium intendantur pericula eorum, qui maximè eminent; de his secus sentiendum quia hostem ubivis occidere licet, nec refert pauci sive plures hosti noceant. Et quia percussores virtute utuntur, inter eos & venena præparantes differentia intercedit. Budd. *Phil. Pr. P. 2. c. 5. S. 5. 8. & Select. J. N. & Gent. Exerc. ult. §. 52. seq.* Burger. *Cent. 1. O. 64.* Aliter Coccej. d. 1. §. 48.

Qu. XVI. Attamen tales percussores deprehensi exquisitis suppliciis affici solent?

R. Non ideo venit, quod in jus gentium deliquerint, sed quia eodem jure

in hostem quidvis licet: gravius autem aut levius malum statuit quisque pro sua utilitate. Grot. l. 4. §. 18. n. 3.

Qu. XVII. An licet mittere Exploratores?

R. Aff. nam inter primas ducis virtutes refertur explorare hostium consilia. Ipsi tamen exploratores deprehensi misere tractari solent, ex eadem ratione. Grot. d. §. 18. n. 3. ibique Tesm.

Qu. XVIII. An supra aut adulteria in bello sunt permissa?

R. Neg. quia hostis noster tantum jus habet ad ea media, quæ ad bellum gerendum & finem in eo obtinendum sunt necessaria, per supra vero & adulteria juris sui executio obtineri non potest, sed sunt actus effrenate libidinis, qui non bello minus quam pace puniendi sunt. Grot. c. 4. §. 19. ibique Felde. Zonch. d. l. P. 2. Sect. 10. qu. 17.

Qu. XIX. Quid habendum de illis dimicationibus, que sunt ad ostentationem virium, non ad jus consequendum aut finiendum bellum?

R. Pu-

R. Pugnans cum officio nominis Christiani & ipsa humanitate, & rectores inutiliter fusi sanguinis rationem ei sunt reddituri, cujus vice gladium gerunt. Grot. cap. 11. §. 19. Voet. de Duell. c. 11. pr. c. 13. & 14.

Qu. XX. *Quales sunt actus, qui nascuntur è bello solenni modo suscepti, cujus causa est injusta?*

R. Injusti sunt, ita ut qui scienter tales actus operantur, habendi sint in eorum numero, qui ad regnum cœlestis sine penitentia pervenire non possunt. Grot. c. 10. §. 3.

Qu. XXI. *Quid requirit vera penitentia?*

R. Non tantum ut peccatum agnoscat & venia rogetur, sed & ut is qui damnatum dedit sive interficiendo, sive res corrumpendo, sive prædas agendo id ipsum restituat. Nisi à creditore facta remissio, vel sit compensatio debiti liquidi, vel extrema paupertas id impediat. Grot. c. 10. §. 3. Osiand. d. c. 16. 3. Brunnem.

in Præl. ad. reg. Jur. Canon. reg. 4. tit. 6.

U. S. ibi appendix.

Qu. XXII. Quinam ad hanc restitutionem tenentur?

R. Tenentur primum belli autores sive potestatis jure sive consilio damnuni dederint, etiamsi insolitum sit, dummodo bellum sequatur. Deinde *Duces* de his quæ suo ductu facta sunt, ac *gregarii milites* in solidum omnes, qui ad actum aliquem communem & individuum, puta urbis incendium, concurrerunt, in actibus dividuis pro damno quisque cuius ipse causa unica aut certe inter causas fuit. Tenentur etiam, qui aliis operam suam navant & in culpa sunt. Grot. cap. 10. §. 4. & 5. ibique Obrecht.

Qu. XXIII. At videntur bellantes res suas capientibus donasse?

R. Debilis est hæc præsumptio contra fortissimam rationem nos nostraque tuendæ. *Suum enim non est inchoare* præsumitur, & bellum per se longè abest à contractuum natura. Grot. c. 10. §. 5. 201.

Qu. XXIV.

Qu. XXIV. *Quid si sint qui eum injusto bello ab alio captam, penes se habent?*

R. Et hi tenentur eam vero domino restituere, salvo tamen *jure detrahendi*, si quid operæ aut sumtus impenderunt, quantum domino valebat desperatæ possessionis recuperatio. Quod si bona fide consumerint aut alienaverint, non, nisi quatenus locupletiores sunt facti, tenentur. Grot. c. 10. §. 6. vid. *supr. Lib. 2. c. 10. qu. 16, 17.*

CAPUT V.

De

Rebus vastandis eripiendisque.

CAPUT XII.

Temperamentum circa vastationem & similia.

Qu. I. *An res hostium vastare & eripere licet?*

SI contra naturam non est *vitam hostium* corpusque lædere, multo minus contra illam erit *res illorum vastare*

ne. Et spoliarum, qualescunque ea fuerint munitiones hostium, portas, urbes, na-
ves, agros, fructus & si quæ similia. Grot.
III. 5. 1. Hedinger. *Sicilia. Pbilos. Lib. 3.*
c. 5. §. 2.

Qu. II. An excipientia res sacra?

Res. Neg. quia tales res saltem à fine cui
destinatae sunt, nempe quod factis inter-
viant, sacra dicuntur, & juri privati esse
deficiunt, non autem in totum usibus hu-
manis eximuntur, sed in commercio
Principis manent, hinc ut res ceteræ in
potestatem victoris redigi possunt. Grot.
cap. 5. §. 2. n. 1. Budd. *Sel. J. N. & G. Exerc.*
de jure belli circa res sacras. Syll. 199.
Horn. *de Civit. L. 2. c. 3. §. 7.* Schurtzfleisch.
Op. Hist. Pot. Tr. 74. de jure belli circ. Fana
& Sepult. §. 12.

Qu. III. At Deo ubi consecrationem in res
sacras peculiare jus questum,
E. sunt in nihilus patrimo-
nio?

Res. Deo, qui jus summum habet in
omnes res creatas, ex consecratione ho-
minum non magis jus accedere potest in
res

res sacras, quam antea jam habuit. Hæc consecratio solum læcernit rem à profano usu, quamdiu inservit fini cui destinata, non eximit eandem à summæ potestatis dominio, certo indicio quod ipse Populus vel Princeps ejus nomine mutata voluntate propter utilitatem & necessitatem publicam ex re sacra profanam possit efficere & in usum secularem redigere, Grot. d. §. 2. *ibique* van der Muelen. Kulpif. b. c. §. 1. lit. b. Dissent. Osiand. b. c. tb. 2. O. 1. cui resp. Budd. d. 1. §. 15.

Qu. IV. Quid si ex errore quis credat in simulacro numen aliquod inesse?

R. Id violari aut corrumpi nefas est ab iis, qui in tali persuasione conveniunt, quia actus iste cum contemptu divini Numinis conjunctus utut opinionis errore, nam & qui contra conscientiam erroneam agit, peccat. Aliud est si hostes non idem sentiant, nam ab his rectè tamen simulacra seu idola abolentur & in verum cultum aut alios pios usus convertuntur. Grot. d. §. 2. n. 4. Ziegl. de

Gg

J. M.

*J. M. l. 1. c. 41. §. 45. Selden. de J. N. & G.
L. 2. c. 2. Budd. d. l. §. 14.*

Qu. V. An excipiendæ res religiosæ?

R. Neg. nam & hæ non mortuorum sunt, sed viventium sive populi alicujus sive familiæ, quæ ab hostibus captæ religiosæ esse desinunt. Modo mortuorum corpora non malè tractentur, quia hoc est contra jus hominum sepeliendorum. Grot. c. 5. §. 3. supr. l. 2. c. 19. qu. 1. & 7.

Qu. VI. Perindene, res hostium eripiantur vi an dolo?

R. Aff. si dolus sit qui perfidiâ caret Grot. cap. 5. §. 4. ibique Osiand. tb. 4. O. 2.

Qu. VII. An ultra modum res hostium vastare & corrumpere licet?

R. A sine belli etiam rerum vastatio limites suos accipit. Quæ ad illum obtinendum pacemque accelerandam hostem a digit, ferenda; quæ vero fit sine respectu ad illum, aut eo jam obtento, satisfactione læsionis & securitate a futuris periculis

his præstita, jure naturæ illicita est. Stultum enim & impium est nullo suo bono nocere alteri. *Grut. cap. 12. §. 1. n. 1. §. 2. §. cap. 18. §. 4. Felde ad d. §. 1. Budd. Et. Pb. Pr. P. 2. c. 5. S. 5. §. 10. Ziegl. d. Tr. L. 1. c. 33. §. 72. §. ad Grut. 1. 3. c. 4. §. 4. Puf. VIII. 6. 7. Zentrav. de Orig. J. Gent. Art. 1. §. 61. seq.*

Qu. VIII. An contra eum qui debet non licet sibi jus dicere: & bona ejus propria auctoritate apprehendere?

*R. Id ad statum ubi judicia vigent pertinet, & ad noni hostes; in bello autem proceditur secundum licentiam à natura concessam; alias omnia bella sine effectu gererentur. *Tesm. ad. Gr. b. l. c. 17. §. 1. lit. a. Kulpis. Ex. 12. tb. 2. lit. e. Dissent. Ziegl. ad Gr. c. 12. §. 1.**

Qu. IX. An in bello justo civitatem licet tradere militibus in pradam?

R. Licet, si judicetur necessarium id esse ad expediendum bellum, incendendosque animos militum & deterrendos

hostes. Duces tamen, quantum commodè possunt, prohibere tenentur omnia *seva & injusta*. Burger. *Cent. 2. Observ. milit. 70.* Dissent. *Testm. Disp. de Piliagio p. m. 110. seqq.*

Qu. X. A quarum itaque rerum vastatione abstinendum?

Ab omnium illarum, quæ non fit ex necessitate aut utilitate, sed *vindictæ delectatione* aut ad exulcerandum hostis animum. vid. Ziegl. *Labyr. der Zeit bist. 631.* Fritsch. *de Peccat. milit. Concl. 41. §. 2.* Abstinendum itaque à depopulatione rei nobis *fructuosa*, quæ hostibus in fructu esse non potest. Quo spectat lex divina de asservandis arboribus frugiferis *Deut. XX, 19.* quæ ad animantia ruris operi inservientia extenditur, & ad rem quamvis quæ sine causa peritura sit, ut si ædificia comburantur. Quod post *obtentam* plenam *victoriam* tanto magis locum habet. Grot. *III. 12. 2. & §. 4. n. 4.* ibique van der Muelen. Ziegl. *ad. d. §. 2.* Dn. Coccej. *Disp. de jure victoriae diverso a jure belli §. 17. & 21.*

Qu. XI.

Qu. XI. A Deo tamen quedam urbes damnata excidio, & contra illam legem generalem arbores Moabitaram excindi iussa?

R. Hoc non factum odio hostili, sed in justam detestationem facinorum, quæ aut publicè erant cognita, aut Deo iudice tanti æstimata. Grot. c. 12. §. 2. n. 4. Dissent. ibi Ziegl.

Qu. XII. Quando porro à populatione rerum abstinendum?

R. Si magna spes sit celeris victoria, cuius præmium & ager & fructus futuri sint, quo casu, qui id facit, suas non hostium res destruere videtur. Si hostis habere possit aliundè quò se sustentet, puta si mare, flumina aut fines alii pateant; tali statu etiam agricultura in ipso collimitio tuta manere debet, sub onere tributi vel fructuum hosti dandorum. Grot. c. 12. §. 3. & 4. ibique Gronov.

Qu. XIII. Quid si res sit ejus nature, ut nullam nobis afferat periculum?

R. Et tali rei etiam manente bello par-

cendum est, cujus generis sunt templa porticus, statuae ac ornamenta alia. Possunt quidem hæ res ut publicæ violari ac occupari, at si ad bellum *ducendum vel finiendum* nihil momenti habeant, conservandæ, & res divinas conservari suadet illarum rerum reverentia, inter eos maximè, qui eundem Deum ex eadem lege colunt, etiamsi forte sententiis quibusdam aut ritibus dissideant. Et cum, nisi contempta humanitate, res religiosæ violari non possint, idem de illis dicendum est Grot. c. 12. § 6. & 7. Burger. Cent. 1. O. 89. & 91. Schurtzfleisch. d. 6. §. 15.

Qu. XIV. *An ab occupata urbe hostili civitates cogi possunt, ut redimant campanas rei sacrae destinatas?*

R. Ejus rei consuetudo recepta est inter rei tormentariæ præfectos, quod suæ per occupationem urbis sint factæ, quæ tamen, quia templa & quæ iis accedunt conservari suadet rerum *divinarum reverentia*, non satis probanda videtur. Ziegl. c. 12. §. 6. & de J. M. L. I. c. 41. §. 45.

Qu. XV.

*Qu. XV. Quid si argumentis istis iustitia
& equitatis non commoveatur hostis
ut abstineat à populatione?*

R. Aliis ab utili, quod belligeranti-
bus accedit, petitis se commoveri patie-
tur, quale est, quod tali moderatione
magnum hosti telum eripiat *desperatio-
nem*: quod speciem præferat magnæ *de
victoria fiducie*; quod *clementia* per se
apta frangendis & *conciliandis animis*,
consiliis autem contrariis contrarii
quoque eventus respondeant. Inpri-
mis autem summaram potestatem &
Ducum, qui *Christianos* se & à Deo & ab
hominibus haberi volunt *officium* est, vio-
lentis urbium direptionibus & si quod
simile est intercedere, ut quæ abire non
possint sine gravissimo multorum inno-
centium malo, & sæpe ad belli summam
parum proficiant, ita ut *bonitas christia-
na* ferè semper, ipsa quoque *iustitia ple-
rumque* ab ipsis abhorreat. Grot. c. 12. §.
8. n. 1. 2. & 4. Joh. Voet. de *Jure milit.*
cap. 3. n. 31. & 32.

De

Jure acquirendi bello capta.

Temperamentum circa res
captas.

*Qu. I. Quid circa effectum acquisitionis
bellicæ attendendum?*

Separandum jus naturæ à moribus
gentium. Nulla acquisitio bellica
justa est, quæ *juri naturæ repugnat*, quam-
vis in bello *solenni* ex gentium moribus
pro licita reputetur. van der Muelen *ad*
Gr. b. c. §. 1.

*Qu. II. Quale est jus naturæ circa acqui-
sitionem rerum bello capta-
rum?*

Bello justo ea nobis acquiruntur,
quæ tanti sunt, quanti æstimatur quod
nobis *ab hostibus debetur* & non reddi-
tum est per pacem computatis simul
impensis in violentam juris executionem
factis. Ultra enim nihil nobis, amplius
abest

abest, ergo etiam nihil amplius ab illis capere possumus. Et hoc jus prædæ Deus ipse probat, *Deut. XX, 14. Num. XXXI, 11. Grot. Hl. 6. 1. Puf. VIII. 6. 20.*

Qu. III. Quid circa illam ex moribus gentium observatur?

R. His moribus non tantum is qui ex justa causa bellum gerit, sed & *quibus in bello solenni sine fine modoque dominus* fit eorum quæ hosti eripit, eo sensu, ut à gentibus omnibus & ipse, & qui ab eo titulum habent, in possessione rerum talium tuendi sint; quod dominium quoad *effectus externos*, in quantum non habeatur pro fure, & proprio nomine pro lubitu de hac re disponere potest, appellare licet *Grot. cap. 6. §. 2. ibique Tesm. lit. a. vid. van der Muelen. ad d. §. 2.*

Qu. IV. Ex quo tempore res censentur capte?

R. Tempus à gentibus pro arbitrio determinari potest. Communiter *res mobilis* capta dicitur, quando intra præsidia hostium perducta fuit. Et quamvis

Jure Rom. §. 17. *I. de R. D. res captæ statim dicantur capientium fieri, tamen cum conditione aliqua continuanda sc. eousque possessionis intelligi debet. Res immobiles captæ intelliguntur, non statim ac inessæ sunt, sed cum mansuris munitionibus ita includuntur, ut nisi iis expugnatis partî alteri palam aditus non sit, seu quas contra hostium insultus defendere possumus. Grot. c. 6. §. 3. & 4. & c. 20. §. 12. n. 2. ibique Ziegl. & Tesm. Budd, El. Pb. Pr. P. 2. c. 5. S. 6. §. 2. Alberic. Gentil. Advocat. Hispan. l. 1. c. 2.*

Qu. V. An res exterorum, quæ fortè apud hostes reperiuntur, bello acquiruntur?

R. Neg. quia non sunt sine dominio, & causa quæ res hostium extra dominium ponit, in iis planè cessat. Si tamen eo consilio sint missæ ad hostem, ut jurent eum, merito pro hostilibus habentur, nec non jus quod in illis rebus hostis habet, & possessioni connectitur, puta pignoris, servitutis, retentionis rectè capientibus acquiritur. Quæ in mari hostili deprehen-

tenduntur, tamdiu pro hostilibus habentur, donec probetur contrarium Grot. c. 6. §. 5. 6. 26. n. 1. *ibique* van der Muelen. Zouch. *de judic. int. Gent.* P. 2. S. 8. qu. 5. §. 6. Voet. *de jure milit.* c. 5. n. 21.

Qu. VI. Possuntne vindicari quæ per nos hostibus erepta ab his, qui ante hostes nostros ea possederunt & bello amiserunt?

R. Non possunt *ex moribus gentium* si bellum fuerit solenne, quia hostes primum domini facti dominio externo, deinde nos Grot. *cap. 6. §. 7.* Secundum *Jus natura* despiciendum fueritne bellum justum an injustum. *Si hoc* prioris domini jus nondum exspiravit adeoque res istæ vindicari possunt. *Si istud à nobis* repeti nequeunt, quia in justum domini locum succedimus Budd. *d. l. §. 4.* Burger. *Cent. 1. O. 54.*

Qu. VII. Cui acquiruntur res hostium in bello captae?

R. Variæ sunt hac de re Ddum sententiæ, de quibus videatur Grot. *c. 6. §. 8.* *ibique* Ziegl. & Tesm. *lit. a.* Verissima est,

est, illas acquiri. *Principi cujus auspicio bellum geritur, non militi aut subditis, qui tantum instrumenta sunt summi imperantis, cuius autoritate omnia agunt. Non enim miles sustinet privatam sed publicam personam, adeoque nihil suo sed alieno nomine agit, nihilque amplius petere potest, quam quod pacis convento ei debetur.* , Econtrario Princeps solus fert sumtus belli, itaque & solus commoda ferre debet. *Tesm. d. 4. & Dissert. de Pilagio p. m. 77. seqq. Dissent. Textor. c. 18. n. 67. cui resp. Kulpif. c. 6. §. 2. lit. b. & Muelen §. 13.*

Qu. VIII. Si rebus bello occupatis omnia aliquid adherent, an id victoria extinguitur est?

Res. Neg. sed illas eodem onere possidere debet victor, quia is nihil amplius quam bona & possessiones de victi prætere dere potest, non bona aliena & tertii innocentis. Et quomocunque fiat mutatio personarum, res tamen semper cum suo onere & causa transit. Burger. Cent. 2. O. 5.

Qu. IX.

Qu. IX. An singuli milites nihil acquirunt?

R. Nihil, sed suis stipendiis contenti esse debent, nisi *consensu* Imperantis acquirant prædam ut alacriores ad dimicandum reddantur. Nec distinguendum est inter *actus publicos & privatos*, ut, quæ his & quidem extra ministerium publicum acquirunt, sua faciant. In bello enim *privatus ut privatus* nullam facultatem quicquam gerendi habet, sed necesse est, ut semper *publica autoritas* accedat, sive hæc ad quosdam sive ad omnes actus impertiatur. Ziegl. Tesm. Hennig, & van der Muelen *ad. Grot. b. 6. §. 12. 13. 14.* Puf. *VIII. 6. 21. ibique* Hertius Dissert. *Grot. c. 6. §. 10-14.* & Kulpis. *Dissert. Academ. VIII. de privatis in hostem excursion. §. 17.*

Qu. X. Quot pradarum genera, & quomodo præda dividuntur?

R. In homines captivos, armenta, greges, pecunias, res mobiles & alias pretiosas aut viliores. *Grot. c. 6. §. 20. n. 2.*

Qu. XI.

Qu. XI. Quomodo consentit imperans, ut sit prada militum?

1. Vel in genere quando cuilibet dat facultatem res mobiles capiendi & acquiritendi, quod tamen non satis consultum videtur, quia hac ratione debitum ab hoste præstandum excedere posset præda. Vel ita, si res quæ bellico jure sunt acquisitæ imperanti, is deinceps illas inter milites aut ratione stipendiorum aut meritorum distribuit. A cujus etiam arbitrio pendet, an aliis civibus præter milites, quibus onera belli sustinere incumbit, an viduis, senibus, pupillis egentibus partem prædæ relinquere velit. Grot. c. 6. §. 17. 22. 26. ibique Tesm. Budd. d. l. §. 6. vid. infr. b. v. qu. 16.

Qu. XII. An prædæ concessio fit semper per modum donationis?

1. Neg. sed interdum ex contractu, aliquando etiam per prædæ distributionem solvitur id quod debetur, præclare facta remunerantur, aut sumtus in bellum facti refunduntur, ut cum socii aut subditi nullo stipendio militent, aut non tali

tali quod operæ respondeat, Grot. §. 22. cap. 6. *Tesm. Dissert. de Pilagio p. m. 101. seqq.*

Qu. XIII. Itane socii aut subditi sua faciunt, quæ in bello capiunt?

R. Aff. si sine stipendio & suo sumtu suoque periculo bellum gerunt. Quod tamen de rebus *mobilibus* non *immobilibus* intelligendum, quæ solummodo illi cedere debent, qui suo nomine bellum gerit. Quod in subditis tanto certius, quia, si iis ditiones & urbes in prædam cederent, periculum esset, ne, separata ibi constituta republ. à cætero corpore divellerentur. Grot. c. 6. §. 23. *ibique Henning. Aliter Burger. Cent. 1. O. 97.*

Qu. XIV. Quæ est ratio in sociis?

R. Quia socio indemnitas est præstanda ob sumtus, cum nemini officium damnosum esse debeat. Et ut gentes obligatæ sunt, ut oppressis succurrant, ita illæ quibus succurrunt viceversa obligantur, ut hoc grato animo agnoscant. Nisi ergo causa alia appareat, puta *beneficentia*
mera

mera aut contractus antecedens, credibile est, socios prædæ causa auxilia tulisse, Grot. §. 23. ibique van der Muelen. Tasm. lit. a. & c. Kulpil. b. c. §. 3. lit. f.

Qu. XV. Quæ est ratio in subditis?

R. In his id non æque evidenter procedit, quia hi operam civitati suæ debent: sed contra occurrit, quod ubi non omnes sed *aliqui* militant, his ipsas à corpore civitatis retributio debetur ejus, quod *plus cæteris opera* aut sumptus impondunt, multoque magis damnorum, in cujus retributionis certæ locum spes prædæ totius aut partis incertæ facile nec sine ratione conceditur. Grot. c. 6. §. 24. n. 1.

Qu. XVI. Variatne jus militæ circa prædæ acquisitionem apud diversos populos?

R. Aff. & quænam ea fuerit apud Hebræos, Romanos, Gallos, Hispanos tradit, Grot. d. §. 24. Voet. *de jure milit. cap. 5. n. 7. seqq.* Apud *Suecos* oppida, arces, castella, vici ac pagi, munimenta expugnata, ibique deprehensa tormenta cum ad pertinentibus instrumentis pulvere pyrio,

pyrio, commeatuque Regi, cætera militibus cedunt, detracta parte decima pro ægrotis. Apud *Hollandos* præda ex hostibus capta intra tres horas summo Duci indicari debet, quæ annotatur ac publicatur postea. Si quis reticet prædam ac vendit ipse, capite plectitur. van der Muelen ad *d. §. 24. Kulpif. b. c. §. 3. lit. t. 57.*

Qu. XVII. Quo hæc nosse pertinent?

R. Ut sciamus, si apud populum bello non permixtum controversia oriatur de re bello capta, addicendam rem ei, cui favent leges aut mores populi à *cujus partibus* res capta est. Quod si ejus nihil probetur, ex communi jure gentium res ipsi populo vel regi adjudicanda. *Grot. §. 25. ibique Tescm. & Hennig.*

Qu. XVIII. An ubique locorum res hostium capere licet?

R. Aff. quia, quod majus est, hostem ubique interficere licet *b. l. c. 4. qu. 10.* Hinc etiam depositum in ædibus sacris fit capientium. Modo abstinere a territorio

Hh

torio

torio pacati, quod turbare nefas est, qui proinde si contra factum fuerit, de eo, (non de re capta, quæ capientis manet) tanquam de delicto poscere potest, ut sibi satisfiat. Grot. c. 6. §. 26. n. 2. *ibique* Muelen. Burger. Cent. 1. O. 24.

Qu. XIX. An jus acquirendi res bello captas proprium tantum est belli solennis?

R. Non, sed etiam ad bella *minus solennia*, quæ iudice deficiente geruntur, pertinet. Cum enim tale bellum gerere licet, effectum sane aliquem & vim habere debet, qualis est acquisitio domini rerum hostilium. Si autem sint *disceptationes inter cives*, nulla fit domini mutatio, nisi autoritate iudicis. Hennig. & van der Muelen. b. c. §. 27. Dissent. Grot. d. §. 27.

Qu. XX. Quid si in bello solenni plus captum quam ab hoste petere poteramus?

R. Peccato non vacat nec à restitutionis onere immunis est ista captura. Hinc licentia sine fine & modo capiendi

res

res hostium, quæ prava consuetudine gentium introducta *qu. 1. § 3. b. c.* ad iustitiæ normam accommodanda, ut captum ultra quam sibi debetur, aut quod ob necessariam securitatem detinetur, periculo cessante restituatur. Grot. *c. 13. §. 1.* Zentgrav. *in Summa J. Div. Sect. 4. §. 15.*

Qu. XXI. Quousque patent captura bona subditorum hostilium?

R. Capi & acquiri possunt sive nobis debeat *ex contractu* sive *ex delicto* Principis aut populi. Dissent. Grot. *c. 13. §. 1. n. 2. § 2.* nec tantum ad consecutionem debiti *primarii*, unde bellum ortum est, sed & *subnascentis*, quod sumtus bellicos & omne id quod interest, continet. Grot. *c. 13. §. 3.* Ziegl. Osiand. & vander Muelen. *ad d. §. 1. § 3.*

Qu. XXII. Quid à victore exigat humanitas?

R. Ut velut creditores erga debitores suos aliqua bonitate inducendi *L. 33. pr. ff. de Usur.* ita & victor subditis, qui extra culpam sunt belli, quique tantum quasi

fidejussorio nomine obstricti sunt, relinquat res istas, quibus is facilius quam hic carere possunt, maximè si appareat, illos ipsos id, quod eo modo amiserunt, à civitate sua non recuperaturos esse. Deinde quamdiu spes est ipsam suam satis facile consequi posse ab *originariis* debitoribus, ne ad eos veniat, qui culpa vacant. Grot. c. 13. §. 4. n. 2. & 3. Dissent. ibi Osiand. & Ziegl.

CAPVT VII.

De jure in captivos.

CAPVT XIV.

Temperam. circa captivos.

Qu. I. Quorum fit captura in bello?

TAm rerum quam hominum. De illarum captura actum *cap. preced.* horum est vel *singulorum* vel *universorum*, & de illis *boc cap. de his capite seq.* agetur.

Qu. II. Quousque patet captura hominum singulorum?

R. Ex belli rigore impunè se extendit

dit tum ad *servitutem personarum* tum ad *servitutis effecta*, ut captores tot commodis, quæ trahuntur ex captivis, delinuti, libenter abstineant à summo illo rigore, quo captos & statim & post moram interficere poterant. Grot. III. 7. 1. n. 2. §. 5. *ibique* Obrecht.

Qu. III. Quinam capti sunt servi?

R. Non solum qui se dedunt aut servitutem promittunt, sed omnes omnino solenni bello capti, ex quo scilicet intra præsidia perducti sunt, neque tantum ipsi sed & posterii eorum in perpetuum, quia si captores summo jure uterentur, illi ipsi nascituri non erunt. Grot. *dd. §. vid. supr. L. 2. c. 5. qu. 49.* Budd. *El. Pb. Pr. P. 2. c. 5. S. 6. §. 9. qui n. 12.* quoad posterios dissentit.

Qu. IV. Quam late patent servitutis effecta?

R. Hæc infinita sunt, ut nihil non in servum domino impunè liceat, ac domino acquiruntur res omnes quæ cum persona capiuntur, Grot. *d. c. 7. §. 3.*

Qu. V. An incorporalia de victoribus etiam acquiruntur victori?

R. Non acquiruntur primo ac *per se*, sed *media persona* cujus ea fuerant. Hinc Chirographo occupato, jus debitum exigendi acquisitum non est: nam jus illud personæ adhaeret, & in chirographo tantum probatio debiti continetur. Ea etiam quæ ex *singulari persona proprietate* fluunt, ac proinde inalienabilia sunt, ut jus patrium, cum persona in victorem non transeunt, sed si manere possunt manent, sin non, extinguuntur, Grot. c. 7. §. 4. & c. 8. §. 4. n. 2. Puf. VIII, 6. 22. seq. Burger. Cent. 1. O. 25, & 26. vid. *infr.* cap. 9. qu. 8.

Qu. VI. Cui cedunt homines ita capti?

R. Illi cujus auspiciis bellum geritur non singulis, homines enim hac in re jure belli rebus æquantur, nisi singulis militibus Princeps jus homines sibi capiendi concefferit. Grot. c. 7. §. 5. n. 4. & §. 9. n. 2. *ibique* Tesm. Kulpif. h. o. §. 1.

Qu. VII. An injusto bello captis auferere licet?

R. Li-

R. Licet illis aufugere & bona sua secum auferre, quia quilibet captivus eoque saltem hostium est, donec fugiendi facultas incipiat, nam vi, qua tenebatur, cessante, lubens sequi castra & praesidia hostium non tenetur. Nec captor talis ob vitam servatam potest videri sibi jus ad gratitudinem sibi quaesivisse, nam non jus habuit auferendi vitam, & sic ipsi reliquit, quod jure naturæ relinquendum erat, nec liberalitas est in eo, quod meum est, & auferri non debet. Alia ratio, si captus fide data hosti ad manendum sese obligaverit. Grot. c. 7, §. 6. *ibique* Tescm. *lit. e.* & Obrecht. *Dissent. ibi* Ziegl. Osiand. & van der Muelen.

Qu. VIII. An domino jus suum exequenti resistere potest servus?

R. Neg. ut si opus ei injungat, vel eum castiget, quia cum jus domini non sola agendi impunitate, sed & *judiciorum tutela* constat, id alias inane esset, si ex adverso jus resistendi maneat. Nisi dominus vitam servi impetat, tunc enim nihil est, quod prohibe-

ret servo naturalem defensionem. Grot. c. 7. §. 7. *ibique* van der Muelen.

Qu. IX. An inter omnes gentes adhuc in usu est servitus bellica?

q. Non amplius in bellis *Christianorum* obtinet, ut capti vendi possint, ad operas urgeri & alia pati, quæ servorum sunt, ob exquisitius charitatis studium & Christi monitum *Matth. XXIII, 8.* Mostamen *custodiendi* captivos inter illos mansit, donec vel facta permutatione redimantur, vel dato Lytro, quod victor determinat. Grot. *III. 14. 9. n. 1.* nisi super ejus quantitate inter belligerantes pacto conventum, quod hodie vocari solet *ein Cartel*, cujus speciem exhibet Dn. Hertius *in Opusc. Tom. I. Comment. de Lytro Sect. 3.* vid. Burger. *Cent. 1. O. 31. 34. 37.* Feltmann. *Respons. Milit. 9. n. 39. seqq.* In bellis vero *Christianorum & Infidelium* capti adhuc fiunt servi, nam illi contra hos jure re-torsionis utuntur, quia hi captos Christianos durissima servitutis lege detinent Grot. c. 7. §. 8. & 9. *ibique* van der Muelen, Kulpis. *b. c. §. 2. Textor. c. 18. n. 40 --- 50.*

Stryk.

Stryk. *in Usu Mod. ff. tit. de Statu hom.*
 §. 2. § 99.

*Qu. X. Ubi servitus adhuc in usu est, quo-
 usque jure naturali extendi po-
 test?*

R. Non ultra numerum & pretium
 corporum, quo exæquatur aut à principio
 nobis datum, aut à suborientibus postea
 causis profectum damnatum nisi forte in
 ipsis hominibus peculiare delictum sit,
 quod libertatis damno puniri fert æqui-
 tas. Grot. c. 14. §. 1. *ibique van der Mue-
 len.*

*Qu. XI. Quid dicat jus naturale,
 licere domino in personas ca-
 ptorum?*

R. Quia ex hominum numero non
 delentur per servitatem, non jus vitæ &
 necis, quod rigor belli permittebat, sed
domesticam Jurisdictionem domino in-
 dulget, eadem religione exercendam,
 qua publica exercetur, ut & in minoribus
 correctionibus, puta verberibus, mode-
 ratio & clementia adhibeatur. Grot. c. 14.
 §. 3. & 4.

Hh 5

Qu. XII.

Qu. XII. *Quid circa op̄as observa-
re jubet?*

R. Ut ratio habeatur *in op̄is exigen-
dis* & valetudinis servorum humanæ, ut-
que pro op̄is servo *alimenta* præstentur.
Si quid fecerit, quod servilis officii mo-
dum excedit, aut quod non ex imperio sed
voluntate præstatur, in eo etiam benefi-
cii materia erit. Consequenter ipsi *aliquid
proprii* relinquendum, si quid comparatè
defraudans genium suum, aut succisivè
temporis diligentiam quæsit, quod citra
delictum suum aut domini necessitatem
ipsi auferri non debet. Imo post longas
op̄as aut valdè magnas etiam danda
servo *libertas per manumissionem*. Grot.
c. 14. §. 5. & 6. ibique Telsm.

Qu. XIII. *An justo bello captis fugere
licet?*

R. Neg. quia civitatis nomine obli-
gantur victori, nisi intolerabilis domini
sevitia eos excuset. Et quia foetus se-
quitur conditionem ventris, is etiam ei-
dem *servituti* subicitur, cui mater. §. 2.
J. de his qui sui vel al. jur. sunt. L. 7. C.
de R.

de R. V. vid. qu. 7. b. c. Aliter Grot. c. 14.
S. ult.

CAPVT VIII.

De Imperio in victos.

CAPVT XV.

Temperamentum circa acquisitionem Imperii.

Qu. I. In qua consistit acquisitio honorum
vniuersorum?

IN subiectione Reipubl. quatenus ea
sub imperium victoris redigitur. conf.
qu. 1. cap. prae.

Qu. II. An demum ea hunc effectum habet
quando victor nititur iusta bel-
lica causa?

R. Quoties subditi adeo superati, ut
vires nullas habeant resistendi victori,
invasor etiam iniustus sola victoria acce-
pisse imperium censendus est, eo ipso
quod plerumque victorum consensum
trahat. Hinc victori incolumitas de-
betur, quod victis pepercit, & vitæ con-
cessæ beneficio sese hostem non præbuit.

Horn.

Horn. de Civit. L. 2. c. 9. §. 2. 3. 4. Hert.
Opusc. Tom. I. Exerc. de modo constituend:
civit. §. 4. p. 413. CONF. l. i. c. 4. qu. 18. 19. &
L. 2. c. 22. qu. 1. §. 2.

Qu. III. *Quale imperium in victos ac-
quiritur?*

R. Vel *mere civile*, idque vel tantum
ut est *in rege* aut alio imperante, & tunc
faltem in ejus jus succeditur non ultra,
velut est *in populo*, quo casu victor habet
absolutissimum imperium, ut & aliena-
re possit sine populi consensu, fitque hoc
regnum *patrimoniale*, sicut illud non *pa-
trimoniale*. Vel *acquiritur mere herile*,
ut quæ civitas fuit, esse desinat, & vel ac-
cessio fiat alterius civitatis, uti romanæ
provinciæ, vel nulli civitati adhareat,
regenda non ad populi sed familiæ mo-
dum. Vel *mixtum* ex civili & herili, ita
ut cum aliqua personali libertate miscea-
tur servitus. Grot. III. 8. 1. 2. 3. *ibique* Gro-
nov. & Obrecht. Vitriar. Inst. 7. N. &
Gent. b. c. qu. 1. & 2.

Qu. IV. *Quanam res mediante imperio
acquiruntur?*

R. Non

R. Non solum res singulorum sed & universitatis fiunt eorum, qui sibi universitatem subjiciunt, si ipsi velint, & tant corporales ut ærarium, quam incorporales ut jura, quæ universitatis fuerunt, debita & credita. Qui enim dominus est personarum, dominus etiam est rerum & jurium, quæ personis competunt. Grot. c. 8. §. 4. van der Muelen ad c. 9. §. 6. vid. supr. b. l. c. 7. qu. 5.

Qu. V. Num pertinet ad virum bonum gaudere de Imperii latitudine?

R. Neg. felicitas quippe major est, vicinum habere concordem, quam vicinum malum subjugare bellantem. Omnino enim detestandum est studium proferendorum per arma finium, cum finis belli sit ac omnibus esse debeat, tantum amovere ea quæ pacem perturbant. Grot. c. 15. §. 2. n. 2.

Qu. VI. Annon temperamentum adhibendum circa acquisitionem imperii?

R. Non minus prudentia quam lex natu-

naturæ jubet humanitati & clementiæ locum relinquere. Nam si laudabile in singulos captivos clementiam exercere, quanto magis ea laudanda, quando erga universitatem exercetur, cum in multos insignior & injuria & beneficentia. Grot. c. 15. §. 4. Burger. Cent. 3. O. 60.

Qu. VII. Quomodo istam victor moderari debet?

R. Si jus imperantis in populum & jus quod in imperio habet ipse populus non ultra acquirat, quam fert aut *vindicta* aut *alterius debiti modus*, & causa *securitatis* seu summi periculi evitandi, quæ semper tum in pace constituenda tum in utenda victoria maximè spectanda est. Si hæc obtineat victor, & facultatem nocendi adimat hosti, cætera est ut remittantur ex misericordia. In publico autem periculo quæ modum excedit securitas, immisericordia est. Grot. c. 15. §. 1. Rhet. *Diss. de Misericordia intempestiva* c. 6. n. 71. seqq.

Qu. VIII.

Qu. VIII. *Ostende moderate victo-
ria speciem?*

R. Si victi victoribus misceantur ut unus populus fiat, si relinquatur *imperium* his qui habuerunt, quod non tantum humanitatis sed sæpè victoribus utile est. Ut vero securitati victoris consulatur, *praesidium* imponendum, tributa indicenda, arma, classis, arces, exercitus & similia adimenda. Si minus tutum sit omni imperio in victos abstinere, temperari res potest, ut *aliquid imperii* relinquatur victis. Sed & cum omne imperium victis eripitur, tamen circa res privatas & publicas minores sua privilegia, magistratus ac consuetudines non temerè mutanda. Grot. c. 15. §. 4-10. *ibique* Felde. Aberic. Gentil. *de jure belli*. L. 3. c. 10.

Qu. IX. *Qualis circa religionem moderatio adhibenda?*

R. Indulgentiæ pars est *avita religionis* usum victis, nisi persuasis, non eripere, quod ut victis pergratum, ita victori innoxium. Interim si *falsa* apud victos *reli-*

religio, quæ primis nobis innatis divinitatis ideis & religionis principiis adversatur, ea non tantum ut planè extirpetur, sed & ne vera opprimatur, rectè curabit victor. Grot. c. 15. §. II. *ibique* Obrecht. van der Muelen.

Qu. X. Quid si assumatur plenissimum imperium & quasi herile?

R. Victi tamen clementer habendi, ita ut eorum utilitates cum utilitatibus victoris socientur, & ut videatur tantum mutatus rex, maneant ipsis domus, agri, jus in uxores, in liberos ut ante fuit. Quin si quis injuriam ipsis faciat, ut ipse & sui sint vindices. Grot. c. 15. §. ult.

CAPVT IX.

De Postliminio.

CAPVT XVI.

Temperamentum circa ea, quæ jure gentium postliminio carent.

Qu. I. Quid est Postliminium?

Postliminium est jus, quod ex reditu manente bello in fines publicos, si-
ve

ve nostros sive sociorum & amicorum, qui in bello easdem partes sequuntur enāscitur, ita ut prior ante captivitatem status reviviscat. Grot. III. 9. 2. *ibique*. van der Muelen.

Qu. II. An & si ad Neutrales fiat reditus juri postliminii locus?

R. Neg. quia qui in bello *medii* sunt, quicquid ab utroque belligerantium fit, *pro jure* accipiunt, cum ejus injustitia ob defectum judicii doceri non possit, adeoque nec captivitatem improbare possunt. Nisi belligerantes, ut apud neutrales postliminium valeat, pacti sint. Grot. d. §. 2. n. 2. *ibique* Ziegl. Loccen. de Jure marit. lib. 2. c. 4. §. 6. *seqq.* Dissent. Alberici Gen. til. Hispan. Advocat. L. 1. c. 1.

Qu. III. Cur opus est postliminio?

R. Quia cum captus verè factus servus hostium, eorumque judicio omnia sua jura & bona amisit, excogitandum fuit aliquod remedium, quo jus ejus, si quando è manibus hostium evasisset, recuperaretur. Huber. Prae. ad ff. tit. d. Capt. & postl. §. 2.

Qu. IV. Quotuplex est jus postlimi-
nii?

R. Ob duplex ejus objectum, quod sunt personæ & res, etiam in duas species distinguitur, ut aut ipsi revertamur, aut aliquid recipiamus postliminio. Grot. c. 2. §. 3. in f. & §. 4. n. 4. Obrecht. ad. d. §. 3.

Qu. V. An est postliminium in pace?

R. Fato deprehensis in loco hostili cum bellum exardesceret, postliminium conceditur in pace, non virtute bellica superatis, quia illi confessione partium innocentes & tantum ad minuendas hostium vires manente bello retinentur, hi propter injuriam illatam jure videntur capti, unde quoad illos nihil obtendi potest, quo minus bello composito dimittantur, hi ex justa causa captivi retinentur, nisi pace facta speciali pacto restituantur. L. 12. pr. f. de Captiv. Grot. c. 9. §. 4. n. 2. & 3: ibique Tesm. lit. p. & Gronov. Alii ita: quia pace facta tantum transactum de causa inter summas potestates controversa, non de damnis & injuriis

juris pendente bello factis, quæ specialem pactionem requirunt, hinc si pax facta personæ aut res captæ perveniunt ad suos, in pace tunc postliminium dari statuunt. Dn. Coccej. *d. Diss. Sect. 1. §. 2. §. 2. §. 28. & per tot.*

Qu. VI. Quinam in bello postliminio redeunt?

*R. Homines, qui antequam caperentur liberi fuerant, si eo animo ad suos redeant, ut res eorum sequantur, sive dolo evadant, sive vi, sive sponte ab hostibus tradantur, etiamsi ab hostibus venditi commercio ad suos redeant, quia horum alienatio cum causa facta, i. e. ut postliminio redire & pristinum suum statum recuperare possunt Grot. *c. 9. §. 5. ibique Tesm. lit. a. & c.**

Qu. VII. Quid recuperat liber homo, qui ita rediit?

R. Et se & res omnes quas habuerat apud suos & apud populum pacatum, sive corporales sive incorporales, etiam dignitates & officia hereditaria, alia autem, si non jam sint in alios collata. Populi enim

enim pacati sicut factum pro jure secuti erant in capto, ita & in liberato, ut se æquos præbeant utrique parti. Sicut vero ad ipsum *jura activa* redeunt, ita & *passiva* in ipsa restituuntur Grot. l. 9. §. 6. & 7. ibique van der Muelen. Textor. c. 18. n. 90.

Qu. VIII. Annon cum persona capta bona ejus alibi sita victori quoque acquisita erunt?

R. Affirmat id Grotius c. 9. §. 6. n. 1. & in illis conditionale dominium assignat, quod cum homine perdit, si ille ad suos pervenit. Verum rectius bona capti, nisi sint *simul capta* victori non sunt acquisita, sed subjecta manent *dominio Reipubl.* cui ob captivitatem domini privati non possunt subtrahi. Per captivitatem ergo saltem *dominium privatum* captivi perditum erat, quod re- versus jure postliminii recipit. Hennig. & van der Muelen. ad d. §. 6. vid. cap. 7. qu. 5. b. b.

Qu. IX. Quid si interim, absente captivo, rem ejus possessor alienaverit?

R. Jure

¶ Jure postliminii à tertio possessore recuperantur omnes, sive sint *mobiles* sive *immobiles*. In omnibus enim eadem est ratio, nempe, quod, nisi sub conditione, ut restituantur pristino domino, alienari nequeant. Budd. *Pb. Pract. P. 2. c. 5. Sect. 6. §. 28.* Si ab hoste *occupata & alienata* distinguendum an sint immobiles an mobiles. Illas tertius possessor non satis tuto possidet, ob jus postliminii quod in suspenso est. Has retinet, quia in præda sunt, nec recuperantur. vid. *infr. qu. 14.* Aliter Grot. *c. 9. §. 6. n. 2.*

Qu. X. Qui non gaudent postliminio?

¶ Qui armis victi & interveniente quadam transactione, se hosti dederunt, nam pactiones cum hostibus factæ valent, citra jus aliquod postliminii. Non qui in acie victi *se subito dederunt*, ut vitam conservarent, die *Quartier begehren* Grot. *c. 9. §. 8. ibique Tesm. & Obrecht.* Budd. *d. 1. §. 26.* Coccejus *d. 1. Sect. 2. §. 15. seqq.*

Qu. XI. An induciarum tempore datur postliminium?

I i 3

¶ Neg.

R. Neg. nam nec tunc in servitutem est redactio, & licet utrinque commeari sine fraude Grot. *d. l. ibique* Telsm. *Textor. c. 19. n. 13. seqq.*

Qu. XII. An ut singuli, ita & universi postliminio redeunt?

R. Aff. ut nempe, qui liberi fuerunt suam recipiant libertatem, si forte eos vis, sociorum eximat hostili imperio, aut propriis viribus se vindicent in libertatem. Nisi consensus obstet, aut jam ipsa multitudo, quæ civitatem constituerat, dissoluta sit. Grot. *c. 9. §. 9.* Puf. *VIII. 6. 26.* vid. van der Muelen. *ad d. §. 9.* & Huber. *c. l. §. 10. seqq.*

Qu. XIII. Quid si captus apud hostes decesserit?

R. Bona ejus non fiunt occupantium, quasi pro nullo habeatur, qui apud hostes est, sed cedunt proximis *consanguineis*, aut his deficientibus Fisco, ob *eminens dominium*, quod Respubl. habet in bona civium. Muelen §. 10. Dissent. Grot. §. 10. n. 4.

Qu. XIV.

Qu. XIV. *Quanam jure postlim. recipiuntur?*

R. *Personæ & res.* Ac illæ primùm *singulæ* servi & ancillæ, etiam transfugæ & ab hoste manumissi, quamprimum aut revera habentur à veterè domino aut haberi facile possunt. Deinde *universæ*, populus nimirum, qui subjectus *alieno imperio* fuerat, & jam ereptus, sit à socio- rum aliquo, nisi sociali foedere aliud cau- tum sit Grot. §. 11. & 12. *ibique* Fesm. Ziegl. Hennig.

Qu. XV. *Quanam res sunt in post- liminio?*

R. *Immobiles* ut agri, simul ac hostes sunt expulsi, ut amplius eo accedere non possint. Idem obtinet in *omni jure quod solo adhaeret*. Sic loca ab hoste occupa- ta, quæ antea fuerunt religiosa vel sacra, si ab hac calamitate sunt liberata, sine nova dedicatione pristino statui sunt re- stituenda. Et agro recepto, *usus fructus* agri restituitur, fructus autem ab alio in- terim percepti non restituantur. *Res mobiles* in postliminio non redeunt, sed

in præda sunt, ita ut commercio paratæ, maneat eorum qui emerant; nec apud pacatos reperta aut intra fines perducta vindicandi jus est veteri domino. Grot. c. 9. §. 13. & 14. *ibique* Tesm. Ziegl. de Jure M. L. l. c. 33. §. 83. Dissent. Puf. VIII. 6. 25.

Qu. XVI. *A quo persona & res postliminio recipiuntur?*

R. A pristino domino, huic enim non jure dicuntur in bello ablata, ergo sunt eidem restituenda. Non à militibus, quia hi ministri civitatis sunt, quæ curare debet, ut cui res erepta ab eo recuperetur. L. 19. pr. ff. de capt. Puf. VIII. 6. 25.

Qu. XVII. *Quid si res depredata nondum intra præsidia hostium perducta sint?*

R. Non egent postliminii, quia dominum nondum mutarunt. Nec postliminio indigent, quæ pirata aut latrones nobis eripuerunt, quia illis jus gentium non concessit, ut possint jus domini mutare, itaque res ab ipsis captæ ubique reperiuntur vindicari possunt; modo possessori sumtus restituantur, quantum ipse

ipse dominus ad rem recuperandam libenter impensurus fuerat. Grot. c. 9. §. 16. Burger. Cent. 1. O. 55. Zouch. de jure fecial. P. 2. c. 8. qu. 15. vid. Huber. c. 1. §. 5.

Qu. XVIII. An qua de postliminio dicta jure civili restringi vel extendi possunt?

R. Aff. prout reip. utilitas & necessitas exigere videtur. L. 6. ff. de J. & J. Grot. §. 17. ibique Commentat.

Qu. XIX. An est postliminium extra bellum inter populos qui non sunt hostes?

R. Neg. sunt enim tales vagus incertæ sedis populus, ex reliquiis seculi *Nomadum*, qui in solos cives humanitatis officia esse exercenda, exteros quosque hostium loco habendos, in quos latrocinari nullo bello indicto licitum esse putabat, quam licentiam mores approbaverant contra sensum naturalis societatis, quæ est inter homines. Sed ne ea licentia ad interficiendos homines prosiliret, placuit captivitatis jura inter tales populos introduci, cui consequens fuit, ut &

postliminio locus esset, aliter quam cum latronibus ac piratis, quia illa vis rem producebat ad æquas portiones, quæ a latronibus & piratis contemni solent. L. 5. §. 2. ff. de Capt. & postl. Grot. L. 2. c. 15. §. 5. n. 2. & L. 3. c. 9. §. 18. Observ. Hallens. Tom. VII. O. 6. & 7. Textor. c. 18. n. 103. seq. vid. Coccej. d. l. Sect. 2. §. 29.

Qu. XX. An adhuc hodie in usu est jus postliminii?

R. Inter Christianos ut & Mahumedanos inter se quoad personas ob cessantem captivitatem evanuit. Feltman. Respons. Milit. 9. n. 4. seqq. supr. l. 3. c. 7. qu. 9. at ratione rerum atque jurium, quæ hostis abstulit, & jure belli eorum dominium quæsit, postliminium durat. Grot. c. 9. §. 19. ibique Henniges. Coccej. d. Sect. 2. §. 9. & 12.

Qu. XXI. Quomodo ex eo quod justum est temperandum postliminium?

R. Ut res quæ postliminio carent v. gr. mobiles in justo bello capte non ultra debiti magnitudinem fiat in præda, in
inju-

injusto vero captæ, cum à latrocinio nihil distet, omnes restituantur illis, quibus fuerant ereptæ, non ab eo tantum qui cepit, sed & ab aliis, ad quos res quoque modo pervenerunt, quia ipse captor tantum ex moribus gentium habuit *dominium externum*, qui proinde nec plus juris in alium transferre potuit. Grot. c. 16. §. 1. *ibique* Tesm. Lit. i. Budd. d. 1. §. 31.

Qu. XXII. Quid est dominium externum?

R. Est commodum hoc, quod rem tenens ubique judiciaria autoritate ac manu pro domino tuendus sit. Quo tamen contra dominum uti nequit, cui res malo facto erepta est. Grot. d. §. 1. n. 1. *ibique* Obrecht.

Qu. XXIII. Quid si commercio res talis ad tertium pervenerit?

R. Tertio pro ea tantum solvere debet, quanti ipsi, qui rem amiserat, *desperata possessionis recuperatio* valitura fuerat. Item *estimatio laboris & periculi* est

est restituenda; perinde ac si quis rem alienam in mari perditam urinando eduxisset. Grot. c. 16. §. 3. n. 1. Burger. Cent. 1. O. 54.

Qu. XXIV. An etiam reddendi populi & partes populorum?

R. Aff. & quidem his, qui jus imperii habuerunt, aut etiam sibi, si sui fuerunt juris ante vim injustam. Grot. c. 16, §. 4.

Qu. XXV. An obligatio restituendi ullo tempore exspirare potest?

R. Aff. si *sufficiens tempus* ad extinguendam istam obligationem effluxerit, quod inter ejusdem imperii cives definiendum est *ex legibus eorum*: inter eos verò qui alii aliis externi sunt, ex *sola conjectura derelictionis*. Grot. c. 16. §. 5.

Qu. XXVI. Quid si causa belli est dubia?

R. Optimum erit Arati consilium sequi, qui partim *novis possessoribus*, persuasit, ut pecuniam accipere mallent, & possessionibus cederent; partim *veteribus dominis*, ut commodius putarent
nume-

CAP. X. ap. Grot. XVII. 509
numerari sibi, quod tanti est, quam suum
recuperare. Grot. c. 16. §. 6.

CAPVT X. apud Grot. XVII.
De his qui in bello medii sunt.

Qu. I. *Quinam medii in bello dicuntur?*

Qui belli societatem declinant, & se inter ipsos belligerantes quietos tenent, quorum status *Neutralitas* & ipsi *Neutrales* moribus nostris appellantur.

Qu. II. *Jurisne an consilii est Neutralitas?*

R. *Juris* est quoad officia belligerantium erga medios, & horum erga illos; *Consilii* vero & prudentiæ est, quoad causas an amplectenda vel declinanda, illis scilicet, qui ita siti inter hostes, ut nec vincere nec vinci sine eorum periculo possint Grot. III. 17. 1. §. 3. Seckendorf. *Discurs. ad Lucan.* O. 75. seq. Burger. *Cent.* 2. O. 33. in f. Obs. Hall. Tom. 8. O. 5.

Qu. III. *Quid considerandum consultantis?*

R. Ex-

R. Expendendæ sunt causæ quæ favent *neutralitatem* & incommoda quæ dissuadent. Illarum erunt, amor tranquillitatis & pacis publicæ, incertus belli eventus; &c. Oelhaf. *Disc. de Neutral. tb.*

4--27. Inter hæc referri possunt: neutrales sæpe partis potentioris vel utriusque hostis jam reconciliati prædam fieri, occultum odium quod illi in se trahunt. Idem *tb.* 28--31. Consideranda etiam *Assistentia* commoda, ut spes auxilii in simili necessitatis casu, & incommoda quod assistens multis oneribus oneret suam provinciam. Idem §. 50. 50. Plures Neutralitatis & assistentiæ causas & exempla profert Neumayer. *Tr. de Neutral. & Assist. cap. 1. & seqq.*

Q. IV. Causis hisce, inter se pugnantibus, quid concludendum?

R. Tentanda, inter dissidentes reconciliatio, si frustra ceciderit, possunt combinationes misceri, quod mediationem recusans sit bello petendus, si autem placuit neutralitas, causæ ejus sunt publicanda, & se utrinque amicum fore ostendendum.

CAP. X. ap. Grot. XVII. Ju

dum. Oelhaf. d. disc. tb. 67. 65. Neu-
mayer. d. Fr. cap. 8. n. 39. seqq. & cap. 10.
§. 1. seqq.

Qu. V. Quotuplex est neutralitas?

R. Est vel *generalis*, quatenus quis non
est socius alterutrius belligerantium, utur
communia officia, quæ gens genti debet,
utrique præstare paratus sit; vel *specialis*,
ubi pacto expresso vel tacito aliquis ad
mediam hanc conditionem se obligat.
Posterius vel ita fit, ut utraque pars in
omnibus æquetur, vel ut certæ res certi-
que actus excipiantur. Est & alia *ex-
pressa alia tacita*, quæ ex usu æqualis ami-
citæ hostibus hinc inde scientibus, &
non contradicentibus contracta. Textor.
t. 26. n. 1. 2. 10. 11. & 20.

Qu. VI. An aliquis cogi potest, ut
sit neutrarum partium, vel
ut non sit?

R. Aut de facto aut de jure sermo est.
De facto nullum est dubium, si cogens
viribus sit superior. *De jure* nemo co-
gi potest, quia ut foedus vel pactum, quo
neutralitas vel partialitas contrahitur,
quis

quis mecum ineat, ex nullo aut plane imperfecto jure est. Nisi 1. præcesserit aliquid, quod justam præbere potest causam, ut si quis hostibus pecuniam, frumentum aut simile quid sponte præstiterit. 2. illi, qui volunt esse neutrales, partium subditi sint, tunc enim cogi possunt, ne sint neutrales. Textor. c. 26. n. 12. Bœcler. *diss. Quies in turbis* p. 191. *fegq.* Pufend. *Rer. Suevic. L. 4. §. 1. 2. & 19. & L. 6. §. 36.*

Qu. VII. Quodnam est officium belligerantium erga neutrales?

R. Ne quid hostile erga illos moliantur, aut res illorum vastari permittant. Cui fini prospiciendum militi necessariis, & ab eo exigenda obedientia estrictior, quo magis justa solvantur. Grot. III. 17. 2. n. 3. *ibique Telsm. lit. n.*

Qu. VIII. Quid si belligerantes urgeat summa necessitas?

R. Licebit illis castrum in territorio neutralis occupare, sed si custodia sufficiat, non sumendus usus, si usu opus est, non sumendus abusus, si abusu, restituendum

dum tamen pretium cum castro cessante necessitate. Grot. d. t. 17. §. 1. Burger. Cent. 1. O. 99. Cent. 2. O. 33. vid. supr. L. 2. c. 2. qu. 27. §. 28.

Qu. IX. Quod est officium neutralium erga belligerantes? &

R. Opera danda, ne quid faciant quo alteri parti favere, alteram odisse merito suo credantur. Non impediunt hanc, illam sublevent: non præstent illi, quod isti negant, sed aut neutram, aut utramque necessariis rebus ex æquo juvent. Boecl. d. l. p. 202. seq. Oelhaf. d. l. §. 66. Aliter Grot. c. 17. §. 3. Si occultè contra hoc officium egerint, pro hoste erunt habendi, quia amicitia specie fefellerunt. Boecl. p. 220. An utrique transitum debeant concedere, constat ex L. 2. c. 2. qu. 31.

Qu. X. Num arma & quæ habent necessarium usum in bello hostibus vendere possunt?

R. Neg. quia in hostium numero censetur, qui, quæ propriè ad bellum usui sunt, hostili exercitui subministrat. Cæ-

terum proderit cum utraque parte belligerantium foedus miscere de mercibus & officiis humanitatis mutuo exhibendis. Grot. c. 17. §. 3. *ibique* Telsm. lit. k. Zentgrav. de jure commerc. tertii inter belligerantes §. 18. 19. 20. vid. b. l. c. 1. qu. 7. Dissent. Textor. c. 26. n. 29. seqq.

Qu. XI. An causa belligerantium non debet tertii pacati libertas commerciorum impediri?

R. Temperanda ista libertas commerciorum ex necessitate incolumitatis alterius, si alias per advectionem talium mercium ad hostem, sine suo potiri impediatur alter belligerantium. Huic enim ex legitima belli ratione jus oritur avertendi hostibus subvecta, & sic factem ad tempus aliquod impediendi libertatem commerciorum. Zentgrav. d. l. §. 20. seqq.

Qu. XII. An neutralis partem victam & ad se fugientem recipere & tueri potest?

R. Neg. quia sic neutralitatis leges migraret & se ipsum periculo exponeret, quan-

quando victor victum prosequeretur, quod potest facere in quocunque non pacato loco. Oelhaf. d. l. §. 71. Neumeyer. d. Tr. cap. 9. §. 21.

Qu. XIII. An ad pacem debet componere belligerantes?

R. Aff. & sæpe quis ideo eligit neutras partes, ut conciliet disidentes. Sæpe fieri solet, ut ii qui inter se bella gesserunt, acceptarum calamitatum tædio teneantur, belli pertæsi pacem ambiant, mediatore vero destituantur, tunc maxime conniti oportet Neutrales, ut per eos pax restituta videatur. Bodin. Lib. 5. de republ. c. 6. Oelhaf. d. disc. §. 22. & 72. Bredl. d. l. p. 221. Neumeyer. cap. 9. §. 23. seqq.

Qu. XIV. Probata neutralitate, an tamen medius terras suas in nostram potestatem?

R. Aff. quia posset victoriâ elatus suam partem tollere. Sæpe enim hostes ex vicinorum incuria audaciam sumunt, & occasionem rei bene gerenda nanciscuntur; cum e contrario munita loca

ad tutandam libertatem & terrorem hosti incutiendum conducant. Oelhaf. d. l. §. 70. Neumayer. cap. 9. §. 79.

CAPUT XI. ap. Grot. XVIII.

De his quæ in bello publico privatim fiunt.

Qu. I. An in bello publico privatim quid licet?

Videri poterat, nihil licere, cum & Cato filium suum non nisi sacramento militiae obligatum in exercitu esse voluerit, existimans, eum alias jure cum hostibus pugnare non posse. Verum quia id non venit ex jure gentium, sed ex singulari disciplina militari Romanorum, ad tractationem Juris naturæ non pertinet. Grot. III. 18. 1.

Qu. II. Quid ergo jure naturali licet?

R. In bello justo non tantum militi, sed & cuilibet belligerantis subdito, aut alii qui ei adheret, concessum ea facere, quæ parti innocenti intra justum bellandi modum profutura credit, idque v. de-
nuo-

nunciationis & mandati militaris. Grot. III. 3. 9. c. 4. §. 8. c. 18. §. 3. Dissent. Hennig. ad §. 1. b. c.

Qu. III. Quotuplex est mandatum?

R. Duplex vel *Generale*, ubi vel voce Imperantis vel lege etiam jus singulis datur quod hodie fit per *Manifesta* ut vocant, vel *Speciale*, quod habere possunt non tantum hi qui stipendia percipiunt, sed & qui suo sumtu militant, & qui, quod plus est, suis impensis partem belli administrant, ut qui naves instruunt ac sustentant suis impendiis, quibus vice mercedis concedi solet, ut capta sua faciant. Grot. c. 18. §. 1. n. 4. & §. 2. n. 1. *ibique* Obrecht.

Qu. IV. Quousque privatiu illa
justitia hoc modo agere
licet?

R. Justitia respicit aut hostem, aut ipsam civitatem cum qua contrahitur. *Hosti* eripere licet rerum omnium possessionem, que bellum alere possunt, securitatis causa, sed hoc sub onere reddendi, si par commoda fiat, & ille aliter pro in-

juria & damnis satisfaciât, ipsum vero *dominium* ad compensationem usque ejus, quod ab initio aut ex causis subnascentibus debetur. Respectu *civitatis*, id ipsum licet, si contractui æqualitas insit i. e. si sumtus & pericula tanti sunt, quanti prædæ alez. Quanquam non adeò exactè ad hanc æstimationem respiciendum, quia vita res est inæstimabilis. Unde oportet prædæ inæqualitatem longè modum excedere, antequam ejus ratio habeatur. Grot. c. 18. §. 2. n. 2. & 3. *ibique* van der Muelen. & Tesm. *lit. 4.* Kulpis *Dissert. Academ. 8. de Privat. in host. excursianibus §. 15. seqq.*

Qu. V. Illas à quidem justitiâ, annon tamen in his contra charitatem peccari potest?

R. Aff. si appareat, talem deprædationem præcipuè nōcituram non hostium universitati, aut regi, aut his qui per se fontes sunt, sed *innocentibus*, & quidem ita, ut eos detrusura sit in summas calamitates. Quod si ad hæc accedat, ut ea deprædatio neque ad *finem belli* imponendum

dam, neque ad hostium publicas vires accidendas aliquid notabile momentum habeat, tum vero probo homine, præsertim christiano indignus censeretur debet quæstus ex sola temporum infelicitate. Grot. d. c. 18. §. 4. Fritsch. Tr. de Peccat. milit. Concl. 41.

Qu. VI. *An occasione belli publici nasci potest privatum?*

R. Aff. si quis in hostes incidit & vitæ & rerum adit periculum, quo casu non tenetur intra defensionis terminos tantum subsistere, sed poterit hostem invadere, & agere non secus, quam si in prælio contra hostes cum aliis commilitonibus tenderet. Grot. c. 18. §. 5. ibique Hennig. & Obrecht.

Qu. VII. *Ad que tenetur miles, vel alius in bello forense edificia hostium invadens vel alia damna dans?*

R. Ad damna refarcienda, si eadem dederit, non iustus aut citra necessitatem, aut ubi justa causa non subsit. Quod si hæc adfuerit, tenebitur tamen suæ ci-

vitati, cujus leges transgressus est, non item hosti, cui nullam fecit injuriam. Grot. *d. c. 18. §. 6.* van der Muelen *ad §. 4. d. c.*

CAPVT XII. ap. Grot. XIX.

De Fide inter hostes.

Qu. I. Actum de formâ modoque belli gerendi, an adhuc aliquid restat?

Aff. scil. quid juris sit, si promissum aliquod ab hoste antecesserit: vel si fidem hostes inter se dederint. Grot. *III. 19. 1.*

Qu. II. An fides hosti data seruanda?

R. Aff. quia quoad articulos istos, de quibus cum hoste agitur, dissolutio illa societatis humanæ per bellum facta, velut corrigitur & ad statum societatis reditur, ex quo hostis ut homo fit capax societatis humanæ & acquirendi juris ab altero ex promissione ac data fide in ipsum collati. Grot. *d. c. 19. §. 1. n. 3. ibi-quo Felde. & Kulpif. §. 1. lit. j. Fritsch. de peccat. milit. Concl. 15.*

Qu. III.

*Qu. III. An fides debetur hostibus
quibusvis?*

R. Aff. & sic non solum illis, qui bello publico tales sunt. Grot. III. 23. 2. sed & I. *Tyrannis* seu qui non justo titulo populum invaserunt. II. *Piratis ac latronibus*, quibus cum republ. sua, cujus membra fuerunt, negotium est. conf. l. 2. c. II. qu. 19. III. *Subditis rebellantibus* adversus reges suos aut summos imperantes. IV. *Perfidis*. Omnes enim hi homines sunt, quos saltem cuoad *bunc Actum* idoneos esse agnoscimus, qui jus aliquod adversus nos sibi acquirere possunt. Et quamvis Respubl. ex dominio eminenti in partem jus questum auferre possit, censetur tamen ob promissum, quod illis jus novum confert, partem remississe, ne actus in vanum recidat, & belli nisi per victoriam finiendi spes nulla. Grot. III. 19. 2. 7. 13. *ibique* Ziegl. Tesm. & van der Muelen. Uffelm. *de jure quo hom. homini in serm. oblig.* c. 7. Aliter Puf. VII. 8. 2.

Qu. IV. Si quid in bello solenni promissum, an exceptione metus rescindi potest?

R. Neg. est enim hoc peculiare belli solennis, cum alias nec modus nec finis ei posset imponi, quod tamen fieri generis humani interest. Licet in foro conscientiae à restitutione non liberetur ille, qui tale quid bello injusto extorsit, nisi novo promissoris consensu injustitia purgetur. Grof. c. 19. §. 11. ibique Obrecht. *vid. supr. L. 2. c. 11. qu. 72.* Aliter Puf. VIII. §. 10.

Qu. V. An omnis metus in bello solenni justus habetur?

R. Neg. sed tantum talis, quem jus gentium non improbat. Sic si stupri inferendi metu extortum sit quippiam, aut alio terrore contra datam fidem, ad talem metum jus gentium non porrigitur. Grof. c. 19. §. 12, ibique Ziegl. conf. h. l. c. 4. qu. 18.

Qu. VI. An fieri potest, ut sine perfidia crimine quis violet promissum?

R. Aff.

R. Aff. & quidem duobus modis, 1. *defectu conditionis*, si alter non impleverit, quod prius implere debebat. 2. *per compensationem* rei nostræ æquivalentis, quæ est apud alterum, sive alter ex contractu sive ex delicto aliquid nobis debeat. Grot. c. 19. §. 14--19. n. 2. *ibique* Ziegl.

Qu. VII. An manente bello compensari potest?

R. Neg. sicut enim inter litigantes manente lite compensari nequit, aut actio, de qua res est, aut litis damna & impensæ; ita nec manente bello compensari poterit, aut id unde ortum est bellum, aut quicquid bellico jure Gentium fieri solet. Negotii enim natura, ne nihil actum sit, ostendit, convenisse sepositis belli controversiis, nam alioqui nulla esset pactio, quæ non posset eludi. Grot. c. 19. §. 19. n. 1. *ibique* Gronov. & Obrecht. Puf. V. n. 6.

Qu. VIII. Inter quas personas fieri debet compensatio?

R. Inter eas, quæ invicem sunt creditores

tores & debitores, ne jus tertii cuiusquam laedatur. Subditorum tamen bona pro eo quod civitas debet, jure gentium obligata intelliguntur. Grot. d. §. 19. n. 34 Puf. d. 1. §. 5.

CAPVT XIII. apud Grot. XX.

De

Fide publica qua bellum finitur, ubi de pacis pactione, de sorte, de certamine condicto, de arbitris, deditio-
tione, obsidibus, pignori-
bus.

Qu. I. Quotuplex est fides inter hostes?

Duplex, *expresse vel tacita*, illaque *publica vel privata*. Publica est *summorum potestatum aut inferiorum*. Illa bello finem imponit, aut eo manente vim habet. Fides privata à personis privatis interponitur vel in bello vel extra bellum. Grot. III. 20. 1. Uffelm. de jure quo homo hom. in serm. oblig. c. 6. §. 2. §. 3.

Qu. II. Quenam spectantur in his, qua bellum finiunt?

1. Prin-

n. *Principalia & accessiones.* Principalia sunt ipsa, quæ bellum finiunt, sive actu suo, ut pactiones, sive ex consensu ad aliud relato, ut sortes, prælii exitus, arbitri pronuntiatio, quorum illæ sc. sortes meræ sunt fortuitæ, alia duo casum temperant cum viribus animi aut corporis, ut prælii exitus, aut cum facultate judicante, ut arbitri pronuntiatio. Grot. *l. c. 20. §. 1. ibique Gronov. De Accessionibus agetur infra qu. 50. seq.*

Qu. III. Quorum est inire pactiones, quæ bellum utrinque publicum finiunt?

n. Eorum quorum est bellum, qui scilicet jus habent exercendi summi imperii. Rei enim suæ quisque moderator est. Ergo in statu *vere regio* Regis est, si jus habeat non impeditum. vid. Brunner. *Tr. de Pace Polit. Diss. 1. lib. 8.* In procerum aut populi imperio jus paciscendi erit penes majorem partem, illic consilii publici, hic civium sententiæ dicendæ jus habentium. In *statu mixto* eorum erit, quibus leges fundamentales hujus juris exercitium

tium concedunt. Grot. c. 20. §. 4. ibique van der Muelen. Textor. Syn. J. Gant. s. 20. n. 7. seqq.

Qu. IV. Cur dicitur de rege: si ius habeat non impeditum?

R. Quia eius pactum valere nequit, cujus facultas affecta impedimento vel naturali, vel morali. Illud esse potest iudicii immaturitas vel diminutio mentis, hoc regis captivitas aut exilium. Grot. c. 20. §. 3.

Qu. V. An ergo rex infans, captivus vel exul de pace pacisci nequit?

R. Infans nequit, sed eius nomine illi tractabunt pacem, qui personam eius sustinent. Rex captivus habet vel regnum ex consensu populi, vel patrimoniale aut bona privata. De illis, quod pepigit, nihil valet, quia non est credibile a populo imperium delatum ea lege, ut a non libero exerceeri possit. Ergo hoc casu exercitio eius & quasi tutela erit penes populum, aut eum cui id populus commisit. De his, cessante huiusmodi ser-

servitutis, valet. Rex *Exul* aut ex delicto jus regni amisit, aut retinuit injustis de causis in exilium pulsus. Priori casu jus pacis non habet, posteriori vero habet Grot. *d. §. 3. ibique* van der Muelen. *Textor. d. l. n. 14. seqq.* vid. *Observ. Hallens. Tom. V. c. 12.*

Qu. VI. Quanam res passioni pacis subjacent?

*Res tam publica quam privata. Illæ quidem, regnum ipsum, aut partes regni, ejusve bona coronæ; quæ pacis causa transcribi possunt in alios, si regnum patrimoniale à Rege solo, si non patrimoniale à rege accedente populi, aut etiam specialiter partis alienandæ consensu. He quæ sunt subditorum, dicto modo transcribi possunt vi domini eminentis, sed tamen, ut, si fieri possit, à civitate his damnum, quod propter alios sentiunt, resarciatur, quia damnum hoc non ex jure belli venit, sed civis ut socios contingit, quod commune esse vult æquitas. Grot. *l. 20. §. 5--10. Puf. VIII. c. 3. Textor. d. l. n. 22. seqq.**

Brunn,

Brunn. d. Fr. Diss. 7. tb. in. § 13. vid. L. 2. c. 6. qu. 6. seqq.

Qu. VII. Ergone Princeps pacem faciendo cum hostibus, subditorum damna & injurias tempore belli illatas remittere potest?

R. Aff. favore pacis si aliter haberi non possit, ita ut hoc casu nec civitatem ad sarcinendum hoc damnum obligatam esse his quibus accidit putet. Ziegl. de Jur. Maj. L. 1. c. 40. §. 5. cum pro merito casu id reputandum videatur, secus ac sentit. Burger. Cent. 1. Q. 20.

Qu. VIII. An successores obligantur ex promisso regis?

R. Aff. quatenus obligandi potestas sub imperio comprehensa est. Burger. Cent. 1. Q. 185. Brunn. d. Fr. Diss. 9. tb. 1. vid. L. 2. c. 14. qu. 12. seqq.

Qu. IX. Quomodo pacis condiciones interpretanda?

R. Juxta regulas de interpretatione supra propositas L. 2. c. 16. Hic generalem hanc constituit. Grotius §. 11. Quo quod plus habet favoris, eo laxius accipiendum, quo

quo longius abis, eo restrictius. Præsumitur enim ab æquitate naturali quàm minimum recedere voluisse pacis autores. Brunn. d. Tr. Diss. 9. th. 14. seq.

Qu. X. *Quanam exempla in re præsentati afferuntur?*

R. Ut in ambiguis is qui iusta arma habuit, id consequatur, ob quæ arma sumpsit, & damna sumtusque recuperet, non item ut vindictæ nomine quicquam lucretur, quia id est odiosum. Grot. §. 11.

Qu. XI. *Cum vero ad pacem venire vix soleat injuria confessione, quanam in pactis sumenda est interpretatio?*

R. Ea quæ partes quoad belli justitiam quam maxime æquat, quod fieri potest duobus modis, aut ut possessio bello turbata restituatur in eum statum, in quo fuit ante bellum, aut ut res maneat quo sunt loco, quod posterius in dubio magis præsumitur. Grot. c. 20. §. 11. 12. 13. Burger. Cent. 1. O. 84.

Qu. XII. *Quid si de damnis nihil condenerit?*

LI

R. Tunc

R. Tunc omni pace id actum censeri debet, ut quæ bello data sunt damna, eorum nomine actio non sit, quia justè illata censentur, cujus nomine nulla potest actio moveri. Quod de damnis etiam *privatim à militibus hostis nostri* acceptis intelligendum est, sunt enim & hæc belli effecta, & in dubio ita censentur voluisse contrahere bellantes, ut neuter injustitiæ damnaretur. Grot. d. c. 20. §. 15. *ibique* van der Muelen.

Qu. XIII. An quæ privatis belli tempore deberi cæperunt censentur remissa?

R. Neg. nam hæc non belli jure quæsitæ sunt, sed bello tantum exigiverunt. Itaque sublato impedimento vim suam retinent. Grot. c. 20. §. 16. *ibique* Ziegl.

Qu. XIV. Cur jus, quod ante bellum fuit, nemini facile ademptum censetur?

R. Hanc ob causam maximè, ut sua tenerentur, ideo etiam respubl. civitatesque constitutæ sunt. Quod tamen de eo jure intelligendum, quod ex rerum

inaequalitate nascitur, non de jure ad pœnas. Nam id jus, quatenus *inter ipsos reges aut populos* versatur, remissum ideo censeretur debet, ne pax non satis pax sit, si veteres causas ad bellum relinquant; quatenus autem *privatis* ante bellum competit, quia sine bello judiciis expediri potest, non quidem remissum censeretur, attamen quia non ita nostrum est, ut quod ex vera inæqualitate nascitur, & pœnæ semper aliquid odii habent, levis verborum conjectura sufficit, ut hoc quoque donatum intelligatur. Grot. §. 16. 17. 18.

Qu. XV. An nunquam jus, quod ex inæqualitate nascitur, remissum censeretur?

R. Jus *privatorum* nunquam, facilius autem jus *regum aut populorum*, si modo verba aut conjecturæ non improbabiles suppetant, maximè vero si jus, de quo agitur, non liquidum erat, sed controversum. Cavendum enim, ne belli semina relinquantur. Grot. §. 19.

Qu. XVI. Quid si post perfectas pactiones capta quedam sint?

L 1 2

R. Red-

R. Reddenda ea esse satis constat, jus enim belli jam sublatum erat. Grot. §. 20.

Qu. XVII. Quomodo interpretandæ pactiones de reddendis his, quæ bello capta sunt?

R. Latius interpretandæ pactiones quæ *mutuæ* sunt, quam quæ *claudicant*. Deinde, quæ de *hominibus* agunt plus favoris habent, quam quæ de *rebus*, & inter eas quæ de *rebus*, hæ, quæ de *agris* plus, quam quæ de *rebus mobilibus*, & de his quæ penes *publicum* sunt plus, quam quæ penes *privatos*, plus illæ quæ reddi jubent *lucrativo* titulo possessa, quam quæ *oneroso* tenentur. Grot. §. 21.

Qu. XVIII. De quibus aliis rebus pactionis conditiones interpretanda?

R. 1. De fructibus, 2. nominibus regionum, 3. relatione ad pactum antecedens, 4. de faciendo, de quibus omnibus plena manu agit. Grot. c. 20. §. 22. 23, 25. *ibique* Hennig.

Qu. XIX.

habet, tum ad committendam poenam a peccante, tum ad liberandam in cæteris fidem ejus in quam peccatum est. Grot. c. 20. §. 27. *ibique* Hennig. Brunn. d. l. lit. b. Textor. c. 22. n. 17. & 18.

Qu. XXIII. Quot modis rumpitur pax?

R. Tribus modis I. faciendo contra id, quod *omni paci inest* 2. quod *in pace dictum est aperte* 3. quod intelligi debet *ex pacis cujusque natura speciali*. Grot. d. §. 27.

Qu. XXIV. Quando rumpitur pax faciendo contra primum modum?

R. Si vis bellica inferatur citra novam causam, quod variè considerari potest, vel ratione *inferentium*, si socii vel subditi fuerunt, vel ratione *eorum*, quibus inferatur. Grot. §. 28. Kulpif. b. c. tb. 3.

Qu. XXV. Quomodo à parte inferentium vis illata solvit pacem?

R. Si socii arma moveant, & manifestè cautum sit, uno pacem frangente fractam.

etiam pro omnibus haberi, nam in dubio pax facta ita credi non debet, quia enorme est & communi facientium voto non congruum: ergo pacis ruptæ saltem tenebuntur vim inferentes, non illi, qui vim nullam intulerunt, aut non adjuvaverunt. Si *subditi* quid fecerunt, à civitate demum pax rupta erit, si factum privatorum probaverit, cujus tria requisita 1. *Imperantium scientia*, 2. *puniendi potestas* & 3. *neglectus*, quæ omnia ex factis manifestis, præsumptione & temporis lapsu probantur. Grot. §. 29. & 30. *ibique* van der Muelen.

Qu. XXVI. Quid si subditi non per se, sed aliorum auspiciis militent?

R. Si non *publico consilio* militent, pax rupta non erit, secus si probabilibus argumentis contrarium appareat. Grot. §. 31. *ibique* Hennig. Brun. d. l. tb. 3. in f.

Qu. XXVII. Quando vis armata à parte illorum, quibus infertur, pacem rumpit?

R. Si non modo toti corpori civitatis,

tis, sed & subditis, *sine nova causa vis inferatur.* Nam ut omnes subditi tuti sint, pax initur: est enim pax actus civitatis pro toto & pro partibus. Grot. §. 32. *ibique van der Muelen,*

Qu. XXVIII. Si nova causa subsit, an se licet defendere?

R. Per pacem licet se suosque defendere, id enim naturale est: arma armis repellere, cui renuntiatum non præsumitur. *Ulcisci* tamen, aut ablata per vim recuperare non licet, nisi postquam iudicium fuerit negatum, aut sunt piratæ in quos iudicium postulari non potest, quia sunt instar dæditorum, quos iusta ultione prosequi possum. At alios innocentes eo nomine armis impetere, est contra pacem. Grot. §. 32. *ibique van der Muelen.*

Qu. XXIX. Quid si vis inferatur sociis?

R. Etiam his, si sint in pace comprehensi siue non *vid. supr. L. 2. c. 16. qu. 17.* vis illata pacem rumpit, licet ipsi non pepigerint sed alii pro ipsis, postquam
satis

fatis constat eos pacem ratam habuisse, *Cognatorum* vero & *affinium*, qui nec subditi sunt, nec in pace nominati, separata ratio est, nec ad pacem ruptam vis in eos trahi potest, licet eo nomine ex nova causa bellum suscipi possit. Grot. §. 33. *ibique* Henniges & van der Mullen.

Qu. XXX. *Quomodo pax rumpitur faciendo contra id, quod in pace dictum?*

R. Si quid faciamus vel omittamus, quod omitti vel fieri pax conventa volebat, sine discrimine capitum majoris vel minoris momenti. Sed quo magis paci caveatur, consultum erit, ut capitibus minoris momenti adjiciatur, ut si quid adversus ea factum fuerit, pax tamen non rupta censeatur, sed ut ad arbitros prius provocetur, quam arma inferantur. Quod omnino actum videtur, si *pœna sit adjecta* contra rumpentem, quæ hoc casu potius commissa censeatur, quam à transactione recedatur. Nisi *electio* relicta ei, cui injuria facta, pœnam malit, an à

L1 5

trans-

transactione recedere Grot. *c.* 20. §. 34. 35.
36. Burger. *Cent.* I. O. 86.

*Qu. XXXI. Quid si necessitate pars
aliqua impediatur promissum
implere?*

R. Pax non censetur rupta, quia culpa nulla huic imputari potest, ut si res perierit, aut factum redditum aliquo eventu impossibile. Alter tamen *optabit* an expectare malit, si qua spes sit promissum impleri posse, an æstimationem accipere, an mutuis præstationibus, isti capiti respondentibus aut æquum valentibus, liberari. Grot. §. 37. Brunn. *d. Tr. Diff.* 12. *ib.* 2. *in f.*

Qu. XXXII. An post lesam fidem innocens pacem servare potest?

R. Aff. quia contra obligationem faciendo nemo se obligatione eximit. Econtrario illud etiam constat, pacem non rumpere, qui pactis simpliciter factis *posterior non stat*, quia non tenebatur, nisi sub conditione. Grot. §. 36. & 38.

Qu. XXXIII.

*Qu. XXXIII. Quomodo pax rumpitur faci-
ciendo contra id, quod specialis pacis
natura repugnat?*

R. Si quid contra amicitiam com-
mittitur, sub cujus lege pax contracta est,
ut tamen, quantum fieri potest, facto
detrahatur invidia. Grot. §. 39. & 40. ibi-
que Tesm. Burger. Cent. 2. O. §. 2.

*Qu. XXXIV. Quando quid pugnare non
videtur cum amicitia?*

R. Si personæ quamvis conjunctæ aut
subditæ facta injuria, ipsi, qui cum pax
inita est, facta non censebitur, nisi aperte
ad ipsius suggillationem facta sit. Sic
adulterium aut stuprum libidinis potius
quam inimicitia imputabitur, si sit for-
mosa quæ stuprum patitur, secus si non,
aut vetula. Grot. §. 40. n. 2. vid. Textor.
6. 22. n. 15. 16.

*Qu. XXXV. Quinam ergo sunt actus, qui
rumpere præsumuntur pacem ami-
citiæ causa contractam?*

R. Atroces minæ nulla nova causa
præcedente, arces in finibus structæ non
tuendi sed nocendi causa, insolita copia-
rum

rum conscriptio, si iustis satis iudiciis appareat, in non alium hæc, quam in eum qui cum pax facta est, comparari Grot.

§. 40. n. 3.

Qu. XXXVI. An contra amicitiam est, recipere migrantes subditos aut exules?

R. Neg. si singuli fuerint, nisi ex speciali sacramento aut aliter debeant ministerium. Aff. si oppida aut magni cœtus, qui civitatis partem integram faciunt. Grot. §. 41. ibique van der Muelen. Dissent. Henniges.

Qu. XXXVII. An sorti exitum belli committere licet?

R. Non semper, nam ad subditos tuendos rectores arctius obligantur, quam ut omittete possint ea, quæ ad tutelam naturaliter requiruntur. Ergo tum demum sors est permessa, cum de re agitur, in quam plenum habemus dominium Grot. §. 42. ibique Telsm. Dissent. ibi Ziegl. & Hennig.

*Qu. XXXVIII. An fato totius civitatis re-
tè paucis committuntur prelia?*

R. Si

R. Si nulla spes boni evenire possit, quando viribus totius civitatis cesseretur, tanquam è *malis minimis*, admittente hoste, ejusmodi singularis pugna rectè *U*scipitur, quia quod licet toti exercitui, nefas esse non potest singulis in actu bellico *O*siand. ad §. 43. *h. s. Q. 1. 2. §. 3. & Henniges ibi. Budd. Sel. Jur. Nat. & Gent. Ex ult. §. 21. seqq. Voet. ad Grot. c. 10. conf. L. 2. c. 23. qu. 17. Aliter Grot. *h. c. §. 43. & Becm. Pol. Paral. c. 22. §. 3. 10.**

*Qu. XXXIX. Quid ad hoc requiratur, ut controversia in eventu pugnae *U*scipiantur?*

R. Consensus ejus qui belli pacisque jus & arbitrium habet. Unde *solsus regis*, qui hoc jus habet, etiam in *non patrimoniali* regno consensus sufficit, fitque alienatio hic tanquam in re dubia per accidens, velut cæteræ belli calamitates contingunt, aut ut vasallus quandoque per transactionem alienat. Alias in non patrimoniali regno requiritur & populi & eorum consensus, qui nati jus ad successionem habent, jus enim suum quisque

æquum sive iniquum pronuntient, parere debeamus, quod observatur; cum ex compromisso ad arbitrum itum est *supr. L. 2. c. 23. qu. 15. alterum* ejusmodi, ut ad boni viri arbitrium redigi, debeat. Utrovis modo arbiter sumi potest, magis tamen in priori sensu *Arbiter*, in posteriori *Conciliator* vel *Mediator* intelligitur Grot. §. 46. Puf. V. 13. 7. Zentgrav. de Orig. J. Gent. Art. 3. §. 20. seq. add. Diss. nostra de Arbitr. & Mediator. belligerantium.

Qu. XLIII. De quo genere arbitrorum hic agitur?

R. De eocujus dicto parendum omnino est Grot. §. 46. n. 1. De officio Mediatorum agit Coccej. diff. de jure & officio Mediat. pacis.

Qu. XLIV. An à tali arbitrio provocare licet?

R. Neg. nulla enim hic est potestas superior, quæ promissi vinculum aut impediat aut solvat. Standum ergo omnino sententiæ arbitri sive æqua sive iniqua. Nisi manifestè appareat, ipsum cum

cum una parte in alterius perniciem col-
luisse, tunc enim ejus sententia non
stringet, quia qui aperte ad alterutram
partem se applicat, arbitri personam ge-
rere amplius non potest. Grot. §. 46. n. 2.
Puf. d. l. §. 4. inf.

*Qu. XLV. Quodnam in arbitri officio
spectandum?*

R. Aut electus est in vicem *judicis*, aut
cum *laxiore quadam potestate*. Priori casu
cogitur præcisè secundum legem judica-
re; posteriori sententiam suam non tam
ad jus strictum, quam ad æquitatem &
humanitatem attemperare potest. In
dubio præsumitur ad regulas *judicii* se-
quendas obligatus, quia ob defectum fo-
ri & *judicis* ille sumtus est. Grot. §. 47.
Puf. d. l. §. 5. Brunn. de Pace. Polit. Diss. 3.
tb. 2. §. 9. & Diss. 6. tb. 5. seqq. d. Diss.
nostra §. 20. seqq.

*Qu. XLVI. An ejus est pronuntiare de
possessione?*

R. Neg. sed de re principali pronunti-
andum, quia *judicia possessoria* juris civi-
lis sunt, jure gentium autem jus possiden-
di do-

di dominium sequitur. Ideoque dum causa cognoscitur, nihil est innovandum, & petitor non probante, secundum possessorem pronuntiandum. Grot. §. 48. *ibique* Telsm. Puf. d. l. §. 6.

Qu. XLVII. *Daturne adhuc aliud genus arbitri?*

R. Aff. cum quis ipsi hosti de se arbitrium permittit, quæ est *deditio pura* subditum faciens eum, qui se dedit, ei vero cui fit deditio, summam deferens potestatem quo quidem casu victor *ex rigore gentium* jus suum ad mortem usque extendere potest, sed ne quid *injuste* faciat, spectandum, ne quem occidat, nisi id suo factore meritum, & ne cui quicquam auferat, nisi in justam poenam. Intra hunc autem modum, quantum securitas patitur, ad clementiam & liberalitatem propendere semper *honestum* est, interdum pro circumstantiis, etiam ex morum regula *necessarium*. Si est *deditio conditionalis*, ultra conventionem jus victoris non producit. Grot. §. 49.

Mm . . . 50. 6.

50. & 51. *ibique* Tesm. vid. Burger. Cent. 2. O. 84.

Qu. XLVIII. Num refert, si dedens dicat: *se dedere alicujus sapientia?*

R. Nihil refert an dicat se dedere alterius sapientia, an moderationi, an misericordia, *wennt man sich auf discretion ergiebt, auf Gnade und Ungnade*; hæc enim omnia blandimenta sunt, res manet, ut victor arbiter fiat. Grot. §. 50. n. 5. Burger. Cent. 1. O. 14. Brunn. d. Tr. Diff. 8. tb. 3.

Qu. XLIX. *Ad adstringendam fidem in pace, quanam sunt securitates?*

R. Variæ, quæ nomine *GUARAN-TIÆ* veniunt seu cautionis pro pace interpositæ vel susceptæ. Et hæc vel *generalis* est ad omnia pacis capita & personas perti-nens, vel *specialis*, quæ ad certas tantum causas vel personas restringitur. Instr. Pac. Osnabr. art. 16. §. 12. & art. 17. §. 5. seq.

Qu. L. *Quot modis præstatur Guarantia?*

R. COME

R. Communiter *Obsidibus*, *Pignori-*
bus vel *Verbis* ad instar stipulationis, eti-
am juratis. De prioribus modis, velut
accessionibus pactionum hic agit. Grot.
§. 52. vid. Coccej. *Diss. de Guarantia pa-*
cis.

Qu. LI. *Quid est Obses?*

R. Est persona fidei publica servanda
causa Superioris autoritate data, germ.
Gaißel, Pfands-Mann. Schilter. de ju-
re *Obsid.* c. 1. n. 3. & 4. Qui sua autoritate
pro pace intercedunt, *Guarandi* vocan-
tur Coccej. d. l. *Sect.* 4. §. 1. & 15.

Qu. LII. *Quomodo dantur obsides?*

R. Aut sua voluntate, aut ejus qui im-
perium habet. Hinc obsides alii suo
consensu alii invitati dati. Grot. §. 52. Horn.
de *Civit.* l. 2. c. 2. §. 17. ibique not. Tesm.
ad L. 2. c. 15. §. 16. lit. d.

Qu. LIII. *Quis dare potest obsidem?*

R. Princeps vi potestatis, quæ in ca-
put dirigitur: in summo enim civili im-
perio comprehenditur etiam jus in actio-
nes subditorum, ut in bona. *Belle Du-*

ces vi potestatis à Principe acceptæ. Grot. d. l. Schilter. d. Tr. c. 2.

Qu. LIV. Qui dari possunt obsides?

R. Subditi sine discrimine sexus, ætatis, dignitatis, nam dari possunt etiam regum liberi. Et si plures sint subditi, qui dari possunt, danda est opera ut sorte res dirimatur. Non Vasalli, nisi simul sint subditi. Grot. d. l. Tesm. ad Gr. L. 3. c. 11. §. 18. lit. K. & L. 3. c. 4. §. 14. lit. c. Shilter. cap. 3.

Qu. LV. Quis effectus dationis in obsidium?

R. Consistit ille in obligatione ejus 1. qui dedit, 2. ejus qui accepit, & 3. dati obsidis.

Qu. LVI. Ad quid obligatur dans obsidem?

R. Ne ab accipiente obsidem datum recipiat prius, quam fides soluta, & ut damnatum repenset obsidi aut proximis, quod ex obsidio passus est. Grot. d. §. 52. Puf. VIII. 2. 6. Schilter. c. 5. Dissent. Henning. ad §. 52.

Qu. LVII.

Qu. LVII. *Ad quid accipiens obsidem?*

R. Ut, quanquam cum quovis modo custodire possit, tamen quia liber est, eum *liberaliter* custodiat, nec datum in unam causam, *retineat in aliam*, quia odiosa est obsidum obligatio, utpote libertati inimica, & ex facto alieno veniens. Quod si in alia causa, contractu vel delicto, fides data violata sit, retineri potest datus, non ut obses, sed eo gentium jure, quo subditi *ex facto imperantium* detineri possunt per androlepsiam, quod tamen ne fiat, pacto adjecto caveri potest. Grot. §. 54. & 55. Schilter. c. 6.

Qu. LVIII. *An ob fractam fidem obsidem occidere potest?*

R. Neg. quia nec imperii eminentis tanta vis est, ut directè in vitam civi eripiendam jus alteri dari possit, nec ipse obses in suam vitam eam potestatem habet, ut suo consensu facultatem se interficiendi in alium transferre valeat. Aliud si propria ipsius obsidis culpa accedat. Puf. VIII. 2--6. Textor. c. 18. n. 25. seqq. Burger. Mm 3, ger.

ger. *Cent. 1. O. 83. p. 243. & Cent. 3. O. 55.*
 Horn, *d. l. n. 3. seq.* Aliter Grot. *b. c. §. 53.*
 & *L. 3. c. 4. §. 14. L. 3. c. II. §. 18.*

Qu. LIX. Ad quid ipse obses datus obligatur?

R. Obligatur ad hoc ne fugiat, sed manendo intentioni summi imperantis, qui eum tradidit, satisfaciatur. Eo mortuo, non ejus heres obligatur, sed civitas alium dare debet. Schilter. *d. l. c. 7. n. 5. & 25.* Burger. *d. O. 83. p. 242.* Budd. *Select. J. Nat. & G. Exerc. ult. §. 56.* Aliter Gr. *§. 54.*

Qu. LX. Quid juris mortuo eo, pro quo obses datus, ut eum captivum redimat?

R. Liberatur obses, nam in illo, dum moritur, jus pignoris extinctum est. Rege mortuo, qui foedus fecit, adhuc tenetur obses, quia quod rex egit, à populo actum censetur, quod ad successores transitoriam obligationem operatur Grot. *b. c. §. 56. ibique Muelen.* Aliter Grot. *§. 57.*

Qu. LXI. Quis status est obsidum durante obsidio?

R. Re-

R. Retinent libertatem & civitatem, indeque & testamenti factionem. Schilter c. 8. & 9. Burger. d. O. p. 239.

Qu. LXII. *Quæ est ratio pignorum?*

R. Habent hoc commune cum obsidibus, quod ex alio jam debito retinentur, nisi data fides obstat; *proprium*, quod quæ de iis est pactio, non tam stricte sumitur, quam illa de obsidibus, quia odium est inæquale. Grot. §. 59.

Qu. LXIII. *An pignus perpetuo lui potest?*

R. Aff. quia potestas luendi pignus ex parte debitoris res meræ facultatis est, cui præscribi non potest. *supr. L. 2. c. 4. qu. ult.* Et cum pignus pro alieno possidetur, nec poterit creditori diuturnum silentium debitoris sufficiens derelictionis argumentum præbere. Ziegl. *ad Grat. b. c. §. 60.* Aliter Grot. d. §. 60.

CAPVT XIV. ap. Grot. XXI.
De Fide manente bello, ubi de inducijs, commeatu, captivorum redemptione.

Qu. I. Quid intelligendum per commercia, quae quandoque inter bellum hostibus concedi solent?

Comunicationes nihil hostile continentes, sine quibus exulceratae mentes ad sanitatem vix redire possunt, quales sunt *Inducia*, *Commeatus*, *Redemptio captivorum* &c. Grot. III. 21, 1. Brunn. de Pace Pol. Diss. 5. tb. 4.

Qu. II. Quid sunt Inducia?

R. *Inducia sunt status belligerantium, quo manente bello bellicis actibus ad tempus ex conventionione abstinendum est. Dici etiam solent Armistitium ein Stillestand der Waffen.* Grot. b. c. §. 1. n. 1. Strauch. Diss. Academ. de Induciis c. 1. §. 6. §. 7. §. c. 3. Schurtzfleisch. Oper. Hist. Pol. Tr. 73. de Induciis c. 1. tb. 5. §. 6.

Qu. III. Quot dantur species Induciarum?

R. *Variae, sunt enim pro diversitate actuum, à quibus abstinendum est, aliae Illimitatae, aliae restrictae, & temporis ac durationis, aliae Breviores & aliae longiores. Breviores sunt, quae in horas, paucos dies*

dies aut annos ineuntur, subsistentibus tunc exercitibus, retentoque utrinque belli apparatu; *Longiores* vero, quæ in viginti, triginta, quadraginta, etiam centum annos, quibus apparatus bellicus utrinque dissolvitur, propiusque hæ longiores ad pacem accedunt. Grot. *d. §. 1. n. 3. & §. 4. & 10.* Textor. *c. 19. n. 3. & 4.* Ziegl. *de J. Maj. L. 1. c. 39. §. 2.*

Qu. IV. Num dantur induciæ tacite?

R. Induciarum tacitarum nomine, vocare solent intermissum hostilitatis exercitium ad aliquod tempus citra pactum. Verum cum intermissio isthæc non contineat *obligationem*, sed partes saltem pro lubitu quiescant, & ad actus bellicos, quandocumque placitum fuerit, procurrare iterum possint, etiam induciarum nomine non venit Puf. *d. l. §. 7.* Ziegl. *d. l. §. 3.* Schurtzfleisch. *d. l. c. 2. §. 4.*

Qu. V. Qui & quibus dantur induciæ?

R. Dantur induciæ non solum illi, qui summum habent imperium, sed & vi officii sui belli Duces, etiam inconsultis his,

quorum auspicio bellum geritur, si breviores sint. Dant quoque inferiores duces, quibus in bello certæ partes, separatim à reliquo exercitu sunt mandatae, hac tamen differentia, quod concessas servare teneantur ipsi suæque copiarum, duces vero pares non item. Dantur induciæ *Ducibus hostis*, Reivepublicæ, quæ quoque singulis profunt. Dantur etiam *rebellibus* subditis. Strauch. *d. l. c. 2. Textor. c. 19. n. 3. § 4.* Ziegl. *d. l. §. 5.* vid. *infr. c. 15. qu. 14.*

Qu. VI. An aliqua circumspectio & prudentia opus est in concedendis induciis?

Re. Aff. quia sæpe prætextu illarum *hostilia* & alterutri parti damnosa tentata. Hinc expendendum, an pactis induciis hostis ad pristinam possit redire potentiam, laborandum ut ea lege hosti tuto liceat ire & redire, ne in castra & munitissimas urbes admittatur, *cautiones* idoneæ super conventa capita postulandæ, nec non cogitandum, ut mox *bellum* instauratur & militi de comæatu & necessariis instrumentis bellicis prospiciatur.

ur. Sed & cavendum, ne nullæ datæ induciæ moveant hostem ad desperationem, Schurtzfleisch. *d. l. c. 1. §. 18. & 19. & c. 2. §. 2. & 3.* Burger. *Cent. 2. O. 63. inf.*

Qu. VII. Finitis induciis, an opus est nova indictioe?

R. Neg. his enim tanquam impedimento temporali sublatis, ipso jure sese exserit belli status sopitus non mortuus; nisi *pactis* aliter conventum & induciæ fuerint longiores, quo tamen casu adhuc ex eadem causa *repetendi bellum* facultas relicta est, aliter ac si pace facta de novo bellum indicatur Grot. *c. 21. §. 3.* Puf. *d. l. §. 6.* Zouch. *de Jure feciali Sect. 10. qu. 1.*

Qu. VIII. Quomodo prestiturum tempus induciarum computatur?

R. Si tempus est *continuum*, ut in centum dies, ad momenta temporum facienda computatio; si cum *designatione termini*, ut usque ad Calendas Martias, non solum dies ad quem, sed & à quo includitur, quippe initium est pars rei. Et non semper *vocula à* vis est, discernere eam rem, cui apponitur à sequente, sed
sæpe

sepe etiam initium notat in aliqua re comprehensum. Puf. §. 8. Muelen ad §. 4. h. c. Textor. c. 19. n. 22. Aliter Gros. §. 4.

Qu. IX. Quando incipiunt inducia obligare?

R. Obligare incipiunt ipsos contractantes statim ex quo contractus absolutus est, subditos utrinque ex quo ad notitiam eorum per publicationem pervenire potuerunt, ita tamen, ut actus bellicij omnes, antequam ad illorum notitiam pervenerint induciae, omni effectu careant, subditi vero à poena liberentur Gros. §. 5. Brun. d. Tr. Diff. 5. tb. 7. Schurtz. fleisch. d. c. 2. §. 5. Dissent. Textor. c. 19. n. 20.

Qu. X. Quantum liceat per inducias?

R. Aut illimitate aut restricte induciae sunt initae. Si ille, illiciti sunt induciarum tempore omnes actus bellicij, tum in homines, tum in res, five dolo five aperto Marte exercentur. Hinc regulariter & nisi aliter convenerit ire & redire ultro citroque, eo parati, qui periculum nullum ostendit, licet, sicut & recede-

cedere cum exercitu, item reficere mœnia, milites conscribere &c. Si hæc ob specialem conventionem, non licent, quæ alias permiffa essent, utpote si tantum sepeliendorum hominum causâ datæ induciæ, in cæteris nihil immutandum. Si obsessis datæ, reliqui extra præsidia constituti occidi possunt. Grot. b. c. §. 6. 7. 10. ibique van der Muelen. Strauch. d. l. c. 4. §. 2. seqq. Aliter Puf. §. 10.

Qu. XI. An corruptis hostium præsidii loca invadere licet?

R. Loca quæ ipsi tenebunt, non licet, quia talis acquisitio non nisi ex jure belli justa est; nec licet subditos deficientes recipere. Loca vero *derelicta* occupare licet. Grot. §. 8.

Qu. XII. Si quis hostis ultra conditum induciarum tempus casu detineatur in hostico, postquam exierint induciæ an jus redeundi habet?

R. Affi quia casus, quo impeditus putat adversa valetudo, maris tempestas, nemini imputari potest, quasi contra inducias

cias fecerit. *van der Muelen ad §. 9. b. c.*
Aliter Grot. d. §. 9.

Qu. XIII. Quid si violentur induciae?

R. Liberum est a se sine nova indictio-
 ne ad arma redire, nam ea conditione il-
 las servare tenemur, si & alter fervet:
 quanquam & si velit, ad induciarum ter-
 minum quiescere possit. Quod si *pœna*
conventa eaque petita & soluta sit ab eo
 qui contrafecit, tunc jus bellandi non
 erit. Cæterum *privata facta* non vio-
 lant inducias, nisi imperantium ratiha-
 bitio accesserit. *Grot. §. 11. 12. 13. Puf. §. 12.*
Brunn. d. 4. eb. 9. Schurtzfl. d. c. 2. §. 8.
§. 10.

*Qu. XIV. Quot igitur modis finiun-
 tur induciae?*

R. Quatuor: 1. *contraria pactione*, 2.
cessione diei aut temporis in induciis præ-
finiti, 3. *absoluto actu, ad quem concessæ*,
 4. *violatione.*

Qu. XV. An extra inducias est jus commo-
andi sen satui conductu?

R. Neg. sed est privilegium quod-
 dam, quare in eius interpretatione ob-
 ser-

servanda sunt, quæ de privilegiis traduntur. Quia vero hoc privilegium neque tertio noxium, neque danti admodum grave, ideo intra verborum proprietatem laxa magis quam stricta interpretatio admittenda est. Grot. §. 14. Burger. Cent. 2. O. 21.

Qu. XVI. Quid est *Salvus Conductus seu Commeatus*?

R. Est justum seu perfectum immunitatis ob offensione, damno vel inquietatione præsidium, personis vel rebus in genere vel in specie concessum, vulgo *Paß* *Porte*, *Geleit* *Briefe*. Hertius *Opusc.* Tom. I. Tr. de *Literis commeat. pro pace.* §. 2.

Qu. XVII. Si militibus concessus, quinam illorum nomine intelliguntur?

R. Omnes milites tam *summi*, quam *infimi*, quia verbi proprietates admittit eam significationem, quamquam est & alia strictior. Grot. §. 15. ibique *Henniges*.

Qu. XVIII.

Qu. XVIII. Quid sub ita concessum intelligitur?

R. In ita cautum & de reditu censetur, ut absurdum vitetur. Et abitus tuus intelligendus est, usque dum eo pervenerit quis, ubi in tuto sit. Grot. §. 10. Hertius d. 1. §. 13.

Qu. XIX. An cui venire datum, redire potest?

R. Neg. nec cui venire permissum, mittere potest, aut contra: sunt enim hæc diversa, nec extra verba exspatiari ratio cogit, ita tamen ut error a poena excuset. Sed & cui venire permissum est, semel veniat non iterum, nisi temporis adjectio aliam suppeditet conjecturam. Grot. §. 16. Hert. d. 1. §. 15.

Qu. XX. An commentus patris prodest filio, marito uxori?

R. Non aliter, quam si concessa itio habitandi causa; nam morari solemus cum familia, peregrinati sine ea. Famulus tamen unus vel alter, etiamsi expressus non sit, comprehensus censebitur in eo, quem sine tali comitatu ire in deco-

decorum foret, nam qui aliquid concedit, concedit quæ moraliter necessario sequuntur. Grot. §. 17. Hertius d. t. §. 11.

Qu. XXI. *An ad bona extenditur?*

R. Non ad omnia, sed quæ solita sunt ad iter assumi, vulgo *Bagage*. Grot. §. 18. Hert. §. 12.

Qu. XXII. *Expresso comitum nomine qui intelliguntur?*

R. Non hi, quorum causa magis est odiosa, quam ipsius cui prospicitur, quales sunt piratæ, latrones, transfugæ &c. *Gentis* nomen expressum in comitibus, fatis ostendit, facultatem ad alios non porrigi. Grot. b. c. §. 19.

Qu. XXIII. *An morte concedentis extinguatur jus commeandi?*

R. Neg. quia hæc concessio venit ex vi potestatis, quæ regulariter in successores transit. Nisi ad *beneplacitum* dantis sit concessum. L. 4. ff. *Locati*. Grot. §. 20. §. 21. *ibique* van der Muelen.

Qu. XXIV. *Quid si violetur salvus conductus?*

R. Morte mulrandus qui occidit ejus-

Nn modi

modi securitate munitum, aut arbitrarie puniendus, si aliter laesit. Modo affecuratus per saluum conductum per viam usitatam suscipiat iter, & non in terra hostili aliquid hostiliter attentet, Burger. *Cent. 1. O. 80.*

Qu. XXV. An leges captivorum redemptionem prohibentes iustae sunt?

R. Neg. ita enim multi innocentissimi & fortissimi viri saepius praeter culpam in servitutum duci possent, ut patria nullum ex illis emolumentum percipere valeat. Nisi appareat opus tali rigore, ut majora aut plura mala alioqui moraliter inevitabilia, caveantur, tunc enim talem sortem patienter ferant. Grot. §. 23. & 24.

Qu. XXVI. Quibus est jus exigendi redemptionis pretium?

R. Illis quibus captivi cedunt, qui sunt, quorum auspiciis bellum geritur, aut qui ex horum voluntate captivos suos faciunt Hertius *in Opusc. Tom. 1. Comm. de Ly-*

CAP. XIV. ap. Grot. XXI. 563

de Lytro Sect. 2. §. 2. seq. conf. supr. l. 3. c. 7. qu. 9.

Qu. XXVII. An hoc jus in alium transcribi potest?

R. Aff. nam & incorporalia alienari patitur natura, ut & cessionarius majus pretium exigere queat, quam dedit, quia pactum inter cedentem & cessionarium ad captivum non pertinet, nec ei jus inde queritur Grot. §. 25. Hert. de Lytro Sect. 2. §. 4.

Qu. XXVIII. An redemptionis pretium ab uno pluribus potest deberi?

R. Aff. si ab uno dimissus, pretio nondum soluto, captus sit ab alio, sunt enim diversa hæc debita ex diversis causis Grot. §. 26. Hert. d. §. 2. §. 5. 6. 7.

Qu. XXIX. Quinam promittant lytrum?

R. Alii sponte, ut captivi, alii ex juris necessitate ut filius pro patre captivo, socius pro socio societatis causa captivo Hert. d. l. §. 9. seqq.

Nu 2

Qu. XXX.

Qu. XXX. An conventio de pretio facta rescindi potest, eo quod captivus locupletior. quam credebatur?

R. Neg. quia jure gentium nemo cogitur supplere, quod minus æquo pretio in contractu promisit, si dolus non intercescit, nec causam contractui dedit. Grot. §. 27. Burger. Cent. 1. O. 30.

Qu. XXXI. An ex pecunia quam secum clam habet se redimere potest captivus?

R. Aff. quia qui agit cum captivo, ut se liberet, in pretio, quod stipulatur, se contentum fore declarat, ut adeo eo ipso momento possessionem rerum, quas cum persona nactus erat, amisisse videatur. Grot. §. 28. Hert. d. S. 2. §. 30. Dissent. Ziegl. d. §. 28.

Qu. XXXII. An pretium conventum & ante mortem non solutum ab herede debetur?

R. Aut captivus in captivitate est mortuus, aut extra eam cum in libertate esset. Priori casu pretium non debetur, quia promissioni inerat conditio: *se liberarentur,*

CAP. XIV. ap. Grot. XXI. 565

tur, mortuus autem non liberatur; nisi convenerit, ut ab ipso contractus momento *pure* debeatur pretium & captivus tantum retineatur, non jam ut jure belli captus, sed ut à se oppignoratus. *Posteriori casu* debetur, jam enim lucratus erat id, pro quo promissum est pretium Grot. §. 29. Hert. *d. Sect.* §. 29. Bœcl. *Diss. de milite captivo* p. 155. seq.

Qu. XXXIII. *An dimissus, ut alterum liberet, redire debet in carcerem, si mortuus ille antequam liberaretur?*

R. Neg. hoc enim conventum non est, nec intelligitur actum tacitè favore libertatis. Præstabit tamen dimissus *æstimationem* ejus quod præstare non potest, ne cum damno dimittentis lucrifaciat libertatem. Grot. §. 30. Hert. *d. l.* §. 31.

CAPVT XV. apud Grot. XXII.

De

Fide minorum potestatum in bello.

Nn 3

Qu. I.

Qu. I. Quales sunt conventiones à minoribus potestatibus inita?

Publicæ, cum publicam sustineant personam sibi à superioribus impostam, qui hinc quicquid *nomine officii sui vel dignitatis* agunt, publico nomine egisse videntur. Grot. III. 22. 1.

Qu. II. Quænam sunt minores potestates in bello?

R. Sunt omnes quorum potestas pendet ab eo, cujus auspiciis bellum geritur, sive sint summis proximi, quales sunt Duces excellenter dicti, sive longius remoti. Grot. d. 1.

Qu. III. Quot modis possunt considerari horum promissa?

R. Duobus, nam aut hoc queritur, an *summam potestatem* obligent, aut an se ipsos. Grot. b. c. §. 2.

Qu. IV. Quando obligant summam potestatem?

R. Quando faciunt id, quod *probabiliter ipsorum officio contineri* censetur, vel etiam extra illud *ex speciali prepositione* nota publicè, aut iis quorum res
agi-

agitur. Potest etiam contingere, ut ministrorum bellicorum factum non causa sed *occafio* sit obligationis summæ potestatis, puta quando hujus consensus accedit, *ratihabitione* vel expressa vel tacita; aut *re ipsa* nascatur obligatio, quatenus locupletior factus sit ex ipsorum facto. Grot. *b. c. §. 2. & 3.* Burger. *Cent. 2. O. 10.*

Qu. V. Quid si summæ potestates pacta horum improbent, & tamen retineant, quod sine pacto non haberent?

R. Ab injustitia excusari non possunt, quia hæc separari non possunt, emolumentum trahere & onus ferre. Grot. *d. §. 3. inf.*

Qu. VI. Si quid factum sit contra mandatum?

R. Obligatur qui præposuit, si præpositus fecit contra *mandata arcana*, intra limites tamen publicæ functionis. Grot. *b. c. §. 4. conf. L. 2. c. 11. qu. 30.*

Qu. VII. An sequi debemus condiciones in mandato comprehensas?

R. Aff. nam si quis sub certa lege vel

interventu cujusdam personæ contrahi voluit, æquissimum erit id servari in quo præpositus est. Cui consequens est, ut alii reges aut populi magis, alii minus ex ducum suorum contractibus teneri possint, si satis non sint ipsorum leges ac instituta. *Sicinius*, concessum intelligitur id, *sine quo* satis commodè quæ officii sunt expediri non possunt. Grot. §. 4. *ibique* Ziegl.

Qu. VIII. Si minor potestas limites publica functionis excesserit?

R. Tenebitur ipsa, si quod promisit, præstare non potest, ad æstimationem, nisi lex aliqua satis cognita id quoque impediatur. Quod si *dolus* accesserit i. e. præ se tulerit jus majus quam habebat, *de damno* tenebitur, imo & *de crimine* ad pœnam crimini respondentem Grot. §. 4.

Qu. IX. Quid si Præfectus castri vel urbis ad extrema obligatus?

R. Mandati fines non excedit, nec pœnam incurrit, si passus extrema dedit arcem vel urbem, ut conservet populi salutem, quæ suprema lex est Burger.

Cent.

Centi. O. 10. § 13. Boecl. Diss. de Militia ca-
ptivo p. 177. seq.

*Qu. X. An is semper obligatur, qui
cum minore potestate con-
traxit?*

R. Aff. quia semper aut summa pote-
stas obligatur, aut minister ejus, ideo &
certum est partem alteram obligari, nec
dici posse claudicare contractum Grot. §. 5.

*Qu. XI. Quid in inferiores possunt
belli duces?*

R. Non dubitandum, quin Dux mili-
tes, magistratus oppidanos obliget intra
eos actus, qui solent ab ipsis imperari, e.
gr. ut portas aperiant duci, ut dent militi
commeatum & similia, nam alioqui sem-
per opus esset consensu speciali Grot. §. 6.

*Qu. XII. An e contrario ducis pactum
prodest inferioribus?*

R. Aff. in *mere utilibus* id enim in
potestate satis comprehenditur; in his
quæ *onus annexum habent* etiam, scilicet
intra ea, quæ imperari solent, extra ea si
acceptaverint. Grot. §. 6.

Nn 5

Qu. XIII.

*Qu. XIII. An Ducum est pacem
facere?*

R. Neg. bellum enim finire non est pars belli gerendi, etsi cum maxima potestate sint præpositi, ea enim de belli ductu intelligenda erit Grot. §. 7. Brunn. de Pace. Polit. Diss. 1. tb. 5.

Qu. XIV. An eorum est dare inducias?

R. Aff. sed breviores in horas aut dies aliquot, non longiores in menses aut annos porrectas, has enim dare est solius Majestatis, quia paci quodammodo accedunt. Grot. §. 8. ibique Ziegl. Puf. VIII, 7. 15. Brunnem. d. l. Diff. 5. tb. 3. supra b. l. c. 14. qu. 5.

Qu. XV. An homines, imperia, agros concedere possunt?

R. Neg. si jam *quisita* sunt bello, quia pertinent ad eum, ad quem bellum; *querenda* vero condonare possunt, quia oppida pleraque & homines sæpe in bello dedunt se sub conditione vitæ salvæ, libertatis ac bonorum de quibus arbitrium
sum-

summæ potestatis exquiri res plerumque non patitur. Grot. §. 9. *ibique* Tesm.

Qu. XVI. Hæc ducum pacta quomodo interpretanda?

R. Strictè quatenus patitur natura contractus, ne ex ipsorum facto summa potestas plus, quam veller, obligetur: aut ipsi damnum subeant officium faciendo. Grot. §. 10.

Qu. XVII. Quomodo deditio interpretanda à duce accepta?

R. Ut in deditioem puram censeatur acceptus eo jure, ut de eo arbitrium sit victoris, regis aut populi. Grot. §. 11.

Qu. XVIII. Quomodo clausula: si regi aut populo visum?

R. Hæc efficit, ut rati habitione non secuta dux ipse in nihil teneatur, nisi si qua locupletior factus sit. Grot. §. 12.

Qu. XIX. Quomodo promissio de oppido tradendo?

R. Ut promittentes dimittere possint præsidium, & oppidum tradere Grot. §. 13.

CAPVT XVI. apud Grot. XXIII,

De Fide privata in bello.

Qu. I. An miles gregarius eque ac Dux exercitus fidem suam adstringere potest hosti?

Aff. quia ille quoque jura privata habet, quæ obligare potest, & hostes capaces sunt juris acquirendi; alias nisi fidem seruent milites alique privati, dabitur occasio cædibus & impedimentum libertati Grot. III. 23. 1.

Qu. II. An excipiendus minor?

R. Neg. si actum intelligat, nam quæ minoribus consulunt beneficia, ex jure civili informantur Grot. §. 3. Kulpif. b. a. tb. 1. lit. d. Ziegl. §. 3.

Qu. III. Quousque vero se extendit privatorum in paciscendo potestas?

R. Difficilior est hujus inspectio, quia quod *publicum* est, à Duce belli alienari non potest, nedum à privato, & pacta *de privatorum actionibus & rebus* videntur illis illicita ob belli indictionem & emi-
nens

nens civitatis dominium in rebus illorum, militibus autem conductis ob fidem sacramento datam; at tamen ubi *summa ingruit necessitas*, ea pacta quæ majus malum aut certius evitant, magis utilia quam damnosa etiam *publico* censeri debent, & consensu civitatis approbari videntur. Grot. §. 5.

Qu. IV. An non lex adimere potest subditis hanc potestatem?

R. Aff. sive illi perpetui sive temporarii fuerint: sed nec lex hoc *semper* facit, parcit enim civibus, neque *semper* facere potest. Nam leges humanæ tum demum vim obligandi habent, si latæ sint *ad humanum modum*, non si onus injungant, quod à ratione & natura planè abhorret. Grot. §. 5. n. 3.

Qu. V. Quid si leges tale quid aperte præseferant?

R. Si *speciales* sint, pro legibus haberi non debent, si *generales*, interpretatione benigna ita accipiendæ sunt, ut casus summæ necessitatis excludatur. Grot. d. n. 3.

Qu. VI.

Qu. VI. Quid si actus qui lege aut precepto interdictus erat & valere vetitus, interdici a quo jure potuit?

R. Jam irritus erit actus privati & puniri poterit, quia promissit id, quod sui juris non erat, maximè si contra juramentum hoc fecit Grot. §. 5. n. 4.

Qu. VII. An toleranda est captivi promissio de redeundo in carcerem?

R. Aff. quia nec civitatis nec captivi conditionem deteriore reddidit. Idem dicendum si promissum, ne in certum locum redeat, ne adversus eum, in cujus potestate est, vel unquam vel hoc factum bello, aut alias certo tempore militet, ne fugam cogitet Grot. §. 6. 7. 8.

Qu. VIII. Sed annon subditus contra promissum de armis non apprehendendis à Principe suo cogi potest ad militiam?

R. Potest, si civitas in presenti periculo versetur, nisi iste quoque arma capiat, quia absurdum est esse nec civem, & tamen

men obligatione inutilem factum ad civitatis defensionem in casu extremæ necessitatis. Cumque Respubl. juramenta subditorum, quæ publicæ rei obstant, dicere possit nulla, quanto magis à nudis promissis fidem detrahere potest. Itaque pactum illud saltem de bello *offensivo* non *defensivo* intelligendum erit. Hænnig. *b. c. §. 8.* Puf. *VIII. 2. 2.*

Qu. IX. An qui captus est alteri se dedere potest?

R. Quamdiu in tali statu est, non potest, quia nequit sua pactione jus alteri quæsitum auferre Grot. *§. 9.*

Qu. X. An Privati cogi possunt à suo magistratu, ut impleant promissa?

R. Aff. in bello solenni, nam bellum gerentes obstringuntur alter alteri jus reddere, etiam de factis privatorum, ut puta si à privatis violati essent hostium legati Grot. *§. 10.*

Qu. XI. Quanam regula tenenda de interpretatione ejusmodi pactorum?

R. Ne

R. Ne à proprietate verborum recedatur, nisi absurdi vitandi causa, ut in dubio magis interpretemur verba contra eum, qui legem dedit, & aliæ regulæ jam aliquoties memoratæ. *L. 2. c. 16. L. 3. c. 20. §. 26.* quas in hac materia exemplis quibusdam illustrat Grot. *b. c. §. 11. seqq.*

CAPVT XVII. ap. Grot. XXIV.

De Fide tacita.

Qu. I. Unde Fides tacita colligitur?

EX silentio cum certis circumstantiis spectato, *negotii natura*, aliisque signis, quæ ex consuetudine significant. Consensus enim qualitercunque indicatur & acceptatur, vim habet juris transferendi Grot. *III. 24. 1.*

Qu. II. Quæ huc pertinent exempla?

R. Qui ab hostibus aut ab externis venit, & in alterius populi aut regis fidem se dat, tacitè se obligat, ne quid faciat adversus statum, in quo præsidium petit. Sic qui colloquium postulat aut admittit, tacitè pollicetur, collocutoribus id innoxium fore. Quanquam tacita illa volun-

Iuntas non ultra trahenda sit. Nam dum collocutores nihil patiuntur, specie colloquii avertere hostem à belli consiliis, sua interim promovere, perfidia vacat, & dolo bono annumeratur. Grot. *b. c. §. 2. & 3. ibique* Tesm. & Ziegl.

Qu. III. Num Topyri factum à reprehensione remotum?

R. Neg. fides enim ejus in regem, perfidiam in eos, ad quos confugerat, non excusat Grot. §. 2. Zouch. *de Judic. int. Gent. P. 2. S. 10. qu. 3. Zentgrav. in Summa J. Div. Sect. 3. art. 3. §. 7. p. 707.*

Qu. IV. Quæ sunt signa muta ex consuetudine obligantia?

R. Olim vittæ & rami olivarum, apud Macedones hastarum erectio, apud Romanos scuta capiti imposita obligabant ad arma ponenda. Hodie *vela candida* tacitum habent signum petiti colloquii, quæ non minus obligant, quam si voce petitum esset; sicut e contrario *vela rubra* signa sunt continuandi belli Grot. §. 5. Alex. ab Alex. *Genial. Oo* *dier.*

dier. Lib. 4. c. 7. p. 193. seq. Burger. Cent. 1. O. 16.

Qu. V. An vindicta remissio colligitur ex dissimulatione?

R. Neg. quia potest, qui jus vindicandi habet, dissimulare, donec occasionem nactus vindictam exercendi. Necessum ergo est, accedat talis actus, qui ostendat amicitiam, aut opinionem de tali virtute, cui merito antefacta condonari debeant. Grot. §. 7.

CAPVT XVIII. apud. Grot. XXV.

Conclusio cum monitis ad fidem & pacem.

Qu. I. Cur monemur ad fidem servandum?

Quia 1. alias spes pacis haberi nequit 2. sine fide nulla civitas stare potest 3. fide nullum majus bonum inter homines est, 4. quia per fidem homo separatur & distinguitur à brutis Grot. III. 25. 1.

Qu. II. Cur Regum quoque est fidem religiose habere?

R. Pri-

CAP. XVIII. ap. Grot, XXV. 579

R. Primum *conscientia*, deinde *fama* & *causa*, qua stat regni autoritas. Sciunt ergo isti, qui ipsis fallendi artes instillant, non diu prodesse doctrinam, quæ hominem hominibus infociabilem facit, & Deo invisum Grot. d. §. 1. ibique van der Muelen.

Qu. III. *Quid in tota belli administratione spectandum?*

R. Ut semper in pacem prospectemus. Sapientes enim pacis causa bellum gerunt Grot. §. 2. Becm. Pol. Parall. §. 23. §. 2. & 3.

Qu. IV. *Quid est Pax?*

R. Pax *universalis & naturalis* est: *Status hominis naturalis*, quo quisque alteri suum tribuit, neminem ledit, hæc enim dictante recta ratione omnes homines obligat. *Particularis & civilis* dicitur: *Status*, quo ex *Pacto speciali*, summum imperium habentes perpetuo in concordia vivunt. Zentgrav. de Orig. J. Gent. Art. 3. §. 18. & Art. 1. §. 59.

Qu. V. *Quid firmat pacem?*

R. *Amnestia seu omnium in bello ejus-*

que intuitu commissorum publice sancita oblivio. Non enim pace facta semper ex animis partium ita ejicitur odium, ut iterum in belli flammam erumpere non posset, nisi huic malo remedium adhibeatur. Grot. §. 3. Buxhorn. *Diss. de Amnestia.* Dn. Coccej. *de Postl. in Pac. & Amnest. Sect. 4.*

Qu. VI. Quotuplex est Amnestia?

R. Duplex alia *generalis*, quæ ad omnes personas & causas extenditur, & alia *specialis*, quæ ratione certarum personarum & rerum statuitur. Dn. Stryk. *de Jure Sens. Diss. 9. c. 5. n. 10. seqq.* Coccej. *d. l. §. 9.*

Qu. VII. Quis amnestiam constituere potest?

R. Qui jus habet belli & pacis legumque ferendarum, ex ea enim obligantur utrinque subditi ad remittendas injurias suas damnaque sibi data, ad quod à nemine nisi summa potestate obligari possunt. vid. Mev. *de Amnestia Chart. F. 1. & 2.*

Qu. VIII. Quomodo tractanda Amnestia?

R. Ut

R. Ut nihil relinquat, quod memoriam renovet veterum irarum. Hinc eliminanda ex tabulis ea nomina, quæ ad recordationem odiorum apta. Illa quo purior, eo melior. *Mev. d. l. charta H. 4. b. § 7. 1. a.*

Qu. IX. An quærenda pax etiam ob suam utilitatem?

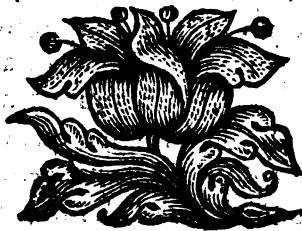
R. Aff. qui enim *minus valent* & impares adversario, illis periculosum est longum cum valentiore certamen, & potius jacturâ aliqua redimenda major calamitas. Si *validiores* sunt, possunt dictare & præscribere conditiones, quæ ipsis plus commodi & gloriæ afferunt. Si *uterque pares*, id optimum tempus de pace agendi, dum sibi uterque confidit. *Grot. §. 4. 5. 6. Besold. de Pace ejusque jure c. 2. Brun. de Pace Polit. Diss. 2.*

Qu. X. An pax servanda qualibuscunque legibus inita?

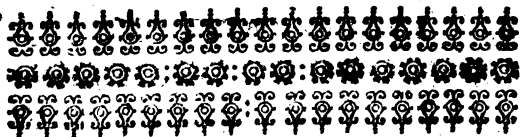
R. Aff. ob fidei sanctimoniam, solite quo cavenda non tantum perfidia, sed & quicquid animos exasperat, quod Gro-

tius pio & iusto voto exoptat. §. 8. Nos vero devotis precibus exoramus, ut quoq; tot Regnis Europæ per Seculi hujus decennium bellaci rigore concussis, potiorum triumphis innumeris, optimamque rerum, quas homini novisse datum est, Pacem restituat & stabiliat summus belli pacisque Arbiter Deus Ter Optimus Maximus, cui soli gloria in omnem æternitatem.

FINIS.

INDEX

INDEX CAPITVM.

LIBRI I.

<i>Prolegomena.</i>	<i>Pag. 1</i>
<i>I. Caput. Quid bellum, quid Jus?</i>	<i>8</i>
<i>II. An bellare unquam justum sit.</i>	<i>24</i>
<i>III. Belli partitio in publicum & privatum, Summi imperii explicatio.</i>	<i>28</i>
<i>IV. De bello subditorum in Superiores.</i>	<i>60</i>
<i>V. Qui bellum licite gerant.</i>	<i>73</i>

LIBRI II.

<i>I. De belli causis, & primum de defensione sui & rerum.</i>	<i>76</i>
<i>II. De his, qua hominibus communiter competunt.</i>	<i>94</i>
<i>III. De acquisitione originaria rerum: ubi de mari & fluminibus.</i>	<i>115</i>
<i>IV. De derelictione presunta & eam secuta occupatione, & quid ab usucapione & prescriptione differat.</i>	<i>121</i>
<i>V. De acquisitione originaria juris in personas: ubi de jure parentum, de</i>	

INDEX CAPITVM.

<i>matrimoniu: de collegiis, de jure in subditos, seruos.</i>	133
<i>VI. De acquisitione derivativa facto ho- minis: ubi de alienatione imperii & rerum imperii.</i>	160
<i>VII. De acquisitione derivativa, qua fit per legem: ubi de successiombus ab in- testato.</i>	171
<i>VIII. De acquisitionibus, qua vulgo di- cuntur Juris Gentium.</i>	198
<i>IX. Quando imperia vel dominia desi- nant.</i>	205
<i>X. De obligatione, qua ex dominio ori- tur.</i>	215.
<i>XI. De promissis.</i>	223
<i>XII. De Contractibus.</i>	243
<i>XIII. De Jurejurando.</i>	268
<i>XIV. De eorum qui summum imperium habent promissis & contractibus, & juramentis.</i>	283
<i>XV. De fœderibus & sponsionibus.</i>	291
<i>XVI. De Interpretatione.</i>	301
<i>XVII. De damno per injuriam dato, & obligatione qua inde oritur.</i>	323
<i>XVIII. De legationum jure.</i>	332
<i>XIX. De</i>	

INDEX CAPITVM.

<i>XIX. De jure sepultura.</i>	345
<i>XX. De pœnis.</i>	354
<i>XXI. De pœnarum communicatione.</i>	375.
<i>XXII. De causis injustis.</i>	389
<i>XXIII. De causis dubiis.</i>	395
<i>XXIV. Monita de non temere etiam ex ju-</i> <i>stis causis suscipiendo bello.</i>	406
<i>XXV. De causis belli pro aliis suscipiendi.</i>	408
<i>XXVI. De causis justis, ut bellum geratur ab</i> <i>bis qui sub alieno imperio sunt.</i>	414

LIBRI III.

<i>I. Quantum in bello liceat, regula gene-</i> <i>rales ex jure natura: ubi & de dolis</i> <i>& mendacio.</i>	419
<i>II. Quomodo jure gentium bona subdito-</i> <i>rum pro debito imperantium obligen-</i> <i>tur: ubi de repressaliis.</i>	437
<i>III. De bello justo sive solenni jure genti-</i> <i>um: ubi de indictione.</i>	444
<i>IV. De jure interficiendi hostes in bello</i> <i>solenni, & alia vi in corpus.</i>	446
<i>X. Monita de his quæ fiunt in bello in-</i> <i>justo.</i>	450
<i>XI. Temperamentum circa jus interfici-</i> <i>endi in bello justo.</i>	450

INDEX CAPITVM.

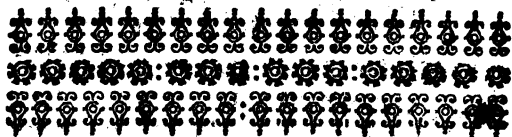
- } V. De rebus vastandis eripiendisque.
 } XII. Temperamentum circa vastationem & similia. 465
 } VI. De jure acquirendi bello captâ.
 } XIII. Temperam. circa res captas. 472
 } VII. De jure in captivos.
 } XIV. Temperam. circa captos. 484
 } VIII. De imperio in victos.
 } XV. Temperamentum circa acquisitionem imperii. 491
 } IX. De postliminio.
 } XVI. Temperamentum circa ea, quae jure gentium postliminio carent. 496
 X. apud Gr. XVII. De his qui in bello medi sunt. 509
 XI. ap. Gr. XVIII. De his quae in bello publico privatim sunt. 516
 XII. apud Grot. XIX. De fide inter hostes. 520
 XIII. apud Grot. XX. De fide publica qua bellum finitur, ubi de pacis pactione, de sorte, de certamine condicte, de arbitrâ, de ditione, obsidibus, pignoribus. 524
 XIV. apud Grot. XXI. De fide manente bello

INDEX CAPITVM.

- bello: ubi de induciis, commeatu, capti-
vorum redemptione.*
- XV. *apud Grot. XXII. De fide minorum
potestatum in bello.* 565
- XVI. *apud Grot. XXIII. De fide privata
in bello.* 572
- XVII. *apud Grot. XXIV. De fide tacita.*
576
- XVIII. *apud Grot. XXV. Conclusio cum
monitis ad fidem & pacem.* 578

INDEX

INDEX RERVM.

Primus numerus librum, Secundus caput, Tertius quæstionem denotat.

A.

Abdicatio Regni.

Princeps abdicans regnum habetur pro privato I. 4. 13. II. 7. 43. an id possit abdicare II. 7. 41. an & pro liberis II. 7. 42.

Acquisitio

Alia originaria & alia derivativa II. 3. 1. Originaria fit per occupationem vel divisionem II. 3. 2. in acquirente usus rationis requiritur II. 3. 7. Derivativa fit facto hominis vel legis. Hominis, translatione II. 6. 1. & 2. In dante & accipiente requiritur voluntatis declaratio externa II. 6. 3. & 5. Legis, expletione juris aut successione ab intestato II. 7. 2. Acquisitio bellica vide Præda.

Admiralitas

Quid sit II. 12. 34.

Æquitas

Quid sit II. 16. 29. num per eam omnes casus à legis obligatione eximantur II. 16. 30.

Acr

INDEX RERVM.

Aer

An occupari possit II. 2. 19.

Ager

Alius arcifinius & alius limitatus II. 3. 10. & II.

Aggressor

Ab aggresso interfici potest, licet peccato careat
II. 1. 9. *nisi sit Rex aut Princeps* II. 1. 19.
seqq. an quoque si sit alia persona Reip. uti-
lis II. 1. 23.

Alapa

Ejus causa non licet occidere II. 1. 24. *seq. an*
honorem suum augeat, qui eam patienter
fert. II. 1. 26.

Alea

Contractus aleae quid sint II. 12. 37.

Aliena

Rei aliena restitutio fundamentum II. 10. 2.
restitutio ejus facienda quocunque jure qua-
sita II. 10. 9. *an restituenda si iterum ad*
alium translata II. 10. 14. *seq. an emptor*
ejus eam venditori reddere possit, ut pretium
servet II. 10. 18. *vid. Possessor & Restitutio.*

Alienatio

Imperia an alienari possint II. 6. 6. *quid ad*
alienationem partis regni requiratur II. 6.
7. *seq. ex necessitate pars à corpore alienari*
potest II. 6. 12. *ut & pars regni civibus ca-*
rens II. 6. 13. *sub alienatione testamentum*
continetur II. 6. 20.

Alimenta

INDEX RERVM.

Parentes ad ea danda liberis obligantur II. 7. 8.
& 13. *sine consideratione natiuitatis* II. 7.
10. *vicissim & liberi parentibus* II. 7. 12.
quid sint alimenta II. 7. 9.

Amicitia, Amicus

Data facultate subditis, ut hosti noceant, si amicos offendant, an magistratus teneatur II. 17. 16. *amici bello defendendi* II. 23. 7.
an contra amicitiam, recipere migrantes subditos III. 13. 36.

Amnestia

Quid & quotuplex sit III. 18. 5. *seq. quis eam constituat* III. 18. 7.

Anatomia

Ad eam cadavera punitorum possunt concedi II. 19. 16.

Animalia

Innoxia destruere licet in esum hominum II. 2. 8.
ab illis datum damnum quis reparet II. 17. 16. *quamdiu ferae captae nostrae esse intelligantur* II. 8. 6. *seq. vid. Brutum.*

Antropophagia

An licita II. 19. 6.

Apanagium

Quid sit, & an apanagiati semper a successione exclusi II. 7. 28.

Aptitudo

Ad aliquod non dat jus II. 17. 3. *contra tertium tamen impediuntur dat actionem* II. 17. 4.

Aqua

Hostis

INDEX RERVM.

Hæc aquam corrumpere licet, ut bibi nequeat
III. 4. 14.

Arbiter

In controversia successionis regni eligitur II. 7.

44. *duo genera arbitrorum* III. 13. 42. *an*

ab arbitro appellare liceat III. 13. 44. *Ejus*

officium III. 13. 4. 5. *de possessione pronun-*

ciare nequit. III. 13. 46. *arbitrium in vi-*

ctos III. 13. 47. *seq.*

Arma

Non recte sumuntur ob crescentem alterius po-

tentiam II. 1. 37. *unde hoc casu præsidium*

petendum II. 1. 38. *qua in bello licita* III. 4.

11. *an contra promissum de non servandis*

armis subditus cogi possit III. 16. 8.

Arrogatio

Est nobilissima subjectionis species II. 5. 47. *an*

pater filium suum cum pleno jure paterno

adoptandum dare possit II. 5. 48.

Asscuratio

Quid sit II. 12. 40. *quid ad eam requiratur*

II. 12. 41. *quando hic facienda estimatio*

II. 12. 43.

Asylum

Num competat adibus legati II. 18. 22. *non dan-*

dum promiscue delinquentibus, sed dedendi

II. 21. 10. *seq.*

Atheus

An jure natura obligetur I. 1. 13. *ab eo presti-*

tum juramentum verum juramentum est

II. 13.

INDEX RERVM.

II. 13. 20. *foedus cum eo rectè inicitur* II. 15. 12.

B.

Bellum

Est iudicium publicum inter eos, qui iudice ca-
rent I. 1. 3. *Quid sit* I. 1. 4. *quæ jura in*
bello obligent I. 1. 5. *an congruat jurinatu-*
ra I. 2. 1. *seqq.* *an gentium* I. 2. 6. *an divino*
I. 2. 7. seqq. *quodplex bellum* I. 3. 1. *publi-*
cum gerere non licet privatis U 3. 2. *neo mi-*
noribus magistratibus I. 3. 8. *exceptio hujus*
I. 3. 9. quodplex bellum publicam I. 3. 7. *id*
ad solam majestatem pertinet I. 3. 10. *Bel-*
lum privatum an sublatum post constituta
iudicia I. 3. 3. *quando id concessum* I. 3. 5.
negatur subditis contra superiorem I. 4. 2.
seqq. *quo casu tamen valeat* I. 4. 10. *seqq.*
Causa effectrix belli I. 5. 1. *Instrumenta-*
lis I. 5. 5. *Causa belli est vel iustifica vel sua-*
soria II. 1. 1. *sola justa causa justum bellum*
reddit II. 1. 2. *seqq.* *in eo licet ex necessitate*
locum in solo pacato occupare II. 2. 29. *seqq.*
An ob delicta in jus natura vel Deum com-
missa bellum gerere liceat II. 20. 30. *seqq.* *an*
ideo quia populi christianam religionem am-
plecti nolunt, vel eam profitentur II. 20. 33.
seqq. *aut sint alius christiana secta* II. 20. 35.
quando bello ex justa causa accedat vitium
agentis II. 22. 10. *Modi evitandi bellum* II.
23. 13. seqq. *an ex utraque parte justum possit*
esse bellum II. 23. 23. II. 26. 9. *cautè ad bel-*
lum

INDEX RERVM.

bellum procedendum II. 14. 1. *seqq.* *quid bellum imperfectum* III. 2. 1. *eius species* III. 2. 2. *quid bellum solenne* III. 3. 1. § 4. *qui in bello non iuste interficiantur* III. 4. 6. *seqq.* *ex proprio in bello* III. 4. 9. *Occasione belli publici quando nascatur privatum* III. II. 6. *quid in bello publico liceat privatum; vid. Privati. vide quoque Arma.*

Bellum pro aliis

Incursu pro aliis bellum gerendi I. 5. 2. *seqq.* II. 25. 1. § 2. *quid sine illi alii* II. 25. 2. *seqq.* *an iuste defendantur bellum pro merito* II. 1. 39. *quando pro subditis alterius contra dominum bellum recte suscipitur* II. 25. 10. *sq.* *an spe mercedis quis recte alteri offerat auxilium* II. 25. 12.

Beneficium

acceptans ad gratitudinem obligatur II. 246.

Brutum

An in brutis cadat jus nature I. 1. 20.

C.

Calculus Minervæ

Quid per illum intelligatur II. 5. 36.

Campana

An Campanas occupatae urbis civis redimere debeant à Praefecto tormentorum III. 5. 14.

Captivitas

Quousque se in bello extendat III. 7. 2. 10. *seqq.* *quinam ea fiant servi* III. 7. 3. *num persona capta etiam acquirantur iura eius* III. 7. 5.

PP

III. 9.

INDEX RERVM.

III. 9. 8. capti sunt belligerantis. & eorum, quibus ille cedit III. 7. 6. In injusto bello captis fugere licet III. 7. 7. non in justo III. 7. 13. in eam redire non debet dimissus ut alterum liberet, mortuo illo antequam liberaretur III. 14. 33. promissio captivi de redeundo in carcerem toleranda III. 16. 7. captus se alteri dedere nequit III. 16. 9.

Carnifex

Carnifices, & lictores an bello adhibendi I. 5. 9. per illos poena infliguntur, inde sunt abominabiles II. 20. 9. an possit iussu magistratus occidere notorie innocentem II. 26. 6.

Causa

Belli alia justa alia sparsoria II. 1. 1. sola justa causa bellum iustum facit II. 1. 2. & 4. quid sit justa belli causa II. 1. 3. & 5. II. 2. 1. ex surpi honesta causa acceptum ad quam quis obligabatur, restituendum II. 10. 22. quia causa belli injusta II. 22. 3. ejus species II. 22. 5. seq.

Certamen singulare

Vide Duellum II

Civis Civitas

Quis modus gerendi negotia civitatis II. 5. 33. an civis migrare possint inconcessu II. 5. 43. an gregatim II. 5. 44. an inviti possint ex civitate expelli II. 5. 45. an in ojectos civitas jus retineat II. 5. 46. Quid ad alienationem partis civitatis requiratur II. 6. 7. seq.

INDEX RERVM.

seqq. an pars à corpore possit discedere II. 6. 9. Partis majus est jus ad se tuendum quam corporis in partem II. 6. 10. seq. ex necessitate pars à corpore alienari potest II. 6. 12. an civitatis minores functiones possint jure hereditario concedi II. 6. 16. quomodo integre civitates intereant II. 9. 7. modi hujus interitus II. 9. 6. an apud paucos superstites maneat civitas II. 9. 7. Populo loco migrante manet civitas II. 9. 8. etiam si muri disjecti II. 9. 9. ut & mutata regiminis forma II. 9. 10. seq. adhuc tenetur civitas ex debito, regé illi imposito II. 9. 12. etiam si jure victoria ille imponatur II. 9. 13. Desinit civitas si alteri uniatür II. 9. 15. ex una civitate divisa possunt fieri plures II. 9. 18. emissa colonia non tenetur ex debito civitatis matris II. 9. 17. Totà civitate punita, quomodo non consentientes impuniti maneant II. 21. 14. Universitatis pœna II. 21. 15. an post tertiam generationem civitas ad pœnam obligetur II. 21. 16. seq. Civitatis nomen retinet, quæ injusta communitèr admittit III. 3. 2. non tamen coetus latronum III. 3. 3.

Clerici

An bello adhibendi I. 5. 7.

Colloquium

*Eo tentandum ut evitetur bellum. Quando
nontutum II. 23. 14.*

pp a

Com-

INDEX RERVM.

Communio rerum

Quid sit, & quotuplex II. 2. 3. seq. an omnimoda fuerit statim ab orbe condico II. 2. 5. seq.

Compensatio

Quando manente bello obtineat III. 12. 7. & inter quas personas III. 12. 8.

Compromissum

eo laborandum ut evitetur bellum II. 23. 15. vide Arbitr.

Concilium

Quis ordo in illis inter christianos populos II. 5. 41. an in illis Princeps civitatis locum teneat, in quam sibi imperium quaesivit II. 9. 14.

Concubinatus

An sit verum matrimonium II. 5. 27.

Conditio

An & quando promisso adjici possit II. II. 36. seqq.

Consanguinitas

Qua obstat matrimonio II. 5. 23. seqq.

Conscientia

Quid sit II. 23. 3. quid recta II. 23. 5. quid probabilis II. 23. 6. quid dubia II. 23. 7. quid dubitante conscientia faciendum II. 23. 8. quid sit erronea II. 23. 9. an hac obliget II. 23. 10. quid scrupulosa II. 23. 11.

Confociatio

Conjugalis est causa imperii maritalis II. 5. 10. seqq.

INDEX RERVM.

seq. Est alia publica & alia privata II. 5. 32.

Contrabanda

Merces contrabanda que III. 1. 6. an eas neutralibus eripere liceat III. 1. 7. III. 10. 10. seq.

Contractus

Quid & quotuplex sit II. 12. 1. & 2. desiderat equalitatem II. 12. 3. seqq. ob quam inequalitatem a iudice rescindendus II. 12. 8. & 36. ad servandam eam pretio opus II. 12. 9. huius divisio & fundamentum II. 12. 10. seqq. contractus aleæ quid sint II. 12. 37. Quæ sint singularia contractuum Regum ac Principum II. 14. 1. seqq. an contractus perfectus ante traditionem vel scripturam II. 16. 33.

Curator

Curator regum impuberum non gaudet maiestate I. 3. 37.

D.

Damnum

Injuria datum quid sit II. 17. 1. ejus inde obligatio II. 17. 2. est quoque damnum quod in fructibus illatum II. 17. 6. quando alii, quam qui dedit imputatur II. 17. 7. a quo reparetur si plures ad id concurrant II. 17. 8. & II. quando ex omissione reparandum II. 17. 9. ejus reparatio & pœna quid differant II. 17. 12. ista facienda tam de actu quam ejus consecutivis II. 17. 13. In bello datum censetur remissum, si nihil de re in pace actum III. 13. 12. seq.

Pp 3

De

INDEX RERVM.

Defensio rerum

Quando cum cede alterius permiffa II. 1. 32.

Defensio sui

Hujus defenfionis limites II. 1. 7. fit juftè cum cede alterius, fi ab eo periculum vite intetetur II. 1. 8. § 33. etfi inuafor peccato careat II. 1. 9. nec iftam impediunt innocentes interpofiti II. 1. 10. homo hic non ex intentione interficitur II. 1. 11. feq. quale periculum hic requiratur II. 1. 13. feqq. an facinus occupari poffit II. 1. 14. an juftè fiat pro conferuando membro II. 1. 16. an propudicitia feruanda II. 1. 18. quoufque dures eius fpatium II. 1. 17. an alape caufa me poffim cum cede alterius defendere II. 1. 24. an ad duellum provocatus II. 1. 30. quanda prior ledens fe rectè defendit II. 1. 31. ea etiam attenditur in publico bello II. 1. 36.

Delictum

Parentum quando liberis noceat II. 21. 21. feq. non tamen ad mortem II. 21. 23. pro delicto alterius quoufque fidejubere liceat II. 21. 24.

Depofitum

Cur ejus abnegatio ad eo improbetur II. 12. 29.

Derelicta

An originariè acquirantur II. 13. 14. que dicuntur derelicta II. 4. 1. unde conftet de dereliquentis animo II. 4. 2. feqq. in quibus procedat ufucapio II. 4. 7. an ex tempore prefumatür derelictio II. 4. 8. quid fi con-

174-

INDEX RERVM.

strarion obftet à metu II. 4. 9. *aut ex eo quod
nemo suum jaçtet* II. 4. 13. *quando paren-
tam derelictio nondum natis noceat* II.
4. 21.

Deus

*Quomodo delicta parentum ad tertiam vel
quartam generationem vindicet* II. 21. 18.

Cur non ultra istam generationem II. 21. 19.

Ejus reservata I. 3. 34. II. 20. 19.

Dictator Romanus

Num habuerit summum imperium I. 3. 37.

Divortium

Quando jure natura permissum II. 5. 18. *sepa-
ratio quoad thorum & mensam non solvit
conjugale vinculum* II. 5. 19.

Dolus

Qualis obftet promisso II. 11. 18. *juramentum
dolo elicitum non obligat* II. 13. 11. *an sit è
numero prohibitorum* III. 1. 11. *consistit vel
in negativo vel positivo* *ibid.*

Domania

An rex alienare possit II. 6. 17. *quomodo ab
illis fructus eorum differant* II. 6. 18. *an
partes eorum rex ex necessitate oppignora-
re possit* II. 6. 19.

Dominium

Quid sit II. 2. 9. *quid vulgare* II. 2. 11. *quid
eminens* II. 2. 12. *an hoc semper civitati
competat* II. 2. 13. *an aequitati conveniat* II.
2. 14. *qua res in totum nequeant dominio*

INDEX RERVM.

Subjici II. 2. 15. *an ejus sit mare capax* II. 2. 16. *dominii maritimi signum velorum dimissio* II. 2. 18. *an in regione carens privato dominio pro vacuo habeatur* II. 2. 23. *omnienti dominio subjacet jus exterorum* II. 14. 19. *quid dominium externum* III. 9. 22.

Quellum

Ad id provocatus si occidat justam defensionem allegare nequit II. 1. 30. *quando fiat sine peccato* II. 1. 34. *an mortem meritos magistratus inter se committere possit* II. 1. 35. *adhiberi potest ad dirimendas controversias populorum* II. 23. 17. *an ad lites privatorum componendas magistratus id decernere possit* II. 23. 18. *Extrajudicialia privatorum duella planè nefaria* II. 23. 19. *vide Sors.*

Dux belli

Quid possit in inferiores III. 15. 1. *ejus pactum inferioribus prodest* III. 15. 12. *an possit pacem facere* III. 15. 13. *an dare inducias* III. 15. 14. *an homines & res concedere* III. 15. 15. *ejus pacta & deditio quomodo interpretanda* III. 15. 16. seq.

E,

Ebrius

Non obligatur ex promisso II. 11. 14. *an ex delicto* II. 11. 15.

Ecclesia

An rectè sibi asserat jus in ignotos populos II. 22. 8

Em-

INDEX RERVM.

f. Emptio

Cur ante traditionem periculum rei empta sit emptoris II. 12. 22. *Spei & rei sperata quid sint* II. 12. 38. *seqq.*

Error

Qualia vitia promissam II. 11. 16, *quid si dolus vel metus errori causam dederit* II. 11. 18. *seq.*

Exhereditio

Parentes liberos exheredare possunt II. 17. 15. *sed ex gravi causa* II. 7. 16. *an possint à regno exheredari* II. 7. 40.

Explorator

Et uti licet in bello III. 4. 17.

Exteri

An pulsus apud nos perpetua habitatio concedenda II. 2. 37. *an apud nos vacuum locum occupare possint* II. 2. 38. *quotuplex eorum facultas exercendi quosdam actus apud nos* II. 2. 39. 45. *quanta sit ad emendum & vendendum* II. 2. 40. *seq.* *quando expelli possint à nobis* II. 2. 40. *an illis sit libertas matrimonium ambiendi* II. 2. 42. *eorum jus an subiacet dominio eminenti* II. 14. 10.

F

Facultas

Quae hominum sit facultas exercendi apud nos actus aliquos II. 2. 39. & 44. *Actus merae facultatis num praescribantur* II. 4. 26.

Fatalia Reumpubl.

P P S

Quid

INDEX RERUM.

Quid de illis habendum II. 9. 1.

Favorabilia

An faciant ad interpretationem extensivam
II. 16. 15. seq.

Fides

Data in promissionibus servanda II. 11. 3. *etiam*
am hosti cuivis III. 12. 2. & 3. *an possit elidi*
exceptione metus III. 12. 4. *quando sine*
perfidia ea non servanda III. 12. 6. *quotu-*
plex inter hostes III. 13. 1. *hosti datam miles*
gregarius etiam servare debet III. 16. 1. *nec*
minor excipiendus III. 16. 2. *fides tacita* I. 17. 1. *Eius exempla* III. 17. 2. *motiva ad fi-*
dem servandam III. 18. 1. *interest Principum*
eam servari III. 18. 2.

Filiatio

Quomodo probetur II. 7. 17.

Flumen

Eius cursu mutato an imperii fines mutantur II. 3.
10. *an si alveum mutaverit* II. 3. 12. *an so-*
tum uni populo possit accedere II. 3. 13.

Fœdus

Quid & quotuplex sit II. 15. 1. & 2. *an ami-*
citiæ exhibenda causa incantur II. 15. 3. *fi-*
nis fœderum II. 15. 4. *an fœderatus inferior*
minuat maiestatem suam II. 15. 6. *quid de-*
liberandum circa fœdera II. 15. 7. *qui pos-*
sint fœdera inire II. 15. 8. seq. *an cum in-*
fidolibus II. 15. 11. *an cum atheo* II. 15. 12.
pluribus fœderatus cui prius auxilium debeat
ferre

INDEX RERVM.

ferre II. 15. 14. seq. *finito tempore an fœdus renovatum* II. 15. 16. *ob violatum fœdus alterius obligatio solvitur* II. 15. 17. *in fœdere etiã futuri socii comprehenduntur* II. 16. 17. *fœdere inito, ne alter iniussu alterius bellum gerat, tantum offensivum intelligitur* II. 16. 18

Fraus

Fraudēs licite erga hostem III. 1. 10. 26. *non rectius istis fraudibus non utamur* III. 1. 27.

Fuga,

Ad eam obligatur in vita periculo constitutus II. 1. 27. *an sit ignominiosa* II. 1. 28.

G,

Generatio

Est causa paterni imperii II. 1. 2. seqq.

Gratitudo

Beneficia accepta ad gratitudinem obligant II. 2. 46. *quando ingratitude pariat actionem in foro externo aut justam belli causam* II. 22. 9.

Grotius

Fuit primus qui in artem redegit Jus natura Prol. 8. *qualis vir fuerit* Prol. 9. *in quot libros diviserit opus de jure belli & pacis* Prol. 11. *consura virorum doctorum in illud* Prol. 12.

Guarantia Pacis

Quid sit III. 13. 49. *quot modis præbetur* III. 13. 50.

H. Ho-

INDEX RERVM.

H.

Homicidium

Id permittentes quandoque leges humanae quam securitatem tribuant II. 20. 18. homicidium non committitur in hostem III. 4. 3. in bello quidam non iuste occiduntur III. 4. 6. seqq.

Honor

Eum non auget patientia alapa II. 1. 26. ad eum recuperandum fugientem non licet occidere II. 1. 25. nec ab dicta qua honorem nostrum minuunt II. 1. 29. an possit. damnum honori inferri II. 17. 18. quomodo tunc reparetur II. 17. 19.

Hostis

In hostem omnis vis permiffa, qua ad juris nostri consecrationem facit III. 1. 2. etiam quoad causas subnascentes III. 1. 3. quo sermone possemus hosti, illudere III. 1. 36. quis dicatur hostis III. 3. 1. an civitas scelerata III. 3. 2. qua impune in hostem fiant III. 4. 3. seqq. hostium subditi ubique locorum occidi possunt III. 4. 10. non licet hostem veneno occidere III. 4. 12. seqq.

I.

Imperium

Ei subjacent persone & territorium II. 3. 5. fluminis cursu mutato an ejus fines mutati II. 3. 10. Summa imperia usucapione, acquiri & amitti possunt II. 4. 19. seqq. an possint alienari

INDEX RERVM.

nari II. 6. 6. *quomodo intereant* II. 9. 2.
acquiruntur victoria III. 8. 1. & 2. *quale*
victori acquiratur III. 8. 3. *non decet virum*
bonum gaudere de latitudine imperii III. 8. 5.
qua res mediante imperio acquirantur III.
8. 4. *Temperamentum circa hanc acqui-*
sitionem III. 8. 6. *seqq.* *Si victor assumat ple-*
nisimum imperium III. 8. 10.

Imperium paternum

Ejus origo II. 5. 2. *seq.* *an aequè matri ac patri*
competat II. 5. 4. *quale sit* II. 5. 5. *quousque*
duret II. 5. 6. *an conjunctam habeat casti-*
gationem II. 5. 7. *an extendat se ad oppigno-*
rationem vel venditionem liberorum II. 5. 8.
an ad jus vita & necis II. 5. 9.

Imperium Romanum

An hodie ad Germanos translatum II. 9. 18.

Indictio belli

Quid sit III. 3. 5. *requiritur jure natura* III.
3. 6. *quotuplex sit* III. 3. 7. *in bello offensivo*
non defensivo necessaria III. 3. 8. *Ejus for-*
ma III. 3. 9. *et à omnibus subditis bellum in-*
dicatur III. 3. 10. *non statim post eam bellum*
gerendum III. 3. 11. *adhuc et opus ob jus le-*
gationis violatum III. 3. 12. *fnitis induciis*
an nova indictione opus III. 14. 7.

Induciae

Tempore induciarum postliminium non obri-
net III. 9. 11. *quid sint* III. 14. 2. *earum spe-*
cies III. 14. 3. *seq.* *qui & quibus dem* III.

INDEX RERVM.

14. 5. qua circumspeditione in illis opus III.
14. 6. quomodo tempus induciarum com-
putetur III. 14. 8. quando obligare incipi-
ant III. 14. 9. quantum liceat per illas III.
14. 10. quid si casu ultra induciarum tem-
pus hostis detineatur III. 14. 11. ruptura &
finis earum III. 14. 12. seq. eas an duces bel-
li concedere possint III. 15. 14.

Injuria

Sola hac parit iustam belli causam II. 1. 5. an
ob eam statim ad extrema provocandum II.
1. 6. & 7. homo hominem & populus popu-
lum quando ab iniuria defendere teneatur
II. 25. 9.

Innocens

Ab hoste postulatque deserere potest, & civitate II.
25. 3. imo & hosti tradere II. 25. 4.

Interpretatio

Facit ad voluntatis declarationem II. 16. 1. quid
& quadruplex sit II. 16. 2. seqq. eius funda-
mentum II. 16. 5. quomodo verba interpre-
tanda II. 16. 6. quando opus coniecturis II.
16. 7. qua petuntur ex subiecta materia,
effectu & coniunctis II. 16. 8. seq. quando
ratio pariat coniecturam II. 16. 13. seq. an
à favorabilibus & odiosis peti possit inter-
pretatio II. 16. 15. seq. exempla interpre-
tationis quoad verba II. 16. 17. seqq. quan-
do extensiva locum habeat II. 16. 21. seq.
quando restrictiva II. 16. 24. seqq. Regula
de

INDEX RERUM.

de interpretatione restringente II. 16. 31. seq.
an verba stipulatoria an promissaris magis
attendenda II. 16. 35. quomodo pax inter-
ponenda III. 13. 9. seq. & partitiones de his
reddendis, qua bello capta III. 13. 17. seqq.

Interregnum

Et existente quomodo cives obligentur II. 9. 7.

Invalor regni

Quid in eum subditis liceat I. 4. 18. quid juris

in regno ea comparat I. 4. 19. an ex jussu ex-

pulsi regni occidi possit I. 4. 20. an populus

teneatur ex ejus contractu II. 14. 18. vid.

Inventio

Quae res per illam acquirantur II. 8. 8. an

feri possit acalia II. 8. 10. quam quis rem

inventam suam facere possit II. 10. 20.

Judaeus

An militi fieri possit I. 5. 8.

Judicium

Bellum justitiam quoddam publicum est inter

cas, qui iudice carent I. 1. 3. an iudicia sint

contra naturam I. 3. 4. quae modis cessent

I. 3. 6.

Juramentum

Cur introductum II. 13. 1. ejus definitio II. 13.

2. finis II. 13. 3. an novam obligationem par-

riat II. 13. 4. & priorem destruat II. 13. 5.

quid operetur II. 13. 6. ejus divisio II. 13. 7.

requisita iuramentis II. 13. 8. seq. excluditur

refer-

INDEX RERVM.

reservatio mensuris II. 13. 10. *et contraria*
 II. 13. 11. *seqq.* *in re illicita aut impossibili non*
obligat II. 13. 14. *seqq.* *sunt forma* II. 13. 17.
 § 21. *non valet per Principis salutem* II. 13.
 18. *nec si execratio diaboli fiat* II. 13. 19. *ab*
atheo praestitum verum juramentum est II.
 13. 20. *ut § si per falsos Deos juratum* II.
 13. 22. *an christianus à gentio salva consci-*
entia exigere possit II. 13. 23. *obligatio eius*
transit in successores II. 13. 24. *seqq.* *an va-*
leat in animam alterius II. 13. 25. *ab eo cui*
juratum obligatio remitti potest II. 13. 27.
 § *à superiore relaxari* II. 13. 29. *seqq.* *quan-*
do fides injurata vim juramenti habeat II.
 13. 32. *an quod contra juramentum factum*
injustum, an § transiit II. 13. 28.

Jus

Ad jus nostrum tuendum duo modi sunt vis &
disceptatio I. 1. 1. *que jure in bello obligent*
 I. 1. 5. *quid jus* I. 1. 6. *eius definitio* I. 1. 7. *seqq.*
quid de distinctione juris externi & interni
habendum III. 4. 2. *jus quod ante bellum*
mixtum fuit, non facile ademptum, confertur
III. 13. 14. *seqq.*

Jus Ceremoniale

An: hodie expiaverit I. 1. 29.

Jus Divinum forense

An adhuc hodie obliget I. 1. 29.

Jus Gentium

Quia sit I. 1. 32. *quomodo invaluit apud Gen-*

INDEX RERVM.

tes I. 1. 33. an summas potestates obliget I. 1.
34. seqq. an sit diversum à jure natura I. 1.
36. est aliud primarium & aliud secunda-
rium I. 1. 37. an secundarium mutari pos-
sit I. 1. 38. quomodo differat à iure civili I.
1. 39.

Jus Naturæ

Eius Dignitas. Proleg. 1. obligat hominem er-
ga Deum Proleg. 2. non sufficit ad parandam
salutem æternam Proleg. 3. certa est eius sci-
entia Proleg. 4. dubia circa eius existentiam.
Proleg. 5. an eius doctrina novum argumen-
tum sit. Proleg. 6. Gentilium scita de eo Proleg.
7. Hugo Grotius primus id in artem rede-
git. Proleg. 8. 9. an inscriptio operis de jure
belli & pacis conveniat rei Proleg. 10. Quid
Jus natura I. 1. 10. eius Principium I. 1. 11.
quod probatur I. 1. 12. an atheos obliget I.
1. 13. unde voluntas Dei demonstratur I. 1. 14.
Juris huius existentia I. 1. 15. circa quos actus
versetur I. 1. 16. aliud præceptivum & aliud
permisivum I. 1. 17. Vis permisivi juris I.
1. 18. an jus natura obligaverit in statu inte-
gritatis I. 1. 19. an cadat in bruta I. 1. 20. an
possit mutari I. 1. 21. seqq. an cedat neces-
sitati I. 1. 26. seqq. Imperanti contra illud non de-
bent parere I. 4. 1.

Jus Positivum universale

Quid sit I. 1. 24. eius & iuris naturæ differen-

29

114

INDEX RERVM.

*ria I. 1. 25. an cedat necessitati I. 1. 26. seq.
eius divisio I. 1. 27.*

Jus Regium

An 1. Sam. VIII, 9. contineatur I. 4. 6.

Jus Romanum

*Quid sit I. 1. 40. adhiberi nequit ad deci-
denda negotia bellica I. 1. 41. nec ad inter-
pretandos regum contractus II. 16. 34.*

Justitia

*Quando dicatur denegata vel protracta III.
2. 8.*

L.

Legatus

*Quid sit II. 18. 2. differentia inter legatos
II. 18. 3. quo jure nitatur legatio II. 18. 4.
seq. qui possint mittere legatos II. 18. 6.
seq. qui non possint II. 18. 8. ad quos
mittantur II. 18. 9. an simpliciter admit-
tendi II. 18. 11. seq. sunt inviolabiles ser-
vandi etiam apud hostem II. 18. 14. eti-
amsi deliquerint II. 18. 15. seq. an & san-
cti sint apud eum cuius territorium transe-
unt II. 18. 17. an talionis jure interfici
possint II. 18. 18. etiam eorum comites san-
cti habendi II. 18. 19. seq. an legato in eos
competat jurisdictio II. 18. 21. an ejus ba-
na detineri possint II. 18. 23. seq. ob male
tractatos justa belli causa II. 18. 25.*

Legi-

INDEX RERVM.

Legitima

An possit statuto tolli vel minui II. 7. 11.

Lex

*An Christus novam legem tulerit. Prol. 13.
quid sit lex I. 1. 6.*

Libertas

*Subditi non possunt post hominum memoriam
se vindicare in libertatem II. 4. 25.*

Licere

*Multa per consequentiam licita, qua directo non
licerent III. 1. 4. seq. quod mihi licet non
alii eum ad id impellere nequeo III. 1. 28.
vocis hujus duplex acceptio III. 4. 1.*

Littus

*Pratervehentibus littus accedere & ibi morari
licet II. 2. 36.*

Locatio Conductio

*An debeatur pensio, si nullus usus perceptus
II. 12. 25. pro eadem opera, qua pluribus
simul utilis, an à singulis debeatur pensio
II. 12. 26.*

Lotaria

Quid sit II. 12. 46.

Ludus

*Quid & quoruplex sit II. 12. 44. an sit lici-
tus II. 12. 45.*

Lytrum

*Qui id possunt exigere III. 14. 26. an hoc jus
in alium possit transcribi III. 14. 27. po-
test*

INDEX RERVM.

ria I. 1. 25. *an cedat necessitati* I. 1. 26. *seq.*
eius divisio I. 1. 27.

Jus Regium

An 1. Sam. VIII, 9. contineatur I. 4. 6.

Jus Romanum

Quid sit I. 1. 40. *adhiberi nequit ad deci-*
denda negotia bellica I. 1. 41. *nec ad inter-*
pretandos regum contractus II. 16. 34.

Justitia

Quando dicatur denegata vel protracta III.
2. 8.

L.

Legatus

Quid sit II. 18. 2. *differentia inter legatos*
II. 18. 3. *quo jure nitatur legatio* II. 18. 4.
seq. qui possint mittere legatos II. 18. 6.
seq. qui non possint II. 18. 8. *ad quos*
mittantur II. 18. 9. *an simpliciter admit-*
tendi II. 18. 11. *seq. sunt inviolabiles ser-*
vandi etiam apud hostem II. 18. 14. *eti-*
amsi deliquerint II. 18. 15. *seq. an & san-*
cti sint apud eum cuius territorium transe-
unt II. 18. 17. *an talionis jure interfici*
possint II. 18. 18. *etiam eorum comites san-*
cti habendi II. 18. 19. *seq. an legato in eos*
competat jurisdictio II. 18. 21. *an ejus ba-*
na detineri possint II. 18. 23. *seq. ob male*
tractatos justa belli causa II. 18. 25.

Legi-

INDEX RERVM.

Legitima

An possit statuto tolli vel minui II. 7. 11.

Lex

*An Christus novam legem tulerit. Prol. 13.
quid sit lex I. 1. 6.*

Libertas

*Subditi non possunt post hominum memoriam
se vindicare in libertatem II. 4. 25.*

Licere

*Multa per consequentiam licita, qua directo non
licerent III. 1. 4. seq. quod mihi licet non
alii eum ad id impellere nequeo III. 1. 28.
vocis hujus duplex acceptio III. 4. 1.*

Littus

*Pratervehentibus littus accedere & ibi morari
licet II. 2. 36.*

Locatio Conductio

*An debeat pensio, si nullus usus perceptus
II. 12. 25. pro eadem opera, qua pluribus
simul utilis, an à singulis debeat pensio
II. 12. 26.*

Lotaria

Quid sit II. 12. 46.

Ludus

*Quid & quotuplex sit II. 12. 44. an sit lici-
tus II. 12. 45.*

Lytrum

*Qui id possunt exigere III. 14. 26. an hoc jus
in alium possit transcribi III. 14. 27. po-*

INDEX RERVM.

test ab uno pluribus deberi III. 14. 28. *quidnam promittant* III. 14. 29. *conventio de eo an rescindatur si captivus prater opinionem ditior sit* III. 14. 30. *an quis ex pecunia, quam apud se habet, se redimere possit* III. 14. 31. *an ab herede nondum solutum debeatur* III. 14. 32.

M.

Majestas

Quid sit I. 3. 11. *ejus affectiones* I. 3. 12. *Causa* I. 3. 14. *seqq.* *an cumulative vel private à populo concessa* I. 3. 17. *an alia realis alia personalis* I. 3. 18. & 20. *ejus Subjectum* I. 3. 19. *an sit in Aristocratia & Democratia* I. 3. 21. *seq.* *qualitas consensus populi in collationem majestatis* I. 3. 23. *seq.* *an justè acquiratur occupatione bellica* I. 3. 25. *seq.* *caute judicandum de ea* I. 3. 27. *eamne retineat populus concedens in alterius ditionem* I. 3. 28. *an civitates fœdere junctæ* I. 3. 31. *quid si inæqualiter fœderatæ* I. 3. 41. *seq.* *an singuli populû juncti sub uno capite* I. 3. 29. *seq.* *an ea sit penes populum quia regem constituit* I. 3. 32. *an quia rex propter populum* I. 3. 33. *num habeatur jure temporario* I. 3. 37. *quando quis excidat ea* I. 3. 38. *seq.* *an ob agnitionem Suprematus in Ecclesiasticis ea quis*

INDEX RERVM.

quis excidat I. 3. 40. *an ob pensitationem
alteri debitam* I. 3. 43. *an compctat vasal-
lis* I. 3. 44. *an inaequalis potentia* I. 3. 45.
an infantibus I. 3. 46. *seq. an aequè regi-
bus in non patrimonialibus ac patrimonia-
libus regnis* i. 3. 49. *an ab electione vel
successione summitas aestimanda* I. 3. 48. *an
imperium summum sed non plenum esse pos-
sit* I. 3. 52. *quomodo & quando divide-
tur* I. 3. 53. *seqq. an à juribus majestatis
differat* I. 3. 57. *ad quem in dubio perti-
neat* I. 4. 25.

Majoratus

Quid sit II. 7. 39.

Mandatum

Agens contra illud an obliget mandantem II.
II. 29. *an ex pluribus exercitoribus quili-
bet in solidum obligetur ex contractu ma-
gistri* II. II. 30. *an possit impleri per equi-
pollens* II. 16. 23. *Mandans & mandata-
rius quo ordine in reparatione damni tene-
antur* II. 17. 10. *quotuplex in bello* III. II. 3.

Mare

An dominii capax II. 2. 16. *an occupatum
retineri & possideri possit* II. 2. 17. *dominii
maritimi signum est velorum demissio* II. 2.
18. *an cum occupato territorio mare al-
luens occupatum sit* II. 3. 8. *an pactum de*

INDEX RERVM.

non ultra navigando probet occupationem maris II. 3. 9. secundum quas leges patris in mari facta obliget II. II. 13.

Matrimonium

An id ambire possint exteri apud nos II. 2. 42. an Princeps in eorum matrimonium feminas cogere possit II. 2. 43. quid sit II. 5. 12. an homines ad id incundum obligentur II. 5. 13. an preferendum coelibatu II. 5. 14. an parentum consensus ad id necessarius II. 5. 20. cum quibus contrahi possit II. 5. 21. seqq. an id possit fidelis cum infideli contrahere II. 5. 26. quid putativum matrimonium II. 5. 25. an concubinatus verum conjugium II. 5. 27. quid matrimonium ad morganaticam contractum II. 5. 28. vid. Morganatica.

Memoria

Quot anni constituent immemoriale tempus II. 4. 11. an per scripta monumenta conserventur II. 4. 12.

Mendacium

In quo consistat III. 1. 19. differt à falso quio III. 1. 20. non est tale quod jocosum vel officiosum dicitur III. 1. 21. quibus nominentiamur III. 1. 22. Inter plures vocis significationes sufficit ad vitandum mendacium

INDEX RERVM.

dacium uni animi conceptum congruere III.

I. 23.

Merces

An spe mercedis fas sit alteri militare II. 25. 12.

Metus

Quinam obstet promisso II. 11. 19. seqq. quid si justus metus incussus II. 11. 22. juramentum metu extortum num obliget II. 13. 12. seq. eius exceptione an promissa in bello possint elidi III. 12. 4. quis justus in bello solenni III. 12. 5.

Misericordia

Erga alios quomodo temperanda II. 2. 36. in-tempestiva quid III. 8. 7.

Monarchia

An universalis unquam existit, aut intendi possit II. 22. 7.

Monopolia

An justa II. 12. 24.

Montes pietatis

An probandi II. 12. 28.

Morganatica

Ad morganaticam contractum matrimonium quid sit II. 5. 28. an justum II. 5. 29. ejus finis II. 5. 30. an alat diffidentiam erga Deum II. 5. 31. liberi morganatici ultra

294

asf-

INDEX RERVM.

assignatam portionem nihil à patre accipiunt II. 7. 18. *nisi pater plus in testamento reliquerit* II. 7. 19.

N.

Natura

Quid prima natura I. 2. 2. *quid ejus consequentia* I. 2. 3. *in concursu horum qua preferenda* I. 2. 4.

Navis

Collisio navium quam pariat damni restitutionem II. 17. 17. *navem pulvere pyrio navarcha incendere nequit, ne in hostium veniat potestatem* II. 19. 5. *in nave hostili res amicorum presumuntur esse hostiles* III. 6. 5.

Necessitas

An ei cedat jus natura & divinum positivum I. 1. 26. seq. *an ex ea liceat res alterius occupare* II. 2. 26. seq. *ea cessante an sint restituende* II. 2. 28. *ex ea licet locum in solo pacato occupare* II. 2. 29. seq. *an pars civitatis possit alienari* II. 6. 12. *ex ea Princeps jus exterorum occupare potest* II. 14. 10.

Neutralis, Neutralitas

Quid in neutrales ob merces hosti subministratas liceat III. 1. 7. *quid si belligerantes ad hostes eant & emant* III. 1. 8. *an apud eos jus*

INDEX RERVM.

jus postliminii obtineat III. 9. 2. *quis neutralis seu medius* III. 10. 1. *quando consilium vel juris neutralitas* III. 10. 2. *causae expendendae circa neutralitatem vel assistentiam* III. 10. 3. *seq. ea quotuplex* III. 10. 5. *an quis, ad eam cogi possit* III. 10. 6. *officia belligerantium erga neutrales* III. 10. 7. *an eorum loca occupare possint* III. 10. 8. *officium neutralium erga belligerantes* III. 10. 9. *quale commercium illis liceat cum belligerantibus* III. 10. 10. *seq. partem fugientem non possunt recipere* III. 10. 12. *debent belligerantes ad pacem componere* III. 10. 13. *non prohibentur terras suas munire* III. 10. 14.

Nummus

Qualis materia ad nummum adhibenda II. 12. 19. *an possit corio, charta vel alia vili materia cudi* II. 12. 20. *quis illi valorem imponat* II. 12. 21. *seq.*

O.

Obses

Quid sit III. 13. 51. *quomodo detur* III. 13. 52. *quis dare possit* III. 13. 54. *qui dari* III. 13. 54. *ad quid obligetur dans* III. 13. 56. *ad quid accipiens* III. 13. 57. *an datum ob fractam fidem occidere liceat* III. 13. 58. *ad quid datus obses obligetur* III. 13. 59.

INDEX RERVM.

quid obtineat mortuo eo pro quo datus III.
13. 60. *status obsidum III.* 13. 61.

Occupatio

Quid sit II. 2. 21. *quotuplex II.* 2. 22: *an mare occupari possit II.* 2. 16. *an aer II.* 2. 19. *ex necessitate bellum gerenti licet locum in solo pacato occupare II.* 2. 29. *effectus hujus occupationis II.* 2. 30. *res quae possint occupari II.* 3. 4. *earum occupationem potest Princeps inbibere II.* 3. 6. *species singularis occupationis II.* 8. 3.

Olla fortunæ

Quid sit, & ejus justitia II. 12. 47.

Ostentatio

Dimicationes ostentationis causa suscepta sunt illicitæ III. 4. 19.

P.

Pactum

An valeat ut quis populas alii soli suos fructus vendat II. 2. 45. *solo pacto non transfertur dominium II.* 6. 4. II. 8. 14. *quid sit II.* 11. 2. *quinam ex pacto obligentur vel non II.* 11. 10. *seqq. vid. Promissio.*

Patrimonium

An dentur regna patrimonialia I. 3. 49. *an illa semper sint in patrimonio populi I.* 3. 50. *quomodo in ea succedatur II.* 7. 27. *quomodo in non patrimonialia II.* 7. 29.

Pax

INDEX RERVM.

Pax

Alternantibus sententijs vergendum ad pacem
II. 23. 12. *cujus sit quarere pacis conditio-*
nes II. 23. 20. *an in pace sit postliminium*
III. 9. 5. *quinam eam inire possint* III.
13. 3. *seqq. an obliget eorum successores*
III. 13. 8. *quæ res paci subjaceant* III. 13. 6.
an pacis pactione Princeps subditorum da-
mma remittere possit III. 13. 7. *Pacis in-*
terpretatio III. 13. 9. *seqq. Differunt pa-*
cem rumpere & novam causam bello præbe-
re III. 13. 22. *quomodo fiat pacis ruptura*
III. 13. 23. *seqq. pacem adhuc servare po-*
test innocens post lasam fidem III. 13. 32. *an*
eam dux belli dare possit III. 15. 13. *ad*
eam in bello prospiciendum III. 18. 3. *quid*
pax III. 18. 4. *quid eam firmet* III. 18. 5. *ea*
quarenda etiam ob suam utilitatem III. 18.
8. *seq.*

Percussor

Quando immisso percussore hostem interficere
licet III. 4. 15. *percussorum exquisita pæ-*
na III. 4. 16.

Permutatio

Causa cur hodie non adeo frequens II. 12. 18.

Pignus

Ejus ratio, si datum in securitatem pacis III.
13. 62. *an semper lui possit* III. 13. 63.

Pira-

INDEX RERVM.

Piratica

Ex calafis quando magistratus teneatur II. 17. 14

Pœna.

Quid II. 20. 2. *ejus requisita* II. 20. 3. *an incommoda corporis pœna sint* II. 20. 4. *jure natura præcepta pœna* II. 20. 5. *eam statuit superior* II. 20. 6. *quid si ipse nocens* II. 20. 7. *nemo se ipsum punire potest* II. 20. 8. *Instrumenta infligenda pœna* II. 20. 9. *nemini ex ultione dictanda* II. 20. 10. *diversus finis pœnarum* II. 20. 11. *seqq. potest jure delinquentibus dictari pœna capitalis* II. 20. 16. *non tamen decet affectare sanguinis judicium* II. 20. 17. *an possint omnes actus vitiosi puniri* II. 20. 19. *non opus ut semper puniantur* II. 20. 20. *causa dispensandi* II. 20. 21. *seq. nemo ultra meritum puniendus* II. 20. 22. *seq. ex charitate non nimis aspera pœna dictanda* II. 20. 17. *seq. an ob delicta in jus natura & Deum commissa bellum pœnale suscipiendum* II. 20. 30. *seqq. non alium quam delinquentem afficit* II. 21. 1. *seq. exceptio hujus* II. 21. 3. *seq. quando delicta in alio loco, quam ubi commissa puniri possunt* II. 21. 5. *seq. delinquens deditus & non punitus adhuc à sua civitate puniri potest* II. 21. 7. *seq. Pœna Universitatis & singulorum quid differat* II. 21. 15. *quando ab*

Uni.

INDEX RERVM.

Universitate pœna non exigenda II. 21. 16.
Delictum perduellium quomodo noceat liberis II. 21. 20. *seq.* *quid tunc illis civitas auferre possit* II. 21. 22. *non puniendus heres ex delicto defuncti* II. 21. 27. *exceptio hujus* II. 21. 28.

Polygamia

Successiva est permessa II. 5. 15. *etiam simultanea mulierum* II. 5. 16. *non virorum* II. 5. 17.

Pontifex Romanus

Ejus coronatio superflua in electo Imperatore, nec feuda imperii illa conferre potest II. 9. 19.

Populus

Quia regem constituit, an penes eum sit majestas I. 3. 32. *an quia propter populum rex est* I. 3. 33. *quando punitur ob regum peccata* I. 3. 35. *non est mutua subjectio inter regem & populum ex prava administratione* I. 3. 36. *In delatione imperii potest populus exprimere, quando non utendo imperium amitti debeat* II. 4. 23. *quam jura contra Principem prescribere possit* II. 4. 24. *quomodo totus populus interire possit* II. 9. 4. *ob delicta superiorum saepe populus incommodis affligitur* II. 21. 25. *seq.*

Posset.

INDEX RERVM.

Possessor

Rei aliena sponte rem domino restituere debet II. 10. 2. & 4. *sive sit bona sive mala fidei possessor* II. 10. 6. & 19. *non tamen suis impensis* II. 10. 5. *nec h. f. possessor jus suum in dubium vocare debet* II. 10. 7. *domino concurrenti in re repetenda postponendus* II. 10. 8. *In quantum teneatur re vel fructibus non extantibus* II. 10. 10. seqq. *ob documenta deficientia etsi quis sciat justam suam causam, non tamen possessorem ejiciet* II. 23. 21.

Postliminium

Quid sit III. 9. 1. *an apud neutrales obtineat* III. 9. 2. *causa ejus & divisio* III. 9. 3. & 4. *an in pace sit* III. 9. 5. *qui nam postliminio redeant* III. 9. 6. *ejus in personis effectus* III. 9. 7. *contra tertium rerum possessorem id obtinet* III. 9. 9. *qui eo non gaudent* III. 9. 10. *non obtinet tempore induciarum* III. 9. 11. *recipiuntur postliminio persona & res* III. 9. 14. seqq. *à priori domino persona recipiuntur* III. 9. 16. *res nondum intra presidia hostilia deducta non egent postliminio* III. 9. 17. *an inter populos qui hostes esse nequeunt id obtineat* III. 9. 19. *an adhuc hodie valeat* III. 9. 20. *Temperamentum ejus* III. 9. 21. seqq.

Pote-

INDEX RERVM.

Potestas minor

Quid sit III. 15. 2. *quando summam potestatem obliget* III. 15. 4. *hae illarum pacta improbantes non possunt accepta retinere* III. 15. 5. *an potestas minor debeat sequi mandati fines* III. 15. 6. seq. *alias ipsa tenetur* III. 15. 8. *castri praefectus ad extrema obligatus, quomodo se gerere possit* III. 15. 9. *cum illa contrahens semper obligatur* III. 15. 10.

Præda

Pradam ab hoste facere fas est III. 6. 1. seqq. *quando capta intelligatur* III. 6. 4. *an etiam res exterorum existentium tempore belli apud hostes acquirantur* III. 6. 5. *an res ereptas priores domini possint à possessoribus vindicare* III. 6. 6. *Præda ad solum Principem pertinet* III. 6. 7. *cum onere adharente* III. 6. 8. *concedit tamen ille plerumque eam militibus* III. 6. 9. *modus hic concedendi* III. 6. 11. seq. *quando & qua ex ratione sociis belli & subditis relinquenda* III. 6. 13. seqq. *variant circa præda distributionem jura* III. 6. 16. seq. *in quo loco res hostium capi possint* III. 6. 18. *ad quale bellum pertineat acquisitio rerum* III. 6. 19. *captura sine fine & modo à jure aliena* III. 6. 20. *quomodo subditorum hostium bona capienda* III. 6. 21.

Pre-

INDEX RERVM.

Pretium

Quotuplex sit II. 12. 10. *ejus fundamentum*
II. 12. 11. *an omnes res certo pretio veni-*
ant II. 12. 12. *causa intensiois & dimi-*
nutionis pretii II. 12. 13. 15. & 16. *diversa*
determinatio pretii II. 12. 14.

Primogenitura

Quo jure nitatur II. 7. 31. *an obtineat si se-*
cundo genitus sit capacior II. 7. 32.

Primus

Premium promissum primo venienti ad metam
cui debeatur, si duo simul veniant II. 16.
19.

Princeps

Quibus legibus sit solutus I. 3. 13. *an male*
administrans ut tutor removendus I. 3. 34.
an invasorem subditus interficere possit I.
4. 8. seq. *an in pacis pactione subditorum*
damna remittere possit III. 13. 7.

Privati

In bello publico quid possint III. 11. 1. & 2.
quousque illis agere liceat III. 11. 4. seq.
an ob rixinam illatam teneantur III. 11. 7.
quousque se eorum in bello paciscendi pote-
stas extendat III. 16. 3. *Lex an hanc illis*
adimere possit III. 16. 4. seqq.

Promissio

La 118-

INDEX RERVM.

Ea mediū est determinandi obligationes erga alios II. 11. 1. *fides illis data servanda* II. 11. 3 *tres ejus gradus* II. 11. 4. *seqq. quānam ex illis obligentur vel non* II. 11. 10. *seqq. secundum quas Leges pactio in mari facta obliget* II. 11. 13. *vicia qua obstant promissis* II. 11. 16. *seqq. quānam res cadant in promissum* II. 11. 23. *seqq. quis modus promittendi* II. 11. 28. *an promissum ante acceptationem revocari possit* II. 11. 32. *seq. an tertius promissionem alteri factam acceptare possit* II. 11. 35. *onus an & quando promisso adjici possit* II. 11. 36. *seqq. factum alienum promittens an teneatur* II. 11. 41. *quando promissio sine perfidia possit rescindi* III. 12. 6. *an contra illam subditus cogi possit ad arma apprehendenda contra hostem* III. 16. 8. *ad promissa sua implenda privati cogi possunt* III. 16. 10.

Propricidium

An committat qui patitur à Principe invadente occidi II. 1. 22. *ejus atrocitas* II. 19. 13. *propricida non sepeliendi* II. 19. 12. *Autocheiria nullo casu licita* II. 19. 14. *seq.*

Proprietas

Quid sit II. 2. 2. *seqq. ejus origo* II. 2. 7. *que res*

INDEX RERVM.

res non possint alicujus fieri II. 2. 15. & que possint, sed nondum facta sunt II. 2. 20.

Pudicitia

Pro ea servanda licet stupratorem violentum interficere II. 1. 18.

R.

Redemptio Captivorum

Malè eam leges probibent III. 14. 25. redemptionis pretium vide Lytrum.

Regalia

Eorum divisio I. 3. 58.

Regnum

An detur patrimoniale I. 3. 49. an id non semper sit in patrimonio populi I. 3. 50. quomodo in patrimonio esse possit I. 3. 51. an alienari possit II. 6. 6. si pars regni civibus careat II. 6. 13. an possit regnum in feudum dari II. 6. 14. an oppignori II. 6. 15. quomodo ab intestato in regna succedatur II. 7. 27. seqq. an regnum non patrimoniale sit pars hereditatis II. 7. 33. an liberi à regno exheredari possint II. 7. 40.

Res

Innoxia utilitatis qua II. 2. 31. nostras non licet perdere ne profint aliis, nisi in bello II. 2.

INDEX RERVM.

II. 2. 32. *qua derelicta dicantur* II. 4. 1.
res sacra & religiosa hostium vastari
possunt III. 5. 2. *seqq.* *res incorporalis*
cum persona capta an acquiratur victori
III. 7. 5. *res capta vide Prada.*

Reservatio mentalis

Abesse debet in juramento II. 13. 10. *& in aliis*
sermonibus III. 1. 24.

Residentes

Perpetui an tolerandi II. 18. 13.

Repressaliæ

Differunt à pignorationibus III. 2. 3. *quid*
sint III. 2. 4. *sunt juris Gentium* III. 2. 5.
non tamen contra aequitatem naturalem
III. 2. 6. *earum requisita* III. 2. 7. *seq.*
demum in subsidium adhibenda III. 2. 9.
exercet eas summus in republ. III. 2. 10.
quomodo exercenda III. 2. 11. *quinam*
illis subjecti III. 2. 12. *effectus earum*
III. 2. 13. *an repressaliato actur recur-*
sus III. 2. 14.

Respublica

Quæ optima ejus forma I. 3. 56.

Restitutio

Rerum in bello ablatarum facienda III. 4. 21.
quinam ad eam teneantur III. 4. 22. *ad*
Rr a *eam*

INDEX RERVM.

sam etiam possessores illarum rerum obligantur III. 4. 24. vid. Aliena.

Restitutio in integrum.

Ex quo jure habeat originem II. 14. 4. an se ipsum Princeps laesus restituere possit II. 14. 2. seqq.

Rex

An desinat talis esse innocentem invadens II. 1. 20. laesus se potest restituere in integrum II. 14. 2. seqq. quando pacta a tutoribus inita praetextu minorennitatis rescindere possit II. 14. 5. quando juramentum II. 14. 6. non valet ab eo emptio & locatio sine pretio II. 14. 7. obligatur subditis ex contractu II. 14. 8. non potest jus quasitum subditis auferre II. 14. 9. quando ex ejus contractu tenentur heredes II. 14. 12. seqq. quando possit data privilegia revocare II. 14. 27. ex levi causa bellum gerens tenetur subditis de damno II. 24. 4.

S.

Salvus conductus

Ejus interpretatio III. 14. 15. quid sit III. 14. 16. quinam sub eo nomine militum veniant III. 14. 17. quid sub itu comprehendatur III. 14. 18. cui datum abire

INDEX RERVM.

abire etiam redire potest III. 14. 1. 9. quando comitatus patris filio & viceversa proficit III. 14. 20. ad qua bona extendatur III. 14. 21. ad quos comites III. 14. 22. non extinguitur morte concedentis III. 14. 23. eum violantis pena III. 14. 24.

Satisfactio

Ejus oblatione. desistendum ab armis, licet iam ad conflictum ventum II. 1. 40. an mihi ipsi ex alterius obligatione satisfacere possim II. 7. 3.

Sepultura

Mortuis debetur II. 19. 1. seq. varii modi sepeliendi II. 19. 3. à ceremoniis dividitur II. 19. 4. an praeserenda combustioni II. 19. 5. quibus debetur II. 19. 7. seqq. quibus non II. 19. 10. sequ. quando ob negatam sepulturam justa causa belli fit II. 19. 17.

Sermo

In significatione rerum verba & res differunt III. 1. 12. significatio verbarum est ex impositione hominum III. 1. 13. quomodo ista facta III. 1. 14. duplex circa sermonem obligatio III. 1. 15. ad veritatem alteri dicendam opus est peculiari

INDEX RERVM.

obligatione III. I. 16. *seq.* *quo sermone hosti possumus illudere* III. I. 26.

Servitus, Seryus

Perpetua an justa II. 5. 50. *Jus domini in servos* II. 5. 51. *Unde illi jus in prolem servilem* II. 5. 53. *cur potius in partu sit dominus ancilla, quam genitoris servi* II. 5. 54. *servis non licet aufugere* II. 5. 55. *quid imperfecta servitus* II. 5. 56. *jus suum exequenti servus resistere nequit* III. 7. 8. *an servitus bellica adhuc obtineat* III. 7. 9. *quousque ea extendi possit* III. 7. 4. 10. *seqq.*

Signa

Victoria qua III. 13. 40. *seq.* *qua ex consuetudine obligent* III. 17. 4.

Simulatio

Quando permissa III. I. 18. *an ex ea colligatur vindicta remissio* III. 17. 5.

Societas

Quando partes damni & lucri ibi sunt aequales II. 12. 30. *quando quis particeps esse possit lucri non damni* II. 12. 31. *in societate omnium bonarum quid observandum* II. 12. 32. *cujus sit periculum rerum collatarum soluta societate* II. 12. 33. *quid societas bellica* II. 12. 34.

Sors

INDEX RERVM.

Sors

Judicium sortis adhibendum ad evitandum bellum II. 23. 16. *ei affine certamen singulare* II. 23. 17. *belli exitum ei committere licet* III. 13. 37. seq. *quid ad hoc requiratur* III. 13. 39. *quis in tali praetio victor dicendus* III. 13. 40.

Sponsio

Quid sit II. 12. 43. *ministri Principis quid* II. 15. 18. *hujus sponsio & fœdus quid differant* II. 15. 19. *an ex ea Princeps obligetur* II. 15. 20. *an ex notitia & silentio ratihabitio colligenda* II. 15. 21.

Status

In statu integritatis an jus natura obligaverit
I. 1. 19.

Stratagemata

An in bello sint licita III. 1. 10. *annon melius ea non adhibeantur* III. 1. 27.

Stuprum

Stupra & adulteria in bello non sunt licita III. 4. 18. *ex metu stupri promissa rescinduntur* III. 12. 3.

Subditus

Imperanti contraria juri natura & divino subditi parere non debent I. 4. 1. *non possunt*
Rr 4

INDEX RERVM.

*sunt injuriâ affecti arma contra superio-
rem sumere I. 4. 2. seqq. etiamsi ma-
gistratus sint I. 4. 4. sunt ad patienti-
am obligati I. 4. 5. etiam in gravissimo
vite periculo I. 4. 7. seqq. quo casu ta-
men resistere possint I. 4. 11. seqq. qui
subditi ad bellum adhibendi I. 5. 6. non
prescribunt jura majestatis II. 4. 22.
& 24. non possunt post hominum me-
moriâ se vindicare in libertatem II. 4.
25. quando ex delicto superiorum te-
neantur II. 21. 23. à bello injusto indi-
cto abstinere debent II. 26. 3. unde illis
possit constare de injustitia causa II. 26.
4. si scrupulus subditis eximi non pos-
sit II. 26. 7. quando in bello injusto
subditorum possit esse justa defensio
II. 26. 8.*

Subjectio

*Alia publica & alia privata II. 5. 47. & 57.
qua sit ex delicto II. 5. 58.*

Successio ab intestato

*Nititur presunta defuncti voluntate II. 7. 4.
seq. desertur primo liberis II. 7. 6. seq.
an his ultra alimenta debeantur reliqua
bona parentum II. 7. 14. an omnes
equaliter succedere debeant II. 7. 18.
illis deficientibus succedunt parentes &*

FINIS

INDEX RERVM.

tunc proximi collaterales II. 7. 20. an cognatis à defuncto singulariter dilectus praeferatur II. 7. 21. an pari modo in regna patrimonialia succedatur II. 7. 24. seqq. quomodo in non patrimonialia II. 7. 29. singularia in regni hereditarii successione II. 7. 30. ratio horum II. 7. 34. In controversia super successione arbitri eligendi II. 7. 44. filius ante patris dignitatem natus praeferendus nato in dignitate II. 7. 46.

Successio Linealis

Cur introducta II. 7. 30. in quo consistat II. 7. 37. duo eius species cognatica & agnatica II. 7. 38. in hac successione nepos ex filio priore praefertur filio posteriori II. 7. 47. & defuncti fratris filius vel filia regis patruo II. 7. 48.

Suffragia vide Vota.

T.

Tacens

Quando habeatur pro consentiente II. 4. 6.

Talio

Legatus an iure talionis interfici possit II. 18. 18. an in delictis requiratur II. 20. 25. quomodo instituenda II. 20. 26. capti-

Rr 5

vi 6

INDEX RERVM,

vi & supplices an per talionem recte interficiantur III. 4. 7.

Testamentum

An sub alienatione contineatur II. 6. 20. ejus factio juris natura est II. 6. 21. quando ex imperfecto obligetur heres II. 6. 22.

Thesaurus

An inventum quis publicè indicare debeat II. 8. 9.

Transitio

Ea opus ad acquirendum dominium II. 6. 4. II. 8. 14. seq. II. 12. 23.

Transfuga

An recipi possit III. 1. 29.

Transitus

Innoxius nemini denegandus II. 2. 33. exercitialis prohiberi potest d. qu. 33. quid si vires prohibendi desint II. 2. 34. an transeuntibus mare aut terram vestigia imponi possint II. 2. 35.

Tyrannus

Alius titulo alius exercitio talis I. 4. 21. eius nota I. 4. 22. notoria debet esse tyrannis I. 4. 23. quid tunc in eum liceat I. 4. 24. vide Invasor regni.

V. Va.

INDEX RERVM.

V.

Vastatio

Rerum hostilium iusta est III. 5. 1. licet sint res sacrae aut religiose III. 5. 2. seqq. ad quem modum fas sit vastare res hostiles III. 5. 7. seq. licet etiam civitatem hostis in praedam militibus concedere III. 5. 9. à quarum rerum vastatione abstinendum III. 5. 10. seq. quando ab ea abstinendum III 5. 12. seq. argumenta domestica quae dissvadent vastationem III. 5. 15.

Vectigal

An transeuntibus terram vel mare imponi possit II. 2. 35.

Vela navium

Eorum demissio fit in venerationem praeternavigantium vel ad agnoscendum imperium maritimum II. 2. 18.

Venatio

Ferarum Princeps prohibere potest II. 2. 24. II. 3. 6. an sua lege etiam externos obliget II. 2. 25. ut fera eâ nobis acquirantur, quid requiratur II. 8. 5. quamdiu fera capta nostra intelligantur II. 8. 6. seq.

Vene-

INDEX RERVM.

Venenum

Contra hostem eo uti non licet III. 4. 19. seq.

Veritas

Ad eam dicendam peculiari opus est obligatione III. 1. 16. seq. in quo consistat III. 1. 19. ad eam reus criminis tenetur III. 1. 34.

Victor. Victoria

Spem victoria facit justitia armorum II. 22. 1. cur saepe contrarium accidat II. 22. 2. in rebus diripiendis victor se humanum praebeere debet III. 6. 22. moderata victoria species III. 8. 7. & 8. quando victor victis pristinam religionem relinquere debeat III. 8. 9. victoria signa III. 13. 40. seq. victoris arbitrium in victos III. 13. 47. seq. imperium victoriâ acquiritur, vide Imperium.

Vis

Quando vi utendum I. 1. 2. an omnem vim recta ratio excludat I. 2. 5.

Voluntas

Voluntas Dei unicum & verum principium juris natura est I. 1. II. seqq.

Vota

INDEX RERVM.

Vota

Ex pluralitate votorum colligitur civitatis consensus II. 5. 33. quid si pauciorum vota sint magis sana II. 5. 34. in quibus negotiis non attendatur pluralitas II. 5. 35. si paria sint vota II. 5. 36. si nec majora nec paria, sed diversa à singulis dicta sententia II. 5. 37. seq. si quidam suffragari nequeant II. 5. 39. Ordo in suffragando II. 5. 40. & 42.

U.

Usucapio

In quibus rebus procedat II. 4. 7. quantum tempus ad eam requiratur II. 4. 10. quot anni constituent immemorabile tempus II. 4. 11. quid usucapio II. 4. 15. quo jurg. nitatur II. 4. 16. seq. an inter diversos populos obtineat II. 4. 18. an eà summa imperia acquirantur vel amittantur II. 4. 19. seq. an nondum natis noceat II. 4. 21. non prescribunt subditi jura majestatis II. 4. 22. quam jura prescribant II. 4. 24. non possunt post hominum memoriam se vindicare in libertatem II. 4. 25. prescribi nequeunt actus mere facultatis II. 4. 26.

Usura

INDEX RERVM.

Usura

An in mutuo licita II. 12. 27.

Z.

Zopyrus

Factum ejus an probandum III. 17. 3.

FINIS.

2511947 D

B.17.7.46

B.N.C.F.

C F 2 5 1 1 9 4 7

